SERGHEI LEBEDEV

Imposibil de urmărit

virtual project

SEGHEI LEBEDEV

IMPOSIBIL DE URMĂRIT

Original: *Debutant* [*Untraceable*] (2020)

Traducere din limba engleză şi note de:
MONICA VLAD

virtual-project.eu

3
TREI
2022

Homunculus (*din fiolă, către Wagner*)
Acu e-acu, tătuţă! N-a fost glumă,
Îmbrăţişează-mă la piept cu gingăşie.
Dar nu prea strâns, să nu se spargă sticla.
Obştească însuşire e, precum se ştie:
Firesculuui de-abia-i ajunge-un univers deschis,
Ce-i artificial e mulţumit c-un loc închis.
(*Către Mefistofel.*)
Îmi eşti şi tu aici, şăgalnice cumetre?
Tocmai în clipa indicată. Îţi mulţumesc.
Ursita bună te-a adus pe lângă vetre.
Şi dat fiind că sunt, aş vrea să şi lucrez.
Aş vrea să mă găsesc degrabă-n treabă.
Tu te pricepi, cărările să le scurtezi.[1]

Faust Partea a 2-a, Goethe

[1] *Faust* de Johann Wolfgang Goethe, traducere de Lucian Blaga, Ed. Humanitas, 2015 (N.t.).

Capitolul 1

Virin ajunsese să se obişnuiască cu indispoziţiile surde şi prelungite care însoţeau apropierea bătrâneţii, însă simţea durerile mai acut în timpul verii decât în alt anotimp. Se coceau şi îşi adunau puterile pe la sfârşitul lui august, la aniversarea fugii sale, chinuindu-i articulaţiile, vasele de sânge şi globii oculari – doar ca să dispară apoi încet la începutul toamnei, când căldura se potolea şi barometrul se liniştea.

Poate asta-mi era condamnarea la moarte dată *in absentia,* glumea în sine-i, buzele sale gustând pelinul morţii amânate.

Sau poate trupul mi se răzbună? gândea el. Se răzbună pentru noul chip creat de chirurgul plastician? Pentru cicatricele şi semnele din naştere şterse cu laserul? Oare-şi aminteşte şi îşi pregăteşte răzbunarea la aniversarea fugii?

Suferea în permanenţă de conjunctivită de la lentilele de contact care-i modificau culoarea ochilor. Picioarele îl dureau de la talonetele din pantofi. Părul i se subţiase de la vopsea. A fi altcineva implica o trudă zilnică intensă. Nu se putea obişnui cu asta.

Oficial, persoana anterioară nu mai exista. Acum era alta. Un orfan, un copil schimbat, cu o biografie creată de maeştrii minciunilor şi ai transformărilor.

O limbă diferită. Obiceiuri diferite. Până şi visele sale erau diferite. O memorie diferită care părea să o fi asimilat pe cea veche.

Noua identitate i se potrivea asemenea unui dispozitiv protetic; rareori se simţea ca o parte naturală din el.

Trupul său, redesenat cu ajutorul bisturiului, îşi aducea aminte – memoria viscerală a intestinelor, ficatului şi rinichilor, unde produsele secundare ale existenţei se stabilesc şi se cristalizează, asemenea pietrelor la rinichi şi la fiere. Rezista, cu toate că nu exista întoarcere în trecut pentru Virin; sentinţa metaforică şi banală avea şi o forţă juridică directă.

Învăţase nu să suprime, ci să preţuiască şi să observe cu simpatie încăpăţânarea cărnii care îmbătrâneşte, negând împărtăşania falsă şi impusă a celei de-a doua naşteri. Trupule,

tu eşti singurul lucru care mi-a mai rămas, spunea el uneori cu o stranie tandreţe adolescentină. Trupul său era, într-adevăr, singura dovadă materială că, odinioară, fusese altcineva.

Mai exista o dovadă pe care el nu o putea accesa sau controla. Un document-fantomă. Un duplicat de rezervă al vieţii sale. Un Eu de arhivă pe care oamenii obişnuiţi nu-l posedau.

Dosarul de personal al unui ofiţer.

Extractul şi esenţa eului său anterior. Când încă nu era fugar. Când încă nu era trădător.

Un dosar de carton albastru-deschis. 225x330x25 mm. Până şi acele dimensiuni sunt secrete.

O fotografie tip carte de identitate. Dosar. Autobiografie. Un raport de angajare. Un acord de confidenţialitate. Profilul psihologic. Test de anduranţă: cros pe o distanţă de trei kilometri. Evaluarea caracterului: documente, documente, documente.

Ştia că, după fuga sa, fusese promulgat un ordin, etichetat Strict Secret cu două zerouri ca număr de dosar, având titlul: „Cu privire la măsurile în legătură cu trădarea lui A.V. Virin”. Auzise astfel de ordine citite cu voce tare la Secretariat – despre alţi bărbaţi. Toate la fel, ca şi cum erau scrise la indigo. „Transformare ideologică. Colaps moral. Adoptarea de măsuri pentru localizarea consecinţelor trădării”. Doar numele oamenilor care trebuiau pedepsiţi erau schimbate: ofiţeri de personal, directori de departamente educaţionale, şefi de departamente secundare care nu manifestaseră o sârguinţă adecvată şi nu recunoscuseră la timp un posibil trădător.

Însă ştia că în cazul său, mustrările publice erau inutile. Servise sistemul cu mai multă loialitate decât alţii. Şi fusese mai speriat decât alţii când ţara începuse să se destrame şi păruse că sistemul se va prăbuşi odată cu ea.

Virin îşi spuse că trecuseră aproape trei decenii de-acum şi că informaţiile pe care le dezvăluise, agenţii pe care îi divulgase nu mai contau. Agenţii ar fi fost oricum terminaţi, altcineva i-ar fi deconspirat, dacă nu eu. Am reuşit să-i vând la timp, asemenea unei valute care în scurt timp şi-ar pierde în mod catastrofal din valoare; încă un an sau doi şi cine ar mai avea nevoie, să zicem, de informaţii despre agenţii infiltraţi printre emigranţii antisovietici sau din rândurile partidelor comuniste europene, dacă URSS nu mai există?

Argumentând raţional, Virin credea că era oarecum în siguranţă. Însă înapoi acolo, peste graniţa patriei sale, pe care nu o putea traversa, dosarul de personal era asemenea unei păpuşi voodoo în care preotul îşi putea vârî acele sale mortale în orice moment.

De aceea, simţea din când în când o anxietate inexplicabilă, examinându-şi braţele, abdomenul, gâtul şi chipul în căutarea unor iritaţii neobişnuite, a unor papiloame, acele semne ciudate pe care natura profetică le trimite, uneori, oamenilor. În acele momente, simţea că exista o legătură vagă şi fatală între carne şi hârtie; că documentele care rămâneau în arhive puteau simţi şi, prin urmare, şti mai multe lucruri decât erau scrise în ele, că aveau sufletul unidimensional al unei furii care putea doar să caute şi să răzbune.

Hârtia vrea sânge, şoptea el în timp ce-şi amintea cum îi fuseseră date dosare grele de carton: însemnări despre urmăriri operative, însemnări despre rezoluţii operative. Pe atunci era hăitaşul care ademenea prada, nu vânatul care era hăituit. Avea de-a face cu oameni care erau exilaţi, fugiţi sau care se mutaseră în Vest. Ei plecau, însă dosarele le rămâneau în arhive; dacă trebuia, dosarele erau recuperate sau ridicate – aveau această expresie în serviciu, „ridicarea din arhive”.

Din pivniţă. Din adâncuri. De la fund.

Dosarele aveau totul. Mii de pagini. Transcrieri ale convorbirilor telefonice. Comunicări ale agenţilor. Rapoarte de urmărire. „Dimineaţă, subiectul nu a părăsit casa şi nu a fost vizitat de persoane cunoscute serviciilor de spionaj. La 16:05, o maşină a intrat în curtea reşedinţei...” „La 10:05, subiectul a părăsit reşedinţa pentru a merge la brutărie, de unde a cumpărat o pâine albă”.

Literele şterse – banda maşinii de scris era uzată – păreau să reflecte slăbiciunea şi anemia celor aflaţi sub urmărire. Îşi amintea mii de astfel de rânduri. Banalitatea lor obişnuia să servească drept afrodiziac; o întrupare vizuală a puterii agenţiei lor şi lipsa de importanţă a inamicilor interni – gândaci, insecte sub lupă.

Acum, cu o viaţă nouă într-o ţară liberă, se gândea că ceea ce citise era un roman al unui autor paranoic, un text dintre cele scrise de o maşină de memorie a unui stat nebun. Un roman care urmărea scopul extrem de a capta viaţa în totalitate şi de a

crea o copie pentru poliţie.

Statul, totuşi, este mereu un Ciclop; privirea sa nu este stereoscopică, este unilaterală. Vede doar semnele tulburi ale loialităţii şi neloialităţii. Reflecţii ale suspiciunilor anterioare care iau o formă iluzorie la evenimente aleatorii. Prin urmare, un dosar, gândea el, nu este un duplicat al vieţii. Este un geamăn special, întunecat, trunchiat, fabricat din denunţuri, cuvinte furate şi trase cu urechea, scene urmărite pe ascuns; sursa secretului, a puterii malefice cuprinzând abilitatea de a smulge acoperămintele protectoare ale vieţii cotidiene.

El crease astfel de gemeni pentru a-i folosi în vânătoarea de oameni.

Acum ei îl vânau pe el.

Virin nu o putea dovedi. O putea doar detecta, simţi cu cel de-al şaselea simţ al victimei. Nu ştia nimic sigur, serviciul lor nu împărtăşea secretele, nici în interior. Pur şi simplu presupunea că era – ar fi putut fi – încă un ordin nerostit, umbra celui cu titlul: „Cu privire la măsurile în legătură cu trădarea...” Ordinul era şi o sentinţă. În trecut, în anii 90, Virin depusese mărturie la poliţie, care investiga legăturile comerciale ale foştilor săi colegi cu afaceri fictive prin care transferau şi spălau bani. Pe atunci părea ceva inofensiv. Acum nu mai era.

Psihologii îl avertizaseră că era posibil să experimenteze o dorinţă iraţională de a merge la ambasadă şi de a se preda. Sau că şi-ar fi putut asuma nişte riscuri ridicole, ignorând prosteşte regulile conspiraţiei, încercând în mod subconştient să se expună.

Nu simţise niciodată aşa ceva.

Însă nu le spuse psihologilor că avea o teamă superstiţioasă de ceva foarte diferit: o coincidenţă nefericită, un incident răzleţ şi nesemnificativ, un fleac fatal, o absurditate. Ca ceea ce se întâmplase luna trecută: Virin primise o notificare oficială pe e-mail că fusese selecţionat ca jurat.

O loterie, o potrivire aleatorie: un program de calculator îl selectase din cei trei sute de mii de locuitori ai oraşului. Ai putea spune chiar că era un semn bun, o confirmare că falsa lui identitate nu stârnise nicio bănuială printre birocraţii în uniformă şi că era tratat ca oricine altcineva.

Însă deveni tensionat. Ca şi cum simţea o privire malefică, străină care căuta să stabilească un contact. Ei îi promiseseră

de la început că noul său nume nu va apărea în registrele oficiale sau pe liste. Fu nevoit să-l sune pe ofiţerul care se ocupa de el, care se scuză şi îi promise că vor scăpa de numele lui; chipurile, sistemul juridic îşi îmbunătăţise programul şi bazele de date compatibile şi aşa se produsese eroarea.

Virin insistă ca ei să folosească modalitatea obişnuită şi legală şi să se scuze din motive de sănătate. În acest fel nu avea să existe nicio urmă electronică ce ar fi putut indica, chiar şi indirect, statutul special al domnului Mihalski. Ofiţerul chicoti doar, politicos.

Fostul lui coordonator încă îşi amintea de Războiul Rece. De Zid. Se pensionase de curând. Noul tip avea puţin peste treizeci de ani. Când Virin fugise, ofiţerul era la grădiniţă. Probabil îl considera pe Virin o plevuşcă inutilă, un gunoi vechi uitat în mansardă.

Probabil crede că mă plictisesc, îşi spuse Virin.

Reacţia imediată fu să plece. Însă se răzgândi repede: dacă îl urmăreau, o plecare în grabă l-ar fi putut da de gol. Aşa că Virin trăi o lună aderând strict, chiar excesiv, la comportamentul său de rutină de pensionar burlac şi antisocial.

Anxietatea chinuitoare trecu; rămaseră doar indispoziţiile obişnuite şi obositoare.

Luna august tocmai începuse. Dimineaţa, piaţa fermierilor era plină de zumzăitul auriu al viespilor ce roiau deasupra mormanelor strălucitoare de cireşe roşii-vişinii, folosite pentru o faimoasă prăjitură locală.

Cireşele erau uşor fermentate. În toate călătoriile sale nu văzuse niciodată fructe ca acestea, Goliaţi printre cireşe, atât de mari încât erau disproporţionate, dizgraţios de uriaşe. Virin cumpără nişte cireşe aparent fără cusur, însă nu reuşi să mănânce toată punga: aveau prea puţină aromă, pulpă moartă; era ca şi cum ai fi sărutat nişte buze apatice într-un somn narcotic.

Se hotărî să-şi facă lunga plimbare preferată, o recompensă pentru multele săptămâni petrecute în casă. Începu de la râul care împărţea oraşul în două, umflat şi tulbure după ploi. Apele sale turbate se năpusteau, transformându-se în spumă, apoi devenind un val, schimbându-şi natura la fiecare secundă. Virin se duse pe dealuri, în pădurea întunecată chiar şi într-o zi de vară însorită.

O porni pe strada care se îndepărta de piaţa centrală, trecu pe lângă o casă apreciată foarte mult de turişti, cu acoperiş cu lucarnă ce se proiecta deasupra străzii şi sub care se afla o statuie excentrică: un ienicer cu mustaţă şi cu o vestă pictată, cu un iatagan în mâna dreaptă şi un scut în stânga; un memento al asediului turc nemilos, fosta ameninţare dinspre Orient.

Virin nu mai privea oraşul ca un turist. Nu era amuzat de figurinele dansatoare din ceasul bisericii, de funicularul abrupt sau de tunelurile prin muntele ca un castel. Cu toate astea, asasinul acesta singuratic cu doi aştri pe scutul său, două semiluni aflate cu spatele una la cealaltă, asemenea unor paranteze întoarse – o divinitate a unui moment periculos, o oră malefică – nu era o simplă distracţie pentru Virin. Simţea că dacă un ucigaş ar veni să-l omoare, ienicerul l-ar avertiza, i-ar da un semn.

Turiştii se îngrămădeau în jurul casei cu ienicer. Auzi cuvintele limbii sale materne vorbite fluent – după izolarea sa acestea sunau atât de neaşteptat şi pătrunzător, ca şi cum conţineau un sens ascuns, necunoscut vorbitorului însuşi. Virin traversă încetişor strada şi se uită, fără să-şi întoarcă capul, la reflexia dintr-o vitrină: nimic special, o excursie de duminică.

Străzi cu case individuale. Grădini botanice la periferie. Geamurile serelor erau aburite la interior, ca şi cum vegetaţia tropicală străină adoptase felul prădător al reptilelor şi insectelor şi expira transpiraţie fierbinte şi toxică, adunându-şi puterile pentru a evada.

Virin ajunse la drumul de pământ care urca în zigzag pantele văii.

Pădurea era de-a dreptul imensă. Creştea de-a lungul pantelor umflate ale crestei calcaroase, căzând abrupt în tufişurile înceţoşate, în solul verde de ferigi şi muşchi. Distanţele se pierdeau în ea şi drumul se curba brusc, cu soarele căzând uneori din partea dreaptă, apoi din partea stângă. Chiar când credeai că te-ai pierdut, clopotul catedralei suna tare şi clar în depărtare; de fapt, era răspunsul răsunător al alamei clopotului – edificator, încurajator şi care disipa toată anxietatea – ceea ce-i plăcea lui Virin la această potecă printre brazi bătrâni, reminiscenţe ale pădurilor copilăriei sale.

Merse, simţindu-şi trupul cuprins de o binecuvântată

oboseală. Virin ştia fiecare rădăcină, fiecare groapă de pe această potecă şi abia aştepta să vadă păşunea din stânga, împrejmuită de scoruşi – fructele trebuie să fi fost coapte deja –, apoi ar da peste fumul dulce şi blând al coşului de la fermă. Plimbarea îl obosea, dar îl şi revigora deopotrivă; temerile sale recente păreau prosteşti. Mă gândesc că sunt chiar bătrân, îşi spuse el. Am devenit nevrotic.

Putea vedea catedrala de la ultima curbă. Se afla pe un afloriment de piatră care împărţea vârful văii. Faţada galbenă, încadrată de două clopotniţe, continua în sus din planul vertical al stâncii. Această biserică era mult mai mare decât catedrala din oraş. Fusese construită aici, în munţi, lângă trecătoare, pe o străveche potecă de pelerinaj, bolţile sale maiestuoase însemnând profunzimea şi semnificaţia revelaţiei cuiva, dobândirea credinţei în singurătatea tăcută a aflorimentului.

Dincolo de zidul din spate al catedralei, la umbra castanilor, se afla un mic restaurant în aer liber, cu mâncare bună. Chelnerii îl recunoscură – sau se prefăcură că-l recunosc. Nu încercară să stea la palavre, doar îi zâmbiră respectuos. Aici simţea pe deplin că era domnul Mihalski; avea acel sentiment plăcut şi încântător de conexiune, fuziunea identităţilor adevărate şi inventate, ca un dar special pe care-l aducea înapoi acasă în tramvaiul care se deplasa de-a lungul văii.

Astăzi, curtea era plină: un weekend de vară. Era doar o singură masă liberă, la margine, în spatele unui copac cu ramuri mari. Lângă groapa cu nisip şi leagăne. Asta însemna că micuţii agitaţi aveau să alerge de colo-colo, făcând gălăgie. Virin prefera să stea printre oameni care cinau liniştiţi, în spatele necunoscuţilor, în zumzăitul conversaţiei calme, în clinchetul cuţitelor şi furculiţelor unde e greu să tragi cu urechea, să fotografiezi sau să ţinteşti.

Virin se uită la meseni: oare se pregătea vreunul să plece? Nu, erau toţi relaxaţi, într-o dispoziţie veselă şi leneşă. Bruneta de la masa din apropiere avea un strop provocator de cremă de zahăr ars pe buza superioară. Nu şi-l ştersese sau îndepărtase cu limba, ştiind cât de seducător şi de sexy arăta. Purta un colier din metal negru asemănător unei zgărzi – un semn al pasiunilor erotice, o tortură perversă insolent expusă într-un restaurant de lângă o biserică.

Sora brunetei, în luna a opta de sarcină cel puţin – abdomenul

ei umflat îi trăsese rochia în sus pentru a scoate la iveală nişte picioare puternice şi dolofane – mânca simultan tort de ciocolată şi şniţel cu mare poftă, ca şi cum bebeluşul ar fi fost supramaturat, născut, însă rămas în uter şi cerându-şi porţia de ospăţ.

Virin voia să plece. Era ameţit de oboseală, aromele puternice, densitatea vocilor umane – satul era mic, toată lumea înrudită prin cine ştie ce legături de familie, mirosind a incest fetid care le repugnă străinilor, asemenea apei sărate de mare.

Însă simţea farmecul jocului luminii în frunzele castanului, feţele de masă de culoarea argilei albastre, călcate astfel încât nu exista nici măcar o singură cută, sticlele de apă rece, cu gâtul înalt, murmurul inofensiv al vecinilor. Mişcările graţioase ale chelnerilor care duceau, pe umerii lor, tăvile enorme cu şase până la opt farfurii unde, deasupra salatei aşezate delicat, de parcă ar fi fost aranjată de un stilist, frunze verzi cu nervuri roşiatice, pluteau şniţelele cu panadă aurie, ca nişte mase amorfe de cupru aruncate dintr-un furnal.

Bun, bun, bun, croncăni femeia gravidă către bebeluşul ei nenăscut. Îngerul din calcar cu chip nedefinit sufla în tăcere dintr-o trompetă aurie deasupra intrării din spate a bisericii. Simţi cum se bucură de vara lipsită de griji care învăluia întreaga lume.

Virin comandă bere şi o friptură. Viespile zburau către hameiul parfumat. Nu erau atrase de resturile de desert din farfuriile din apropiere, de râuleţele de miere şi ciocolată – doar de hamei. Se adunaseră în jurul marginii halbei şi încercau să aterizeze pe umărul său, pe mâna sa, învârtindu-se insistent şi cu încăpăţânare. El le îndepărtă, aproape vărsându-şi berea. Avea o alergie urâtă la înţepăturile de insecte. Pe vremea când era în serviciu, doctorii ziseseră că se va înrăutăţi cu anii şi se oferiseră să-i dea scutire medicală. Viespi, viespi, viespi – îndepărtă halba, dădu un bobârnac unei viespi, apoi un altul, uneia de pe masă, regretând că nu-şi adusese o jachetă.

O înţepătură. Pe ceafa goală. Bruscă. La fel de dureroasă ca o injecţie administrată de o asistentă lipsită de experienţă.

Dădu o palmă peste locul acela, însă viespea dispăruse. Se întoarse, concentrat asupra durerii şi observă un bărbat îndepărtându-se şi urcându-se într-o maşină. Plăcuţele de înmatriculare nu erau locale.

Îl durea ceafa. Durerea se răspândea în sus şi în jos, pe umăr, obraz şi tâmplă. Simţi ceva microscopic în rană – probabil acul.

Vederea i se înceţoşă. Răsuflarea îi deveni sacadată. Trupul îi fu învăluit de o căldură uscată. Se ridică cu greu şi se îndreptă către toaletă.

Să clătească. Trebuia să clătească cu apă rece. Să ia o pastilă. Trebuia să se spele mai întâi. Ce presiune simţea în beregată! Era posibil să nu poată înghiţi pastila. Pielea îl ardea.

Abia mai putea sta în picioare. Se sprijini de chiuvetă, îşi aruncă cu stângăcie apă peste faţă. Înţepătura viespii era pe partea dreaptă a gâtului şi braţul său drept îi era înţepenit. Îşi vârî pastila pe gât. Oglinda arăta un chip cenuşiu, livid, însă umflat, ca şi cum ceva încerca să îndepărteze operaţia plastică şi să oblige vechiul aspect să se reîntoarcă.

Pastila ar fi trebuit deja să-şi facă efectul. Era cel mai recent medicament apărut pe piaţă.

Însă nu părea să funcţioneze.

O iritaţie apăru pe pielea sa cenuşie. Stomacul i se strânse. Se lăsă pe podea, privind gresia – şi înţelese. Bărbatul acela nu fusese un client al restaurantului. Localnicii nu parcau acolo unde oprise el maşina.

Cu un ultim efort, se ridică şi, ţinându-se de pereţi, îşi croi drum pe coridor. Gâtul contractat îl împiedica să ţipe, să strige după ajutor. Pe verandă, se lovi de un chelner care ducea o tavă cu sticle şi pahare cu vin. Chelnerul presupuse că era beat mort şi se dădu într-o parte. Căzu de pe verandă, trăgându-l pe chelner după el, auzind sticla spărgându-se şi sperând ca toată lumea să observe şi să privească. Şuieră şi bolborosi în urechea cuiva:

— Ambulanţă... poliţia... crimă... nu beat... otravă... am fost otrăvit.

Şi se prăbuşi, auzind încă sunetele lumii, nemaiînţelegând însă ce însemnau.

Capitolul 2

Cei doi generali se cunoşteau de mult timp. Slujiseră împreună sub steagul roşu cu secera şi ciocanul.

Generalul-locotenent fusese preşedinte al Comitetului de Partid pe atunci. Şi, în secret, era şeful departamentului numerotat, care nu era indicat nici măcar în registrul strict secret al personalului. Generalul-maior fusese adjunctul său, succesorul, rivalul. Comitetul de Partid fusese desfiinţat de mult. Însă departamentul rămăsese. Supravieţuise tuturor reformelor agenţiei lor, tuturor schimbărilor de nume şi de lideri, divizii şi fuzionări. Ca de obicei, avea doar un număr şi nu era inclus în organigramă.

Se aflau în camera nesupravegheată şi puteau vorbi fără grija de a fi interceptaţi. Cu toate acestea, limbajul lor, încărcat de eufemismele profesionale, înşelător prin natura sa, le permitea să formuleze propoziţiile astfel încât să poată fi interpretate ca exprimându-şi fie convingerea, fie îndoiala.

Amândoi ştiau că discuţia lor, cel mai probabil, ar avea drept rezultat executarea unui ordin, nespus, neînregistrat în sistemul dosarelor secrete, dar care ar necesita, totuşi, aprobare la cel mai înalt nivel. Amândoi voiau să evite responsabilitatea unui posibil eşec, dar să-şi revendice fiecare o cotă-parte din beneficii, în caz de succes. Fiecare ştia ce gândea celălalt.

— Potrivit informaţiilor vecinilor noştri, a murit după patru zile de comă indusă. Organismul aproape a făcut faţă, s-ar putea spune. Nu putem exclude că doza a fost insuficientă. Sau că metoda de administrare a fost greşită. Poate a avut timp să ia un antidot. Sau vreo altă substanţă din exterior a diminuat eficienţa preparatului. Vremea ar fi putut fi un factor. Presiunea aerului. Era în munţi, la altitudine. Înainte să moară, a avut timp să spună că a fost atacat. Chelnerul era un fost poliţist. Altcineva, probabil, n-ar fi dat atenţie, ar fi crezut că era doar fantezia unui beţiv.

— Deci, vecinii au vrut ca incidentul să atragă atenţia sau nu?

— Evident, nu ne dau detalii. E posibil să vrea să pună batista pe ţambal: că anticipaseră că acest lucru va deveni public de la

început.

— În cazul acesta... Hai să trecem la informaţiile noastre.

— A fost creată o echipă de investigaţie între agenţii. Au fost puse în aplicare protocoale internaţionale. Aduc experţi în chimie străini. Există foarte puţini specialişti de acest calibru. Au chemat patru persoane. Trei ne sunt cunoscute, sunt la dosar. Sunt nume mari. Însă a patra persoană nu apare în dosare. Nu există informaţii despre el. La solicitarea noastră, nişte agenţi competenţi au fost chestionaţi. Nimeni n-a auzit de un astfel de om de ştiinţă. Continuăm căutarea; am apelat la posturile din străinătate.

— Se pare că e un profesor habarnist, necunoscut.

Chicotesc amândoi, reţinut.

— Sursa spune că acest profesor n-a mai fost implicat înainte în anchete ale poliţiei. E posibil să fi fost folosit de armată, însă sursa nu ştie de asta. Sursa nu este direct implicată în investigaţie. Abilităţile sale viitoare sunt limitate. El doar coordonează cooperarea poliţiei ţării sale.

Generalii au tăcut. Îşi puteau imagina strategia birocratică în cazul unui eveniment extrem: haos controlat, munţi de hârţoage, coordonare, documente care trebuie repartizate şi altor agenţii. Abrogarea forţată a reglementărilor secrete. Comisii temporare. Specialişti externi care, altminteri, n-ar fi primiţi niciodată. Chiar dacă acţiunea vecinilor mersese potrivit planului sau nu, lor le dăduse o ocazie minunată, pe care vecinii nu o recunoscuseră.

— Există o mare probabilitate ca acest profesor să fie Kalitin, zise adjunctul în cele din urmă.

— Da, această probabilitate există. Se potriveşte cu profilul său ştiinţific. Exact. Şi de vreme ce suspiciunea cade în mod natural asupra ţării noastre, e foarte rezonabil să-l aducă pe el. Dacă, bineînţeles, e încă în viaţă. Şi întreg la minte.

— Are doar şaptezeci de ani. Presupun că are multă grijă de sănătatea sa. Fizică şi mintală.

— Avem o adresă?

— Sursa a raportat-o.

— Chestia asta ne va compromite sursa?

— Nu pot spune cu siguranţă.

— E valoros?

— Relativ. Din cauza trecutului său în RDG n-a fost promovat

cu uşurinţă. Şi se va pensiona curând.

— Am înţeles. Trebuie dat un ordin la post. Să verifice ei asta. Să trimită pe cine au mai bun.

— Dacă stabilesc că el e, putem pregăti evenimentul. Şi începem coordonarea.

— Interesant. Dacă e Kalitin, atunci este foarte interesant.

— Neofitul.

— Da. Neofitul. Preferatul lui.

— Nimeni dintre agenţii noştri de astăzi n-a lucrat cu Neofitul.

— Ştiu asta.

— Dar există un candidat – Şerşnev. A participat la o operaţiune cu una din variantele timpurii ale lui Kalitin. Cu toate astea, nu are niciun fel de experienţă în străinătate. Însă s-a născut şi a crescut acolo. Tatăl lui a fost în armata noastră. Ştie bine limba. Poftim dosarul lui.

— O să arunc o privire. Trimite imediat toate ordinele necesare.

— Da, domnule.

Adjunctul părăsi încăperea.

Generalul deschise dosarul.

Capitolul 3

Cupa şi şarpele. Cupa Higiei.

Kalitin credea, uneori, că această emblemă, discretă şi familiară, îl persecuta.

Pe firmele farmaciilor. Pe ambulanţe. Pe etichetele de medicamente. În zonele de recepţie ale spitalelor. Pe ecusoanele personalului medical. Aproape că învăţase să nu-i pese, să nu dea nicio atenţie, să nu o ia personal.

Dar nu şi în acest moment.

Suspiciunile doctorilor îi treziseră propriile suspiciuni, pe care doctorii nu trebuiau să le afle. Ceea ce se întâmpla cu trupul său putea fi o reacţie întârziată la experimentele de demult, resacul valului de ieri. Urmase mereu cu rigurozitate măsurile de siguranţă, însă substanţele sale erau prea imprevizibile şi incontrolabile pentru a fi pe deplin înţelese. Copiii lui. Moştenirea lui.

O parte din procedurile medicale necesitau anestezie locală.

Medicamentul pe care îl folosea anestezistul avea un efect secundar ascuns şi inofensiv, ceva asemănător unui ser al adevărului, slab şi neprofesionist. Kalitin experimenta amintiri vii şi clare – aproape digitale – vise sentimentale despre trecut, lucruri la care nu se mai gândise de ani întregi.

Era din nou copil, şcolar, fiul ascultător care nu-şi găsise încă vocaţia şi mentorul. Era în stadiul de dezvoltare în care abilitatea unui copil de a umple lumea cu mari mistere şi de a experimenta groaza şi bucuria în faţa inexplicabilului se amestecă cu începuturile unei autobiografii raţionale; tocmai în această contradicţie vie – uneori, şi nu în orice viaţă – se nasc atracţiile, dorinţele, simbolurile şi predeterminările profunde ale destinului.

•

...La fiecare Paşte părinţii îl duc în vizită la unchiul Igor.

De fapt, băiatul nu ştie ce este Paştele. Se fac blini[2] în săptămâna de dinainte de post. La Paşte se vopsesc ouă în apă

[2] Clătite ruseşti (N.t.).

cu frunze de ceapă şi se coace kulici[3]. Asta-i o sărbătoare? Nu apare în calendarul de perete. Nu se pomeneşte de ea la şcoală. Părinţii lui nu par să ştie de ce ar trebui sărbătorit Paştele. Ei n-ar sărbători asta din proprie iniţiativă, crede el. Dar dacă unchiul Igor te invită, nu poţi spune nu. Sună la telefon şi le spune ziua; niciun cuvânt despre Paşte la telefon, se înţelege.

Cine era unchiul Igor? Băiatul simte că nu e unchiul său adevărat. Sau, mai degrabă, nu chiar un unchi – a existat o legătură de sânge, însă era complicată şi impunea o examinare meticuloasă, ca de spiţer, a legăturilor de rudenie, prin răsfoirea vechilor albume de fotografii care sunt ţinute într-un colţ îndepărtat şi nu pot fi văzute fără un adult în preajmă. Acolo, printre chipurile nefamiliare, locurile necunoscute, peisajele, casele şi fundăturile idilice folosite de studiourile foto provinciale, va apărea o femeie într-o rochie albă care stă la giganticul pian de culoarea antracitului şi priveşte la notele muzicale criptice. Ea ar fi începutul unui lanţ misterios de transformări corporale din slabă în grasă, din înaltă în măruntă, din brunetă în blondă şi iar brunetă, legătura finală fiind unchiul Igor.

Băiatul învăţase deja că era mai bine să nu întrebi despre unii oameni din fotografii. Ei nu i-ar spune sau ar inventa vreo prostie. Cu toate astea, era în regulă să întrebi despre oamenii din jurul lor, vecinii, colegii de serviciu ai tatălui său.

Despre toţi, cu excepţia unchiului Igor.

Ei locuiau în Oraşul nou. Cu zece ani înainte, aici fusese o taiga nepopulată. Aşadar, sunt cu toţii colonişti noi, entuziaşti; aşa sunt onoraţi în discursurile oficiale. Oraşul este înconjurat de un Zid: un gard cenuşiu de beton cu sârmă ghimpată. Zidul a fost construit cu posibilităţi de extindere: nişte parcele goale săpate se află între el şi zonele rezidenţiale. Din cauza Zidului, ei nu pot fi sunaţi pe telefonul de acasă. Sau să primească corespondenţa acasă. Sau să aibă musafiri. Oraşul lor nu există pe hărţi, în cărţi de referinţă sau în atlase. Trenurile de pasageri nu ajung acolo. Avioanele obişnuite nu zboară într-acolo. Ziarele nu scriu despre Oraş. Radioul nu-l pomeneşte. Nu e arătat la televizor. Se numeşte Sovetsk-22. Pentru rezidenţi e pur şi simplu Oraşul.

Băiatul nu are amintiri legate de mersul dincolo de Zid. Însă

[3] Cozonac tradiţional rusesc (N.t.).

ştie de unde au venit el şi ai lui – mamei sale îi e adeseori dor de capitală, unde s-au născut părinţii lui, unde au studiat şi s-au cunoscut, unde locuiesc bunicile şi mătuşa sa.

Unchiul Igor pare să se fi născut aici. Să fi apărut împreună cu Oraşul. Chiar în apartamentul cu şase camere de la etajul trei al unei clădiri pe care toată lumea din Oraş o numeşte Casa.

Când cineva zice: „Ne mutăm curând în Casă”, toată lumea ştie cu invidie la care casă se referă. Cea de pe strada Revoluţiei. Cea mai faimoasă din Oraş. Nouă etaje. Cu coloane la intrare şi muluri sub cornişe. Cu mânere la uşile care duc în holuri unde vizitatorii sunt întâmpinaţi de portar. Cu tavane înalte şi apartamente enorme. Cu două lifturi la fiecare intrare.

Se zvoneşte că ar fi trebuit să fie mai multe astfel de case. Însă din nu ştiu ce motiv, doar una a fost construită. Era o mare onoare să locuieşti acolo. Tata zice uneori că, poate, într-o zi ei vor primi un apartament acolo. Mama întoarce capul şi zâmbeşte trist, ironic.

Niciunul dintre colegii băiatului n-a fost vreodată în Casă. Însă el a fost. Casa însăşi nu e foarte interesantă. E doar o carcasă – de fapt, nişte carcase turnate sprijină cornişele Casei – care înconjoară secretele vieţii unchiului Igor.

Părinţii săi par să o simtă. Tatălui său nu-i place. Ar prefera să nu-l ducă acolo. Un cerc diferit, zice el. Însă, unchiul Igor îi invită pe toţi trei. Tatăl său, altminteri refractar, nu poate să nu se supună. De ce? Băiatul vrea să ştie.

Mama sa... Odată, când tatăl său era plecat, băiatul a urmărit-o probând pe ascuns un halat, un cadou aniversar de la unchiul Igor. Nu de aici, o mătase bordo nepământească şi subţire, brodată cu păsări, flori şi dragoni. S-a uitat în oglindă, strângându-l mai tare pentru a-i dezvălui silueta, apoi lăsând poalele lungi ale halatului să se deschidă larg. Lumina de mai s-a revărsat dinspre oglindă. Frunzele galbene de lotus au tremurat. Răsucindu-se cu pasiune şi cuprinzându-şi şoldurile, dragonii argintii şi aurii cu ochi de smarald suflau fum de mărgele şi perle pe nările lor largi în culoarea violet. Îmbrăcată, era atât de goală în legătură cu sentimentele ei, încât băiatul se ruşină şi închise uşa. Nu ruşinea îl călăuzise, ci pasiunea usturătoare; voia să împărtăşească apropierea de unchiul Igor care venea prin intermediul darului.

Cu răsuflarea întretăiată de dublul tabu a ceea ce făcea,

violând limitele şi purtând haine femeieşti, probă halatul – şi imediat îl aruncă, şocat de o senzaţie neplăcută şi pofticioasă stârnită de imaginea vulgară a transformării. Cu toate astea, băiatul îşi amintea incidentul, acţiunea, punând-o deoparte într-o puşculiţă, având premoniţia că i-ar putea fi de folos.

Băiatul înţelegea deja cum funcţiona viaţa în Oraş şi îi clasificase pe toţi oamenii pe care-i cunoştea. Din fericire, organizarea Oraşului uşura acest lucru. În centru, în spatele unui al doilea Zid, era Institutul unde lucra tatăl său. Toţi rezidenţii – paznici, femei de serviciu, tâmplari, şoferi, oameni de ştiinţă, vânzători, profesori, doctori la spital, ca mama lui – serveau Institutul direct sau indirect.

Doar rolul unchiului Igor era neclar.

Nu era militar, dar nici civil; niciunul dintre tipurile recognoscibile şi testate. Separat. Sui generis.

Era singurul care trăia de parcă nu existau Oraş, Institut, Zid, biroul comandantului; nici steaguri roşii, pancarte, demonstraţii, afişe îndemnând la vigilenţă sau turnuri de pază.

Băiatul presupunea că nu înţelegea, nu ştia adevărul principal despre unchiul Igor, care explica poziţia lui specială. Băiatul putea presupune că treaba unchiului Igor era una secretă, ca a tatălui său, spre exemplu. Sau şi mai ascunsă. Însă ideea era că toţi adulţii la curent cu secretele împărtăşeau obiceiuri, glume şi vorbe pe care unchiul Igor nu le împărtăşea. Cel mai important era că ei trăiau, ca tatăl său, cu un sentiment de importanţă împrumutată care le dădea acces şi pe care se temeau să n-o piardă. Unchiul Igor era pe cont propriu. Băiatul voia pentru el acest gen de soartă necondiţionată şi independentă.

De Paşte, masa unchiului Igor era aşternută cu o pânză lungă de in brodată cu proverbe scrise cu o caligrafie demodată. Pe ea stătea un candelabru pentru douăsprezece lumânări şi nişte păhăruţe verde-închis cu borduri aurii. Unchiul Igor dădea jos de pe perete o chitară veche: marca producătorului scânteia în auriu într-un cerc din spatele corzilor.

Unchiul Igor, la fel de mărunt ca un copil – avea nevoie de o pernă pe scaun –, slab, cu păr lung şi sur, la fel de elegant ca al unei femei, într-o jachetă fină de lână şi cămaşă albă, arăta ca un actor, puţin ca un magician, care ştia cum să anime lucrurile. Paharele şi tacâmurile în mâinile oaspeţilor păreau să deseneze un plan, să creeze ceva de care nu erau conştienţi fără să-şi dea

seama că ei erau doar dublurile unei alte adunări.

Unchiul Igor dirija cursul conversaţiei fără niciun fel de efort. Băiatul observă cum tatăl său, de obicei nesociabil, stătea mai drept şi devenea mai animat, cum mama devenea mai încântătoare, cum ceilalţi oaspeţi se relaxau, ca şi cum unchiul Igor i-ar fi dat cu un luciu de veselie, o strălucire extraordinară, învăţându-i să aprecieze încă o dată gustul mâncării, aroma condimentelor şi gustul sării. Niciun cuvânt despre laboratoare, comisii de stat, teste, agregate, bonusuri, formule, ecuaţii, acceptare în armată, subcontractori – adulţii nu prea ştiau despre ce altceva puteau vorbi, aşa că stânjeneala lor era amuzantă şi beau mai mult vin sau votcă. Unchiul Igor cânta la chitară şi interpreta melodii pe care băiatul nu le mai auzise niciodată în altă parte, apoi se ducea la pick-up şi acorduri de dans pluteau din discurile din lac negru şi se răsuceau în aer, atât de străine, încât el credea că auzea nu muzică, ci vocea discului însuşi, compusă dintr-o substanţă nefirească şi neplauzibilă.

De îndată ce începea dansul, copiii erau trimişi să se joace. Asta era ceea ce aştepta băiatul. Se jucau de-a v-aţi ascunselea, de când era mic: doar apartamentul unchiului Igor avea suficiente locuri pentru ca ei să se ascundă cu adevărat şi să caute, mult timp şi fără să se dea de gol.

Copiii erau mai mari acum şi păstrau vechiul obicei fără prea mare tragere de inimă, aparent din plictiseală. Cu toate astea, de fapt, jocul avea un nou înţeles acum: băieţii ascultau respiraţiile fetelor, fetele stăteau ascunse în spatele draperiilor, sperând, uneori, să fie găsite. În încăperile slab luminate, luară naştere primele lor sentimente. O singură cameră, în capătul îndepărtat al holului, era mereu încuiată.

Băiatului îi plăceau aceste ore de joacă. Se ascundea mai bine decât ceilalţi, putea rămâne neobservat. Siluetele fetelor nu-l excitau; dorinţa lui era pentru ceva diferit.

Persoana care se ascunde vede spaţiul din interior, cu ochii subiecţilor, ai pereţilor, ai fotografiilor. Încearcă să fuzioneze cu locul, să devină parte din el. Pentru el, de-a v-aţi ascunselea era doar prologul unui voiaj, cufundarea în alteritatea atractivă, viaţa şi spaţiul locuit de unchiul Igor.

Îşi ţinea răsuflarea, înconjurat de lucrurile care îşi pierduseră corporalitatea, se transformaseră în fantome de catifea care ar

putea vorbi în întuneric, ar putea transmite ceva tactil. Îndepărtata cameră încuiată nu-l interesa; nu credea că unchiul Igor ar putea avea, la propriu, secrete ascunse dincolo de uşă. Mai mult de-atât, nu voia să descopere cine ştie ce parte din viaţa sa ascunsă; voia să-i cunoască existenta de zi cu zi, libertatea de acţiune şi opinie cutezătoare şi făţişă, abilitatea de a trăi fără frică, de a trata pe toată lumea independent şi, în acelaşi timp, de a fi dorit şi universal respectat.

În seara aceea, se jucară mult timp. Emoţia dispăruse. Ascunzându-se încă o dată, băiatul observă că uşa care de obicei era încuiată era acum întredeschisă şi o lumină slabă pătrundea prin deschizătură.

Sentimentul brusc că acesta nu era un simplu accident îl făcu să-şi ţină răsuflarea.

„Voi arunca doar o privire”, îşi spuse băiatul. „Doar o privire, atât”.

Lampa de birou era aprinsă. Probabil unchiul Igor sau servitoarea o lăsaseră aprinsă şi uitaseră să se întoarcă, în agitaţia pregătirilor de sărbătoare. Lumina sa, atât de personală, decorul singurătăţii şi al gândurilor unchiului Igor îl chemau în mod irezistibil.

„Nu mi s-a spus să nu intru aici”, gândi băiatul. „Voi spune că ne jucam de-a v-aţi ascunselea. Uşa era întredeschisă”.

Merse încetişor prin încăpere, uitându-se cu atenţie la dulapuri, la rafturile de cărţi, la birou. O pendulă ticăia zgomotos în colţ, marcând scurtul timp pe care-l putea petrece neobservat acolo.

Dădu să plece şi făcu trei paşi înspre uşă; deveni neliniştit. Toate cărţile de acolo erau despre chimie. Aceleaşi pe care le avea şi tatăl său. Însă, unchiul Igor avea mai multe cărţi; tatăl său ştia doar germană şi acolo erau volume în engleză şi franceză. Băiatul luă una din raft – da, aceeaşi ştampilă a bibliotecii Institutului.

Când lucra acasă, tatăl său îşi strângea întotdeauna lucrurile de pe birou când termina. Dacă băiatul trebuia să vină în camera lui, mai întâi ciocănea şi tatăl său întorcea paginile la care lucra. Unchiul Igor îşi lăsase biroul de parcă ieşise pentru un minut: avea ceai într-un pahar, un creion prost ascuţit în partea de sus a paginilor. Pagini bătute la maşină, faguri încărcaţi de formule presărate cu corecturi.

Băiatul se întoarse cu spatele. Simţea un amestec de dezamăgire şi speranţă vagă. Unchiul Igor nu putea fi colegul tatălui său. Şi, cu toate astea, era. Cărţile erau dovada că era doar un om de ştiinţă civil, unul din sutele din Oraş.

Brusc, băiatul observă un mic triunghi de ţesătură care ieşea prin uşile şifonierului, precum colţul unui semn de carte. Verde de armată. Cu frunze aurii brodate. O mânecă, probabil.

Băiatul trase de capăt, însă uşile erau bine închise.

„Voi spune că voiam să mă ascund în dulap”, hotărî el. „Nu ni s-a interzis asta”.

Băiatul deschise uşile încetişor. Becul din şifonier lumina asemenea torţei unui vânător de comori într-o peşteră.

Broderia aurie strălucea. Nasturii erau străfulgerări de aur. Decoraţiile scânteiau în auriu, stacojiu, metalic şi argintiu; decoraţiile şi stelele făcute din email roşu ca sângele, secere şi ciocane din oţel gri, pluguri şi baionete, un soldat cu o puşcă; snopi şi frunze aurii, literele aurii ale lui LENIN.

O uniformă atârnată într-un dulap. Acoperită cu decoraţii şi medalii grele, rotunde şi asemănătoare solzilor de la piept până în talie. Stelele izolate şi mari de general-maior scânteiau pe umeri.

Uniforma era mică, aproape ca a unui copil, tocmai bună pentru unchiul Igor. Fără distincţii ar fi arătat comic. Însă reflexiile aurii, rubinii şi de safir o impregnau cu o putere supranaturală. Băiatul nu-şi putea imagina ce a trebuit să facă un om pentru a câştiga atât de multe distincţii. Era el măcar om? Un erou? O fiinţă superioară?

Un chipiu pe un raft. Curea. O pereche de cizme.

Un unchi Igor diferit. Cel adevărat. Care avea dreptul la o viaţă specială.

Băiatul nu văzuse niciodată asemenea lucruri preţioase de aproape. Îşi trecu degetele peste solzii aurii, argintii şi rubinii, reci şi grei. Oglinda de pe uşa interioară reflecta un chip ce devenise ciudat din cauza nedumeririi.

Uniforma, plină de medalii care păreau parte integrantă a acesteia, iradia o putere pură şi absolută. Băiatul nu se putea controla. Nu se gândi că ar putea fi prins, pedepsit, alungat din casa unchiului Igor. Voia atât de mult să comunice cu acea putere, să se simtă în interiorul ei, încât luă uniforma de pe umeraş şi, cu o mişcare neaşteptată şi agilă, ca şi cum ar fi fost

furată de la posesor, îşi strecură braţele în mâneci.

Umerii i se îndoiră sub greutate. Trebuia să stai sub uniformă ca sub haltere la sala de sport. Însă greutatea era nespus de plăcută, ardea şi proteja deopotrivă, te înveşmânta în căptuşeala sa de mătase subţire.

Băiatul se îndreptă de umeri şi nu se recunoscu, ca şi cum nu îmbrăcase hainele altcuiva, ci trăsăturile şi caracterul altcuiva. Simbolurile în relief pe care le adoptase în copilărie îl făceau parte din ceva incomensurabil, la fel de vast precum cerul înstelat.

Făcu un pas înspre oglindă. Orbit de strălucire, observă aproape întâmplător emblemele militare de pe revere.

Nu erau tancuri.

Nu erau elice.

Nu erau ţevile încrucişate ale tunurilor.

Cupa şi şarpele.

O cupă aurie cu un şarpe înfăşurat în jurul ei, cu capul ridicat ca şi cum ar fi vrut să soarbă sau să protejeze vasul interzis.

Nu văzuse niciodată o astfel de emblemă. Nu ştia ce însemna.

În mijlocul stelelor, secerilor, ciocanelor şi baionetelor, armele de război şi uneltele de muncă sudate unele într-altele, gândi el, de istoria ţării sale şi prin urmare gravate pe medalii, cupa şi şarpele proveneau dintr-o altă lume, mai străveche, atunci când omul tocmai începea să numească constelaţiile. Băiatul înţelese brusc că acest simbol discret şi obscur era cheia; ascunsă, secretă, care explica decoraţiile, gradul de general, traiectoria ştiinţifică a unchiului Igor, toate combinate în secretul exclusivităţii, al puterii şi al forţei.

Băiatul îşi scoase cu grijă uniforma şi o atârnă înapoi în şifonier, lăsând un colţ al mânecii să iasă prin uşile acestuia. Obsesia nu dispăru. Greutatea binecuvântată. Protecţia completă.

Îşi găsise idolul. Calea de a deveni ca unchiul Igor.

Cupa şi şarpele.

Patru ani mai târziu, băiatul era cel mai bun elev la chimie. Începea ultimul an de şcoală. Băiatul presupunea că tatăl său, blândul său tată, pămpălăul, cum îl numea maică-sa când era furioasă, nu voia ca el să-i urmeze calea ca eternul număr doi, rezerva. Maică-sa cu siguranţă nu voia ca el să devină o copie a soţului. Erau pregătiţi să-l dea pe mâna cuiva care ştia cum să

făurească destine, să-l schimbe în mai bine, mai sus, de neatins. Băiatul simţea atât respingerea, cât şi bucuria. Sacrificiul lor îi era drag. Ştia acum – cupa şi şarpele, emblema medicilor militari, era doar un camuflaj pe uniforma unchiului Igor. El nu era medic. Nu descoperea medicamente. Mai mult, Oraşul lor nu era ceea ce părea şi, pe măsură ce crescu, băiatul acceptă acest lucru fără stânjeneală, cu o disponibilitate care îi surprinse pe părinţii săi.

Se aşteptase la un interogatoriu minuţios şi era pregătit să-şi expună cunoştinţele. Însă unchiul Igor pusese vreo zece întrebări mai degrabă simple, încuviinţase şi spusese:

— Bine, în regulă.

Băiatul simţi că unchiul Igor îl studia. Privindu-l absent, indiferent, cântărind lucruri pe care băiatul nu le ştia şi nu şi le putea imagina.

În timp ce-şi luau la revedere în hol, unchiul Igor zise cu nonşalantă:

— Voi scrie o recomandare către facultatea specială, însă cu o condiţie. Să vină mâine-dimineaţă la a treia intrare. Voi completa un permis de trecere.

Părinţii şi băiatul erau uluiţi.

Cea de-a treia intrare a Institutului!

Erau doar trei. Toată lumea din Oraş le cunoştea.

Prima avea porţi mari pentru vehicule şi turnichete uzate pentru muncitori. Era o coadă de oameni care aşteptau permisele de trecere, cineva care încerca să folosească telefonul intern la care nu prea se auzea. Documentele erau verificate de nişte paznici paramilitari cu burţi mari, cu revolvere în tocuri zgâriate, totul evoca plictiseala, transpiraţia şi supa de varză de la cantină.

Tatăl său trecea prin a Doua intrare pentru a merge la muncă. Nişte jaluzele grele şi vălurite acopereau vestibulul de sticlă al Institutului şi abia când uşile se deschideau pentru o clipă puteai vedea holul de marmură cenuşie şi paznicii în costume gri. Permisele de carton acceptate la Prima intrare nu erau valabile aici. Trebuiau să fie ca al lui taică-său: cu o fotografie şi într-un suport negru de piele.

Cea de-a Treia... Cea de-a Treia era o uşă de metal cu sonerie. O uşă în capătul de cărămidă al clădirii fără ferestre. Cumva, toată lumea ştia că aceasta conducea spre acelaşi loc

ca celelalte două: în perimetrul interior al Institutului, un oraş în Oraş. Nicio maşină nu avea voie să parcheze vizavi de a Treia intrare, un agent de circulaţie apărea imediat. Niciun fel de clădire mai mare de două etaje nu putea fi construită lângă ea.

Dar nimeni nu ştia cui îi aparţinea a Treia intrare, cine îi întâmpina pe vizitatori la uşă. Cei care ştiau într-adevăr, nu vorbeau.

— A Doua, tatăl său fie întrebă, fie corectă.

— Nu. A Treia, răspunse unchiul Igor cu un zâmbet blând. La unsprezece.

Băiatul simţi că răspunsul tăie legăturile care îl conectau cu părinţii săi. Tatăl său nu fusese dincolo de uşa celei de-a Treia intrări. Nu putea visa să fie acolo. Însă el avea să fie.

A doua zi. La unsprezece.

Dimineaţă, tatăl îi dădu ceasul său. Băiatul voia ca toată lumea să ştie unde mergea. Însă nu erau mulţi pietoni şi strada era complet goală lângă a Treia intrare. Dacă s-ar fi uitat cineva pe fereastră sau din autobuzul care trecea!

Cea de-a doua limbă a ceasului îl făcu să se grăbească. Băiatul puse degetul pe sonerie. Butonul era rigid şi imobil. Tăcere. Brusc, îşi imagină că încă se putea întoarce şi pleca; înapoi la mama şi tatăl său, la viaţa lui anterioară. Se uită în jur. O stradă prăfuită. Un vagabond înalt într-o jachetă murdară, neagră şi căptuşită se oprise la colţ şi se uita la el; de unde apăruse, acesta era Oraşul, aici nu erau vagabonzi! Băiatul apăsă soneria cât de tare putu. Un sunet aspru ca o alarmă se auzi înăuntru.

Un cadet morocănos şi surprins îi luă noul permis şi îi copie numele. Împinse un caiet galben cu marginile întoarse înspre el: Semnează. Sună la telefon, formând două numere: 2–8.

Un alt cadet veni şi zise: Urmează-mă. Avea cupa şi şarpele pe butonieră. Inima băiatului se opri din cauza discretei proximităţi a secretului. Holul. O uşă căptuşită cu muşama. Un pasaj îngust prin curtea cu zid de cărămidă; sunete schelălăite în spatele ei. Ar putea fi câini? Următoarea uşă. Linoleum uzat pe podea. Mirosul unei clase în care nu s-a făcut curăţenie după vacanţă. Ferestre cu vedere la nişte ziduri înalte de cărămidă. Un labirint. Simţi un fior. Era pierdut în spaţiu, nu-şi mai putea da seama unde era strada.

O uşă de siguranţă. O cameră mare şi goală. Urmele de pe

tapet indicau unde fuseseră rafturile. Băiatul era derutat şi deprimat. Unde era echipamentul, unde era laboratorul, unde era secretul?

Unchiul Igor, îmbrăcat într-un halat albastru simplu de laborator, veni pe uşa opusă. Totuşi, era un unchi Igor diferit. Îi făcu semn cu două degete: Urmează-mă. Un coridor lung, întunecat şi prăfuit îi duse în vestiarul cu două dulapuri mari de metal pentru haine şi într-o latură, o cameră de duş, cu capetele de duş de dimensiunea florii-soarelui.

— Cândva, obişnuiam să ne schimbăm aici, zise unchiul Igor. Zona curată începe de aici. Acum, acest loc nu mai există. Pe hârtie, această aripă a fost demolată pentru a construi una nouă. Însă constructorii întârzie. Acest loc nu există, înţelegi? De aceea am putut să te aduc aici.

Băiatul rămase ascultând fiecare cuvânt.

— Tatăl tău e un chimist bun, zise unchiul Igor. Însă îi e frică de ceea ce cercetează. Frică. De aceea nu-l voi duce niciodată în laboratorul meu. Ţie îţi este frică?

— Nu, răspunse el fără să se gândească.

— Deschide-l pe ultimul, zise unchiul Igor arătând înspre dulapuri.

Băiatul îl deschise. Înăuntru se afla ceva, înghesuit între pereţii dulapului: o piele verde de cauciuc ataşată de o mască de gaz. El o scoase afară, era extrem de grea, alunecoasă de la pudra de talc, semănând cu solzii unei piei de şarpe năpârlită cu ani în urmă.

— Pune-o pe tine, zise unchiul Igor.

El reuşi să-şi bage picioarele în pantalonii de cauciuc şi îşi trase costumul pe el. Gulerul strâmt şi rigid îi strângea beregata. Mânecile erau strâmte la încheieturi. Respiraţia era dificilă şi o ceaţă îi apăru în faţa ochilor. Mâinile unchiului Igor îi îndreptară spatele şi închiseră cusătura de-a lungul şirei spinării, legară curelele la glezne – şi se pomeni în interiorul unui pântec de cauciuc, un bebeluş în trupul unei reptile moarte.

— Întoarce-te. Uită-te în oglindă.

Vocea unchiului Igor părea îndepărtată.

El se mişca poticnit, ca şi cum învăţa să meargă, târându-şi cizmele greoaie. Voia cu disperare să iasă din pântecul de cauciuc şi din îmbrăţişarea sa alunecoasă şi sufocantă.

— Uită-te la tine, repetă unchiul Igor din adâncuri.

Prin lentilele înceţoşate ale măştii, el zări oglinda.

Un monstru se uita la el. O oribilă creatură din mlaştină cu ochi rotunzi şi terni, fără gură şi fără chip, străin oricărei fiinţe vii, fără nicio asemănare sau legătură cu nimic.

Era el. Un el diferit.

Special. De nerecunoscut.

Brusc, băiatul simţi pacea necunoscută, cea mai înaltă protecţie pe care i-o dădea costumul.

Pliurile de cauciuc nu-l mai strângeau. Beregata se obişnuise cu strânsoarea gulerului. Băiatul rămase în picioare fără să simtă nenumăratele kilograme de cauciuc, părea să plutească. Chestia din oglindă era el şi nu voia ca această contopire să se sfârşească. Chestia aceea era mai palpitantă decât uniforma încărcată de medalii a unchiului Igor, mai captivantă decât orice simţise vreodată.

În acel costum nu se temea de nimic. Ca unchiul Igor.

Când băiatul se dezbrăcă de costum, transpirat, roşu la faţă şi mânjit de talc şi pastă alunecoasă, absolut fericit, unchiul Igor îi zâmbi larg şi îl bătu cu palma pe umăr.

— Ăsta e vechiul nostru costum. Cu astea am început. Du-te acum, te vor conduce afară. Îţi voi scrie o recomandare. Dacă absolvi cu brio, te voi angaja.

El îngheţă, nu putea crede. Unchiul Igor îl împinse încet pe spatele ud: Du-te, du-te.

Capitolul 4

Locotenent-colonelul Şerşnev îşi luă zi liberă. Se ducea să serbeze aniversarea fiului său. Şaisprezece ani. Ultimul an de şcoală.

Soţia lui îi ceruse divorţul după cea de-a treia misiune în Cecenia, când Maxim avea trei ani. Acum ea se recăsătorise şi Maxim avea o soră vitregă. Şerşnev voia să creadă că războiul îi despărţise. Obişnuita poveste a unui ofiţer, nu era nici primul, nici ultimul. Fuseseră multe divorţuri în unitatea lui în acei ani. Ţara trăia ca şi cum nu existau bătălii pe teritoriul său. Soţia sa, îşi zicea întruna Şerşnev, se alăturase majorităţii care n-a vrut să ştie despre sânge şi noroi, militari şi victime.

Cu toate astea, nu reuşi să se convingă în totalitate şi acest lucru îl îngrijora pe Şerşnev, care nu putea tolera ambiguitatea.

Nu regreta ce făcuse în acel război – sau în următoarele.

Exista doar un incident pe care Şerşnev îl considera – ei bine, probabil greşit, tensionat. Nu putea găsi nişte cuvinte mai bune. Greşit, nu în sensul moral, conştiinţa nu-l apăsa. Apropo doar de moralitate, ar fi acţionat din nou în acelaşi fel. Cu toate astea, simţise atunci un fel de violare, un capriciu al sorţii, care predeterminase – nu în mod direct – plecarea soţiei sale şi pierderea graduală a contactului cu fiul său, care se transformase, i se părea lui Şerşnev, într-o specie extraterestră, firavă şi insipidă.

Marina era extrem de sensibilă, ai fi zis că are talente de prezicătoare; putea intui ceva din nimic şi transmite în mod conştient sau nu fiului lor. Ea nu le interzise să se vadă; dimpotrivă, uneori îi cerea să treacă pe la ei şi să-şi petreacă ziua cu Maxim. Dar Şerşnev simţea că fiul său nu se îndepărta de el doar din cauză că creştea; părea să ştie ceva ce n-ar fi trebuit să ştie despre tatăl său şi părea să ceară, să caute ceartă, insulte: Cine eşti tu cu adevărat, tată? Care e adevărata ta faţă? Ce ai făcut în război?

Şerşnev respingea în mod categoric ideea că avea ceva de care să se ruşineze. Îşi socotea conştiinţa nepătată.

Cu toate astea, se întorcea de zeci de ori cu gândul la acea

noapte, la acel container de transport din spatele bazei militare care servea drept celulă şi cameră de interogatoriu. Îşi amintea mirosul sângelui şi al vomei; unul dintre colegii săi glumea că voma şi rahatul duşmanului miroseau diferit. O lumină slabă, un bărbat gol cu o mască de gaz pe faţă, încătuşat la perete.

Întrebări repetate: cine, când, unde. Ţipete, şoapte, înjurături, plânsete, gemete.

Locotenentul Evstifeiev, strângând furtunul de aer care era ataşat de mască.

Sentimentul familiar de putere: transformând prizonierul într-o marionetă fără nume cu un cap de cauciuc fără faţă, obligând trupul gol să se deschidă suferinţei, să răspundă la limbajul ritmic şi inexorabil al durerii: cine, unde, când? Libertatea de a nu-şi ascunde feţele, multiplicând puterea, făcând-o profund personală şi, prin urmare, deosebit de intensă şi îmbătătoare.

Acum Şerşnev căuta în memorie o altă ieşire din container, dintre cei patru pereţi de metal. Nu se căia, nu-i păsa de tortură, de degetele strivite, de coastele rupte şi de ochii care ieşeau din orbite din cauza sufocării în spatele sticlei aburite a măştii de gaz.

Însă ar fi trebuit să ghicească, era obligat să ghicească fără tăgadă că agentul doar îi folosea pentru a-şi face treaba mizerabilă. Şerşnev petrecuse mult timp căutându-l pe comandantul trupelor pe care primise ordin să-l distrugă. Unul din agenţi arătase înspre presupusul mesager al comandantului. De fapt, îi dădu lui Şerşnev pe un nimeni, un adolescent care nu ştia nimic, îmbătat de ura faţă de soldaţi; era ultimul bărbat dintr-un clan care se războia cu clanul agentului.

Dar Şerşnev pică în plasă, cuprins în mod inadmisibil de vâltoarea vânătorii şi crezu, crezu că prizonierul, doar un puşti, ştia unde era comandantul.

Totul fusese în van. Tortura lor încăpăţânată. Adolescentul lui, mândria ritualică ce nu l-ar fi lăsat să recunoască faptul că nu el era cel căutat.

Ingeniozitatea lor searbădă.

Răbdarea lui în legătură cu faptul că era o victimă.

Când, în cele din urmă, el cedă şi vorbi liber, Şerşnev înţelese pe loc cui îi dăduse voie să-l păcălească.

Ar fi putut încerca să-l salveze pe puşti, să-l dea sau să-l vândă rudelor care stăteau la porţile bazei zi şi noapte,

înmânând liste jerpelite, întocmite de oameni necunoscuţi. Aceasta era procedura în legătură cu prizonierii de mâna a doua – se plăteau mult mai mulţi bani pentru unul viu decât pentru un cadavru.

Dar Şerşnev le ordonă să-l omoare pe băiat şi să-l îngroape într-un puţ secret din spatele fabricii de ciment. Greşeala era mult prea ruşinoasă.

Era un lucru bun că Evstifeiev era doar un maimuţoi tâmpit şi ascultător; nu părea să fi înţeles nimic. Dacă băiatul ar fi vorbit, atât localnicii, cât şi colegii lui ar fi auzit. Zvonurile se răspândesc repede aici.

Militarii puteau aresta pe oricine şi îi puteau bate până smulgeau o mărturisire de la ei; ăsta era mersul lucrurilor. Însă un ofiţer care căzuse atât de prosteşte în plasa agentului cum făcuse Şerşnev s-ar fi transformat într-un idiot pentru oamenii lui şi într-o bătaie de joc pentru alţii; autoritatea lui ar fi dispărut într-o clipită.

Şerşnev nu aşteptă executarea ordinului. Plecă. Întors după o săptămână, îl întrebă pe sergentul Mişustin, un beţivan, fustangiu, călău şi negustor de prizonieri – S-a făcut treaba? — şi primi răspunsul aşteptat: Da, s-a făcut, s-a făcut, domnule căpitan.

Mişustin nu-şi permitea să fie neglijent cu ofiţerii superiori. Se ocupa de treburile financiare ale generalilor a căror multitudine de stele făcea ca cele patru pe care le câştigase drept căpitan să pară neînsemnate prin comparaţie.

Şerşnev nu-l putea pedepsi pe agentul care îl trăsese pe sfoară. Nu lucra doar pentru Şerşnev. Şi nu era doar un informator, era produsul unei îndelungate perioade petrecute în iadul războiului, unde luptase pentru ambele părţi şi pusese bazele unei afaceri ilicite – şi nu putea fi altul în locul lui – cu armata; iar acum, un post bun, cu toate că nu în eşaloanele superioare, era în perspectivă pentru el în noua administraţie a Ceceniei. Agentul, în mod evident, nu zisese nimic despre cum îl păcălise pe căpitan; el nu voia ca familia băiatului să afle cine îl dăduse pe mâinile trupelor federale.

Aşa că Şerşnev rămase cu sângele vărsat degeaba. Cu un fanatism care nu servise la nimic. Cu sentimentul că fusese prost în toiul vânătorii, doborând un căţeluş în loc de un lup, făcându-se de râs în faţa întregii lumi. Executase un act de

tortură fatală, grea şi costisitoare pe un tânăr care valora o copeică.

În unitatea sa erau bărbaţi care n-ar fi înţeles îngrijorările lui Şerşnev; ar fi spus: unul în plus, unul în minus, cui îi pasă. Şerşnev s-ar fi iertat pentru că ratase ţinta. Însă a şti să ţinteşti, şi cu toate astea să nu ştii cum să distingi ţintele, era ceva de neiertat.

Evstifeiev muri şase luni mai târziu, doborât de un foc de mitralieră într-o pivniţă, în timpul unei percheziţii. Mişustin fu omorât de străini sau prieteni când ducea un lot de cadavre la fabrica de ciment. Şerşnev nu considerase în mod special acest lucru o coincidenţă. Războiul e război. Simţi o uşurare secretă când află de la colegii săi că martorii inocenţi ai greşelii sale erau morţi – Mişustin era un băgăcios, ştia totul şi pe toţi şi probabil că îşi dăduse seama cu câtă iscusinţă îl trăsese agentul pe sfoară pe căpitan.

La o lună după întoarcerea sa acasă, Marina îi spuse că era gravidă.

Şerşnev petrecuse multe nopţi cu ea. Îşi putea da seama, aşa i se părea, ce se întâmpla în timpul actului sexual dincolo de actul sexual în sine, ce alte înţelesuri putea avea dragostea carnală.

Îşi amintea mai ales o noapte, de fapt, o seară de vară târzie. Se duseseră la cules de ciuperci la ţară în dimineaţa aceea; erau oameni care vindeau coşuri pline de ciuperci de câmp la intrarea la metrou. Găsiseră foarte puţine, localnicii care se treziseră devreme le tăiaseră pe toate. Ferigile erau strivite şi călcate în picioare în jurul cioturilor de copaci şi codiţele tăiate ale ciupercilor se vedeau albe pe muşchi.

Le mai rămăseseră râul, podul mişcător din frânghii, înotatul în apa curgătoare, neaşteptat de caldă şi argintată de la suprafaţă până la fund de bancurile sclipitoare de peşti. Ziua era mai mare, mai extinsă, mai importantă decât alte zile. Când făcură dragoste în acea seară, el simţi că în astfel de zile, sub un semn special, erau concepuţi copiii iubiţi şi trimişi de Dumnezeu.

Apoi Marinei nu-i veni menstruaţia, un ecou fiziologic, un freamăt uşor al universului. Însă testul fu negativ. Curând după aceea, el plecă în prima misiune, care îl făcu să uite podul, râul şi îmbrăţişarea.

Noaptea întoarcerii sale fu otrăvită de goliciunea deplorabilă şi lipsită de sex pe care Şerşnev o văzuse în container. Fără mângâieri sau tandreţe. Era disperat să ejaculeze, ca şi cum ar fi vrut să verse în soţia sa tot ce i se întâmplase; nu observă că Marina gemea de durere, nu de plăcere.

Apoi Şerşnev începu din nou să se obişnuiască cu trupul vulnerabil al soţiei, cedând puterii sale; făcură dragoste iar şi iar, descoperindu-se aşa cum fuseseră. Însă el ştia că Maxim fusese conceput chiar în acea primă noapte foarte întunecată.

Cu o zi în urmă, Maxim împlinise şaisprezece ani. Şerşnev se oferise să-l ducă pe el şi pe prietenii săi la ţară, să facă frigărui la un foc de tabără, sperând că Maxim ar aprecia acest lucru. Însă fiul său ceru o partidă de paintball într-un loc pe care el îl alesese.

Şerşnev fusese de acord şi închiriase un autocar. Marina şi actualul ei soţ erau împotrivă, făcându-şi griji ca nu cumva să se rănească. Acesta era singurul motiv pentru care el fusese de acord. Lui nu prea îi plăcea ideea. Maxim ştia că tatăl său era în armată, că fusese în războaie adevărate. Dar nu vorbeau niciodată despre asta; nici măcar despre puţinul pe care Şerşnev avea voie să-l spună.

El nu legă soarta fiului său de soarta acelui bărbat acum fără nume aruncat în groapa de la fabrica de ciment. Cu toate astea, coincidenţa – un bărbat murise şi Maxim apăruse pe lume – părea prea evidentă pentru a putea fi ignorată.

Iar acum Maxim voia să se joace de-a războiul. De ce? Pentru ce? Şerşnev simţi în această solicitare o proastă convergenţă a două lumi pe care el, în mod superstiţios, prefera să le ţină la distanţă una de cealaltă. Chiar dacă gloanţele puştilor de paintball erau jucării. Colegii săi, care ştiau câte ceva despre problemele lui de familie, erau încântaţi: în sfârşit băiatul are curaj, gena tatălui predomina. O să vă jucaţi împreună. Dar Şerşnev era sigur că Maxim îl va ruga să joace în cealaltă tabără.

Explicase tot ce făcuse ca fiind pentru Maxim: de dragul vieţii sale liniştite. Şerşnev nu putea admite că fiul său era important şi necesar pentru el doar ca o justificare. Acum se aştepta la cine ştie ce truc răzbunător, un ricoşeu din trecut.

Însă nu putea refuza.

Văzând panoul publicitar – Teritoriul X, Paintball –, Şerşnev

ieşi de pe autostradă. Nu avusese timp înaintea excursiei să studieze exact unde mergeau. Probabil în vreun depozit abandonat sau un fost sanatoriu transformat în decorul unui câmp de bătălie (ridicol pentru cei care se pricep) sau într-o lume apocaliptică postnucleară.

Şerşnev văzuse Groznîi după două atacuri ale armatei. Suburbiile Damascului bombardate şi transformate în ruine. Sate incendiate. Avea superioritatea arogantă a unui bărbat a cărui întreagă biografie, din şcoală şi până la serviciul militar, îl antrenase pentru a vedea violenţa ca sursă de experienţă, pentru a-i respecta autenticitatea, urmele adevărate şi imposibil de uitat.

Se uită în oglinda retrovizoare la fiul său şi la prietenii lui. Pui. Ţânci. Mormoloci. Simţi dorinţa de a le băga nasurile în cenuşă şi noroi adevărat, să iasă de pe şosea şi să găsească nu un parc suburban bine-cunoscut, ci un sat eviscerat şi lipsit de viaţă, fără secrete transparente de prin vecini, din cauză că toate uşile fuseseră dărâmate, perdelele smulse, dulapurile golite şi fiecare crăpătură verificată de ochii soldaţilor.

Deranjul satului depopulat provoca, scotea la lumină sentimentul neplăcut şi persistent al unui raid bine planificat. De câte ori nu conduseseră în acest fel, în anii de început, doar în maşini blindate şi mai târziu în autobuze, verificându-şi armele, pregătindu-se să-i înconjoare şi să dea buzna peste ei! Simţise esenţa, ritmul acelui sentiment într-un poem pe care un bătrân dedicat li-l citea la orele lor militare de engleză – un profesor care cunoscuse era legendară a Cambridge Five[4]. De obicei, poezia nu-l interesa pe Şerşnev. Poezia fusese o pedeapsă la şcoală, prăbuşindu-se în memoria sa asemenea unui terci; nu putea înţelege de ce oamenii o scriau, de ce aveau această toană bizară. Însă memorase acest poem – singurul din viaţa sa – fără repetiţie, pentru că se încadra atât de perfect în contururile sufletului său. Şi acum îl bolborosi, fericit că-şi putea găsi propriile sentimente în sunetele unei limbi străine:

O what is that sound which so thrills the ear
Down in the valley drumming, drumming?

[4] Grup de spioni din Regatul Unit al Marii Britanii, care a transmis informaţii URSS în timpul celui de-al Doilea Război Mondial; denumirea vine de la faptul că toţi cei cinci membri au fost recrutaţi în timp ce studiau la Cambridge, în anii 1930 (N.red.).

Only the scarlet soldiers, dear,
The soldiers coming.

O what is that light I see flashing so clear
Over the distance brightly, brightly?
Only the sun on their weapons, dear,
As they step lightly.[5]

Voia să continue, însă se opri. Ajunseseră.

Terenurile de paintball se aflau într-o fostă tabără de pionieri.

Şerşnev spera ca ei să nu se joace printre containere de transport. Odată, el şi colegii săi se duseseră acolo ca să se relaxeze şi aflaseră că terenurile de paintball fuseseră organizate ca să imite o bătălie într-un port. Ieftin şi uşor, colectai pur şi simplu un lot de containere uzate, la preţ de fier vechi, le instalai pe un câmp gol şi aveai un labirint. Proprietarii le spuseră că mulţi fac asta, era cea mai ieftină variantă – cheltuiala principală fiind doar închirierea terenului. Colegii săi, care fuseseră în acel război, râseră, izbind cu paturile puştilor de marginile canelate – containerele erau pustii, goale; lui Şerşnev îi plăcea acel sentiment de experienţă comună care nu trebuia rostită cu voce tare. Însă nu voia să se joace cu Maxim în acel decor.

Făcu aranjamentele pentru un teren de luptă paintball diferit.

O tabără de pionieri. Uşor de recunoscut, tipică. Şerşnev fusese într-una ca asta, copil fiind – pe teritoriul garnizoanei tatălui său. Cu o gheretă la poartă. Clădiri de un etaj pentru detaşamente, vopsite cu ipsos galben care putea fi răzuit, dizolvat în apă şi transformat într-un lichid cu care să se stropească unii pe alţii din cutii vechi de conserve. Un teren de paradă, năpădit de iarbă şi portdrapele. Un bust al lui Lenin, acoperit cu vopsea caustică argintie. O baie cu zid jos, de

[5] O, ce-i acel sunet ce-ncântă-n ureche
Jos în vale duduind, duduind?
Doar soldaţii stacojii în pereche,
Soldaţii venind.

O, ce-i acea lumină ce-o văd scânteind aşa clar
În depărtare cristalin, cristalin?
E soarele pe armele lor, doar,
Pe când păşesc lin. (W. H. Auden – poet anglo-american; n.1907-d.1973) (N.t.).

cărămidă. Straturi de flori făcute din anvelope în faţa clădirilor administrative. Difuzoare fixate pe stâlpi...

Simţi miros de fum – în depărtare se vedeau focuri de tabără, pentru a crea o atmosferă de bătălie. Maxim se duse la birouri pentru că voia să-şi plătească singur partida, deşi cu bani de la taică-său. Prietenii lui aşteptară lângă autocar. Şerşnev crezu că ei îşi vor aprinde o ţigară, însă nimeni nu fuma. El era singurul cu o ţigară, trase un fum şi îl expiră, îndepărtând un semn rău în timp ce analiza două straturi, două perioade din memoria sa.

Iată-l, comandant al detaşamentului de pionieri. Se jucau Loveşte fulgerul, un joc pe care-l aşteptaseră toată ziua; se târau pe sub arbuştii tăiaţi strâmb înspre sediul „Albaştrilor” din clădirea 12 şi îl puteau auzi pe generalul lor, comandantul pionier Venia Valkov, dând ordine. Echipa lui Şerşnev intenţiona să fugă înăuntru, să smulgă peticele albastre cusute pe cămăşile duşmanilor şi adversarii erau nevoiţi să stea la podea, fierbând de furie, exact acolo unde erau „omorâţi”.

Şi aici – copleşitor – erau aceleaşi alei asfaltate, arbuşti neglijaţi, clădiri galbene şi băi din cărămidă roşie. Tribunele cu sloganuri roşu cu alb erau ciuruite de gloanţe şi arse. Un banner artizanal cu un lup care-şi arăta colţii era atârnat pe un portdrapel. Aceeaşi tabără, acelaşi panou sub forma unei arcade înguste deasupra porţii: TINERII LENINIŞTI. Pădurea era diferită, nu pini rari, ci foioase des plantate, deformate, răsucite de gravitaţia interioară a munţilor. În apropiere curgea un râu de munte învolburat şi zgomotul acestuia era asemănător vocilor oamenilor care preluaseră tabăra: ca şi cum cineva adunase cele mai străine şi mai pătrunzătoare sunete şi le contopise într-unul singur.

El era comandantul de unitate, un grup mai mic. Treaba lui era acum să observe, deoarece totul era deja prestabilit; mătăniile tratate într-un sicriu gravat, mătăniile din lemn lustruit grosier, deoarece lemnul absorbea atât de bine uleiurile aromatice, acoperind mirosul slab al substanţei speciale.

Şerşnev fu surprins când îl lăsară să vadă planul pe care îl puseseră la cale superiorii. Zise cu precauţie că ar fi fost mai uşor să ţinteşti cu o rachetă sau să loveşti din elicoptere. Nu voia să-şi rişte oamenii într-o operaţiune pentru gradele ştiinţifice ale cuiva, de dragul testelor de teren ale unei arme preistorice care părea o farsă teatrală – puteau la fel de bine să

le ceară să tragă cu săgeţi sau să folosească pumnale. Însă acum, efectiv, simţea mişcarea mărgelelor din sicriu, îşi închipui mâinile cuiva deschizând cutia şi scoţând mărgelele înşirate pe o sfoară aspră, darul fals; îşi vor plimba mărgelele printre degete, lucru care va fi urmat de un ţipăt strident care nu cunoştea ruşinea.

Când bărbatul care avea acelaşi nume cu al băiatului pe care îl torturase, duşmanul pe care îl căutase de atâta vreme, comandantul trupelor şi, în trecutul recent, preşedinte al Colhozului de Răsărit, de o vârstă cu Şerşnev, urlase de durere, maiorul înălţase o rugăciune păgână, nemiloasă, blasfemie către Creator – creatorul acelei morţi imperceptibile îmbibate în mătănii.

I se acordară o decoraţie şi o promovare. Însă după asta nu făcură altceva decât să-l ţină deoparte, ca pe un instrument care îşi justifica forma înşelătoare, însă era rareori folosit. Alţii fură trimişi în misiuni obişnuite şi nu mai existară operaţiuni în acea linie specială. În orice caz, nu în secţiunea lor.

Alţi bărbaţi îl depăşiră încet, dar sigur în grad, medalii şi clasificările neoficiale ale agenţilor secreţi. Cariera sa fu marcată de substanţa misterioasă despre care nu ştia nimic, cu toate că trebui să semneze un contract separat de confidenţialitate împreună cu cele obişnuite, înainte de raid. Undeva la vârf erau concepute planuri secrete şi erau date ordine. Undeva, în laboratoarele departamentelor lor, credea Şerşnev, chimiştii încă mai creau substanţe. Locotenent-colonelul aştepta momentul când se vor sincroniza: ordinul şi substanţa, el şi următoarea ţintă.

Şerşnev îşi termină ţigara şi strivi chiştocul. Decizia veni de la sine: azi îl va lăsa pe fiul său să-l împuşte. Nu să-l omoare, ci să-l rănească. Era necesar. Să-l lase pe Maxim să vadă sângele din vopsea pe trupul tatălui său şi să simtă bucurie şi jenă. Acea pată roşie, acea împuşcătură reuşită va fi prima lor poveste de adulţi de care îşi vor aminti mai târziu – Cu câtă iscusinţă te-am ochit, o, da, cum ai făcut-o.

Şerşnev îşi trase pe el combinezonul de joc. Echipele se despărţiră. Una urma să asalteze „baza” – un fost dormitor de unitate – şi cealaltă s-o apere. Şerşnev se alătură părţii atacatoare. Ei vor avea mai multe pierderi. Încercă să-i spună ceva fiului său, însă în timp ce se gândea la cuvintele potrivite,

Maxim îşi trase viziera căştii şi ridică două degete în semn de victorie.

Încă o dată, Şerşnev se ascunse în spatele copacilor, uitându-se la casele galbene. Se târî, trase, le dădu ordine subordonaţilor – stânga, dreapta, încercuiţi. Bineînţeles, juca la o treime, un sfert din forţa sa, ratând intenţionat sau chiar renunţând să tragă. I-ar fi putut împuşca pe toţi în zece minute, chiar cu puşca asta proastă de paintball care nu trăgea cu precizie sau la distanţă. Însă jucă mai departe, încercând să-şi înfrângă anii de antrenament şi iscusinţă, încercând să se oblige să dea răspunsul greşit. Şerşnev îl căută pe Maxim, credea că era posibil să-l fi văzut la fereastră, purtând casca cu numărul 1. Aveau toţi aceeaşi uniformă şi aceleaşi căşti şi se îngrijora că va face o greşeală şi l-ar lăsa pe unul dintre jucătorii săi „să-l omoare” sau „să-l rănească” pe fiul său; îndreptă pe furiş jocul în direcţia dorită.

Apărătorii se retraseră în clădire. Şerşnev fugi şi se aruncă peste pervaz. Voia să ajungă la fiul său teafăr, reducându-şi echipa pe parcurs, astfel încât victoria lui Maxim să fie şi mai impresionantă.

Însă se dovedi că holurile înguste erau pline de paturi de metal, mese şi scaune. Asta complica lucrurile chiar şi pentru el. Fără să observe, Şerşnev intrase în ritmul şi furia acţiunii. Doborî pe unul cu o lovitură precisă chiar în vizieră, care fu apoi acoperită de roşu. Îl doborî pe altul cu un foc tras la picioare. Împuşcătura de răspuns lovi peretele de lângă capul său.

Pentru amuzament, Şerşnev aruncă un birou pe coridor. Apoi sări afară. Cu vederea periferică, văzu mişcare într-o cameră goală. Trase un foc, de foarte aproape, ştiind că gloanţele cu vopsea dureau cu adevărat de la acea distanţă, însă nu se putu abţine. Trase aşa cum ar fi făcut-o într-o bătălie adevărată, de dedesubt, vertical de la zona inghinală înspre gât, apoi fugi doi paşi pentru a termina cu el, îndreptă ţeava puştii...

Dar nu trăgea.

Puşca de paintball avea mai puţine cartuşe în încărcător decât mitraliera lui obişnuită.

Pe casca jucătorului era vopsit numărul 1. Maxim, căzut pe spate, mânjit cu sânge fals, gemea şi încerca să se târască, împingându-şi picioarele pe linoleumul alunecos. Vopseaua se împrăştiase uşor pe viziera de plastic. Ochii înnebuniţi de durere

şi frică îl priveau.

Şerşnev ar fi putut îndrepta lucrurile. Ar fi putut îngenunchea. L-ar fi putut îmbrăţişa, ţine aproape. I-ar fi putut cere iertare. I-ar fi putut explica ce i se întâmplase, că era o idee proastă să joci paintball cu un soldat profesionist. Însă aceeaşi forţă malefică ce îi direcţionase degetul pe trăgaci şi răspunsese prompt unui ordin – „Doar soldaţii stacojii în pereche, Soldaţii venind” –, acea forţă îl făcu pe Şerşnev să se întoarcă şi să plece. Fiul lui nu se putea văicări aşa, nu putea fi atât de speriat. Şi, cel mai important, el nu putea, n-avea dreptul să-l privească pe tatăl său în felul acela.

Şerşnev se duse pe coridor. Nu mai rămăseseră adversari. Câştigase bătălia pe care îşi dorise s-o piardă.

Telefonul îi vibră încet în buzunarul salopetei.

— Tu? Mâine, la ora opt la Direcţie. Ai priceput? Terminat.

Capitolul 5

Medicii de la spital îl tratau pe Kalitin cu deosebit respect. Şi nu din cauza asigurării scumpe pe care o avea. Doctorii îl considerau pe Kalitin un fost coleg şi la început se aşteptaseră să fie pretenţios. Însă se dovedi a fi pacientul ideal: nu era îngrijorat, nu punea întrebări, n-o chema noaptea pe asistenta de gardă şi suportă cu răbdare procedurile.

Credeau că nu-i era teamă.

Lui Kalitin îi era teamă. În felul în care îi fusese teamă doar o dată în viaţă, într-o iarnă lungă în copilărie. Tocmai se mutaseră în Oraş, unde li se dăduse un apartament de două camere cu bucătărie şi baie – i se păruse imens după camera mică din apartamentul la comun. Mergea la o şcoală nouă – unde toţi erau boboci ca el şi unde nu erau bătăuşi mari din clasa a doua şi a treia, ca la fosta şcoală. Viaţa părea luminoasă şi tonică.

Dintr-odată ceva inexplicabil li se întâmplă mamei şi tatălui său. Seara, părinţii săi aşezau o oală peste telefon – acum aveau propriul telefon – şi se închideau în bucătărie. Apa curgea la volum maxim în chiuvetă şi radioul declara tare şi solemn: Astăzi întreaga ţară... Abia dacă li se mai auzeau vocile: stranii şi îndepărtate. El se ascundea în hol în spatele hainei de blană vechi şi năpârlite a bunicii, încercând să prindă măcar un cuvânt.

Mama lui era chirurg. De curând, le spusese cu mândrie cât de bine echipată era noua sală de operaţii. Acum voia să plece numaidecât. Tatăl său încerca s-o convingă să rămână.

— Ai numele meu de familie, spuse el încetişor.

— Crezi că ei nu au dosarul meu? replică ea.

— O să fie bine, zise el pe un ton nesigur. Uite, m-au făcut cadru didactic superior. Mi-au dat acces. Prima categorie! Crezi că aş avea asta dacă ne-ar bănui de ceva? Apartament. Salariu. Raţii. Mi-au aprobat subiectul de dizertaţie.

— Ai citit ce se scrie în ziare? întrebă ea cu asprime în glas. Doctori criminali! Am studiat cu unul dintre ei, nu înţelegi?

Tatăl său se opri din vorbit. Apoi zise:

— Igor ne va ajuta.

— Atât timp cât Igor nu se duce la fund şi el, replică ea cu tristeţe şi monotonie în glas. Acesta e doar începutul.

Acele discuţii nocturne distrugeau blândeţea invizibilă şi caldă din casă, deschizând găuri largi către nesiguranţă şi frică. Începu să creadă că unii dintre profesori îl priveau ciudat: de parcă ştiau ceva. Teama deveni condimentul din mâncare, umbra tuturor sentimentelor, ecoul tuturor sunetelor. Teama îndepărtă tot sprijinul din lume, îi răpi simţul obişnuit de echilibru, îi fură agilitatea.

Din cauza asta căzu în vestiar după ora de sport. Se încurcă în pantaloni. Dărâmă stângaci geanta din pânză a cuiva de pe bancă. Un schimb de haine căzu pe jos – şi un teanc de fotografii soioase cu marginile rupte şi roase.

Vovka Sapozok, bufonul clasei, veni în grabă şi privi peste umărul său; fluieră uimit, apoi plescăi lasciv şi dezgustător din buze.

Fotografiile se împrăştiară şi se amestecară. Braţe goale, sâni, funduri, piele lucioasă albă şi neagră, dresuri, pene de struţ, perdele vaporoase, canapele, papuci. Femei pe spate, pe vine, în genunchi. Bărbaţi goi cu pălării negre. Smocuri negre de păr între coapse durdulii de femei. Penisuri în guri. Goliciunea nu era în trupuri, ci în viaţa reală secretă a bărbaţilor şi femeilor, acoperiţi de haine, seriozitatea înspăimântătoare a ceea ce se întâmpla în fotografii, era ca şi cum ar fi văzut naşterea sau moartea. Şi o vestimentaţie stranie şi bizară, bijuterii aparţinând unui teatru de basm, unui ritual străin, unei lumi dispărute.

El privi, încremenit pe loc. Sapozok tăcu şi se aplecă în faţă, sprijinindu-se de umărul său de parcă era îndrăgostit.

Vocile izbucniră în vestiar. Elevii mai mari, echipa de volei. Înalţi, transpiraţi, furioşi după meci. Sapozok fu primul care simţi pericolul şi încercă să sară într-o parte, însă căzu pe spatele prietenului său, încălecându-l asemenea unui câine maidanez, o piticanie grăbită, apoi se rostogoli şi dispăru.

Băieţii mai mari râseră şi hohotiră zgomotos, apoi se opriră brusc.

— Nenorocitule!

O lovitură grea îl aruncă pe băiat înspre bancă.

Băiatul cunoştea vocea aceea. Era a fiului colonelului Izmailov, comandantul militar al Oraşului. Îl văzuse cu tatăl său acasă la unchiul Igor. Îi auzise pe adulţi vorbind despre cum,

după război, colonelul fusese trimis în Germania să dezasambleze echipamente ştiinţifice şi se întorsese cu „multe lucruri interesante pentru el, personal”.

Interesant. Băiatul îşi dădu seama că Izmailov junior luase acele fotografii porcoase de la taică-său. În secret, bineînţeles. Şi că dacă erau găsite, dacă un profesor intra chiar...

Făcu pipi pe el.

Izmailov îl ridică de ceafă. Pozele nu mai erau pe podea. Fiul negricios al comandantului, cu capul lui rotund, se uită la el, însă se uită pe furiş şi în jur – se părea că nu avea încredere în nimeni din echipă. Erau şi copii mai mici în preajmă.

— Dacă spui de asta cuiva, te omor, rahatule!

Izmailov îl împinse într-un colţ al încăperii.

Nici înainte, când era pace în familie, băiatul nu le-ar fi spus nimic părinţilor. Cum putea dovedi că nu dorise şi nu intenţionase să fure acele poze? Cum putea recunoaşte că nu le văzuse deloc?

Acum simţea că şi dacă mărturisea – părinţii nu-l vor asculta, nu se vor sinchisi de asta.

N-aveau timp de el.

Săptămâna următoare, Izmailov se întâlni „întâmplător” cu băiatul de trei ori în uşa clasei. Rămase pur şi simplu acolo şi se uită la el. Privirea sa începea să manifeste caracterul aspru al tatălui său; putea sta calm la masă, privind politicos la comesenii din jur, iar aceştia tăceau mâlc, lăsau furculiţele jos şi, nu se ştie de ce, începeau să frece picioarele paharelor lor de votcă. Băiatul îşi aminti de trupurile negre şi albe, aplecate cu supunere, de bărbaţii cu jobene negre, de mâna lui Izmailov, de şoapta sa furioasă şi fierbinte şi simţi că n-avea puterea să scape de acea amintire.

Apoi veni ziua când, din nou, ora de sport coincise cu antrenamentul de volei. Mai devreme ar fi reuşit să scape de asta, spre exemplu, mâncând zăpadă ca să răcească şi să stea acasă. Însă nu se putea descurca. Era nevoie de curaj, pe care nu-l puteai împrumuta, pentru genul acesta de şiretlic. Băiatul era consumat de teamă şi vină: dacă n-ar fi dărâmat geanta lui Izmailov, nu s-ar fi întâmplat nimic.

Rămase la oră. Îşi puse schiurile, care erau prea lungi, prost ceruite şi cu suporturi şubrede.

Schi fond.

Făcu prima tură cu plăcere, surprins de indiferenţa trupului său, de îndemânarea sa anostă şi dârză, în ciuda schiurilor cu asperităţi şi de oroarea dinaintea sa. Vântul începu să bată şi gerul uşor se înmuie şi mai tare, iar zăpada de pe traseu, cu toate că era bătătorită şi compactă, începu să se lipească de schiurile prost ceruite.

Începu un viscol crunt. Albul învolburat ascundea siluetele colegilor săi şi clădirea şcolii. Zăpada formă un bulgăre compact pe schiul drept; băiatul smuci piciorul şi şuruburile îi ieşiră din găurile lărgite, împreună cu un jet de particule de lemn şi rugină.

Rămase acolo, cu un picior încălţat în schi şi celălalt fără. Îşi dădu seama că nu exista nimic bun pe lume ca să scape de Izmailov care aştepta în vestiar; conştientizarea era la fel de evidentă şi finală precum o sentinţă; foarte matură. Băiatul se rugă fără cuvinte, implorând viscolul, cerul, pe oricine – salvează-mă!

Lumea, se pare, nu-i răspunse.

Îşi scoase şi al doilea schi şi se îndreptă supus către sala de sport.

La intrare nu era nimeni. Plasa de volei încă se mişca încetişor. Un fluier zăcea pe scaunul arbitrului. Mingea se rostogolise într-un colţ.

Se simţea de parcă pătrunsese prin cine ştie ce gaură periculoasă în viscol şi ajunsese într-o lume paralelă, fără oameni. Dacă ar fi început un război, ar fi fost sirene de avertizare urlând în tot Oraşul. Oare duşmanul atacase brusc?

Aruncă o privire în cantină. Pahare de ceai şi bucăţi neterminate de pâine pe mese. Putea simţi mirosul de terci de ovăz ars. Pisica bătrână, Duska, stătea lângă coşul de gunoi aşteptând oase şi pieliţe.

Uşa de la amfiteatru era uşor întredeschisă. Putea auzi plânsete înăbuşite.

În amfiteatru era întuneric, doar câteva lumini erau aprinse. Era plin de profesori, elevi, paznici şi bucătari. Directorul era pe scenă. El ridică singura mână pe care o avea, de parcă încerca să prindă pe cineva care voia s-o zbughească şi, cu aceeaşi voce pe care o folosise când îşi trimisese batalionul de tancuri la atac, strigă:

— Momentul de reculegere s-a terminat! În genunchi! În

genunchi!

El îngenunche primul şi toată lumea îl urmă.

— Să ne amintim, izbucni vocea directorului. Să ne amintim... Dragul nostru...

Vechea cicatrice strâmbă care îi traversa tâmpla şi obrazul se făcu albă şi chipul îi fu inundat de sânge rău. O veche contuzie, un proiectil german care lovise turela tancului, îl surzi din nou, el se lăsă la podea, în timp ce o bucătăreasă inimoasă strigă:

— L-au omorât!

Toată lumea începu să plângă, cuvintele eliberară plânsetele.

Cineva îi puse o mână pe umăr. Izmailov. Gura îi era strâmbă şi avea lacrimi în ochii lui goi şi sălbatici. Băiatul simţi că şi el plângea. Izmailov se ridică în picioare şi plecă. Oamenii se ridicară, ţinându-se unii de alţii, năuciţi.

Un portret al unui bărbat cu mustaţă era atârnat în mijlocul scenei. Băiatul ştia că Oraşul fusese fondat la ordinele sale directe. Portretul avea o panglică neagră într-un colţ.

Crezând în nemurirea acestui bărbat, în nemurirea numelui său, băiatul nu putea accepta că acesta era mort cu adevărat, că era redus la un trup golit de spirit. Credea că nu murise cu adevărat, că mai degrabă se sacrificase pentru o oră, o zi pentru a opri răzbunarea lui Izmailov, pentru a-l salva pe el, cel mai neînsemnat dintre neînsemnaţi. Fu cuprins de un val incontrolabil de fericire şi durere, de dorinţa de a se sacrifica pe sine în schimb, de a-şi da întreaga viaţă, prezentă şi viitoare, puterii binefăcătoare întrupată în acel portret familiar şi mângâietor. Plânse cu patimă, descărcându-şi frica, tavanul se răsturnă cu susul în jos şi lămpile zburară într-un arc strâns.

Întuneric. Seninătate.

Mirosul înţepător al sărurilor pentru leşin.

Izmailov nu se mai apropie de el. La sfârşitul verii, dispăru din Oraş. Împreună cu tatăl comandant.

Părinţii nu se mai încuiară în bucătărie seara şi nici nu mai acoperiră telefonul cu o oală. Maică-sa începu să-şi laude iarăşi sala nouă de operaţii.

— L-au înlăturat pe Izmailov, zise unchiul Igor cu o indiferenţă evidentă când merseră în vizită. S-a dovedit că era complice cu Beria, duşmanul poporului.

Băiatul crezu că acest lucru fusese orchestrat cu totul de puterea binefăcătoare la care reuşise să ajungă. Acum ştia că

bărbatul din portret murise, de fapt; murise pentru totdeauna. Cu toate astea, diviniza prezenţa acelei puteri care era şi în unchiul Igor; în cuvântul simplu şi radios „înlăturat” care îi întunecă triumful; secretul şi marea cunoaştere a cauzelor şi efectelor.

•

La spital îl rodea aceeaşi teamă copilărească de inferioritate şi abandon.

Dar acum nu mai exista nicio forţă salvatoare. Toate mirajele acesteia dispăruseră, asemenea pancartelor şi blazoanelor ţării în care se născuse.

Ceea ce rămase era supunerea pacientului. Şi gândurile în care încerca să-şi justifice frica şi să-şi găsească calea către şi sprijinul pentru o speranţă necondiţionată şi nu una iluzorie.

•

Kalitin puse ziarul deoparte. Nu-i plăcea să citească de pe un ecran, ochii îi oboseau prea repede şi făcuse din cititul ziarelor o parte din imaginea de sine: omul de ştiinţă conservator, un emigrant care nu putuse ajunge la înălţimile atinse anterior în patria istorică şi se pensionase.

Avea şi o teamă instinctivă de calculatoare şi smartphone-uri care colectau şi salvau metadate; încerca să nu folosească motoare de căutare care îşi aminteau întrebările puse; n-avea încredere în protocoalele VPN sau în criptare.

Doar un ziar anonim tipărit; o ediţie nouă, cumpărată de la un chioşc.

Acum ziarele îi erau aduse de către personalul spitalului care glumea respectuos în legătură cu bătrânul singuratic: cine altcineva ar putea răsfoi atât de calm paginile isterice de ştiri ştiind că exista o suspiciune de cancer inoperabil şi că în orice moment rezultatele testului şi diagnosticul final vor fi dezvăluite?

De formaţie chimist, Kalitin ştia multe despre corpul omenesc, însă doar dintr-un punct de vedere îngust şi specific: cum să omori un trup. Avea o idee destul de bună despre metodele moderne de tratare a cancerului, dintre care unele erau de departe înrudite cu domeniul său de cercetare; la urma urmelor, la un anumit nivel, el studiase distrugerea direcţionată a anumitor celule.

Însă rămăsese ignorant în privinţa medicinei. Gândurile sale

academice şi teoretice despre moarte şi apropierea obişnuită de aceasta în laborator îi dădură lui Kalitin aroganţa pervertită a unui tehnocrat care crede că distrugerea şi creaţia, uciderea şi vindecarea erau în mod egal posibile; orice putea fi distrus putea fi reparat – lucru, trup, spirit – era treaba altor specialişti care vor fi la îndemână când va fi nevoie: meşteri, doctori, psihologi.

El, care elaborase substanţe de la care nu exista salvare, care cunoştea efectul moleculelor lor virulente, credea încă, copilăreşte, că salvarea era mereu posibilă în cazul unei boli obişnuite, era doar o chestiune de intervenţie oportună, o chestiune de mijloace, efort şi preţ; Kalitin era pregătit să plătească cel mai mare preţ.

Îşi putea permite un spital bun. Doctori buni. Însă acest lucru nu era suficient pentru o speranţă fermă. Ar fi fost stupid să aştepte ajutor. Îi dăduseră de înţeles acest lucru de mai multe ori. Invitaţia de a consulta grupul de investigaţii era un gest de rămas-bun, o amabilitate administrativă formală. Ştiau sau presupuneau că cel mai probabil ar fi murit într-un an. Austeritate naţională: să stoarcă şi ultimul strop de pastă de dinţi din tub. Trebuia să se descurce cumva cu facturile de la spital, să echilibreze balanţa debit-credit, deoarece asigurarea lui nu avea să acopere tot. Apoi mai era şi înmormântarea.

Ei nu-i spuseră la telefon ce crimă ancheta grupul. Secretomanie. Nu la telefon. Ce ştiu ei despre secretomanie? În trecutul său îndepărtat, un mesager înarmat venea la Kalitin cu un plic sigilat într-o pungă sigilată. Secretomanie... De parcă el n-ar fi putut ghici de vreme ce era peste tot în ziare. Şoc anafilactic sau simularea acestuia. Era, probabil, o substanţă de origine naturală. Nu laboratorul său, nu activitatea sa. Într-un restaurant, de la mică distanţă. În faţa martorilor. Riscant. Nu murise imediat, rezistase, şoptise ceva. Distanţa? Doza? Metoda? Vremea? Informaţii specifice despre organism? Mâncarea? De fapt, nu era clar dacă avusese timp să mănânce sau nu, ce mâncase nu interesa deloc presa şi nu era pomenită nicio vorbă despre alcool, proştii. Interesant, interesant... Trebuia să citească mai mult despre asta.

În primii câţiva ani după fuga sa, Kalitin nu citise niciun ziar. Ştirile nu-l interesau. Laboratorul, copilul său, era acolo, în patria care-l trădase. Cercetarea fusese îngheţată şi personalului i se

dăduse concediu fără plată.

Sperase că-l vor crede aici şi îi vor da resurse şi colegi. Şi-ar fi restaurat arsenalul şi şi-ar fi continuat cercetarea întreruptă. Serviciile speciale, îşi spuse Kalitin, erau la fel pretutindeni. Cu siguranţă foştii duşmani de cealaltă parte a Cortinei de Fier, care trebuiau să adune bob cu bob informaţii despre laboratorul său şi care îi văzuseră creaţiile în acţiune – ar înţelege ce bunătăţi aducea: excelente, cu perspective, de nepreţuit.

Interogatorii, verificări. Soarta i se decise încet, cu dificultate, însă aşteptă şi speră. Îl periară pe toate părţile, scoaseră tot de la el – cu excepţia Neofitului, ultimul său secret; o substanţă care nu era încă documentată. Kalitin, de asemenea, nu le spuse ce anume numeau ei testare pe manechine în laboratorul său.

În cele din urmă, îi dădură şansa să rămână. Îl ascunseră de copoi. Însă îi oferiră o slujbă neimportantă, cu toate că foarte bine plătită, de consultant extern în investigaţii legate de armele chimice.

Era ca şi cum i-ar fi atras atenţia: tu ai făcut mizeria, tu s-o cureţi.

Kalitin încercase din nou să insinueze că şi-ar putea relua activitatea.

Îi promiseră să-l încerce în acel caz.

Abia atunci îşi dădu seama că îl manevrau cu grijă, ca pe o substanţă chimică periculoasă, ca pe un sit contaminat. Îl puseseră în izolare, astfel încât nimeni să nu-l poată găsi şi folosi. În cele din urmă, era mult mai ieftin să-i plătească un salariu şi să-l ţină sub control decât să se lupte cu monştri pe care el i-ar fi putut crea peste tot în lume.

Astfel primi recunoaşterea dorită de la foştii săi duşmani: îi cunoşteau valoarea şi de aceea îl ţineau sub lacăt. Păreau să înţeleagă – fuseseră şi psihologi printre cei care-i luaseră interviurile – că era capabil să fugă doar o singură dată în viaţa sa şi că folosise acel prilej, nu avea să mai încerce vreodată.

Se relaxă şi acceptă durerosul şi imposibilul.

În 1991 îi rămăseseră doar câteva luni pentru a completa sinteza şi a-şi pregăti cea mai bună creaţie a sa pentru testare. Cea mai stabilă, cea mai nedetectabilă substanţă. Neofitul. Pentru a crea nu o versiune experimentală, ci o compoziţie echilibrată, gata de producţie.

Mulţi ani, acest ideal îl ocolise. Dar Kalitin depăşi toate obstacolele, rezolvă enigmele ştiinţifice, obţinu finanţare sporită. Simţi că naşterea substanţei superioare dorite nu mai putea fi oprită, că era la fel de inevitabilă precum răsăritul.

Bineînţeles, organismul administrativ era deja bolnav, destrămându-se de parcă ţara însăşi fusese otrăvită, întârzieri ale echipamentelor. Întârzieri ale salariilor. Nesiguranţa şefilor. Dubiţa insesizabilă deghizată în maşină de pâine încetă să mai vină cu livrarea de „manechine” de la închisoare. Avea nevoie de alte trei, două, măcar unul.

Kalitin n-avea nimic al său. I se livra totul, extras din măruntaiele pământului, adunat de la fabrici, dacă era cazul cumpărat în valută forte din străinătate; dacă nu-l puteau cumpăra, îl furau, copiau sau confecţionau un singur dispozitiv la o fabrică experimentală la un cost incredibil.

Dintr-odată, acest corn al abundenţei care acoperea orice registru şi clasificare posibile, de la şuruburi şi fire, până la izotopi rari, îşi încetă activitatea. Secă.

Şi, lucrul cel mai rău dintre toate, Kalitin nu mai simţi voinţa conducătoare şi pretenţioasă a statului la oamenii care fuseseră mereu legăturile sale de încredere.

Chiar când Partidul declarase perestroika şi glasnostul, ei se amuzaseră şi îl asiguraseră că schimbările nu vor afecta industria lor. Acum şefii şovăiau şi începeau conversaţii despre schimbare şi dezarmare, lucruri neauzite în trecut.

Kalitin îşi amintea ziua când îi spuseseră că activitatea sa se va opri temporar: aparent trebuiau să rezolve probleme legate de subordonarea administrativă a laboratorului.

Pentru prima dată în viaţa sa, simţi că exista ceva mai mare decât el, mai mare decât legile chimiei şi fizicii pe care învăţase să le înţeleagă şi să le folosească. Kalitin ştia cum să depăşească orice: intrigile rivalilor ştiinţifici, certurile dintre şefii industriali şi militari, misterele materiei; avea puterea interioară care străpungea toate obstacolele umane. Apoi, Uniunea Sovietică se prăbuşi, o forţă necunoscută doborâtă de edificiul imuabil al statului şi versiunea de producţie a Neofitului muri sub dărâmături.

Nu se gândise niciodată în mod serios la Dumnezeu şi muncise fără teamă în laboratorul său instalat în chiliile pângărite ale unei foste mănăstiri; în acea zi Kalitin simţise ceea

ce-şi închipuia că trebuia să fie Dumnezeu pentru credincioşi. Forţa întunecată şi impenetrabilă a materiei care rezistă înţelegerii ştiinţifice. Care se teme de titani precum Kalitin care începuse o nouă eră în ştiinţă învăţând să privească mai adânc decât alţi oameni de ştiinţă în esenţa lucrurilor – mulţumită contopirii capacităţilor tehnice ale industriei de masă cu puterea nelimitată a economiei de stat planificată, care putea concentra resurse nemaiauzite anterior pentru obţinerea unui ţel ştiinţific şi care oferea oamenilor de ştiinţă aleşi nu doar mijloacele, ci şi puterea directă şi periculoasă de a realiza acel lucru.

Kalitin se confruntă cu consternarea placidă a colapsului total. Nu se putea răzbuna pe puterea distructivă şi nici n-o putea învinge. Însă îşi dorea enorm să se răzbune pe complicii săi, acei proşti lipsiţi de creier, şefii precauţi, generalii laşi cu epoleţi mari, care nu puteau gestiona nimic altceva în afară de o lovitură de stat de desene animate şi cărora le tremurau genunchii. Sau orbii care voiau ceva ce numeau o viaţă liberă, proştii care îşi abandonaseră locurile şi posturile lor rezonabile.

Când Kalitin fugi la scurt timp după aceea, îşi luă setea ascunsă de răzbunare drept călăuză. Însă pe măsură ce anii trecură, deveni clar că făcuse o greşeală obtuză.

Se grăbise.

Când foştii duşmani îi respinseră cunoştinţele şi serviciile, lui Kalitin nu-i mai rămăsese decât să viseze la restaurarea URSS. Nu exista viaţă pentru el în afara laboratorului şi un laborator era posibil, credea el, doar în interiorul Uniunii Sovietice. Îşi dorea acea renaştere cu o pasiune mai mare decât aceea a celor un milion de comunişti înrăiţi care se reuniseră în 1993, când mulţimea, îmbătată de roşul a sute de steaguri, omorâse un poliţist în bătaie. Se rugase – cu rugăciunile dizgraţioase şi blestemate ale unui ateu – la Neofitul său, divinitatea nenăscută a armelor secrete, cerându-i ajutorul dacă voia vreodată să apară pe lume în toată puterea sa.

Şi, într-o zi, răsfoind un ziar lăsat de un pasager în tren, Kalitin văzu o relatare despre războiul cecen din Caucaz. Începu să o citească dintr-o curiozitate răzbunătoare: ce probleme au acei trădători şi renegaţi nebuni?

Avea cunoştinţe destul de vagi despre geografia ţării sale – petrecuse decenii în bula sa de laborator. Aşa că nu prea înţelegea unde se aflau aceste oraşe şi sate. Era iritat de felul

străin în care sunau numele locurilor din Cecenia şi surprins de slăbiciunea acelei armate odinioară atotputernice care nu le putea şterge de pe hartă. Ei bine, dacă armata aceea nu se putea apăra singură, dacă tancurile şi transportatoarele blindate erau oprite de o mulţime neînarmată în capitală, atunci acea armată îşi merita acest gen de umilinţă, gândi Kalitin.

Nu credea descrierile referitoare la epurări, tortură şi lagăre de concentrare sau tabere de filtrare, bineînţeles. Nu pentru că le găsea de neînţeles din punct de vedere moral. Pur şi simplu nu putea crede că vreun ziarist ar fi fost capabil să fie martor sau chiar să audă despre ele.

O călătorie plictisitoare. Articolul era într-o limbă străină care pentru el era încă plină de lacune de vocabular şi necunoscute gramaticale. Răsfoi leneş articolul, sărind peste paragrafele pe care nu le înţelegea. Deodată, se trezi. Deveni încordat şi citi cu atenţie.

Corespondentul special se pare că avea surse printre luptători. Sau fusese pe liniile de front mai uşor de penetrat. Scria că un cunoscut comandant fusese de curând otrăvit în baza sa dintr-o fostă tabără de pionieri. Forţele federale mituiseră un trădător şi îi dăduseră comandantului nişte mătănii otrăvite, aparent nişte relicve străvechi şi binecuvântate. Luptătorii jurară răzbunare şi făcuseră apel ca lumea să fie atentă la acest act de terorism chimic.

La început Kalitin chicoti. O relicvă sfântă, mătănii otrăvite! Ce-o să le mai dea prin cap, oare!? Shakespeare curat. Întreaga poveste era, probabil, invenţia jurnalistului. Ştire falsă.

Dar în acelaşi timp îşi aminti de propriile experimente timpurii cu maimuţe luate de la crescătorii lor. Unele dintre animale erau trimise la grădini zoologice pentru public şi altele la Kalitin şi la nenumăraţii săi colegi. O dată, la grădina zoologică, căutase pe chipurile maimuţelor care se strâmbau un semn de cunoaştere a faptului că sortatorul le scutise de o soartă teribilă – un experiment cu una dintre formulele sale timpurii care se absorbea minunat şi avea efect imediat, însă lăsa o urmă clară de care nu putea scăpa.

Animalelor li se dădeau obiecte cioplite din lemn: linguri, zaruri, mărgele, brăţări, cuburi de construit, mulaje, pentru a determina cât de repede lucra substanţa din lemn, ce tipuri de lemn absorbeau mai bine şi ce formă obţinea contactul maxim

cu pielea. Kalitin îşi amintea chipurile încreţite, contorsionate de moarte. Acel preparat a fost acceptat şi folosit în producţie.

Era posibil? Când ajunse acasă, Kalitin citi tot ce putu găsi despre acel incident. Totul se lega. Era produsul lui. O versiune timpurie pe care o dispreţuise, însă era tot copilul lui.

Substanţa era pe mâini bune. În mod clar, grupul de operaţiuni speciale o folosea. Probabil că o luaseră de la depozit, deoarece durata de păstrare, spre deosebire de alte produse, era nelimitată. Şi dacă redeschiseseră laboratorul? Luminile se aprinseseră în fostele chilii ale mănăstirii şi altcineva stătea la biroul lui Kalitin?

Speranţa tardivă şi inutilă şi invidia cea mai acută îl răscoleau pe Kalitin.

Ani de-a rândul, cu ochiul său special de chimist, observase comportamentul substanţelor, recunoscute sau nu de investigatori, substanţe ale unor clase şi familii chimice diferite. Acestea lăsaseră în urmă decese izolate şi inexplicabile care nu erau închegate într-o imagine generală, accidente fatale, asasinate programate. Erau uşor de deosebit pentru un cunoscător al măştilor mortuare ale jurnaliştilor, politicienilor şi agenţilor dezertori.

Recunoscu substanţele făcute de competitori şi de el. Simţi ceva nou şi malefic – o petrecere, o orgie – care nu existase în trecut. Le venise în cele din urmă timpul, jubila Kalitin. Pe cine ar fi putut ei opri în zbuciumul prăbuşirii Uniunii Sovietice în 1991? Nu poţi otrăvi o mulţime. Nu poţi da o lovitură împotriva a ceva fără un centru. Dar acum, când nu există solidaritate, când sunt doar figuri separate şi izolate, paralizate în mod subconştient de frică... substanţele erau cea mai bună alegere.

Kalitin ştia că invenţiile sale nu creau pur şi simplu arme de distrugere specifice, turnate în fiole. El producea şi frică. Îi plăcea ideea simplă şi totuşi paradoxală că cea mai bună otravă este frica. Cea mai bună otrăvire era atunci când oamenii se otrăveau ei înşişi. Creaţiile sale erau mai degrabă vectori, semănătoare de frică. Chiar şi perfectul Neofit. Chiar dacă era şi unic în alte calităţi ale sale.

Kalitin regreta amarnic că nu era de cealaltă parte a frontierei. Ştia că ei nu-i iertau pe cei ca el. Aşa că să-l bage la

închisoare, într-un laborator secret într-un gulag, într-un şaraşca[6], aşa cum făceau cu oamenii de ştiinţă din anii treizeci şi patruzeci, să-l condamne pe viaţă la închisoare, numai să muncească, să muncească! Apoi Kalitin îşi amintea acel rând din contractul pe care-l semnase: „divulgarea secretelor se pedepseşte”. Sentinţa îl aştepta acasă ca o mireasă. Avea vise stranii şi agitate cu execuţia prin împuşcare: o resimţea ca pe ceva intim care-l reunea cu patria, cu laboratorul său de pe o insulă îndepărtată, cu foştii colegi, cu echipamentul care-şi amintea de mâna sa; execuţia nu-l omora, îl lăsa curat, renăscut, anula trădarea.

Dar în timpul zilei, Kalitin era sceptic în privinţa viziunilor de noapte. Credea că ştia cum să cântărească în mod raţional suferinţele şi speranţele. La urma urmelor, când se hotărâse unde să dezerteze, respinsese ciotul creat de Stalin în Coreea, China comunistă şi statele Orientului Mijlociu.

Pe de o parte, se temea că patria sa avea prea mulţi ochi şi urechi acolo. Dar mai important, se considera un bărbat din lumea întâi, nu dintr-a treia. Crease metode de ucidere. Însă nu voia să fie folosite doar pentru că cine ştie ce trib care tocmai se declarase o ţară nouă ura alt trib. Acest motiv părea umilitor şi nedemn de adevărurile ştiinţifice întrupate în armele sale. Avusese odinioară o ţară demnă de eforturile sale chiar şi numai pentru faptul că avea duşmani de un nivel corespunzător. Acea ţară dispăruse, aşa că era mai bine să lucreze pentru duşmani decât pentru cineva dintr-un stat oarecare din lumea a treia la periferia bătăliei originale.

Fusese în Orientul Mijlociu doar o dată – după a doua campanie irakiană. Însoţise un grup de inspectori în căutare de arme chimice. Kalitin credea că văzuse şi experimentase deja toate acestea: statui coborâte de pe piedestaluri, mulţimi care aclamau în stradă, coridoare ale clădirilor guvernamentale presărate de documente, buncăre şi locuri secrete abandonate de gărzile care fugeau, animale pentru testare moarte în ţarcurile lor, microscoape care nu mai funcţionau din cauza lipsei electricităţii, şiruri de fiole fragile în compartimente moi şi

[6] Saraska era numele neoficial al laboratoarelor secrete de cercetare şi experimentare în sistemul lagărelor de muncă ale Gulagului sovietic. Etimologic, şaraşka derivă dintr-o expresie argotică, ce se poate traduce aproximativ cu „biroul în care se bat câmpii”, prin care, în mod ironic, era caracterizată o organizare slabă, plină de improvizaţii şi mistificări (N.t.).

capitonate...

Acum că îşi cunoştea diagnosticul, îşi amintea altceva din acea călătorie: umbra uitatelor şi teribilelor state din Antichitate, bivolii divini înaripaţi şi Grădinile Suspendate ale Babilonului, umbrele nenumăratelor generaţii transformate în ţărână, în nisip de deşert, aşa încât numele conducătorilor lor să rămână în istorie; umbra digurilor construite cu târnăcopul şi lopata pentru a reţine râurile atotputernice, chipuri bărboase din piatră pe holurile muzeelor devastate, coloane şi fundaţii ale templelor distruse – fantomele şoptind într-o limbă pe care Kalitin o înţelegea, ca şi cum el însuşi era o fantomă, rămăşiţele dezmembrate ale trecutului care îi putea înţelege pe alţii care nu mai erau.

Kalitin înţelegea de asemenea că până şi în ţara sa, extrem de generoasă în moarte şi onoruri, viaţa oamenilor nu fusese niciodată apreciată atât de jos şi atât de sus; fără intervale. Doar acolo, dincolo de marginea lumii antice, îl puteau ajuta: să creeze un întreg institut medical dacă era necesar, să adune toate eminenţele pentru a putea trăi el, Kalitin, creatorul morţii nedetectabile.

Când intră doctorul, Kalitin înţelese totul doar din expresia chipului său. Era prea plin de compasiune din punct de vedere profesional. Ascultă atent cuvintele compătimitoare şi încurajatoare ale doctorului, însă înăuntrul său parcurse numele ţărilor de parcă erau numele unor medicamente salvatoare pe care doctorul nu le cunoştea.

Capitolul 6

Lui Şerşnev îi plăcea să participe la operaţiuni. Tot ce se întâmpla înainte – stabilirea obiectivului, instrucţiunile – era preludiul obligatoriu pentru momentul când deschidea dosarul şi rămânea faţă în faţă cu subiectul.

În primul rând asta erau învăţaţi ofiţerii din unitatea lui: managementul operaţiunilor şi măsurile extreme. Abilităţile Speţnaz[7], tacticile de interogare – acestea erau o instruire suplimentară. În timpul războiului intern, unitatea lor nu a fost folosită în scopul prevăzut, au fost aruncaţi în luptă ca trupe de întărire, iar Şerşnev fu fericit să se întoarcă la prima misiune, la stilul familiar al acţiunii.

Anumiţi bărbaţi, Şerşnev ştia, experimentau plăcerea jalnică pe care o simţeau puştii de şcoală când trăgeau cu ochiul la fete atunci când citeau materiale operative. Da, recunoştea el, activitatea lor, în special filajul, era în parte ca voyerismul. Studiase odată cazul unui artist boem, afemeiat şi libertin, care, ca şi cum ar fi vrut să-şi bată joc de ei, agăţa o altă fată în fiecare săptămână, o invita la cină sau la un film, apoi o aducea acasă şi ei erau nevoiţi să întocmească un dosar despre fiecare iubită, să afle cine era şi dacă figura în evidenţele lor. Până se întorcea raportul, artistul se culca cu alta şi ei o luau de la capăt. Se părea că mecanismul colosal de operaţiuni se învârtea, maşinile de filaj consumau timp şi benzină, casetofoanele captau aceleaşi note de arii romantice, aparatele fotografiau aceleaşi scene: pe terasa unui restaurant, pe stradă, lângă portiera maşinii. Dar Şerşnev era sigur că nu era aşa. Tocmai redundanţa iraţională a activităţii lor, abilitatea de a cheltui resurse la întâmplare, până la punctul excesului ridicol – încercând să urmărească fiecare moment şi persoană, ca în cazul artistului libertin – constituia fundaţia rituală a slujbei lor. Indiferent de rezultat sau dacă rapoartele agentului erau

[7] Speţnaz (войска специального назначения, transliterare: Voiska speţialnogo naznacenia, în română: trupe cu destinaţie specială) – termen folosit în Federaţia Rusă (şi anterior în Uniunea Sovietică) pentru trupele speciale şi unităţile antiteroriste specializate în operaţiuni militare avansate în spatele liniilor inamice, acte de sabotaj şi alte misiuni complexe (N.t.).

informative – filajul şi documentarea continuau, cernerea prafului reprezintă manifestarea puterii totale; oricine cade sub jurisdicţia lor, privirea lor, oricine devine parte a unui caz devine important, există, e transformat dintr-o nulitate, din nimeni, în subiect.

Şerşnev îşi amintea numele lor de cod, uneori scrise pe coperta unui dosar, uneori ascunse în interior.

Străinul. Orfeu. Glumeţul. Isteţul. Pădurarul. Metodistul. Denumirea operativă: „Trădare”, „Diversiune ideologică”.

Liste de agenţi implicaţi în caz. Liste de recompense financiare. Semnături ale colegilor.

Dosarele consistente. Manifestarea fizică a puterii speciale a Ceka[8]. Cele obişnuite aveau două sau trei volume. Cele mari aveau opt sau zece. Cele gigantice aveau zeci. Reglementările le limitau grosimea, nu mai mult de trei sute de pagini per volum, aşa că volumele se multiplicau, umplând rafturile.

Arhiva era sediul principal al serviciului lor. Hadesul său ascuns care ţinea păcătoşii închişi şi triaţi. Scoaterea dosarelor de operaţiuni de acolo îi dădea lui Şerşnev o încredere sută la sută în propria sa rectitudine.

Simţi acest lucru extrem de intens când citi dosarul despre un fost comandant cecen care se ascundea în munţi şi care crease o legendă despre sine ca fiind un luptător înnăscut pentru independenţă. Cu toate astea, nu cu mult timp în urmă, fusese preşedintele unui colhoz şi parte a unui caz la care lucrau: speculă, vânzarea unei părţi din recoltă, achiziţie ilegală de valută forte. Aveau rapoarte despre acest lucru de la agentul lor din consiliul colhozului. Declaraţii împotriva statului. Fratele său era arestat pentru delapidare. Tatăl său murise în exil în Kazahstan.

Cazul începuse când Şerşnev era încă la şcoală, visând doar să se alăture serviciului. Acest fapt era o confirmare adiţională a dreptului pe care-l avea Şerşnev de a prelua cazul. Materialele propriu-zise din dosar, adunate de alţi ofiţeri care, probabil, se pensionaseră deja, pregătite, introduse şi numerotate, predeterminau interacţiunile lor cu subiectul. Grijuliul Şerşnev găsi o pârghie neobservată care îi permise să-l recruteze pe

[8] Comisia Extraordinară pentru Întreaga Rusie (rusă Всероссийская Чрезвычайная Комиссия), abreviată ca VChK (rusă ВЧК, Ve-Ce-Ka) şi cunoscută sub numele de Ceka, a fost prima dintr-o succesiune de organizaţii ale poliţiei secrete sovietice (N.t.).

bărbatul care avea să înmâneze mătăniile; doar un rând discret în raportul unui fost agent se transformă într-o operaţiune de succes.

De aceea lui Şerşnev îi plăcea să lucreze cu dosare, însă nu văzuse niciodată înainte ceva asemănător.

Douăzeci şi patru de volume. Un record personal.

Ei nu-i dădură volumele propriu-zise. Doar nişte extrase copiate şi mai degrabă fără legătură între ele. În esenţă, Şerşnev avea doar începutul şi sfârşitul unui dosar enorm. Ştia că nu i s-ar fi dat nici măcar atât, dar trebuia să fie capabil să identifice subiectul cu absolută certitudine, chiar şi aspectul său fizic se schimbase de multe ori; reconstituirea pe calculator a unor posibile trăsături nu garanta o recunoaştere sută la sută.

Când îi spuseră că un chimist sub acoperire era subiectul de data aceasta, presupuse că documentele vor avea goluri, nume redactate de produse şi fabrici speciale. Şerşnev considerase mereu necesare aceste măsuri interne de confidenţialitate şi uneori le atrăgea atenţia celor de la arhivă pentru orice scăpări.

Dar aici, pentru prima dată, Şerşnev simţea un uşor iz de anxietate. Nu-i dăduseră suficient timp pentru a se pregăti, pentru a se familiariza cu situaţia referitoare la locul acţiunii şi ei îl grăbeau.

Dosarul cenzurat sporea nesiguranţa: oare va fi luat totul în considerare, oare lucrurile vor merge cum trebuie?

Şerşnev înţelegea că acesta era momentul său important, amânat de succesul său anterior. Nu avea îndoieli în legătură cu dreptul şefilor săi de a da ordinul, despre corectitudinea acestuia sau despre disponibilitatea sa de a-l duce la bun sfârşit.

Însă adânc, într-un colţ îndepărtat al minţii sale, zăcea dorinţa ca ordinul să fi fost dat altcuiva. Era vocea tăcută a superstiţiei profesionale. Era o coincidenţă prea mare felul în care vechea operaţiune şi acest nou ordin se suprapuneau.

Nu exista nici măcar un singur cuvânt în dosar care să spună la ce lucra chimistul care conducea laboratorul secret. Dar Şerşnev, evident, ghici de unde apăruse substanţa pe care o folosiseră pentru mătănii. Pentru prima dată în cariera lui, simţi o apropiere stranie şi inutilă faţă de subiect.

Şerşnev îşi frecă tâmplele. Ziua precedentă îi reapăru în memorie. Falsa execuţie a fiului său. Drumul de întoarcere, tăcerea lui Maxim. Glumele şi râsetele prietenilor săi. Tabăra de

pionieri, geamăna celei lăsate pe dealurile Caucazului. Şirul lung de camioane transportând containere care traversa intersecţia în timp ce aşteptau.

Totul e o prostie, îşi spuse. Grijile, falsele temeri, semnele imaginare la începutul unui caz cu adevărat important. Nu le observa pur şi simplu! Suportă-le! Adună-te! Va vorbi cu Maxim când se va întoarce. Acum nu era timp. Lui Şerşnev nu-i plăcea să amâne lucrurile până când se întorcea; simţea de obicei că n-ar trebui să lase să atârne niciun fir liber, însă acum îşi schimbă propria regulă.

Trase aer în piept şi îl reţinu acolo. Aşteptă treizeci de secunde. Clipi repede. Deschise din nou dosarul. Ei bine, va lucra cu ce avea. Va încerca să privească în abis, în gol.

Şerşnev nu crezuse niciodată că poţi afla ceva despre o persoană din copilăria şi adolescenţa sa. Spre exemplu, comandantul acela, care fusese născut într-o colibă de pământ în stepă, care se întorsese cu oamenii săi graţiaţi din Kazahstan, unde fuseseră trimişi de Stalin, în munţii ceceni pe care nu-i văzuse niciodată, absolvise liceul şi fusese ales preşedinte de colhoz – şi-ar fi putut el vreodată imagina în ajunul anului 1991 că va fi comandant în câţiva ani, câţi soldaţi vor fi în unitatea lui sau cum viaţa i se va intersecta cu a lui Şerşnev?

Acum totuşi, având doar începutul şi sfârşitul vieţii altui bărbat, Şerşnev simţea un nou fel de exaltare.

Şerşnev desfăcu legătura şi ridică fotografia trimisă de solicitant mai aproape de lumină.

Capitolul 7

Kalitin nu luă nici măcar o singură fotografie din viaţa sa veche în cea nouă. În teorie, mergea într-o călătorie de afaceri de patru zile. Îşi făcu bagajele cum trebuia, în cazul în care îl verificau la vamă. Patru cămăşi, pantaloni, pardesiu, o pereche de pantofi: strictul necesar, evident. Ascunse bani în căptuşeala valizei. Neofitul ajunse în bagajul de mână: ascuns în ceea ce părea o sticlă de apă de toaletă bărbătească, populară la vremea respectivă.

Mai târziu, Kalitin îşi dădu seama că ar fi putut aduce şi fotografii, mobilă, o cutie cu documente secrete. Paşaportul său nou-nouţ fusese ştampilat la controlul vamal de la frontieră. Vameşii leneşi nici măcar nu se uitaseră la bagajul său.

Cu doar câţiva ani înainte, lui Kalitin nu i s-ar fi dat voie să meargă în străinătate. Nu i-ar fi dat un paşaport. Dacă ar fi cerut unul, l-ar fi considerat nebun, l-ar fi dat afară de la serviciu, l-ar fi denunţat şi ar fi început o anchetă. Nu numai asta – în zilele acelea, până şi rudelor sale îndepărtate li s-ar fi refuzat călătoriile în străinătate, chiar şi atunci când voiajul respectiv ar fi avut o explicaţie credibilă.

Acum muşchii statului erau relaxaţi, precum cei ai unui câine mort folosit în experimentele lui Kalitin. Fugarul trecu neobservat prin fălcile deschise. De fapt, fu doar un scurt moment de slăbiciune; fălcile se închiseră în curând, din nou.

Hainele pe care şi le adusese erau cele purtate la ocazii speciale: şedinţe ale biroului de Partid, o delegaţie a unor înalţi oficiali veniţi în inspecţie. Pantalonii erau prea strânşi, mânecile jachetei prea lungi, cămăşile prea strâmte. Kalitin şi le cumpărase singur, după moartea soţiei. Soţia sa îl vedea instinctiv, ea nu făcea greşeli în privinţa măsurii sau a stilului. Însă el părea incapabil să-şi ia măcar măsura propriului trup, nu avea un simţ vizual simplu, semnul secret al armoniei cu lumea lucrurilor.

Primele zile. O viaţă străină. Străină asemenea hainelor altui bărbat. Teama constantă că ei îşi vor face apariţia, că-l vor trimite înapoi. Că-l vor duce la ambasadă. Dar, într-o dimineaţă,

se trezi şi la început nu-şi dădu seama că acum cămaşa i se potrivea; slăbise. În ziua aceea îl informară că va primi azil.

Kalitin păstră acea cămaşă norocoasă, albă cu model albastru. Aruncă orice altceva, cumpără o nouă garderobă, mergând pentru prima oară la magazin fără paznici. Recipientul Neofitului petrecu multe luni într-o ascunzătoare pe care o crease înainte de a se preda serviciului de contrainformaţii.

Acum recipientul se afla în seiful de acasă. Sticla opacă cu apă de toaletă bărbătească, demult demodată şi care nu se mai producea, o excentricitate a unui domn care se împotrivea schimbării obiceiurilor sale.

Kalitin luă cămaşa aceea cu el la spital când îşi făcu controlul. Când fu externat, o îmbrăcă, asemenea unui talisman din trecut.

Se privi de câteva ori în oglinda retrovizoare, încercând să găsească semne ale unor schimbări răuvoitoare, aşteptând să-şi compare chipurile din lunga anfiladă a timpului. Dar avea doar sinele prezent drept comparaţie. Vechile fotografii se aflau în apartamentul său abandonat. Anchetatorii le vor fi confiscat şi le vor fi adăugat la dosarul său.

Nu-şi făcu nicio fotografie nouă. Încercă să evite să fie fotografiat, chiar şi în instantanee turistice întâmplătoare. Se ferea de maşinile omnivore care făceau fotografii panoramice ale străzilor pentru Google Maps. De camerele video din aeroporturi şi din staţiile de tren. Aceasta era recomandarea pe care i-o făcuseră, din moment ce doctorii săi nu voiau ca el să-şi facă operaţie estetică. Kalitin găsea o plăcere atenuată, însă preţioasă în ascultare, pe care o simţise mai aprig în fosta sa viaţă când completa formularele secrete potrivit instrucţiunilor.

Acum regreta că n-avea fotografii din trecut, era ca şi cum înregistrarea activităţii sale nu fusese salvată într-un calculator şi nu era în stare să-şi amintească propria imagine. Nu existau subiecţi care-l cunoscuseră înainte. Kalitin se gândi la fostul său cămin, acum acoperit cu o patină de înstrăinare în memoria sa. Cei care se ocupau de amprente trebuie să fi verificat toate suprafeţele netede şi examinat toate dovezile, din moment ce anchetatorii nu ştiau sigur dacă fugise, dispăruse sau fusese răpit. Şi apoi? Ce se întâmplase cu mobila? O luaseră, o aruncaseră? Canapeaua, canapeaua aia extensibilă idioată cu arcuri care scârţâiau, unde Vera îl concepuse pe copilul lor nenăscut... Kalitin simţi vestea morţii iminente făcându-şi loc,

muşcând din toate liniile de apărare, întorcându-i în mod gradual gândurile spre o posibilă moarte.

Acasă, trebuia să ajungă acasă. Să se ascundă în spatele zidurilor solide. Să se odihnească. Să-şi adune puterile. Îl mai aştepta încă o luptă înainte.

Ieşirea de pe autostradă. Drumul ducea către o vale largă. Începea periferia oraşului. Un magazin cu obiecte pentru grădină şi plante expuse; cu pitici dolofani cu tichii pe cap şi roşii în obraji şi nimfe corpolente şi fără chip, acoperite de praf. Supermarketul. Parcul.

Strada principală. Tramvaiul venind de la depou. Cafeneaua, taraba unde se vindea kebab. În partea dreaptă, catedrala, o catedrală mare pentru un oraş mic ce a devenit bogat datorită zăcămintelor de sare din munţii înconjurători, un oraş care venera sarea, însă nu uita biserica. Zăcămintele erau epuizate şi abandonate: ultima sare fusese mâncată cu supă de către soldaţii Kaiserului. Trupul unui miner transformat în piatră era expus în muzeul regional – pus să lucreze pentru oraş chiar şi după moartea sa, aducând taxe de intrare. Un mic tren cu aburi ducea copiii printr-un tunel din apropiere; în timpul războiului, localnicii îl foloseau ca adăpost antiaerian, deoarece gara de aici era un nod important.

Oraşul se sfârşea. Drumul înainta în susul pantei văii. Aici ştia cine era proprietarul câmpurilor, ale cui vaci păşteau pe versant, ai cui cai erau în padoc.

Ruinele unei mori de apă, un restaurant care servea friptură de porc şi păstrăv la cuptor. Ţiglele strălucitoare ale noilor acoperişuri de pe casele satului, plutind în mirosul dulce al grădinilor de flori. O curbă lină de-a lungul unei faleze joase. O biserică pe cornişa stâncoasă cioplită de un gheţar care coborâse în vale cu o mie de ani în urmă. O biserică străveche care respingea luxul confecţionat al catedralei oraşului, comprimată de contraforturile grele şi disproporţionate care se prăbuşiseră şi fuseseră reconstruite, reţinând urme ale diverselor straturi de zidărie. Dedesubt erau nişte bolovani rotunzi enormi, pietre lucrate cu stângăcie, apoi blocuri dreptunghiulare ordonate, iar deasupra lor cărămizi de culoare închisă, aproape neagră. Acoperişul din plăci de şist plate era acoperit cu muşchi. Crucea înclinată într-o parte. Soarele din vitraliile de deasupra intrării principale se estompase. Dincolo

de gard – tuia din cimitir, pietrele funerare căzute ale magnaţilor sării, crucile ruginite. Chiar şi neglijată şi pustie, biserica încă îl uimea pe Kalitin cu puterea sa sumbră şi adormită; uneori se compara cu aceasta şi credea că apropierea lor nu era o întâmplare.

Kalitin se uită înapoi la drum, exact la timp. După curbă, ascuns de stâncă, pastorul Travniček traversa încetişor strada.

Sosise în aceste locuri cu aproape şase ani înaintea lui Kalitin. Se zicea că Travniček slujise în oraşe mari, se considera că era pe cale să devină episcop. Dar brusc nimerise aici, într-un colţ uitat, la graniţa unui munte străvechi, lângă un oraş cu zăcăminte epuizate de sare, într-un sat unde cei bătrâni mureau, iar tinerii – aceia care nu se mutaseră pe nişte păşuni mai verzi – mergeau rareori la biserică.

Kalitin ştia ce se întâmplase. Îi plăcea să ştie, pentru că acest lucru îi confirma că biserica era mai degrabă o instituţie şi una chiar foarte pământească.

Travniček era un monstru. Suferise de o boală rară de piele, probabil luase un virus, riscul etern atunci când lucrai în zone intens populate, printre microparticule ale pielii altor oameni, ale respiraţiei altor oameni – şi chipul său se transformase în piatră, o mască denivelată şi cu licheni.

Ei îl exilaseră pe monstru, credea Kalitin, pentru a nu-i speria pe enoriaşi, pentru a nu distruge ritualul solemn cu faţa sa atât de asemănătoare unei şopârle umanizate, cu privirea sa de şarpe ascunsă în spatele unor pleoape solzoase.

Chiar şi acum, cu un picior în groapă, Kalitin încă simţea o recunoştinţă searbădă că pastorul preluase suferinţa oribilă, însă unică, ce ar fi putut lovi orice altă persoană.

Auzind maşina, Travniček se întoarse. Pastorul se întorcea mereu, aducându-şi chipul în câmpul vizual al celeilalte persoane atât de tacticos, încât Kalitin fu revoltat de modestia sa. Kalitin, fără să vrea, în ciuda dispreţului pentru credinţă, simţi în Travniček o putere similară celei care dormita în biserica unde slujea. Se întreba ce făcea ca preot acest bărbat, capabil să trăiască calm cu chipul unui trol, printre toate acele nulităţi pioase?

Pastorul încercă să-i facă semn lui Kalitin să oprească. Kalitin îşi desfăcu mâinile pentru a-i arăta că nu putea opri; era nepoliticos, însă se grăbea şi altcineva l-ar fi putut lua pe pastor

cu maşina. Apoi, Kalitin îşi aminti că Travniček avea maşină, nu o camionetă mare, ci un SUV compact nou. Poate era stricată? Kalitin se gândi să dea cu spatele, dar drumul cobora deja înainte să urce dealul unde va vedea biserica în oglinda retrovizoare pentru ultima oară, apoi se va afla pe un drum prăfuit şi nepavat, cu meri, dealuri, cabane pe versanţi... Acasă.

Refugiul.

Abia atunci îşi dădu seama cu câtă disperare voia să se afle acolo.

Kalitin era mândru că ghicise imediat, că simţise imediat esenţa viitorului său sanctuar.

Îi sugeraseră să se mute într-o zonă rurală, unde toţi rezidenţii se cunoşteau între ei şi ar fi observat imediat un intrus. Kalitin, obişnuit cu un oraş închis, se uită fără tragere de inimă la câteva locuri. Nu erau multe oferte. Oamenii îşi schimbau rareori casele şi destinele în astfel de zone. Toate casele de vânzare erau foste ferme destinate pentru familii mari, aşa cum nu mai existau în prezent. Erau îngrămădite prea aproape de vecini. Era ceva deplorabil şi derutant în legătură cu ele. Lui i se părea că locuinţele însele şi nu proprietarii făliţi suferiseră un colaps care le schimbase viaţa şi conexiunea lucrurilor dispăruse din cuie, ciment şi mortar.

Kalitin era pregătit să se întoarcă. Însă în ultimul oraş, agentul imobiliar, un bărbat slab şi serios de şaptezeci şi ceva de ani, îi ascultă explicaţia evazivă, intenţionat negramaticală, despre faptul că voia pace şi linişte pentru a-şi termina cercetările, apoi îşi porni Mercedesul lung şi verde, de dimensiunea unui dric, spunând că avea casa potrivită.

Kalitin fu surprins că agentul trebuie să fi înţeles mai multe despre el decât ar fi vrut să dezvăluie. În momentul vulnerabil al mutării, în momentul unei alegeri forţate, limitată de timp şi bani, o persoană va arăta puţin din adevăratul său sine. Dată fiind profesia sa – găsirea de case, transformarea dorinţelor secrete ale clienţilor în pereţi şi acoperişuri, localizarea spaţiilor protejate de temeri strămutate şi fobii ascunse dintr-un trecut periculos –, agentul imobiliar ghicise cine era Kalitin şi de ce avea nevoie ca fugar.

Agentul murise cu şapte ani în urmă. Kalitin participase la înmormântare. Familia crezuse că era un gest ca între vecini. Kalitin fusese acceptat în sat, se integrase printre aceşti oameni

insulari cărora le displăceau străinii, deoarece şi el era la fel. Văzându-l acolo, pastorul Travniček înclinase capul său ca de piatră în semn de aprobare şi bunăvoinţă. Dar Kalitin venise să îngroape un martor.

Era sigur că agentul imobiliar nu lăsase în urma sa nicio notiţă personală, nicio prostie de jurnal. Doar chitanţe, conturi, contracte disciplinate şi necomunicative. Pastorul ţinu o scurtă predică, ceva despre darul onestităţii. Lui Kalitin îi plăcea să se uite la capacul lăcuit al sicriului, sub o ploaie de picături ocazionale, însă mari, ca acelea care căzuseră în prima zi când venise aici.

Conduseseră în tăcere. Trecuseră de biserică, de sat, de colinele îngălbenite înălţându-se asemenea unor vele, de văile acoperite cu aluni şi care răsunau de sunetele clopotelor.

Drumul, înconjurat de meri, mergea în sus. Mistreţii ţâşneau din tufişuri, înfruptându-se din merele căzute, întreaga vale era vizibilă – fără nicio casă. Ochiul nu putea găsi un loc unde ar fi putut fi ascunsă: niciun pâlc de copaci, niciun loc gol. Se părea că agentul conducea spre nicăieri. Kalitin s-ar fi oprit şi s-ar fi întors; trecuseră o linie invizibilă care marca limita zonelor locuite şi intrară într-un teritoriu nepopulat.

Drumul se înclină uşor spre stânga, îndepărtând iluzia optică a peisajului care ascundea nivelul superior al văii. Acolo, în umbra unei păduri de fagi care creştea de-a lungul crestelor dealurilor, se afla o casă singuratică.

Casa era din lemn. Însă lemnul părea să se fi osificat, aşa cum se întâmplă cu pilonii în minele de sare. O casă făcută din buşteni negri, ca şi cum seva amară şi rece a acestui teren pietros dormea încă în trunchiurile tăiate şi uscate. Storuri la ferestre. Câţiva meri ceva mai sus pe colină, sălbăticiţi, pierzându-şi varietatea şi specia. Buza apropiată a pădurii acolo unde se sfârşea drumul trimitea miresmele reci şi pietroase ale pârâului şi mirosul dulce de putregai al frunzelor mari de fag care mureau încet.

Pe neaşteptate, un nor gri-albastru se ridică greoi din spatele unui deal. Picături mari, moi şi oarecum sfârâitoare, începură să cadă. Agentul deschise o umbrelă, însă Kalitin se îndrepta deja spre casă, simţind acele picături deloc îngrijorătoare care cădeau dintr-un nor apropiat.

Kalitin se aştepta să găsească mobilă înăuntru. Dintr-un

oarecare motiv îşi imaginase un pian, fotografii cu chipuri străine deasupra şifonierului, feţe de masă cu pătrăţele roşii şi albe, coarne de cerb deasupra şemineului, o canapea uzată de piele. Casa era complet goală. Doar o grămadă de cenuşă şi cărbuni în şemineu, ca şi cum rezidenţii anteriori luaseră tot ce putea fi schimbat, tot ce putea trece din mână în mână schimbând proprietarii şi arseseră tot ce era important, esenţial.

La început fu descurajat, supărat, ca şi cum cenuşa reprezenta cu adevărat rămăşiţele vieţii cuiva. Dar apoi, obişnuit cu locuinţele semioficiale, simţi farmecul straniu al pustietăţii care trebuia umplută cu lucruri noi ce ar fi fost doar ale sale. Simţi farmecul crepuscular al pădurii. Chemarea tăcută a dealurilor, disponibilitatea acestora de a sta de strajă, de a proteja, de a fi vigilente în noapte.

În clipa aceea se hotărî să cumpere casa. Agentul imobiliar îşi sprijini cu grijă umbrela udă de perete şi vorbi rar şi ceremonios.

— Cred că o să vă placă aici. E un loc bun.

Capitolul 8

Şerşnev stătea în primul rând la clasa economică. Lângă el, pe 6C, era maiorul Grebeniuc. Partenerul său. Li se oferise clasa business, dar Şerşnev refuzase: nu era cazul să fie atât de vizibili.

Locotenent-colonelul se uită din nou la biletul de îmbarcare: ALEXANDER IVANOV, 6D. Avea un paşaport şi o viză cu acest nume. Cu toate că fuseseră aduşi printr-un coridor special, trecând de controlul şi inspecţia vamală, un ofiţer de frontieră tot îi ştampilase paşaportul.

Echipajul – era o companie aeriană de stat – fusese alertat că erau pasageri speciali la bord. Partenerul său, tehnician militar, inginer cu epoleţi, avea în bagajul de mână o sticlă de deodorant de la o linie scumpă de articole de toaletă, în conformitate cu cerinţele companiei aeriene: sub trei uncii sau o sută de mililitri. Specialiştii aleseseră marca, hotărând ce sticlă era mai uşor de reprodus cu acurateţe. Luaseră în calcul să trimită substanţa printr-un pachet diplomatic şi s-o ridice în cealaltă parte a graniţei, dar hotărâseră că era mai rapid şi mai sigur s-o ia cu ei, din moment ce nu mai erau nevoiţi să întâlnească un curier de la ambasadă, care putea fi urmărit.

Zburau noaptea. O cursă de noapte care ateriza dimineaţa devreme, când poliţiştii de frontieră şi agenţii vamali adormiţi şi obosiţi aveau să fie mai puţin pretenţioşi. Partenerul său se aşezase confortabil pentru somn. Îşi lăsase scaunul pe spate, cu toate că nu era permis în timpul decolării. Comandantul de navă nu-l mustră – ştia cine erau.

Avionul era încă la poarta de îmbarcare. Aşteptau nişte idioţi de la clasa business. Probabil praf de beţi, gândi Şerşnev. Temându-se să zboare, băuseră ca să-şi facă puţin curaj.

Nici el n-ar fi refuzat o duşcă. Se simţea inconfortabil. În spatele lor era un cuplu de străini – cehi, credea – cu doi copii. Sugarul, în pofida îngrijorării lui, adormi repede. Dar fata aşezată în spatele lui Şerşnev, un copil activ şi slăbănog cu două cozi blonde subţiri, pe care o remarcase la îmbarcare, când încerca să sară pe banda transportoare de bagaje, tot dădea cu

picioarele în scaunul lui.

Îl izbea în partea de jos a spatelui. Era clasa economică; tapiţeria era deplorabilă. Şerşnev regreta că nu alesese clasa business. Se întorsese deja o dată, uitându-se urât la ea. Ea păruse să se potolească. Însă, un minut mai târziu, lovea din nou cu picioarele în scaun, mai insistent.

Li se dăduse ordin să fie discreţi în avion. Să nu schimbe locurile cu alţi pasageri. Să nu intre în dispute. Fata probabil simţise şi îşi bătea joc de Şerşnev. El vorbi cu părinţii în engleză şi rusă. Fie nu înţelegeau, fie din cauză că nu puteau controla copilul se prefăceau că nu înţeleg. Gesticulă pentru a le arăta că fiica lor îi deranja, însă mama zâmbi doar şi ridică din umeri.

Pasagerii plictisiţi de aşteptare se uitau la ei de pe rândurile învecinate. Şerşnev se gândi că era mai bine să se întoarcă pe locul său şi să nu cheme stewardesa. Tot ce-i asigurase statul era nefolositor în faţa acestei mici răsfăţate care îl lua drept un molâu ce nu putea riposta.

Se gândi chiar la sticla din bagajul de mână al partenerului său. Cum ar scoate-o şi...

Deodată îşi imagină că fata îi simţea gândurile ascunse. În eter. Îl simţea pe Şerşnev, nu pe Ivanov. Adevăratul Şerşnev. Copiii neobişnuiţi, sensibili pot face asta. El o ştia. Când Şerşnev se întorsese din a doua misiune în războiul cecen, Maxim, sugar fiind, plângea isteric ori de câte ori îl lua în braţe. Devenea rigid, îşi pierdea răsuflarea, ţipa până răguşea – şi se calma cu uşurinţă în braţele Marinei. Câteva săptămâni mai târziu, Şerşnev simţi că trecuse peste experienţele din război – şi fiul îi permise tatălui să-l ţină în braţe.

Fata îl putea citi ca pe o carte. Şi se proteja cum putea ea mai bine.

Şerşnev se întoarse şi se uită prin spaţiul dintre scaune. Fata se uită şi ea la el: cu nedumerire şi curiozitate neliniştită. Şerşnev voia s-o strivească cu privirea. Dar apoi îşi aminti de un joc pe care obişnuia să-l joace cu Maxim cu mult timp în urmă. Scoase stiloul şi desenă o faţă amuzantă în zona cu piele dintre degetul mare şi arătător, îndoindu-şi degetele pentru a le face să arate ca un pitic care voia să vorbească.

Fata zâmbi şi se relaxă, adormi sub ochii săi, ca şi cum avusese nevoie de o mică doză de amuzament pentru a-şi elibera tensiunea. Şerşnev îşi şterse cerneala şi se relaxă şi el.

Pasagerii întârziaţi sosiră în cele din urmă şi avionul se îndepărtă de poarta de îmbarcare. Echipajul începu instrucţiunile de siguranţă, un dop pocni încetişor la clasa business şi şampania sfârâi.

Lui Şerşnev îi plăcea să fie în aer, în avion. Gândurile sale erau deosebit de limpezi în timpul zborului. În mod evident, locotenent-colonelul nu putea avea cu el nici măcar un singur rând de documente despre subiect. Era o persoană complet diferită acum, omul de afaceri Ivanov, călătorind cu prietenul său ca să bea bere şi să mănânce cârnaţi, să agaţe fete frumoase, să cumpere cadouri. Dar Şerşnev memorase cele mai importante lucruri, iar acum intenţiona să-şi facă ordine în gânduri şi să pună totul cap la cap. Nu trebuia s-o facă, nu i se cerea o analiză. Cu toate acestea, subiectul nu mai era o ţintă abstractă, teoretică, aşa cum ar fi trebuit să fie, ci o fantomă, o umbră care se profila în depărtare. Îşi asumase o libertate de comportament stranie şi iluzorie, iar Şerşnev voia să-l subordoneze din nou, să-şi reafirme propria putere asupra sa, puterea pe care Şerşnev o avusese asupra comandantului condamnat.

Dar mintea îi rătăcea, de parcă subiectul încerca să se apere de la a fi înţeles şi înrobit, de parcă încerca să scape. Apoi, Şerşnev începu să se gândească la o altă persoană capabilă să-l conducă la concluziile juste – acesta era sistemul de operare când venea vorba de a găsi moduri de abordare a subiectului.

Igor Yurievici Zakarievski. Murise ca academician, general-locotenent în serviciul medical. Laureat şi tot tacâmul. Zakarievski era prea important pentru a fi ascuns de tot, aşa că avea o identitate publică.

Un academician. O rudă îndepărtată. O eminenţă.

În mod evident emblema sa, cupa şi şarpele, era o identitate falsă. Nu făcea medicină. Ceea ce făcea el cu adevărat, Şerşnev nu trebuia să ştie. Însă nimeni nu-l putea opri să presupună.

Zakarievski. Îşi amintea acel nume.

Când Şerşnev începuse să lucreze, nu mai rămăsese aproape nimeni în grad cu experienţă antebelică. Cei care slujiseră în timpul perioadei „încălcărilor legalităţii socialiste”, după cum se numea la cursurile de pregătire politică. Tatăl unuia dintre colegii lui Şerşnev era colonel în rezervă, în contraspionajul ştiinţific.

Iarnă. Da, iarnă. O casă oficială din cărămidă de culoare deschisă în mijlocul Moscovei. O petrecere aniversară. Coniac trimis pentru oaspetele de onoare de undeva din Caucaz; foştii săi colegi aduseseră darul. Pauze de fumat în bucătărie. Disputa lor tinerească şi ameţită despre ceea ce însemna „unul dintre noi” şi dacă poţi recunoaşte un viitor trădător prin intuiţie, cu al şaselea simţ.

Ofiţerul în rezervă asculta în tăcere. Apoi, tăie aerul cu mâna ca şi cum ar fi tăiat capul cuiva. Cu o forţă neaşteptată, aparent încercând să se convingă pe sine la fel de mult ca pe ei, le spuse despre Zakarievski. Vărul lui Zakarievski, de asemenea om de ştiinţă şi specialist în creşterea bovinelor, fusese acuzat de falsificarea rezultatelor experimentelor pentru a sabota creşterea în agricultură. Fusese executat printr-o sentinţă pronunţată de o troică, un tribunal militar, în 1937. Şi reabilitat în 1959.

— Cu toate astea, Zakarievski, zise el ferm, deşi cu un puternic şuierat astmatic, a devenit academician. Cu toate că ar fi putut nutri o profundă furie împotriva regimului sovietic din cauza vărului său. Dar a înţeles că fusese făcută o greşeală. Partidul avea încredere în el. Iar el merita acea încredere. Unul dintre noi, sintetiză fostul agent de contraspionaj, subliniind cuvântul „noi”, pentru a-şi confirma similitudinea cu Zakarievski şi pentru a declara în mod public revendicarea statului şi a serviciului asupra academicianului, la care jucase un mic rol personal.

Acum lucrurile se legau pentru Şerşnev. Zakarievski. Deci el trebuie să se fi folosit de poziţia sa pentru a-şi ajuta rudele vărului să obţină de lucru într-un oraş închis. Slujbe care nu le-ar fi fost date: nu conta că zoologul executat fusese reabilitat ulterior, copiii duşmanilor erau consideraţi de încredere într-un mod foarte selectiv. Mulţumită lui Zakarievski, ei câştigaseră cu viclenie acces la depozitul secretelor, unde totul era special, chiar şi poliţia şi procurorii. Nu era o surpriză că subiectul devenise studentul şi succesorul său.

La instructaj, îi spuseseră lui Şerşnev că exista o mare probabilitate ca subiectul să vrea să se întoarcă în patrie. Aştepta în mod inconştient să fie pedepsit şi era puţin probabil să opună rezistenţă. Dimpotrivă, ar fi acceptat răzbunarea cu toate onorurile.

Dar presupunerea sa despre viclenia lui Zakarievski, care acceptase pierderea vărului său – şi oare aşa era? – în timp ce reuşise să obţină o acoperire pentru rude, îi spuse lui Şerşnev: nu. Subiectul nu se va preda pur şi simplu. Va încerca să se salveze – cu orice preţ.

În mod straniu, acest lucru îi făcea plăcere lui Şerşnev.

Capitolul 9

Kalitin închise uşa în urma sa, aprinse lumina de la intrare şi aruncă o privire înspre colţuri. Locuise singur prea mult timp, nu avea aproape niciun fel de interacţiune cu alte persoane şi era interesat doar de sine. Privat de cercetare, de adevărata muncă, îşi observa cu scrupulozitate propriile obiceiuri, înregistra preferinţele sau antipatiile care le explicau, doar nişte cioturi, nişte mulaje de ceară ale unor emoţii mai mari care îl stăpâniseră odinioară.

Chiar şi acum, în timp ce adusese în casă vestea îngrozitoare a bolii care avea să-i distrugă implacabil ritualurile zilnice, dobândite de-a lungul anilor, luându-l de la biroul, scaunul şi rafturile de cărţi, a căror existenţă o va depăşi pe-a sa şi care nu mai erau în mod absolut în posesia sa – Kalitin trebuia să verifice colţurile: apăruse oare vreun şobolan?

Copil fiind, nu-i era teamă de animalele care îi sperie de obicei pe copii, de câini, de exemplu; oraşul închis era prea nou, apăruse în zona idilică a pădurii, oamenii se mutaseră aici în grabă fără să ştie la ce să se aştepte şi îşi lăsaseră animalele de companie la rude. Nu existau câini vagabonzi pentru că n-aveau de unde să vină.

Adolescent fiind, nu căutase plăcerea în torturarea animalelor. Mai târziu, în timpul studiilor şi muncii sale, tratase animalele cu indiferenţă. O întreagă varietate, mii de şoareci, sute de câini, iepuri, maimuţe, zeci de cai, capre şi oi mureau în chinuri – dar acest lucru fusese necesar, serveau unui scop mai măreţ. Dacă ar fi reuşit fără cobai, nu i-ar fi folosit. Dar natura nu voia să-şi dezvăluie secretele fără forţă, fără moarte prin sacrificiu, fără spumă anostă la gură.

Când testele erau făcute pe manechine, el nu vedea procesul, doar citea rezultatele. Vârsta. Greutatea. Boala. Reacţia la substanţă. Manechinele îl excitau foarte tare – voia să investigheze mai profund misterul morţii umane. Kalitin văzu că nu existau două morţi identice. Ten similar, vârstă identică, dar momentele finale treceau în feluri diferite, simptomele agoniei finale erau exprimate în feluri diferite. Fiziologie? Psihologie?

Caracter? Soartă? El nu percepea manechinele de teste ca pe nişte oameni. Erau o colecţie infinit complexă de parametri, de enigme animate. N-avea nevoie de explicaţii că aceştia erau criminali ai statului condamnaţi la moarte, cadavre în aşteptare. Acele detalii legale rămâneau în afara camerei de testare. Înăuntru, exista doar corpul şi substanţa din el, injectată de către tehnicianul de laborator pentru a potoli orice sentiment de înşelăciune, prefăcându-se că e doar un doctor amabil.

Dintre toate creaturile vii care fuseseră în puterea sa, populând arca-laborator, Kalitin acorda prioritate doar şobolanilor.

Pe Insulă, în străvechea construcţie a mănăstirii, aveau sute de şobolani crescuţi artificial, proşti identici şi docili. Însă, de undeva din pivniţele mănăstirii, adânc în calcar, abandonate, sigilate, în camerele auxiliare şi de lucru ale laboratorului, unde putea intra doar cel mai select, testat şi retestat personal, adevăraţii şi nedomesticiţii şobolani veneau şi plecau nestingheriţi.

Primii învinşi erau muncitorii în construcţii, înarmaţi cu ciment, ipsos, fier, cărămizi şi sticlă pisată. Existau doar câţiva cu nivelul de acces cerut pentru a lucra în laborator. Munceau cu asiduitate pentru a umple şi sigila toate găurile pe care le găseau. Dar şobolanii continuau să vină de undeva, devorând sendvişurile lăsate în serviete, distrugând hârtii şi cartoane. Veteranii ziceau că nu puteai scăpa de şobolani pentru că veneau înot de pe numeroasele barje cu cereale care traversau râul. Dar şobolanii îşi continuau comportamentul scandalos şi iarna, când râul îngheţa şi barjele erau nevoite să aştepte în golfuri.

Apoi trimiseră un tip de la deratizare cu nivel de acces special; aveau tot felul de specialişti în sistemul lor! Tipul de la deratizare, cu toate prafurile lui, nu avu nici el succes.

Atunci anunţă Kalitin competiţia, de parcă ar fi fost o simplă distracţie. Era ofensat că nişte rozătoare jalnice se puteau mişca în voie în timp ce ei, maeştrii otrăvurilor, cercetătorii şi creatorii celor mai toxice substanţe din lume, nu-i puteau distruge.

Se dovedi că toată lumea se săturase de şobolani. Personalul său, mai ales tinerii, erau zeloşi în a elabora reţete şi a inventa curse. Se părea că venise sfârşitul pentru şobolani şi Kalitin glumi: vezi ce poate face ştiinţa! Dar descoperi curând că nu toţi

şobolanii mureau. Îi distruseră pe cei mai mulţi dintre ei, dar o parte, cu preţul morţii companionilor lor, învăţară să recunoască momeala şi să evite cursele. Nu erau mulţi, doar câţiva. Dar nu-i puteau omorî şi toate trucurile oamenilor aveau efect limitat.

Kalitin le învăţă urmele şi obiceiurile. Îşi putea da seama ce şobolan fusese pe acolo. Unul, un şobolan uriaş cu o coadă muşcată, părea să-l tachineze, ivindu-se pe coridorul întunecat, apoi dispărând. Kalitin s-ar fi putut descotorosi de el, însă doar otrăvind totul, punându-se în pericol pe sine şi personalul, plătind un preţ nemeritat pentru viaţa unui şobolan.

De atunci, avea un respect vigilent şi greu de ingerat pentru şobolani, de parcă natura îi arăta o excepţie importantă care trebuia luată în seamă. Mai târziu, în noua sa viaţă, când se simţea ca un şobolan încolţit, Kalitin descoperi spre surprinderea sa că această asociere îl liniştea, ca şi cum devenise acea excepţie de la regula vânătorii şi prinderii, manifestată doar într-o specie de creaturi.

Primi un semn că senzaţiile sale erau corecte. Un semn care veni din trecutul de mult apus al noii sale case. Cu o rimă neprevăzută, acest lucru contopi cele două jumătăţi ale biografiei sale, separate de trădare, graniţă, condamnare la moarte.

Maşinile nu treceau niciodată pe acolo, cu excepţia furgonetei galbene de poştă şi a taxiurilor pe care le comanda. Era într-o fundătură. Niciun reper în apropiere, aşa că turiştii nu nimereau pe acolo din greşeală. Vânătoarea era interzisă, dând voie populaţiei de mistreţi să se extindă, dar fostele turnuri de vânătoare încă se aflau pe versanţi şi de-a lungul pârâului.

Cu toate acestea, cu unsprezece, da, chiar cu unsprezece ani în urmă, a remarcat o maşină sub ferestrele sale, un sedan gri şi rablagit, un vehicul discret folosit pentru filaj şi asasini plătiţi. Deşi Kalitin ştia că oamenii trimişi să-l omoare nu s-ar fi dat în vileag atât de făţiş, coborî repede în pivniţă, încercând să nu fie vizibil prin fereastră, deschise rastelul de arme şi se întoarse sus cu o puşcă încărcată.

Soneria sună lung şi rugător: în stilul poliţiei sau al unei livrări prin curier. Kalitin hotărî să nu deschidă uşa, cu toate că propria maşină parcată sub streaşină arăta că, probabil, era acasă. Îi era teamă să se apropie de vizor. Şi îi era teamă, absolut iraţional, că dacă era, să zicem, un agent de asigurări, un

inspector sau un oficial al zonei protejate – va împrăştia vorba că profesorul nu a deschis uşa cu toate că era acasă şi cineva, cineva pe care-l inventase în propria minte, va bănui că locuitorul casei singuratice de pe deal avea ceva de care să se teamă şi ceva de ascuns.

Nu-şi echipase încă locuinţa cu o uşă de oţel izolată fonic, făcută să semene cu lemnul. Cu camere de supraveghere pe care le putea monitoriza de la calculator. Kalitin nu putea să vadă cine era la uşă fără să-şi dezvăluie prezenţa.

Musafirul coborî de pe verandă şi începu să ocolească casa. Prin spaţiul dintre draperii, Kalitin văzu un chip – un englez tipic, păr roşcat şi creţ, ochelari, singurul englez pe o rază de zeci de kilometri – cu siguranţă nu trimis de patrie, ei îşi trimiteau proprii oameni, slavi – şi nu era niciun musafir de la noii săi stăpâni, ei l-ar fi avertizat. Un ziarist? Oare mirosise ceva? O scurgere de informaţii? Îl turnase cineva?

Kalitin îşi dădu seama că teama îl făcuse să-şi uite companionul secret, jokerul, Neofitul. Preparatul dormea în flaconul său sigur în spatele uşii unui seif special pentru substanţe active. Kalitin îşi imagină brusc ce s-ar fi putut întâmpla dacă Neofitul se trezea de unul singur şi găsea o deschizătură, chiar şi de dimensiunea unui micron în flaconul ermetic, se elibera, ocolind dozimetrul şi scăpa de tot, dizolvându-se instantaneu în aer. El ar fi adormit fără să ştie că era mort. Englezul curios ar fi fost mort. Rândunelele care-şi făcuseră cuib sub streaşină şi puişorii lor. Fluturii şi ţânţarii. Cărăbuşii, viermii, păduchii de lemn, chiar şi cârtiţele. Dimineaţă, poştaşul ar fi văzut un cadavru lângă casă, ar fi sunat la poliţie, ei ar fi dărâmat uşa şi n-ar fi găsit nimic în afară de mirosul greu şi special al morţii din ziua precedentă. Neofitul ar fi dispărut, pierdut printre atomii şi moleculele planului astral. Doar un ofiţer superior cu experienţă şi sensibil, un fost copoi, ar fi spus, pufnind cu o surprindere iritată:

— O casă luxoasă şi curată, dar care miroase a ploşniţe!

Ajutoarele l-ar fi asigurat că nu mirosea a ploşniţe.

Kalitin chicoti. Avea o viziune atât de clară a englezului mort, atât de nepotrivit şi comic în jacheta sa cadrilată de lână printre muşuroaiele proaspete de cârtiţe, încât încetă să-i mai fie frică de el. Era ca şi cum Neofitul oftase în somn şi acea răsuflare era de-ajuns pentru a îndepărta temerile creatorului său imperfect.

Kalitin ascunse puşca în dulap. Să deschidă? Să nu deschidă? Dacă era un ziarist, ar fi fost mai bine să afle ce ştie. Ar fi fost mai bine să aibă ocazia să-i livreze propria versiune.

Să mintă.

Să se justifice.

Deschise uşa.

Englezul se întoarse înspre locul de unde se auzi zgomotul. Un pulover galben-ocru subţire pe sub jachetă. Blugi clasici subţiri. Mocasini din piele întoarsă. O cameră foto prinsă într-o curea pe umăr. O cameră foto mare şi scumpă, în mod evident folosită des, din moment ce vopseaua se ştersese pe rama obiectivului. Subţire. Nu atlet, dar agil şi energic. În exterior, o amabilitate politicoasă, jenă că l-a deranjat pe proprietar. În interior, o încredere în sine magistrală, o abilitate antrenată să intre în joc indiferent de ce spunea proprietarul şi în cinci sau şase fraze să aducă discuţia la subiect. Un ziarist, încântat, urmărind o pistă, şi cu toate astea, asemenea unei împuşcături zgomotoase care ratează ţinta, ratând destinul special al lui Kalitin.

Nu era aici pentru el, ci pentru altă misiune care îl incita, impulsiona, umplea de bucuria descoperirii. Englezul privea cu lăcomia ascuţită şi vizionară a unui arheolog, nebunul Schliemann – casa, nu proprietarul.

Kalitin ştia cine fuseseră proprietarii anteriori: descendenţi ai comercianţilor de sare. Casa fusese vila lor de la ţară. Se presupunea că un membru al familiei făcuse carieră sub nazişti în Polonia ocupată, iar Kalitin presupuse că ziaristul scria o carte şi venise să afle despre acel oficial al guvernării generale. Pe neaşteptate, Kalitin îşi dădu seama că acest lucru îl făcea să se simtă incomod; ca şi cum era legat de foştii proprietari cu lanţurile secretelor de familie moştenite, iar musafirul nesuferit încerca să afle ceva şi despre viaţa sa.

S-ar fi limitat la o scurtă pălăvrăgeală pe verandă. Însă nu voia ca ziaristul să-i observe reticenta taciturnă de a vorbi şi de a păstra acest lucru în memoria sa profesională lungă şi tenace, aşa că jucă rolul unui neghiob prietenos şi plictisit şi-l invită înăuntru.

De-ar fi ştiut ziaristul că existau două poveşti asemănătoare asociate casei, că proiectilul aterizase a doua oară în acelaşi crater, ar fi observat cât de neaşteptat de profundă şi animată fu surpriza noului proprietar când îi spuse de ce se afla acolo.

Dincolo de munţii din apropiere, separaţi de un râu furios şi neliniştit, dincolo de crestele întunecate acoperite cu păduri străvechi care împrumutaseră viaţa lungă a pietrei, se afla o fortăreaţă care deţinuse prizonieri din câteva secole şi ţinuturi. În timpul războiului, fusese un lagăr de concentrare.

În primăvara lui 1945, vuietul războiului se liniştise în câmpiile estice, focul de artilerie se diminuase. Atunci ajunseseră la acea casă – de-a lungul drumului acoperit de iarbă peste munţi, de-a lungul cărării tăietorilor de lemne care făceau piloni pentru minele de sare, unde nicio motocicletă şi nicio maşină nu treceau. Câţiva ofiţeri SS drept paznici şi un om de ştiinţă care făcuse experimente pe prizonierii lagărului. Unul dintre ofiţerii SS ştia despre această vilă izolată. Fusese oaspete aici.

Germania pierduse războiul. Mai jos, în văi, în oraşele mai mari, aliaţii instalau garnizoane. Dar aici, aproape de vârfuri, în pădurile şi pajiştile muntelui, nu exista încă un regim. Foştii proprietari abandonaseră deja vila şi fugiseră. Rezidenţii întâmplători se puteau relaxa.

De fapt, ziaristul încerca să afle dacă aceasta era casa. Se dovedi că era. Avea o descriere dată în timpul interogatoriului de către un ofiţer al gărzilor lagărului, arestat în zona de ocupaţie britanică. Restul dispăruseră, fugiseră de-a lungul „căilor şobolanilor”[9], rutele de evacuare secrete din Europa, de-a lungul oceanului, către celălalt continent.

El zise „căile şobolanilor” cu engleza sa impecabilă. Apoi, cu intonaţia de elev repetă în germană: Rattenlinien.

— Şobolanii care fug folosesc mereu aceleaşi căi.

Se referea la reţeaua subterană de ajutor secret pentru fugari: oficialii care îşi scoteau documente false şi se încredeau în persoane cum ar fi preoţi şi poliţişti; marinari care luau pasageri ilegali. Scria o carte despre medicii din lagăre şi era uşor să vorbească cu Kalitin, un emigrant din ţara învingătorilor. Era captivat de vânătoarea sa de fantome ale trecutului şi, prin urmare, orb în ceea ce privea prezentul. Ceru permisiunea de a fotografia casa şi de a o vedea pe toată. Aruncă o privire în pivniţă, trecând la un metru de Neofitul din seif. Întrebă despre mobila veche. Nu, n-a rămas nimic, îi spuse cu sinceritate Kalitin.

Când ziaristul plecă, Kalitin luă imediat o pastilă de inimă.

[9] În engl „Ratlines” (N.t.).

Nu doar „căile şobolanilor” îl uimiseră.

În viaţa sa anterioară, cunoscuse un singur om de ştiinţă german care lucrase într-un lagăr de concentrare. Fusese adus înapoi drept trofeu după război de unchiul Igor, Igor Yurievici Zakarievski.

În mod oficial, neamţul nu exista. Oraşul închis era temniţa sa. Dar era un specialist sinistru care făcuse experimente pe care nici măcar ei nu le-ar fi aprobat; privise mult mai departe de marginea durerii şi a morţii – şi era pregătit să-şi împărtăşească cu meticulozitate experienţa.

Kalitin îşi amintea cum Zakarievski îi spusese povestea prizonierului. Kalitin fusese indignat, cu toate că şi el luase deja mai multe vieţi. Dar acel savant german era posibil să fi torturat şi ucis soldaţii; poate bunicul matern al lui Kalitin, un matematician care luptase în artilerie şi murise într-un lagăr de prizonieri, căzuse în mâinile sale.

Kalitin era gata să-l omoare pe neamţ. Dar câteva zile mai târziu, observă că furia i se disipase. Încă îl ura pe omul de ştiinţă prizonier, îşi spunea, dar era gata să lucreze cu el.

În primul rând, Zakarievski voia ca acest lucru să se întâmple: planul lui era să creeze o substanţă bazată pe generaţia anterioară elaborată de neamţ. În al doilea rând, Kalitin aprecia metoda ştiinţifică verificată a prizonierului. Şi în al treilea rând, simţea, în ciuda educaţiei sale, în ciuda imaginii forţate a duşmanului, care-i fusese inoculată, că exista o afinitate stranie şi interzisă în dorinţele lor interioare, care pătrundea mai adânc decât naţionalitatea, ideologia, antipatia: dorinţa de a găsi cea mai scurtă cale către cunoaştere, care face pe cineva un creator indispensabil, indiferent de circumstanţe. Acest lucru oferă cea mai mare protecţie şi putere. Neamţul dovedea prin propriul exemplu că acest lucru era posibil.

Ghicind sentimentele noului său coleg, neamţul nu ieşi în faţă, nu îl abuză, nu vorbi despre trecut. Doar lucră constant şi rapid. În cele din urmă, Kalitin înţelese că acest bătrân singuratic era mai apropiat de el decât generalul şi şefii de partid care conduceau laboratorul. Ei erau de-ai lui prin sânge şi cetăţenie, dar străini prin natura lor, în timp ce neamţul era cât se poate de străin, şi totuşi, de-ai lui. Unul dintre cei care se ascundeau de statul în stat, făcându-l să-l slujească şi plătind cu serviciu loial, contopindu-se cu el până în punctul în care nu-ţi puteai da

seama cine conducea pe cine.

Acel neamţ care, de îndată ce înţelese că mai tânărul său coleg era pregătit pentru următorul şi chiar mai dificilul nivel de cunoaştere, fu cel care îi deschise ochii asupra umbrei din umbră: trecutul dual al laboratorului, adică al locului, Insula unde se afla. Neamţul fusese acolo înainte – înainte de război, înainte ca Hitler să fie cancelar, când acolo exista un teren comun şi secret sovieto-german de testare.

Cu toate că ştia o parte din secretele întunecate ale Insulei, Kalitin refuza să creadă acest lucru. Apoi, neamţul descrise instalaţia din memorie – locaţia aerodromului, clădirea din lemn a laboratorului, barăcile personalului, menajeria, ghereta paznicului, linia de demarcaţie; îi spuse unde, în terenul de testare actual şi extins puteai găsi foste tranşee şi cratere lăsate de focul de artilerie; îl duse pe Kalitin acolo, săpă cu un băţ în iarba uscată, îi arătă un tub de obuz rămas după o explozie. Avea marcaje germane. Văzând că Kalitin tot avea dubii, neamţul îl duse în arhivă; exista o secţiune specială pentru documente aduse din diverse ţări europene după război, teancuri de hârtii de la diverse institute ştiinţifice, unele carbonizate sau distruse de apă. Nimeni nu le parcursese cu atenţie; Klaus deschise o cutie militară cu totul neremarcabilă. Aceasta deţinea rapoarte privind experimentele comune. În 1933, oamenii de ştiinţă germani le luaseră în Germania. În 1945 o echipă specială NKVD le găsise printre ruine şi le adusese înapoi.

Kalitin citi, recunoscând locurile descrise, numele oamenilor de ştiinţă din partea sovietică. Numele lui Zakarievski apăru şi el. Kalitin ştia tot: particularităţile climatului care apăruseră în timpul experimentelor, logica ştiinţifică.

Şi acolo era şi numele de familie al lui Klaus.

Simţi că nu-l mai considera pe Klaus un duşman.

După ce-şi luă la revedere de la ziarist, Kalitin începu să se gândească la Klaus. La cunoştinţele pe care i le dezvăluise. Kalitin cântări tautologiile sistematice ale istoriei, provocate de raritatea extremă a locurilor cu adevărat tainice, bune pentru ascunzătoare, pentru păstrarea unui secret. Se gândi la el şi la cum alesese o casă pe vechea rută a cuiva. O rută de şobolan. Asta însemna că putea conta pe clientela acesteia, pe norocul trainic al refugiaţilor, din moment ce oamenii care îl protejaseră

voiau acum să-l omoare.

Ziaristul îi arătase copii ale paginilor de interogatoriu. Ofiţerul de pază care avea pregătire tehnică depusese mărturie despre experimentele din lagăr. Erau multe pe care nu le ştia, amesteca terminologia, dar Kalitin înţelesese imediat: era munca unui călău. Moarte ieftină şi brutală pentru masele mânate spre măcel. Moarte vizibilă şi evidentă, care nu se ascundea. Probabil luaseră documentele cu ei sau le ascunseseră undeva pe drum – cum ar fi într-un seif bancar, asemenea acţiunilor care îşi pierduseră temporar valoarea, dar care puteau avea preţurile anterioare restaurate, dacă noii stăpâni ai Europei, ascunzându-şi ostilitatea reciprocă, ar fi avut nevoie să omoare pe cineva: comuniştii, spre exemplu. Sau burghezia capitalistă.

Kalitin lăsase o astfel de ascunzătoare secretă în ţara sa, un tub îngropat sub un copac greu de dibuit în pădure. Era de parcă s-ar fi privit într-o oglindă ideală şi absolută şi se uita fără surprindere, fără nelinişte, de parcă trăise toate acele vieţi disparate, separate în timp. Sau cel puţin aceasta era legătura care le unea.

De la acea întâlnire, Kalitin îşi imagină că trebuia să fie un şobolan în casă. Trăia curat, departe de sat, de ce ar fi venit şobolanii aici? — şi, totuşi, îşi tot imagina o umbră cenuşie.

•

Îşi scoase pardesiul şi aprinse focul. Întunericul se lăsa cu repeziciune peste vale, ca şi cum dealurile, copacii şi iarba îl emiteau. Se uită pe fereastră. Un avion zbură deasupra norilor estompaţi şi întunecaţi. Urma sa pufoasă era încă galben-roşcată în lumină. Despicând lemnul după metoda veche pentru a face surcele, Kalitin se gândi la avion şi la oamenii din el. Unde se ducea, oare pilotul era competent, cât de vechi era avionul?

Kalitin era pregătit să se gândească la orice, să facă orice, să facă surcele, să care lemne de foc – orice pentru a amâna momentul când se va întoarce acasă pentru totdeauna şi gândul morţii va reveni cu o forţă nouă, aproape copleşitoare; va trece la atac.

Ştia că îl aştepta o noapte fără somn. O noapte lungă de teamă şi amintiri. Voia flăcări în şemineu, curentul şuierător în horn şi fumul dulce al buştenilor de măr, atât de grei încât scoteau un fâsâit, neclintiţi în faţa focului.

Capitolul 10

Stând la coadă la controlul paşapoartelor, Şerşnev nu simţea nici furie, nici nerăbdare, cu toate că lucrurile tărăgănau; patruzeci de minute irosite. Când începea o misiune, se gândea mereu că avea o grămadă de timp. Indiferent de întârzieri, indiferent de obstacole, el tot era cu un pas sau doi înaintea subiectului.

Aleseseră un punct de intrare într-o ţară care nu avea un serviciu propriu de contraspionaj puternic. El şi partenerul său urmau să treacă pe la control împreună cu a doua duzină de pasageri din zborul respectiv; prima duzină primea cea mai multă atenţie.

Dar, mai întâi, a fost nevoie să se schimbe scările de îmbarcare stricate. Apoi autobuzul dădu ocol aeroportului mult timp. Când li se dădu accesul în holul de sosiri, erau sute de pasageri din zborurile care sosiseră după ei.

Poliţiştii de frontieră nu se grăbeau. Erau doar două ghişee pentru cetăţenii din afara Uniunii Europene. Poliţistul plictisit de la al treilea rând pentru cetăţeni europeni îi tot gonea pe cei cu paşapoarte nepotrivite. Pasagerii asiatici cu genţi de mână din fâş creau agitaţie şi şirul lung abia dacă se mişca. Dar Şerşnev rămase calm, trebuind să se încrunte la partenerul său de câteva ori pentru că se uita lasciv la o femeie cu hijab.

Şerşnev se gândi la fotografiile făcute de cei de la filaj. Agenţii erau trimişi de la ambasada unei ţări învecinate care eliminase graniţele în Uniunea Europeană. Veneau şi raportau că făcuseră o treabă curată, nimeni nu-i observase, nicio activitate de contraspionaj nu fusese remarcată, nu erau gărzi de corp, riscul era minim. Subiectul nu fusese văzut. Dar, în casă – sistemul de securitate era standard şi uşor de oprit – găsiseră scrisori de la spital. Subiectul era supus unui control medical şi trebuia să se întoarcă în curând acasă.

Se gândi la fotografiile făcute cu drona. Casa de la marginea pădurii. Un drum pustiu. Un loc ideal, un loc uşor. Fără vecini, nimeni nu va vedea, nimeni nu va afla. Un pustnic ascuns într-un loc izolat, instalându-şi propria capcană.

Rândul se transformase într-o şatră de ţigani care părea să fi fost acolo de ani întregi. Obiceiul unei vieţi nomade, al unei aşteptări lungi şi fără sens pe coridoare aglomerate în faţa uşilor închise unde ţi se decide soarta – acel obicei îi transforma pe oamenii care fuseseră atât de diferiţi cu patruzeci de minute înainte într-un conglomerat fără chip, un organism iraţional, însă sensibil.

Un foşnet de mişcare, şoapte – două căscaturi, nişte poliţişti de frontieră ursuzi veniră şi deschiseră alte două ghişee. Terciul uman se separă, cu o parte curgând în direcţia lor, oprindu-se la linia galbenă ca să-şi aştepte rândul. Şerşnev, care îi observase pe bărbaţi venind înaintea oricui altcuiva, nu-şi schimbă locul. Nu-i plăcea să-şi schimbe hotărârile. Un psiholog din serviciu numea acest lucru pasivitate. Dar Şerşnev ştia că psihologul se înşela, îi lipsise mereu acea fărâmă de agilitate, norocul chior care-i face pe oameni să prindă un tren în ultimul moment şi să ghicească ce rând se va mişca mai repede decât altele. Dacă începea să se agite, acest lucru înrăutăţea lucrurile şi noul rând nu se mişca deloc, iar trenul pleca de la un peron diferit.

Aşa că aşteptă.

În jumătate de oră, mulţimea începu să se disipeze. Un cuplu tânăr se duse la ghereta din stânga, un bărbat în vârstă îmbrăcat elegant, cu o servietă, se duse la cea din dreapta. Urmau el şi Grebeniuc.

Şerşnev crezuse că bătrânul şi cuplul vor trece repede – de obicei nu-i luau la bani mărunţi pe oamenii de genul acesta. Dar cuplul nu avea copii ale biletelor de întoarcere şi poliţistul se încruntă şi le ceru toate rezervările de la hotel. Bărbatul era şi el blocat acolo, arătând înspre o hârtie în mapă de plastic, pierzându-şi imediat înfăţişarea elegantă şi transformându-se într-un solicitant nesigur şi intimidat.

Poliţiştii de frontieră vorbeau între ei. Mulţimea îl împingea pe Şerşnev. Colţul ascuţit al unei valize îl lovi rău peste gleznă. Preţ de o clipă, îi trecu prin cap că totul era o înscenare. Cineva avea să-l înşface din spate, să-i răsucească braţul, în timp ce un idiot cu valiză va scoate un pistol automat. Îşi înăbuşi acest presentiment sumbru.

Clic, clic, clic – sunetul magic al paşapoartelor care erau ştampilate.

Uşile de metal se deschiseră. Bătrânul plecă imediat şi

Grebeniuc îi luă locul. Cuplul ţinea coada pe loc. Fata îşi îndesa nişte hârtii înapoi în geantă, scăpă un dosar şi paginile zburară. Se lăsă pe vine să le adune. Şerşnev aşteptă disciplinat, cu toate că trebuia să treacă graniţa împreună cu partenerul său.

Lucrători ai aeroportului cu veste în culori fosforescente împingeau două scaune cu rotile, trecând pe lângă rând. Nişte tineri negri, doar piele şi os, acoperiţi cu pături, ţineau teancuri de hârtii şifonate în poală.

Şerşnev făcu un pas înainte. Dar poliţistul ridică din sprâncene şi îi făcu semn să se oprească.

Grebeniuc plecă. Băieţii fură aduşi în faţa ghişeelor.

Băiatul mai apropiat avea o protează grosolană, probabil artizanală, care-i ieşea din cracul uzat al pantalonului. Era prea mică: băiatul crescuse, dar nu şi piciorul artificial. „O mină de teren”, se gândi Şerşnev. „Ar fi putut fi una de-ale noastre. De unde sunt? Somalia? Libia? Angola? Sudan?” Îi părea rău că mina explodase într-un moment atât de prost. Acum, explozia care se produsese cu mulţi ani în urmă pe un continent diferit îl ţinea în loc. Celălalt picior era încălţat cu un adidas nou-nouţ, şchiop, cu talpa pentru alergat umflată. Exact ca aceia pe care îi purta Maxim în ziua în care jucaseră paintball. O zi atât de apropiată şi totuşi atât de îndepărtată.

Agentul îşi părăsi ghereta, examină băiatul şi începu să răsfoiască prin hârtii împreună cu însoţitorul acestuia. Şerşnev era cea mai calmă persoană din aeroport. Cei doi bărbaţi continuară să vorbească. Băiatul stătea deoparte, epuizat de zborul lung. În cele din urmă, poliţistul ştampilă o hârtie. Bărbatul cu vestă împinse scaunul cu rotile mai departe. Ofiţerul îi făcu semn lui Şerşnev: Vino.

Şerşnev era pregătit să-i furnizeze povestea sa de acoperire. Avea un paşaport nou, cu o viză proaspătă. Prima lui intrare. Întrebările erau posibile, aproape inevitabile. Dar poliţistul, ca şi cum s-ar fi scuzat – sau poate ca recompensă pentru răbdarea pasagerului – trecu paşaportul prin scaner, răsfoi paginile şi îl ştampilă îngrijit în colţ.

Uşa se deschise şi Şerşnev păşi în lumea pe care o părăsise cu decenii în urmă, când se întorcea acasă ca să meargă la şcoala militară.

Tatăl său era comandant al unui pluton de comunicaţii. Şerşnev crescuse într-o garnizoană a armatei care preluase

barăcile vechi din secolul al nouăsprezecelea ale regimentului de cavalerie care pierise în Primul Război Mondial. Sperase să se întoarcă acolo pentru a li se alătura mamei şi tatălui său după studii, pentru a fi într-un grup militar special în RDG. Avea să lucreze în serviciile secrete, faţă în faţă cu duşmanul, în cel mai îndepărtat capăt unde puteai vedea coloana albă, încoronată cu o cupolă faţetată a staţiei de ascultare americane de pe Muntele Diavolului.

Se dovedi că lucrurile aveau să stea altfel. Veniră părinţii săi la el. Garnizoana părăsi barăcile. Aduseră tancuri, rachete şi alte bunuri cu trenurile. Armata, fără să sufere o înfrângere, se retrăgea, totuşi, în est.

Tatăl său, căruia i se dăduse o decoraţie în 1968 pentru că ajutase la înăbuşirea Primăverii de la Praga cu Operaţiunea Dunărea, n-a putut accepta niciodată retragerea trupelor. Trădarea. Prăbuşirea armatei sărăcite. Mutarea forţată în rezervă. A băut până a murit într-o dacea[10] pe care o cumpărase cu banii pe care-i economisise cât servise în străinătate, printre merii care nu rodeau pe solul sărac şi plin de turbă. Şerşnev ar fi fost fericit ca tatăl său să-l vadă acum.

Se întorcea.

La plecarea din Moscova, bagajul lor, necontrolat, fusese depozitat în căruciorul de bagaje împreună cu valizele celorlalţi pasageri. Bagajul pentru zbor trebuia să fi fost descărcat deja de ceva vreme acum. Valizele din Hurghada se învârteau pe singura bandă rulantă care funcţiona.

Grebeniuc află că zborul lor fusese descărcat pe banda rulantă patru. Găsi valizele făcute grămadă. A lui Şerşnev nu era printre ele. Ocoliră încă o dată zona pentru recuperarea bagajelor. Goală.

La ghişeul de Obiecte pierdute erau zeci de persoane. Şerşnev îi recunoscu pe cei din zborul său: erau fata răsfăţată şi părinţii şi cuplul ale cărui documente se împrăştiaseră la controlul paşapoartelor.

Ghişeul era închis. Niciun program, niciun anunţ. Potrivit unui om de serviciu, personalul avea să sosească la ora cinci dimineaţa. Şerşnev şi Grebeniuc schimbară o privire.

În principiu, în valiză nu era nimic de importanţă vitală pentru

[10] Dacea în limba rusă: Дача este un anumit tip de locuinţă folosită pe post de casă de vacanţă în Rusia (N.t.).

operaţiune. Doar haine de zi, înţelept alese, de bună calitate şi discrete. Şerşnev propusese să călătorească fără niciun bagaj, chiar dacă acest lucru nu se potrivea cu imaginea unor tipi în vacanţă care veniseră după bere, fete şi cadouri. Aveau nevoie doar de câteva zile, apoi se întorceau acasă. Nimănui nu-i va păsa de detaliile poveştilor lor de acoperire. Dacă le-ar fi păsat, acest lucru ar fi însemnat că operaţiunea eşuase.

În ciuda presiunii şi a grabei, fură echipaţi mai mult decât adecvat, pentru luni sau ani. Şefii fuseseră foarte prudenţi, asigurându-se în cazul în care operaţiunea eşua. Acum Şerşnev simţea că pierderea valizei era un lucru bun, ca şi cum toate adăugirile, înfrumuseţările şi instrucţiunile de ultim moment dispăruseră împreună cu ea. Îşi lipi eticheta bagajului de ghişeu, scriind pe ea numele hotelului său. Să-l trimită, dacă-l găsesc, ei nu vor mai fi acolo.

Două persoane pe Coridorul Verde. Un bărbat gras ocupat cu telefonul mobil. O blondă subţire, în mod evident superioară în grad, îşi aranja ecusonul. Şerşnev merse uşor înainte şi spre stânga, aşezându-se pentru a fi controlat şi acoperindu-şi partenerul. Blonda îl lăsă să treacă, apoi strigă la Grebeniuc care aproape trecuse de ea.

Grebeniuc se opri. Engleza lui era proastă, suficientă pentru a trece un test şi a obţine o mărire de salariu. Şerşnev trebui să traducă pentru el.

— Are you together?[11]

Şerşnev încuviinţă.

— How much cash de you have?[12]

— Four thousand euros.[13]

Şerşnev duse servil mâna la portofel.

— Open it.[14]

Ea arătă înspre geanta lui Grebeniuc.

Acesta şi-o dădu jos de pe umăr, o aşeză pe ghişeu şi îi desfăcu fermoarul. Şerşnev verifică panourile strălucitoare de sticlă opacă cu vederea sa periferică; erau oare umbre întunecate ale unor bărbaţi camuflaţi şi mascaţi, cu armele pregătite? Acesta era cel mai bun moment să-i înşface,

[11] Sunteţi împreună?
[12] Câţi bani lichizi aveţi?
[13] Patru mii de euro.
[14] Deschide-o.

deoarece pe coridor erau doar patru persoane.

Bărbatul gras încetă să se mai zgâiască în telefon şi se apropie, blocând drumul. Grebeniuc îi arăta ofiţerului vamal lucrurile sale. Ea arătă înspre geanta de toaletă. Grebeniuc o deschise fără ezitare. Sticla scânteie în lumină.

Femeia se uită cu interes la ea. Ridică privirea înspre Grebeniuc. Maiorul avea o înălţime medie şi oase mari, era îmbrăcat cu haine scumpe, însă tot arăta ca un ţărănoi care mâncase seminţe de floarea-soarelui şi îşi băgase cojile în buzunar; el rămase tăcut şi calm.

Lui Şerşnev îi stătu inima în piept. Abia acum îi deveni evidentă discrepanţa dintre colonia scumpă, aspectul lui Grebeniuc şi restul articolelor din geanta sa.

Şerşnev îşi imagină chiar că ea adulmeca aerul pentru a-şi da seama dacă Grebeniuc era dat cu acea colonie.

Vrăjitoarea. Simţise ceva, însă nu-şi putea da seama unde era înşelătoria; era furioasă şi era posibil chiar să-i ceară lui Grebeniuc să se dea cu ea. Instrucţiunile lor nu acopereau această variantă; toată lumea fusese sigură că sticla nu va atrage atenţia. Tehnicienii juraseră că imitaţia era exactă, că nici producătorul n-ar putea să-şi dea seama şi că aceasta cântărea la fel cât originalul.

Era făcută de oameni, gândi Şerşnev. Ar fi putut încurca culoarea, folosind o nuanţă similară în loc de cea corectă. Ar fi putut face o greşeală în scrisul ornamental. Femeia ofiţer cu siguranţă cunoştea sortimentul din duty-free, avea un ochi antrenat şi poate soţul ei folosea acea colonie. Sau poate simţul ei ascuţit sesizase aura specială a recipientului. La urma urmelor, sticla nu era făcută la fabrică, ci în atelierul lor tehnic special; mâini diferite o lustruiseră, cu alte gânduri, cu alte scopuri. Vrăjitoarea.

Şerşnev se gândea cum să-i distragă atenţia. Să-şi scape geanta? Să spună ceva?

— Ken ve go?[15] întrebă Grebeniuc cu un accent înfiorător şi cu simplitatea rugătoare a unui străin confuz, speriat de vama străină.

Oficialul, de parcă s-ar fi trezit, încuviinţă în mod automat. Grebeniuc îşi aranjă fără grabă lucrurile în geanta sa. În timp ce o închidea, fermoarul se prinse de material, el îl trase în sus şi în

[15] *Can we go?* (engl.) – Putem pleca?

jos, apoi încercă să scoată materialul dintre zimţii fermoarului. Ea se întoarse cu spatele. Alţi pasageri, înjurând cu voce tare serviciile aeroportuare, intrară pe coridor. Grebeniuc îşi aruncă geanta pe umăr. Şerşnev simţi ace ascuţite străpungându-i mâinile.

— Abia aştept să mă piş, zise Grebeniuc. Unde-i buda aici?

Trecură de şoferii care ţineau cartoane pe care erau scrise nume. Aerul era plin de mirosurile unor mâncăruri nefamiliare, tutun şi gaze de eşapament care păreau să miroasă altfel decât acasă.

În toaletă, Grebeniuc urină cu zgomot mult timp, în timp ce Şerşnev nu-şi putea da drumul. Abia când Grebeniuc se îndreptă spre chiuvetă, jetul începu să i se scurgă din penis. Un om de serviciu intră şi Şerşnev simţi o dorinţă copleşitoare de a-i dărâma căruţul, de a-i rupe mopul şi de a împroşca pereţii cu apa din găleată.

Se privi în oglinda de deasupra chiuvetei.

Chipul său arăta la fel.

Capitolul 11

Kalitin aţipise în fotoliul său preferat de lângă foc. Căldura cu miros de fum şi coniacul îl adormiseră.

Visă că era fără trup sau memorie şi zbura deasupra unei câmpii întunecate. Plana, însă nu-şi cunoştea destinaţia. Vântul îl arunca într-o parte, îl întorcea cu fundul în sus. Deasupra sa era pustiu, un cer răuvoitor fără stele sau planete. Un cer plin cu un vânt vizibil, fâlfâind, pâlpâind, asemenea lapţilor viguroşi ai unui peşte zburător gigantic.

Un val se sparse dedesubt. Săgeata monotonă a unui râu îi arăta calea. Zbură şi zborul său tulbură apa. Somnul mustăcios, care se lăsase la fundul apei în timpul nopţii şi mihalţii pătaţi se treziră din somnul lor; la fel făcură şi fazanii aurii din tufişuri.

Un banc de peşti, turma lui, zbura în spatele său. Căprioare şi iepuri, şacali, vulpi, lupi şi mistreţi fugeau de-a lungul malurilor – sus, sus, contracurentului, contra gravitaţiei.

Stelele se aprinseră, adunându-şi puterile. Lumini stranii ale unor constelaţii imaginare: Clepsidra, Bufniţa, Sceptrul, Sfinxul, Şobolanul. Acolo unde se afla Calea Lactee în vechea lume, se întindea constelaţia Şarpelui strălucind roşu cu verde, Şarpele era încolăcit în jurul cupei firmamentului, al cupei universului.

Pe măsură ce zbura, fără casă, memoria îi reveni – îndepărtată, dragă. Îşi aminti cum se născuse într-un vas transparent, în mijlocul albului strălucitor şi al luminii; vocile îl strigau pe nume, voci vesele de zei îmbrăcaţi în alb, celebrându-i naşterea.

Dar zeii îl ascunseră imediat într-o închisoare întunecată până când cineva îl eliberă. El se disipă, se dizolvă, se pierdu printre mirosurile moarte desprinse din sursa lor, printre umbrele de ieri. Dar nu dispăru complet, deoarece era, în mod inerent, străin lumii şi aceasta nu putea accepta să-l dizolve complet.

Apoi zeii îl strigară din nou. El reînvie din dispersie şi se umplu până la refuz de sine însuşi; asemenea unei picături de ploaie care cade pe pământ, el se năpusti înspre strigătul îndepărtat.

Zbură deasupra râului. Sfârşitul călătoriei sale era aproape. În mijlocul apelor se înălţa Insula enormă şi măreaţă, cu

reflectoare care brăzdau întunericul asemenea unor degete lunare. Peştii săreau din apă, aruncând scântei din solzii lor. Nenumăraţi ochi de animale străluceau în întunericul pădurii şi al câmpurilor. Râul se retrase în adâncurile sale, dezvăluind stâncile de bază ale Insulei, acoperite cu plante acvatice. Alunecă, devenind mai mic, îngroşându-se; se scurse într-un şuvoi în josul coşului, pătrunse prin ţevi şi filtre, apoi plonjă în lumina lămpii, soarele laboratorului. În strălucirea înconjurătoare a acesteia, fu atras în leagănul dorit şi liniştitor, deschizătura îngustă a unei eprubete. El o umplu şi rămase nemişcat.

Călătoria se încheiase. Era acasă.

Kalitin se trezi. Ţinea mâna pe gâtul sticlei de coniac. Capul îi era înceţoşat, cu toate că nu băuse mult. Ultimii cărbuni se stingeau. Adăugă buşteni şi înteţi focul. Îşi amintea rareori visele în detaliu, doar pe cele care reflectau literalmente realitatea. Acum îşi amintea doar rămăşiţele brizei deasupra spaţiilor vaste, o urmă slabă care ducea către Insulă.

Reveriile în legătură cu Insula erau hrana sa emoţională preferată. Insula era adevăratul său loc de baştină. Să-şi amintească de ea, un loc al forţei şi al puterii, îi dădea lui Kalitin o moleşeală monotonă şi mulţumitoare, ca şi cum acestea nu erau imagini imateriale, ci hrană adevărată, bogată, dăunătoare, dar satisfăcător de delicioasă, ca şunca de mistreţ servită la restaurantul din afara oraşului, de lângă vechea moară de apă.

Kalitin îşi făcea griji că, într-o zi, reveriile vor înceta să-l mai hrănească, să-l reanimeze, să-l încurajeze. Ele vor fi doar amintiri, fără gust, fără folos, o povară. Încercă să impună nişte limite. La urma urmelor, reuşise să se lase de fumat la sfatul medicului şi bea cu moderaţie.

Dar acum, după diagnostic, n-avea niciun rost să amâne sau să stocheze plăcerea. Intenţiona să-şi ia remediul testat, să se ospăteze, să facă exces de Insulă, lucrurile care îi dădeau un simţ puternic şi narcotic al nemuririi în limitele vieţii şi dincolo de ele, pentru a înăbuşi sentimentul banal şi insipid al morţii, pentru a câştiga măcar o săptămână, o zi, pentru a-şi deştepta forţa, astfel încât să-şi întoarcă soarta şi să-şi afirme speranţa pentru mântuire.

Kalitin îşi mai turnă nişte coniac. Se pregăti să-şi amintească. În licărul flăcărilor, decorate cu firele aurii ale scânteilor, el văzu

suprafaţa gelatinoasă şi îmbujorată a râului la apus. În petele întunecate dintre limbile de foc, partea secretă, a doua natură ascunsă, el recunoscu dualitatea darului său.

Bău, desfătându-se pentru că-şi amintea, creând o simfonie, o cosmogonie mistică a Insulei care predeterminase legătura lor, dependenţa lor prestabilită unul faţă de celălalt.

Istoria Insulei începuse cu mult timp în urmă. Râul atotputernic distrusese creasta calcaroasă în drumul său. În interiorul acesteia erau ascunşi corali fosilizaţi; crini înfloriţi pe tulpini articulate, destrămându-se în inele; brahiopode asemenea unor pudriere lăcuite. Râul spălase calcarul, lăsând doar o culme care nu cedase în faţa apei care o înconjura. Copacii creşteau acolo, animalele se mutau în vizuini de piatră şi păsările îşi făceau cuiburi sub streşini şi versanţi.

Primii oameni care găsiseră Insula evitaseră să locuiască acolo, cu toate că avea nişte peşteri adânci şi avantajoase. Localizată în mijlocul apelor tulburi, izolată, închisă, ameninţătoare – doar în timpul celor mai mari secete, care se manifestau o dată la zece ani şi ceva, exista o potecă îngustă până la ea –, Insula fusese creată de natură ca loc de singurătate, din alte lumi, pentru a întâlni puteri superioare.

Oamenii construiră temple pe Insulă. Ea văzuse zeii grăsuţi din piatră ai Paleoliticului, zei din argilă şi din os, statui cioplite din lemn.

Apoi veniră călugării botezând cu forţa triburile locale. Ei dărâmară şi arseră idolii din lemn care nu avură forţa să se apere pe ei şi credinţa lor.

Călugării retezară copacul sacru, singurul stejar de pe Insulă, bătrân, încovoiat, cu rădăcinile adânci în piatra galbenă şi în locul lui construiră o capelă. Arseră foştii zei din tei şi cenuşă şi aruncară cărbunii în apă. Nu putură sparge sau muta piatra-altar străveche, scăldată în sânge, un bolovan din granit străin regiunii care fusese adus de către oameni necunoscuţi pe Insulă din nord – prin mijloace necunoscute: cu barja, cu sania pe gheaţă; aşa că acesta rămăsese în mijlocul Insulei, asemenea unui zeu mort, însă nepieritor.

Capela a fost începutul mănăstirii-fortăreaţă care apăra extremitatea statului de nomazi, păzea graniţa naturală care separa pădurea de stepă; multe rugăciuni aprinse se înălţaseră sub acoperişul boltit pentru stăpânire şi oşteni. Apoi, stepa fu

cucerită, cu toate că se declanşaseră răscoale crâncene de mai multe ori.

Mănăstirea s-a extins, construită din piatra pe care stătea. Deasupra, biserici înălţate, clopotniţe, încăperi, ziduri, turnuri. Dedesubt, cărările carierei se înmulţeau, coborând şi mai adânc, transformându-se în pivniţe, celule, camere de depozitare şi cripte cu relicve ale pustnicilor decedaţi care dăduseră mănăstirii faima sa.

De asemenea acolo, în cele mai profunde întinderi ale zonei joase a Insulei, unde exista doar timpul încet al pietrei, prizonieri hirotonisiţi cu forţa trăiseră şi muriseră, exilaţi, despuiaţi de toate deghizările seculare, fostele nume, acţiuni şi destine. Ştiau doar anii – primăvara apa mare a râului se infiltra în celule; piatra păstra crestăturile lor; scrisul orb şerpuia de-a lungul zidurilor într-o cronică a întunericului, disperării, credinţei. Zona înaltă şi impunătoare a Insulei îşi clădise puterea crescândă pe ei, bărbaţi fără nume îngropaţi de vii; crescuse pe drojdia înceată, slabă şi furioasă a suferinţei lor.

Apoi nivelurile inferioare se goliră. Fostele celule se prăbuşiră, îngropând trecutul. Prizonierii erau ţinuţi într-o cazemată deasupra, construită pe promontoriu în zilele când corăbiile cu pânze navigau pe râu şi bandele de tâlhari chefuiau pe galere.

Insula nu mai era frontiera imperiului care-şi împinsese graniţele către mări şi oceane, cucerind multe limbi. Aceste limbi erau auzite în celulele închisorii – limbile rebelilor, limbile libertăţii, însoţite acum de zăngănitul cătuşelor.

Au îngropat prizonierii pe promontoriu. Cruci din calcar ale unor rituri diferite, nume într-un alfabet diferit, îngheţurile, ploile şi ceţurile muşcară din piatră, ştergând literele şi numerele. Rândurile scrijelite rămaseră pe zidurile celulei: versurile poeţilor, planurile oamenilor de ştiinţă, jurămintele ofiţerilor.

Pe atunci râul era traversat de barje cu grâne şi nave cu zbaturi[16] care duceau pasageri cu o varietate colorată de pălării şi umbrele.

Mănăstirea se îmbogăţea pe seama moaştelor sfinţilor săi, cu rugăciunile şi cu banii călătorilor, ţăranilor şi aristocraţilor. Apăruse o icoană, găsită chipurile de călugări lângă apă în

[16] Nava cu zbaturi este o navă propulsată cu ajutorul unor roţi cu zbaturi care sunt acţionate de o maşină cu aburi (vapor cu aburi). Concepută pentru ape puţin adânci şi utilizată pe scară largă în secolul al XIX-lea (N.t.).

timpul unei furtuni. O nouă biserică cu cinci cupole aurii, vizibile de la o distanţă de douăzeci de verste de-a lungul râului, fusese construită pentru icoană. Un artist dintre novicii mănăstirii, un maestru tânăr şi talentat care crescuse la timp printre fraţii săi, o decorase cu picturile pe care le crease, făcute din substanţele găsite doar în regiune. Pictura nu era strălucită, dar era în mod vizibil posedată de misterul inexplicabil al interconectării apropiate la toate formele de existentă, divinitate şi umanitate. Pescarii mănăstirii prindeau sturioni în plase, novicii fierbeau clei de peşte care conferea picturii aderenţă şi imaginea rămânea pe piatra dură şi poroasă de parcă era parte din ea, o expresie a ceea ce se afla în interior.

Mănăstirea se pregătea să serbeze aniversarea întemeierii sale. Un istoric al bisericii scrisese o carte; schiţele sale brute, care absorbiseră multe secrete vechi, rămaseră în biblioteca mănăstirii. Fotograful care făcuse cărţile poştale aniversare pentru festivităţi lăsase un catalog cu fotografiile sale în bibliotecă. Acesta includea cadre ale faimoasei icoane, îngerii şi sfinţii săi, munţi pământeşti şi înălţimi divine.

Aceste cărţi şi fotografii rămaseră mărturia primară a trecutului mănăstirii. Fiindcă valul care înghiţi Insula invulnerabilă sosise.

Terenurile moşierilor străluceau în toamna timpurie de-a lungul malurilor, dincolo de pădurile joase. Când râul îngheţă, haine militare negre, cojoace din piele de oaie şi haine ţesute în casă îşi făcură apariţia pe zăpada albă. Gheaţa, încă subţire, cânta, gemea, urla – urletul lamelor de fierăstrău, ale structurilor de pod, ale sârmelor întinse, ale carenelor vaselor în timpul unei furtuni. Bărbaţi veniră cu puşti şi furci şi, odată cu ei, un nor oribil şi cutremurător de zgomote se adună deasupra Insulei şi sunetul profund de alarmă din clopotniţă se înecă şi pieri.

Pentru prima dată din vremurile păgâne, sânge era vărsat făţiş pe Insulă şi trupurile aruncate în râu fără acoperământ. Călugării şi preoţii, omorâţi sau exilaţi.

Curând, Insula se întoarse la una dintre formele sale secrete anterioare: închisoare. O revoltă înăbuşită în cel mai apropiat oraş. Ofiţerii vechii armate aduşi pe Insulă. Spărturile din vechile ziduri legate cu sârmă ghimpată, turnuri de pază fură ridicate în grabă şi mitraliere Maxim, însetate de apă când se trăgea cu

ele, erau montate pe mese de lemn.

Apoi, când Armata Albă, aliaţi ai prizonierilor, ajunse în avalul râului, Armata Roşie aduse o barjă care fusese folosită pentru transportarea grânelor şi îi îngrămădi pe prizonieri în cală, spunându-le că erau mutaţi într-un loc diferit. Puseră lacăte la trape, un remorcher conduse barja pe canalul navigabil, în zona cea mai adâncă, şi deschiseră valvele. Barja gemu sub apă cu o voce metalică, groasă, oribilă. Apoi se sufocă şi se înecă.

Vara aduse seceta, cea mai rea din câte fuseseră văzute vreodată. Insula părea să se apropie de ţărm. Din barca cu vâsle puteai vedea barja de pe fund, printre ierburi şi peşti. Părea că mai lipseşte puţin şi se va ivi, înălţându-şi catargul şi laturile înclinate deasupra apei.

Seceta pârjoli recolta şi ceea ce reuşi totuşi să crească şi ceea ce rămăsese din anul anterior fu confiscat de soldaţii trimişi din oraşe. Foametea îi făcu pe oameni să mănânce oameni. Dezgropară vechile cimitire de animale, fără să se mai teamă de antraxul siberian. Atunci dădură jos crucile şi clopotele din mănăstire şi dezmembrară ramele icoanelor – chipurile pentru a cumpăra pâine cu banii bisericii pentru cei care mureau de foame. Regiunea murea şi se golea.

Comisia care confiscase aurul bisericii deschise şi criptele. Atestă faptul că trupurile putreziseră şi că nestricăciunea sfântă era o minciună perpetuată de biserică. Făcură înconjurul diferitelor oraşe cu scheletele, le expuseră – uite, iată adevărul materialismului, expunerea la intoxicarea religiei; apoi scheletele dispărură, azvârlite, probabil într-o râpă adâncă şi îndepărtată.

Un an mai târziu, o comunitate se mută în fosta mănăstire: orfani ai militarilor, copii fără adăpost. Ei răzuiră frescele faimoase de pe bolta bisericii. Profesorii voiau s-o transforme într-o Casă a Culturii. Dar copiii fugiră din comunitate, pe uscat şi pe apă, şi poliţia încercă să-i prindă în gări şi în pivniţe, însă în zadar.

Timp de câţiva ani, mănăstirea fu abandonată. Pescarii evitau apele Insulei, amintindu-şi de barjă şi de cadavrele aflate în cala de metal care ruginise de tot.

Apoi nişte oameni complet diferiţi veniră pe Insulă. Cu adevărat noi proprietari. Împrejmuită terenul de-a lungul malurilor râului. Preluată oraşele moarte, câmpurile şi crângurile

de la şes, construiră barăci, un turn de apă, un aerodrom, un club şi depozite. Curăţară fostele biserici şi vechile celule, întăriră barele fixate în piatră şi construiră un debarcader rezistent. Renovară turnurile de pază şi adăugară unele noi.

Nemţii aveau nevoie de un loc secret, departe de învingătorii de la Versailles, departe de ochii spionilor şi ai informatorilor, pentru a-şi continua experimentele cu arme chimice şi pentru a se pregăti să reia războiul pierdut. Sovieticii aveau să obţină formule, tehnologie, metode de întrebuinţare; rezultate, tabele, rapoarte, o şcolarizare pentru oamenii lor de ştiinţă. Acolo, lângă râu, în dulapul cel mai întunecat al Europei, ambele părţi găsiră ceea ce aveau nevoie: un loc îndepărtat cu un relief bogat, climat schimbător, un interval mare şi natural de temperatură, de treizeci şi ceva de grade vara şi până la minus patruzeci iarna, astfel încât să poată simula folosirea substanţelor în diverse teatre de luptă, în diverse anotimpuri. Era un loc depopulat după foamete şi cu o citadelă uşor protejată şi controlată, fosta mănăstire.

Kalitin regretase mereu că nu fusese acolo; că nu trăise, nu existase pe atunci.

Ştia că majoritatea experimentelor din acea perioadă erau considerate învechite un deceniu mai târziu. Nu mai exista cavalerie, ai cărei cai ar fi fost ameţiţi de norii de gaze. Aeronavele zburau de trei ori mai repede şi aerosolii nu mai erau adecvaţi. Apărură filtre noi pentru măştile de gaz şi substanţe dăunătoare noi. Cel mai important – Războiul Mondial, pe care ţara sa îl câştigase fără a recurge la creaţiile Insulei, doar cu praf de puşcă şi oţel.

Instalaţia experimentală comună a fost închisă în 1933. Curând după aceea, râul era îndiguit şi mări artificiale erau create. Oraşele din apropiere erau înecate, oraşe întregi cu case, biserici, trotuare şi cimitire; fantomele inconsolabile ale trecutului îşi găsiră sălaşul în apele sale. Şi Insula trebuia să dispară: digul pentru zona lor exista doar în schiţe. Nu fusese construit din cauza războiului.

Când Kalitin se uita la fotografiile de arhivă făcute de nemţi pe Insulă, care fuseseră transferate în Europa, apoi aduse înapoi – un cal cu mască de gaz, biplane la marginea câmpului, docuri, un grup în faţa clădirii laboratorului (din care cunoştea fiecare părticică), fosta biserică – se gândea că vedea paradisul, o

concepţie ideală a spaţiului şi timpului.

În acea vreme, lumea nu vedea încă partea întunecată a ştiinţei, geamăna sa malefică. Ştiinţa era pură, cu toate că era deja marcată de cele mai recente invenţii ale sale la Somme şi Ypres. Vina era plasată asupra politicienilor şi generalilor. Oamenii de ştiinţă erau liberi şi nu făceau obiectul unui proces. În acele zile existau considerente diferite acordate moralităţii, care făceau excepţii pentru oamenii de ştiinţă. Şi Kalitin tânjea după seriozitatea pe care n-o cunoscuse niciodată.

Se născuse după ce muriseră milioane de oameni în camerele de gazare şi doi dintre chimiştii germani din fotografia de grup de pe Insulă, capturaţi de către aliaţi, fuseseră trimişi mai întâi în boxa acuzaţilor, apoi la ştreang. Ştiinţa, calea sa către putere, fusese întinată, declarată în mod public malefică – malefică în ochii maselor.

Aşadar, Kalitin fusese obligat să se ascundă. Chiar fără condamnarea la moarte pronunţată în patria sa, nu putea să declare deschis cine era. Vor fi ziarişti care vor scormoni după poveşti senzaţionale, vor fi articole despre Insula Morţii – sau cine ştie ce nume vor inventa pentru ea – cerând investigaţii şi un proces. Kalitin visa uneori la Insula de demult, ca refugiu ideal, pământul inaccesibil al celor binecuvântaţi. Dar era gata să se întoarcă la al său, cel obişnuit.

Când izbucni războiul cu Polonia, ei înfiinţară din nou un lagăr de concentrare pe Insulă şi îi ţinură prizonieri pe polonezi acolo. Apoi, după atacul Germaniei, erau prizonieri germani şi români din unităţile spulberate la Stalingrad. O perioadă, doar ofiţerii şi generalii germani refuzară să colaboreze. Apoi fură japonezi capturaţi în Orientul îndepărtat. După câţiva ani, lagărul era gol, prizonierii fuseseră transferaţi în alte locuri, mine de fier şi tabere forestiere.

Insula a fost aproape imediat reînviată, era atât de bine, atât de binevenit totul, atât de convenabil. Cortina de Fier coborâse, ameninţarea unui al treilea război mondial creştea şi vechiul teren de testare intra din nou în pâine.

Dar acum era împărţită între mai multe agenţii concurente. Certurile încetineau testările, duceau la greşeli şi sabotaj discret, la calomnii ştiinţifice.

Unchiul Igor, Igor Zaharievski, a reînviat cu adevărat Insula. Îşi dorise de mult să părăsească vechiul Oraş şi să găsească

unul nou: chiar mai închis, echipat cu tehnologie de vârf şi care să i se subordoneze doar lui în ştiinţă; era biletul lui către nemurire, şansa de a fi ales academician cu drepturi depline pe lista secretă.

În timp ce Kalitin era la şcoală, Zaharievski aduna aliaţi, conducea intrigi, îşi împingea ideea la cel mai înalt nivel. Rezultatul – naşterea unui nou oraş fără nume, cunoscut doar de câţiva. Toate secţiunile divizate de bătăliile birocratice se strânseseră într-un întreg. Unchiul Igor s-a asigurat ca viitorul laborator să fie clasificat strict secret, lucru care, după cum Kalitin ştia mai bine decât majoritatea, deoarece mai târziu îl condusese, transformase Insula într-o gaură neagră, un domeniu ştiinţific lipsit de supravegherea locală şi a agenţiilor, scutit de aproape orice fel de control.

În esenţă, Zaharievski putea lucra la orice îşi dorea. Niciunul dintre colegii săi n-avea dreptul sau posibilitatea de a evalua calitatea programelor, metodelor şi scopurilor sale. Kalitin ştia cum apăruseră sinecurile prodigioase, colonii de trântori ştiinţifici, care au lucrat timp de decenii – până la căderea şefului mare – la nişte prostii costisitoare învăluite în sloganurile potrivite ce păreau să urmeze linia marxistă; deveniseră încrustaţi în fabrici, case de vacanţă, policlinici, dar fără să aducă nici măcar un grăunte de cunoaştere.

Kalitin îi era de asemenea devotat lui Zaharievski pentru că el nu crease Insula de dragul aurului nebunilor. Erau amândoi atraşi către adevărata cunoaştere care nu depindea de direcţia vântului ideologic; numai o astfel de cunoaştere dădea putere durabilă.

Zaharievski era sprijinit de KGB: unde există secrete, există bonusuri pentru tăinuire, personal nou, control, muncă operativă. Kalitin bănuia de asemenea că şeful securităţii de pe Insulă, un fost general stalinist în rezervă activă, căuta de asemenea un port liniştit şi ascuns în noile vremuri nesigure; el, sau mai degrabă colegii săi din vechea gardă, îl ajutau pe Zaharievski.

Kalitin îşi imagina deseori Insula ca pe o păpuşă matrioşka, alcătuită din straturi de secretomanie sporită.

Primul strat exterior era ţara însăşi, cu graniţele sale închise. Insula nu era menţionată în cărţi de referinţă, presă sau radio şi nici nu era indicată pe hărţi. O întreagă regiune era închisă

străinilor. Sateliţii de spionaj american – Insula avea programul când treceau pe deasupra, când munca în exterior şi testarea pe teren nu erau permise – trebuiau să vadă o închisoare de maximă securitate.

Kalitin ştia că aşezările învecinate erau pline de informatori, că Insula era prinsă în nişte sfori de securitate invizibile, înconjurată de santinele ascunse; doar râului i se permitea să curgă nestingherit. Dar râul era un aliat, un păstrător al secretelor. Râul proteja Insula şi imaginile sale reflectate în apă rămâneau nerecunoscute. Ambarcaţiuni turistice călătoreau de-a lungul ţărmului îndepărtat unde nimic nu putea fi văzut prin binoclu. Lui Kalitin îi plăcea să facă parte din puterea care schimba programele şi rutele, o putere care putea îndoi timpul şi spaţiul, astfel încât Insula să poată rămâne doar o insulă pentru intruşi: o putere indestructibilă şi atotpătrunzătoare.

Fireşte, pe Insulă, care acum avea statutul unui oraş întins de-a lungul malurilor râului, existau numeroase niveluri de apropiere de miezul secret, separate de garduri, sârmă ghimpată, puncte de control, patrule, permise, acorduri de confidenţialitate şi o investigaţie aprofundată a candidaţilor. Periferia, conturul Insulei, puteau fi văzute din afară, puteau fi calculate din documente de corespondenţă şi financiare.

Dar cu cât te apropiai de centru, cu atât mai iluzorie devenea însăşi existenta Insulei, cunoscută unui cerc restrâns de iniţiaţi. Doar câţiva indivizi ştiau despre laborator, atât de ascuns încât nu exista nici măcar pe o singură listă de secrete.

Toate reîncarnările anterioare ale Insulei păreau să se unească în laborator. Era sanctuar, închisoare, altar şi teren de testare. O entitate sintetică nouă, o abstractizare, deconectată de la lumea exterioară. Laboratorul.

Prima privelişte a Insulei era de pe feribot. Un apus de toamnă târzie se răsfrângea peste râu şi Insula apărea din nori de ceată, străină de toate lucrurile, distantă, magică. Kalitin simţea că era un semn şi aprecie, înţelese şi se îndrăgosti de Insulă în acel moment, îi ghici toate trăsăturile, avantajele, darurile evidente şi ascunse – pregătit să-şi dea viaţa puterii care crease Insula căci îi era predestinată, răspundea la cele mai profunde dorinţe ale fiinţei sale.

Kalitin nu era un comunist devotat. Cunoştea bine clişeele şi ritualurile şi avea un carnet de partid – fără acesta nu s-ar fi

ridicat deasupra funcţiei de şef de laborator. Kalitin era atras de paradoxala libertate-în-închisoare pe care o oferea Insula pe un teren al ştiinţei ideologizate şi arbitrate dogmatic.

Era un chimist priceput şi inteligent. Nu era un geniu, în comparaţie cu alţii. Avea nevoie de acea lume închisă şi ermetică pentru a exista, pentru a lucra. Aceasta nu avea gravitatea moralităţii şi el a fost capabil să se ridice la înălţimea geniului circumscris inventând Neofitul, cea mai perfectă dintre creaţiile sale.

Toată viaţa anterioară a lui Kalitin era clădită pe ideea singularităţii Insulei. O ştia în felul în care o moluscă îşi cunoaşte cochilia şi o cară chiar şi atunci când e lipsită de ea. Ştia că existau alte oraşe închise, alte refugii, însă doar Kalitin şi Insula erau inseparabili. Acea inseparabilitate nu era niciodată pusă la îndoială; chiar şi casa de pe versant pe care ajunsese să o iubească era, prin comparaţie, doar un înlocuitor impus, jalnic.

Şi brusc – focul se stinsese, cărbunii erau acoperiţi de cenuşă – simţi că Insula nu mai era unică.

Aşa cum dragostea conţine sămânţa amară a propriei sale morţi pe măsură ce se maturizează, sentimentul total de contopire cu Insula adusese o senzaţie străină, necunoscută; Kalitin îşi dădu seama că îi fusese atât de devotat, atât de supus în zadar. Dacă n-ar fi fost acea loialitate calmantă şi debilitantă, ar fi putut apărea altceva în viaţa sa cu mult timp în urmă.

Spre exemplu, altă Insulă.

Gândul era aproape blasfemiator, însă în el, în pofida sa, Kalitin simţea arsura dureroasă a speranţei.

Memoria sa, de parcă ar fi consimţit la respingere şi trădare, oferi un apelativ contemporan: bikini. Atolul Bikini. Atol. Insulă.

Kalitin şi-o imagină – un recif circular şi acoperit de palmieri, amplasat pe un vulcan subacvatic, înconjurat de oceanul infinit. Apele albastre ale lagunei interioare. Clădirea albă cu etaj a laboratorului cu obloane grele contra soarelui – multor substanţe nu le place lumina, au nevoie de răcoare şi umbră. Un doc solid pentru bărcile care vin de pe continent. Un turn pe patru picioare cu acoperiş, degetul argintiu al reflectorului dizolvându-se în noapte, dansând pe valuri... La urma urmelor, ei – cei fabulos de bogaţi – puteau face mai mult decât să-l vindece. Îi puteau cumpăra o Insulă.

Insulă.

Insulă.

Insulă.

Mâinile lui Kalitin tremurau. Sticla se izbi de paharul de cristal şi-l făcu să sune. El plânse cu lacrimi amânate de două decenii, care nu mai erau sărate; tardive, calde, urâte, dorite.

Capitolul 12

Şerşnev deschise revista companiei de căi ferate. Avea nevoie de ceva care să-i distragă atenţia. O reclamă: un cuplu fericit alergând de-a lungul unei plaje cu nisip alb, un hamac, o sticlă de vin, palmieri. Tarife reduse la zborurile directe către Asia.

Fusese nemulţumit de la început în legătură cu planul de călătorie impus de şefi şi acoperirea pe care aceştia o oferiseră. El ar fi făcut-o repede, într-o zi. Ar fi zburat către destinaţie, ar fi îndeplinit misiunea, ar fi zburat înapoi. Aşa îl eliminaseră pe Virin agenţii din vecini.

Dar şefii veniseră cu ideea unei rute presupus turistice – probabil din cauza scandalului care urmase după moartea lui Virin şi al vigilenţei sporite a agenţiei de contraspionaj. Aterizează într-o ţară, un fel de intrare pe uşa din dos; călătoresc într-o altă tară, închiriază o maşină acolo... Putea fi bine pentru a-şi acoperi intenţiile, însă ruta era prea lungă şi presărată cu probleme, legături ratate, inevitabile în călătorii.

Şi aşa începuse totul. Tipăriseră biletele de tren, vagonul 2, locurile 49 şi 47. Când trenul trase în gară, nu era niciun vagon 2: 22,23,24,25,26,27.

Alergă împreună cu Grebeniuc la locomotivă: poate mai era un alt tren în faţă? apoi veneau vagoanele numerotate de la 20? Nu, numărătoarea începea cu vagonul 22.

Nu era o capcană. Nu era un truc. Doar prostia obişnuită, o eroare a sistemului de rezervări. Şerşnev văzu că trenul era plin şi nu ştia dacă li se va permite să se îmbarce cu biletele greşite. Acasă, le-ar fi arătat actul de identitate şi ar fi găsit locuri la clasa business. Dar aici? Dacă trebuia să ia alte bilete?

Totul se rezolvă, bineînţeles. Conductorul îşi ceru scuze şi le spuse să se aşeze unde puteau. Dar Şerşnev nu putea scăpa de sentimentul că exista o rezistenţă slabă, însă evidentă în privinţa misiunii lor, care nu provenea de la nimeni, care apărea de nicăieri. Aşa se întâmplă uneori primăvara când ieşi să schiezi dimineaţa şi zăpada începe să devină lipicioasă în bătaia soarelui – nu atât de tare încât să încetinească schiurile, dar suficient pentru a-ţi pierde graţia şi uşurinţa şi să fii nevoit să

depui mai mult efort.

Şerşnev ştia că subiectul alesese acelaşi drum cu mulţi ani în urmă. Plecase, chipurile, într-o călătorie de afaceri pentru a negocia achiziţia de echipamente. O delegaţie de vreo zece persoane. Probabil nu i s-ar fi permis să se ducă în America. Chiar şi în acele vremuri permisive. Dar subiectul călătorise într-o ţară care, cu doar un an sau doi în urmă, era încă socialistă. Unde serviciile de securitate prietenoase erau încă la locul lor; unde serviciile secrete sovietice avuseseră până de curând nu doar rezidenţă la ambasadă, ci erau o prezenţă în toată regula şi, lucrul cel mai important, una legală. Subiectul se mută la un hotel împreună cu restul delegaţiei. Vizită complexul de producţie, cină cu grupul în acea seară. Şi dispăru în timpul nopţii.

Traseră concluzia că acesta îşi luase bilete de tren. Pe atunci, ruta sa rămânea între graniţele unei singure ţări. Azi sunt două state: s-au separat în 1993. Nimeni nu ştia dacă subiectul coborâse undeva pe drum sau călătorise până la sfârşit.

Erau pe traseu. Pe traseul rece şi lipsit de miros al fugarului. Şerşnev ştia cum să întreţină şi să creeze legătura dintre vânător şi vânat; îi plăcea să împuşte iepuri de câmp sau să fugărească o vulpe. Dar acum, Şerşnev nu voia ca acea legătură să apară. Simţea că acest lucru devenea bilateral, spre deosebire de alte misiuni.

Nu-i era milă de subiect şi era gata să execute ordinul. Dar începea să-l înţeleagă, din moment ce trăise şi el în acei ani ambigui şi simţise aceeaşi teamă, când părea că serviciul căruia tocmai i se alăturase putea fi desfiinţat. Îşi amintea disperarea tatălui său care nu voia să se retragă, să-şi scoată insigna cu secera şi ciocanul de pe chipiu, să-şi schimbe jurământul militar; groaza informatorilor cărora le era teamă să informeze, teama generalilor scoşi din rândul personalului, teama puriştilor recenţi care sfârşiseră în închisoare. Şi asta nu era nimic, exista chiar teama câinilor de pază.

Şerşnev înţelegea clar de ce subiectul fugise. Şi totuşi, acea înţelegere era inutilă din moment ce părea să scuze acţiunea subiectului. Grebeniuc era cu doar cinci ani mai tânăr. Fără să fi fost martor la acel moment de slăbiciune în serviciul omnipotent, Grebeniuc nu avea asemenea îndoieli.

În cele din urmă, nici Şerşnev nu mai avu îndoieli. Era mai

degrabă meditativ, însă aceste gânduri îi păreau periculoase, pentru că era obişnuit să-şi controleze reflecţiile; lui Grebeniuc i se spusese cu siguranţă să-şi supravegheze partenerul şi, mai târziu, avea să scrie un raport – la fel ca el, de altfel. Şerşnev încerca să îndepărteze gândurile nechemate, astfel încât nici măcar o umbră a acestora să nu i se întrevadă pe chip.

Când citi circumstanţele fugii subiectului, Şerşnev observă că unele lucruri erau cenzurate. Nu din motive de confidenţialitate, ci din cauză că acestea creau un fel de alibi. Şerşnev citi cu uşurinţă printre rânduri, completând informaţiile cenzurate: întreaga ţară trecea prin aceleaşi lucruri pe atunci şi nu era greu să-ţi imaginezi ce se întâmplase în oraşul închis.

Pene de curent. Nu mai erau livrări speciale de alimente, în magazine rafturile erau goale. Întârzieri la plata salariilor care se transformaseră între timp, oricum, în bani devalorizaţi. Se vorbea că statutul de oraş închis va fi curând eliminat. Paradisul pierdut – trăiseră acolo având totul făcut pentru ei, spre deosebire de întreaga ţară care stătuse la cozi.

Mai multe găuri apărură în zidul din jurul oraşului; încetaseră să-l mai repare. Jafuri – din ateliere, din laborator. Apăruseră noi companii, cooperative, înfiinţate de şefii care îmbrăţişaseră perestroika şi înşfăcaseră bucăţile mari şi firimiturile pentru ei. Caloriferele erau reci iarna.

Potrivit documentelor, subiectul încercase să se adapteze la noua viaţă. O comisie străină pentru dezarmare fusese admisă pentru prima dată pe Insulă. Nu văzuseră nimic, nu li se permisese accesul în laborator sau în depozite, dar aspectul în sine fusese important. O persoană de încredere raporta că subiectul încercase să ia contact cu doi dintre inspectori. Amândoi erau cunoscuţi şi existau rapoarte despre ei.

Primul era un om de ştiinţă adevărat, dar şi un recrutor căruia firmele vestice îi ceruseră să găsească candidaţi potriviţi, să cumpere inteligenţă valoroasă, dar să facă şi inspecţie. Subiectul nu-i spusese ce făcuse în realitate, iar recrutorul nu-şi continuase investigaţia.

Al doilea era un recrutor adevărat care ajutase serviciul de spionaj al ţării sale. Se concentrase asupra oamenilor de ştiinţă care lucrau la chestiuni strict secrete. Bătrânul i se destăinuise, avuseseră o conversaţie. Afacerea era aproape încheiată. Dar departamentul de securitate a intervenit şi a început să

ancheteze subiectul.

Aici apărea cel mai interesant episod. Oficial, existau destule dovezi pentru a-l condamna pentru că dezvăluise secrete de stat, pentru „trădare faţă de patrie”, care pe atunci încă era pedepsită cu moartea. Dar investigaţia fusese repede încheiată. Bătrânul scăpase cu o mustrare – prea uşoară chiar şi pentru acele vremuri stranii.

Şerşnev ghici restul. Câteva luni mai târziu, un bancher celebru care cunoştea originile secrete ale unor noi averi fusese ucis. Bancherul murise repede după un colaps rapid al organelor interne. Autopsia nu indicase otrăvire şi bancherul ar fi fost îngropat, dacă anchetatorii n-ar fi aflat că aparatul său de aer condiţionat fusese reparat cu o zi înainte să moară; au găsit o fiolă mică ce nu făcea parte din unitate.

Cazul a fost reexaminat de trei ori, însă nu a ajuns niciodată în instanţă. Toate analizele au fost trecute la secret. Fiola fusese creată în laboratorul condus de subiect şi era destinată pentru folosirea la distanţă a substanţelor extrem de toxice; cu toate astea, nicio urmă din substanţă nu fusese găsită. Acest lucru era în sine o urmă.

Care arăta înspre Neofit.

Nedetectabil şi imperceptibil – li se făcuse o scurtă descriere a conţinutului fiolei.

Era evident că ordinul nu venise de la stat, atunci n-ar fi existat niciun fel de anchetă.

Cineva strecurase substanţa din laborator pe piaţa neagră, iar aceasta căzuse în mâinile amatorilor. Mai degrabă, semiprofesionişti care ştiau s-o folosească, însă eşuaseră în ştergerea dovezilor.

La câteva luni după asasinat, subiectul, pasiv, obişnuit cu viaţa sub şapte lacăte şi capabil de a stabili contact doar cu doi observatori care îi apăruseră în prag, a reuşit să scape inteligent şi eficient. Profitând de concediul şefului securităţii, i-a înmânat adjunctului novice aranjamente false pentru călătoria sa şi a şters-o.

Triunghiul se unea. Subiectul fusese obligat să cedeze substanţa, apoi şantajat cu o condamnare pentru dezvăluirea unui secret. Fusese, probabil, şi plătit, chiar foarte bine – produsul său era nepreţuit. Apoi, când începuse o anchetă internă a crimei, subiectul se speriase. Îşi dăduse seama că-l

puteau scoate ţap ispăşitor. Sau că se puteau descotorosi discret de el, pentru a-l împiedica să dezvăluie dovezi. Aşa că a luat banii, produsul şi a fugit.

•

Cine l-ar fi putut şantaja? Trebuie să fi fost şeful securităţii. Un colonel, un ofiţer din rezerva activă, care se alăturase securităţii statului ca urmare a selecţiei Partidului din sectorul industrial.

Avea o diplomă în tehnologie. Era destul de capabil să se orienteze în noile condiţii, dându-şi seama exact ce păzea, prinzându-l la înghesuială pe subiect şi organizând apoi vânzarea. În mod convenabil, şeful securităţii putea da vina pe Kalitin pentru furtul substanţei, când acesta fugise. Probabil acesta este şi motivul pentru care l-au lăsat să scape, îşi spunea Şerşnev.

Cu înţelepciune, Şerşnev nu manifestă niciun fel de preocupare documentată referitoare la şeful securităţii. Credea că-i cunoştea numele, un nume simplu, ca cele care le fuseseră atribuite pe paşapoartele false. Îl văzuse printre alte semnături de pe un document al unei agenţii secrete.

Fostul şef al securităţii, dacă s-ar fi întors din rezerva activă, ar putea fi unul dintre cei care ar fi emis ordinul de a scăpa de subiect.

Acest lucru nu reprezenta, în ochii lui Şerşnev, un ordin ilegal. Ar fi executat un ordin personal din partea şefilor, fără legătură cu interesele serviciului. Spre exemplu, l-ar fi omorât pe acel bancher. Însă acum simţea o simpatie nedorită faţă de subiect. Erau legaţi asemenea sunetului şi ecoului, asemenea unei perechi de substanţe care compuneau o otravă binară. Omul de ştiinţă crease substanţa, Şerşnev o lansase; împărtăşeau toată munca reală, îşi asumaseră riscul. Şerşnev simţi că era greşit să fie din nou aduşi forţat împreună.

Şerşnev se uită la Grebeniuc. Maiorul dormea sau se prefăcea că doarme. Căsuţe îngrijite treceau în viteză prin dreptul geamurilor. Conductorul îşi bea cafeaua la vagonul restaurant. Se ridică să se întindă, îşi roti umerii şi tânăra de vizavi – în formă, probabil mergea la sală – schiţă un zâmbet înţelegător. Deodată, Şerşnev îşi dori să rămână acea persoană, un pasager necunoscut călătorind din punctul A în punctul B, pentru a coborî cu ea într-o suburbie. Şerşnev se învinovăţi cu toată puterea pentru acel gând. Simţi furia ridicându-se împotriva

subiectului care, într-un fel, îl păcălise să simtă compasiune.

Conductorul mormăi numele gării. Grebeniuc deschise ochii. Încă o oprire, apoi capătul. Destinaţia. Praga.

Capitolul 13

Mai exista o parte în frumoasa epopee a Insulei, niciodată încheiată pentru Kalitin, pe care el ar fi exclus-o bucuros. Ultimii ani. Capitolul prăbuşirii şi al trădării. Pagini negre şi nedorite. Kalitin încerca să nu şi le amintească. Dar astăzi una, chiar prima, se deschise de una singură.

Primise un semn că Insula nu va mai fi aceeaşi. Dar Kalitin nu-l văzuse, nu-i înţelesese semnificaţia. Probabil din cauză că primii care simţeau vacarmul subteran nu erau oamenii, ci animalele – asemenea pulsului secret al unui cutremur iminent pe care oamenii nu-l puteau simţi.

Era perioada de aur a Insulei, zenitul capacităţilor sale. Din nefericire, Zaharievski, părintele său fondator, murise subit. Şi curând, asemenea unui câine credincios, muri şi fostul şef al securităţii.

Kalitin deveni şef al laboratorului principal, inima Insulei. Nu putea ţinti la poziţia lui Zaharievski din cauza vârstei sale tinere şi a „greutăţii" administrative. Liderul era unul dintre adjuncţii lui Zaharievski, un bărbat cărunt excelând în chestiuni birocratice; ca acel lingău de Secretar General Andropov, care era pe jumătate surd, dar care preluase timp de un an tronul comandantului său decedat. Toată lumea înţelesese că Kalitin urma la domnie; se cerea o schimbare, o mişcare intermediară.

Noul comandant al securităţii, Cerberul şef, îi păru la început de treabă lui Kalitin. Fusese prietenos cu predecesorul, însă acesta fusese un dinozaur, o relicvă a vremurilor canibalice, care nu ştia nimic despre ştiinţă. Noul tip reprezenta o generaţie diferită; avea o diplomă în chimie şi îi declarase că-l sprijină, că-l înţelege, că-i va facilita lucruri şi că voia să fie prieteni.

Era epoca de aur a Insulei, anotimpul culegerii roadelor glorioase. Oraşul închis se dezvoltase. Mulţumită eforturilor lui Zaharievski apăruseră mai multe laboratoare. Noile clădiri rezidenţiale se ridicau cu rapiditate.

Cercetarea era realizată la scară largă. Zaharievski preluase mai multe domenii promiţătoare care nu se potriveau exact profilului iniţial al Insulei – ei bine, şi ce, toată lumea lua cât de

mult putea, iar Kalitin n-avea o problemă cu asta.

Armata lupta pentru al nu ştiu câtelea an în Orient, împotmolindu-se tot mai mult într-un război de partizani. Oamenii de ştiinţă citeau informaţii secrete furate de la Statele Unite, despre Coreea şi Vietnam; dealurile îndepărtate din Afganistan nu aveau jungle, aşa că defoliantele erau inutile, însă experienţa în intoxicarea cu fum era de ajutor – în peşteri, tuneluri, apeducte pe care mujahedinii le transformaseră în ascunzători şi linii de aprovizionare.

Insula avea specialişti în atmosferă şi ventilaţie; arhitecţi, tehnicieni şi speologi care lucrau la ce anume să lanseze şi cum să lanseze acel lucru într-un spaţiu închis cu configuraţie complexă, astfel încât substanţa să se disperseze cu un curent de aer natural sau forţat, fără să se adune doar în straturile superioare sau să se precipite în cele inferioare.

Kalitin făcu o propunere. Era eficientă, însă costisitoare. Armata voia ceva mai ieftin. Aduseră un grup de specialişti în arme biologice şi sugerară să efectueze teste de teren comparative. Aceasta era o violare brutală, deoarece terenul de testare nu era destinat pentru genul acesta de experimente.

Zaharievski ar fi fost capabil să-i oprească. Dar ei îl criticară pe fostul său adjunct şi trecură peste el.

La marginea terenului, lângă râu, se aflau peşteri carstice şi doline. Cineva venise cu ideea genială de a face testele acolo, în condiţiile care erau exact ca zonele de luptă. Găsiră două peşteri neînvecinate, sigilară toate ieşirile, măsurară volumul, instalară compresoare lângă intrare şi introduseră furtunurile. Specialişti din exterior care cunoşteau economia şi eficienta substanţelor erau siguri că vor reuşi. Ideea era să sigileze peşterile după ce substanţele erau introduse şi să le deschidă în ziua următoare, trimiţând o echipă în costume de protecţie ca să adune rezultatele.

Au lăsat înăuntru maimuţele. De obicei soldaţii experimentaţi care păzeau grădina zoologică le sacrificau pe cele mai violente şi pe cele mai slabe, injectându-le. Însă aici le-au folosit pe toate – armata voia un experiment la scară largă şi laboratorul nu voia să-şi irosească cel mai bun material pe un test care era posibil să influenţeze propriul proiect.

Maimuţele fură împinse în peşteri, apoi aşteptară o oră. Primatele aveau nevoie de timp pentru a-şi găsi locuri. Apoi

începură să pompeze. Generalii, profesorii, întreaga suită erau gata să plece. Mesele fuseseră aranjate în hotelul Insulei şi băile cu aburi erau încălzite în cabane. O cisternă galbenă de bere – o specialitate a Insulei – se răcea într-o cameră specială, iar chelneriţele şi femeile pricepute la petreceri, aduse de către departamentul de Securitate, aşteptau.

Alarma a fost dată de către locotenentul Kalimulin, un veteran pe Insulă, comandant al uneia dintre unităţile de pază, un locuitor al stepei prin descendenţa şi natura sufletului său sălbatic şi care considera Insula supranaturală. O dată îi adusese lui Kalitin – fără un motiv concret – nişte vulpi de stepă prinse într-o capcană, năpârlite, chele, fioroase, mârâind la zăbrelele cuştii.

Kalimulin îşi dăduse mitraliera jos de pe umăr, trăsese focul obligatoriu în aer, apoi ţintise înspre ceva aflat la distanţă. După cum avea să povestească mai târziu locotenentul, la început crezuse că nişte oameni pătrunseseră pe terenul de testare şi se îndreptau către gardul de sârmă. Cineva mai inspirat de la cel mai apropiat turn de supraveghere aprinse proiectorul şi plimbă lumina de-a lungul dolinelor carstice – se întuneca, tehnicienii petrecuseră mult timp să conecteze compresoarele şi să se asigure că lucrurile erau ermetic sigilate – şi, în lumina care cădea, văzură cinci maimuţe alergând înspre gard, împleticindu-se, dar – aşa i se păru lui Kalitin şi nu numai lui – sprijinindu-se una pe cealaltă, ca soldaţii răniţi care nu vor să se predea.

Kalitin înţelese pe dată. Soldaţii – idioţii, tâmpiţi! – nu verificaseră peşterile corect şi rataseră o crăpătură. Sau, poate, maimuţele săpaseră ca să iasă, terenul era friabil, moale, calcarul spălat.

Nimeni nu făcuse hărţi ale pasajelor subterane. Măsuraseră din ochi. Iar acum încercau să-şi dea seama de unde veneau maimuţele fugare: din peştera în care testau substanţa lui Kalitin, care nu era contagioasă, sau din peştera plină de otrava armatei – caz în care maimuţele ar fi putut fi arme biologice ambulante. Nu muriseră încă, însă asta nu însemna nimic, virusul putea fi în sângele lor.

Kalimulin, bunul şi bătrânul Kalimulin, trăgea deja în reprize scurte. O maimuţă căzu, apoi alta. Aveau probleme cu mitraliera din turn: probabil se înţepenise. Bărbaţii înarmaţi îşi scoaseră pistoalele din tocuri.

Gardul ar fi trebuit să le oprească, sârma ghimpată era cu înaltă tensiune. Dar Kalitin simţi eşecul şi îşi dădu seama că ceva incredibil avea să se întâmple. Acolo unde sârma era întinsă de-a lungul marginii unei dolene carstice, o maimuţă o împinse pe alta. Aceasta căzu şi luă foc într-o lumină violetă. Alte două se strecurară afară, ca şi cum ar fi ştiut că scurtcircuitul ar face sigur rândul de jos al sârmei ghimpate.

În mod surprinzător, nimeni nu intrase în panică, îşi aminti Kalitin, cu toate că toţi înţeleseseră că-şi puteau pierde nu doar gradul militar şi civil, ci şi capetele. Bătrânul general, care cucerise Königsbergul pe vremea când era sergent major şi care comandase un regiment în 1956 în Ungaria, a activat cea mai apropiată garnizoană – chipurile pentru o sesiune neplanificată de instruire. Folosiră linii telefonice secrete pentru a găsi un zoolog din Moscova, cel mai bun specialist în primate. El nu a înţeles la început întrebarea – unde ar fugi o maimuţă să se ascundă în condiţiile din Rusia centrală? —, apoi, după ce generalul răsti o descriere concisă şi utilă a regiunii, specialistul îi conduse într-un loc neaşteptat: nu în pădure, ci în păpuriş, în mlaştini.

Aşa începu vânătoarea sălbatică. Erau sub vraja setei primitive de răzbunare. Bărci cu motor goniră în susul şi în josul râului, reflectoarele verificând cursul apei, alungându-i pe pescari din locurile preferate. Maşinile goneau de-a lungul malurilor, fasciculele gemene ale farurilor săltând în sus şi-n jos, iar elicopterele bâzâiau deasupra. Camioanele militare se împrăştiară într-un arc larg, lăsând grupuri la intersecţii cu instrucţiuni să-i descoasă pe rezidenţi în legătură cu ceva neobişnuit şi organizându-se în echipe de căutare. Militarii fie glumeau, fie se deplasau în tăcere, supunându-se ordinului straniu: să găsească şi să distrugă o maimuţă, răsplata fiind o medalie şi o permisie de zece zile, iar pentru soldaţi – trese de sergent.

Voci dogite şi sunete statice se auzeau din staţiile de emisie-recepţie. Goniseră deja doi pescari. Răniseră un hoţ care fura fân dintr-un colhoz. Două camioane se ciocniseră, şase persoane fuseseră rănite.

Nişte voci le întrerupseră comunicaţiile: poliţia, al doilea secretar al comitetului regional de partid, chiar şi un trântor din biroul administrativ al autorităţii pentru pescuit care, cumva,

ajunsese pe linia securizată – *Ce se întâmpla?*

Generalii cu stelele lor mari îi presau, insistau asupra caracterului secret, îi trimiseră la comandantul *okrug*[17] pentru informaţii. Elicopterul trepida şi lui Kalitin îi venea să vomite. Îl urcaseră vrând-nevrând în elicopterul militar parcă pentru a-i demonstra că erau cu toţii în aceeaşi barcă. Piloţii tocmai se întorseseră din Afganistan, din aceiaşi munţi unde armata plănuia să cureţe peşterile, iar acum se dădeau mari, bărbierind efectiv vârfurile copacilor cu elicea, pupând apele întunecate, alunecând cu burta elicopterelor de-a lungul malurilor abrupte şi fugărind o turmă nepăzită în noapte – oile grase şi albe împrăştiindu-se în toate direcţiile. Copilotul râse – ar fi trebuit să ia una pentru şaşlâc, dar n-aveau timp să aterizeze.

Undele radio fluierară după miezul nopţii: le-am prins. Elicopterul se lăsă în jos, făcând o întoarcere la o sută optzeci de grade şi hurui în timp ce acceleră. Aterizară, făcând valuri, pe un banc de piatră. Soldaţii alergară în noapte şi folosind o prelată impermeabilă – alt ordin deştept – cărară un trup contorsionat pudrat cu clor, de parcă era acoperit cu zăpadă. Pete de sânge rozalii apăruseră pe clorul presărat. Nu tu măşti de gaze, nu tu echipament de protecţie, nu fusese timp pentru ele – doar speranţa disperată că maimuţele erau din peştera lui Kalitin, simţiseră chimicalele puternice şi urât mirositoare, se adunaseră într-un colţ îndepărtat şi găsiseră în mod accidental o cale de ieşire la suprafaţă.

Kalitin luă el însuşi mostra de sânge; un elicopter Mi-2 zbură cu aceasta la laborator.

Apoi urmă alt zbor, iar Kalitin nu-şi putu da seama dacă el sau elicele se învârteau. Un semnal din cealaltă direcţie, la treizeci de kilometri depărtare. O zvâcnire a elicopterului cu ultimii litri de combustibil. O aterizare forţată. Un răsărit palid şi mahmur. Chipul triumfător şi agresiv al locotenentului Kalimulin. O breşă lungă şi îngustă în păpuriş, zgomotul apei stătute şi mirositoare şi acolo, în capăt, pe nişte trestii rupte, o maimuţă diformă, doborâtă de o rafală lungă de gloanţe. Prima, cea care le condusese pe celelalte şi care o împinsese pe alta în gardul electric. Aproape că trecuse de ultimul inel, dar Kalimulin văzuse mişcare în păpuriş şi trăsese de la distanţă, contând pe noroc

[17] Okrug este un termen care denumeşte o anumită unitate administrativă a unor popoare slave din Europa Răsăriteană (N. red.).

mai degrabă decât pe precizie.

Kalitin îşi înfrână cu greu greaţa. Preţ de o clipă se gândi că omorâseră strămoşul tuturor fiinţelor umane, împuşcătura lui Kalimulin fusese la nimereală, nu putea vedea ce era în păpuriş, maimuţă sau om, un braconier rătăcit, spre exemplu.

Vânătorii rămaseră în tăcere, vlăguiţi. Îşi ţineau ţigările aprinse în mâinile făcute căuş, încălzindu-şi degetele îngheţate.

Kalimulin recunoscu maimuţa, un mascul mare şi agresiv, cu urechea stângă ruptă. Masculul se aflase în peştera în care fuseseră pompate chimicalele lui Kalitin. El crezu că maimuţa trebuie să fi înghiţit ceva din acea substanţă şi că aceasta funcţionase; gloanţele terminaseră ceea ce gazul începuse.

Nimeni nu sărbători salvarea, nimeni nu înjură cu voce tare – zeci de bărbaţi înarmaţi, epuizaţi de munca de noapte.

Elicopterul rămase pe mal. Le promiseră piloţilor că un şlep va veni să-i ia. Se întoarseră în maşina de teren decapotabilă a lui Kalimulin. Aruncară în portbagaj animalul mort, înfăşurat într-o prelată.

Şoferul, epuizat, conduse cu grijă, însă tot reuşi să dea în gropi. Kalimulin se încruntă, dar nu zise nimic. Acest sergent era cel care condusese maşina până sus pe deal, cu spatele şi frânase, astfel încât locotenentul să poată trage rafala încununată de succes. Lângă Kalitin, pe bancheta din spate, moţăia Kazarnovski, cercetător principal în laboratorul său.

Cu ceva timp în urmă, Zaharievski îl alesese pentru a face parteneriat cu Kalitin, dar Kazarnovski nu se ridicase la nivelul aşteptărilor, făcea ce i se spunea şi atât. De două ori ceruse transferul şi şeful securităţii îl informă pe Kalitin că Kazarnovski făcuse de două ori solicitări dubioase către secţia specială de la biblioteca institutului, pentru cărţi care nu corespundeau pe deplin domeniului său de cercetare; spre exemplu, un volum de enciclopedie ştiinţifică străină solicitat de Kazarnovski, chipurile pentru articolul său despre modelare structurată, conţinea şi un articol despre Andrei Saharov.

De fapt, Kalitin era mai puţin deranjat de comportamentul dizident ezitant al lui Kazarnovski – îl apără faţă de şeful securităţii – decât de pasivitatea sa. La urma urmelor, răposatul lor patron, Zaharievski, era un comunist foarte ambivalent din punct de vedere ideologic. Erau momente când spunea lucruri pur şi simplu trădătoare, ştiind că încăperea era, probabil,

monitorizată. Dar felul în care lucra Zaharievski! I se iertau toate pentru asta, de aceea Kalitin îl respecta atât de mult; Kazarnovski era un pămpălău.

Merseră cu maşina mult timp pe drumuri proaste de ţară. Kalitin se uita în jur cu un interes neaşteptat; practic, aceasta era prima dată când vedea zonele din jurul Insulei, viaţa oamenilor obişnuiţi din afara teritoriului protejat. Recolta fusese strânsă, câmpurile erau goale, păsările ciuguleau ultimele boabe. În sate, fumul se înălţa din coşuri. Mii de sunete ale vieţii obişnuite şi triste, uitate de Kalitin, veneau dinspre acestea. Legănat de aceste sunete, visa cu ochii deschişi. Se gândi că ei tocmai salvaseră această viaţă dulce şi liniştită de o ameninţare inamică şi că toate eforturile lor garantau faptul că sobele aveau să se încingă în continuare, câinii aveau să latre, apa din fântâni avea să fie turnată în găleţi goale şi copiii somnoroşi aveau să se pregătească de şcoală.

Se trezi lângă magazinul universal din sat. Kalimulin se oprise să-şi ia ceva pentru micul dejun. Magazinul tocmai se deschisese, însă afară era o coadă care aştepta ca maşina de pâine să fie descărcată.

Locotenentul şi şoferul său au dat la o parte femeile revoltate şi au intrat înăuntru. Maşina de teren prăfuită şi zgâriată de ramurile copacilor fu înconjurată de băieţi curioşi. Ar fi trebuit să fie la şcoală la acea oră, însă se părea că mamele îi trimiseseră la cumpărături sau îi ţinuseră cu ele, ca să poată lua pâine şi cereale pentru două persoane.

Kalitin se simţea stânjenit. Femeile băgăreţe, coada gălăgioasă şi bombănitoare, puştii nesuferiţi îl enervau. Deodată, băieţii fugiră şi le şoptiră ceva adulţilor arătând înspre maşină. Kalitin se întoarse şi văzu că prelata se deplasase pe drumurile desfundate. Soarele cădea pe chipul maimuţei moarte, cu dinţii galbeni dezgoliţi în gura rozalie, muşte verzi şi lucioase târându-se de-a lungul blănii negre.

Kalitin ştia din rapoartele regulate ale departamentului de securitate că localnicii îşi aminteau multe lucruri. Spre exemplu, de germanii care lucraseră acolo înainte de război – unii dintre bărbaţii bătrâni din sat munciseră să care apă, alţii fuseseră dulgheri la barăci. Circulau, de asemenea, zvonuri că buldozerele care săpaseră fundaţiile pentru noile clădiri dăduseră de gropi pline cu oase, atât de animalele, cât şi de

oameni. Alte zvonuri susţineau că pe Insulă se transformau criminali morţi în soldaţi zombi. Zvonurile erau cu exactitate raportate de către informatori.

Kalitin le considera amuzante, un rudiment al minţii ţărăneşti arhaice. Ştia sigur că niciun os nu fusese descoperit de buldozere şi niciun supersoldat nu fusese creat în laboratoare. Bineînţeles, era surprins că, în ciuda măsurilor de confidenţialitate, informaţiile tot se scurgeau într-un şuvoi subţire, de parcă aceşti oameni înapoiaţi aveau propriii informatori – animalele, păsările, rouă, copacii, iarba. Dar aceasta era problema paznicilor. Îi plăcea imaginea citadelei misterioase şi înspăimântătoare care deţinea puterea asupra regiunii. Ar fi fost păcat dacă localnicii n-ar fi ştiut nimic. Ar fi alungat de tot savoarea din viaţa sa.

Dar acum, Kalitin era circumspect. Oamenii se strânseseră unii lângă alţii şi şuşoteau. Din atitudinea lor, din hainele şterse, din chipurile obosite, din siluetele neutre care-şi pierduseră caracteristicile bărbăteşti şi femeieşti, păstrând doar urmele muncii grele, păreau să emane necazuri.

Chipuri, chipuri – Kalitin îi văzu brusc de foarte aproape, ţipând durerile trupurilor lor întinse, zdrobite, asimetrice, cu peri pe negi, sprâncene stufoase deasupra ochilor morţi. Chipurile îşi băteau joc de el, dansau în jurul maşinii, se zgâiau în pupilele sale, dezgoleau dinţi galbeni şi ascuţiţi, că ai maimuţei.

— Asta-i opera noastră, ştii, zise Kazarnovski calm, pe un ton rece.

Kalitin înţelese la ce anume se referea.

La capătul cozii se aflau o mamă şi fiica ei. Fata avea o siluetă umflată şi grosolană, ochi şterşi cu un alb imens şi păr subţire şi cenuşiu. Trupul ei greoi stătea pe două picioare subţiri ca de pasăre, cu degetele de la picioare fără unghii, vizibile prin curelele rupte ale sandalelor.

— Asta-i doar o boală, replică Kalitin, încercând să pară indiferent. Eşti obosit.

— Doar o boală? întrebă Kazarnovski cu voce tare, prea tare. Fata are în jur de patru ani. Acum patru ani, au reparat sistemul de filtrare al ventilaţiei de evacuare, îţi aminteşti? Au scos filtrele, însă nu le-au înlocuit. Furnizorii au încurcat factura. Zaharievski a ordonat ca testarea să continue. Ţinând cont de vânturile predominante, totul s-ar fi împrăştiat deasupra râului.

Noi eram înăuntru. Ventilatorul de evacuare a dus totul departe de noi. Toată povestea a continuat două săptămâni. Iată afurisitele de vânturi predominante! Uite! Uită-te în jurul tău!

Dacă n-ar fi fost noaptea, care-i secătuise puterea, Kalitin l-ar fi întrerupt pe loc pe subordonatul său. Însă Kalitin a rămas inert, ca un sac. Kazarnovski avea cumva energie, de parcă ar fi luat-o de la oamenii de la coadă, de la maimuţa moartă, de la soarele care răsărea.

Cuvintele sale întoarseră lumea cu susul în jos, dezvăluindu-i latura ascunsă. Kalitin nu mai văzu peisajul pastoral, lumina strălucitoare a vieţii, carnea sănătoasă a universului, ci petele întunecate ale bolilor, ulcerele morţii amânate împrăştiate pe frunziş, în trupurile şi pe chipurile oamenilor, în literele strâmbe ale pancartei BĂCĂNIE, în asfaltul plin de gropi, în geamurile crăpate ale colibelor înclinate.

— Nu ştiu ce să zic de duşmani, însă noi facem o treabă foarte bună în a ne distruge singuri, adăugă Kazarnovski.

Vocea îi tremura.

Kazarnovski se întoarse şi rămase blocat într-o postură tensionată.

Dacă ar fi putut, Kalitin l-ar fi omorât atunci. Dar vederea îi era încă tulburată de petele negre ale morţii: întreaga lume era pestriţă de parcă ar fi fost mâncată de afide negre.

Kalimulin şi şoferul ieşiră din magazin. Mulţimea se linişti la vederea uniformelor militare. Toată lumea se uita doar la ceafa persoanei din faţă. Locotenentul îi dădu lui Kalitin jumătate de pâine proaspăt coaptă şi o sticlă de lapte; Kalitin se înfipse în bucata aromată, înghiţind fără să mestece şi spălând totul cu lapte. Un şuvoi bogat se scurse pe gulerul cămăşii sale în carouri.

— Ce-i cu el? întrebă Kalimulin direct, toate distincţiile şterse de vânătoare.

— E obosit, răspunse Kalitin. Cu nervii la pământ.

Kalimulin îl scuturǎ pe Kazarnovski cu o uşurinţă neaşteptată – probabil provenea dintr-o familie mare unde avusese grijă de cei mici, gândi Kalitin cu invidie – şi îi înmână a doua jumătate de pâine şi o sticlă. Kazarnovski începu să bea şi să mestece. Supunându-se urii sale persistente, Kalitin azvârli coaja, caldă încă, pe jos; nu voia. să împartă pâinea cu duşmanul. Cu un trădător.

Kalitin nu făcu un raport informativ despre el. Ar fi fost neînţelept prin prisma sa. Mai întâi informezi voluntar, apoi ţi se cere să o faci. Nu-i plăcea să fie într-o situaţie de dependenţă.

Kalitin se descotorosi de el uşor, elegant, la dorinţa altcuiva. Uzina atomoelectrică de la Cernobîl explodase şi veni un mesaj codat pe Insulă: să trimită specialişti să lucreze în zona de contaminare. Toată lumea din laboratorul lor, unde experimentaseră radioactivitatea, înţelese riscul. Atunci directorul institutului îl selectă pe Kazarnovski, la sugestia lui Kalitin. Cită mesajul codat care îi solicita pe cei mai calificaţi specialişti loiali Partidului. Plecare imediată, turbopropulsorul AN-24 aştepta la aeroport. Scopul şi locul călătoriei nu puteau fi dezvăluite familiei. Kazarnovski se ridică în picioare gârbovit, ostenit, şi mulţumi cu calm celor adunaţi pentru încrederea lor. Trecu pe lângă masa lungă, urmărit de zeci de ochi, întâlni privirea lui Kalitin, dădu scurt din cap, aproape imperceptibil şi ieşi pe uşă.

Şeful sindicatului trimise mai târziu pe cineva să-l viziteze în spitalul de radiologie; să-i ducă flori, fructe, nişte mâncare în plus. Dar, în timp ce obţineau aprobarea pentru vizită şi o organizau, Kazarnovski muri.

N-ar fi trebuit să fie expus unei doze fatale; ştia toate normele şi calculele. Se oferise voluntar să-i salveze pe alţii şi petrecuse prea mult timp în „zona fierbinte”. Îi luase ceva să ajungă la spital, şi mai mult până când medicii au putut să-l îngrijească.

Kazarnovski a fost îngropat într-un sicriu de plumb, sigilat. Kalitin a ţinut chiar un discurs. La urma urmelor, fusese un om de ştiinţă destul de bun.

După moartea aceea, totul a luat-o razna. Un incendiu în laborator a întrerupt cercetarea pentru cel puţin un an. Au apărut probleme cu livrarea cobailor – Dumnezeule, nu puteau găsi şoareci în ţară! Moartea Verei.

Da, moartea Verei – Kalitin derulă în cap lista expresiilor comemorative obligatorii, o transcriere prescurtată a durerii pe care n-o simţise niciodată.

Şi-ar fi uitat soţia neiubită cu mult timp în urmă. Şi-ar fi şters circumstanţele morţii ei din memorie. Însă nu putea. Moartea ei era legată pentru totdeauna de momentul principal al vieţii sale – crearea Neofitului. Ca şi cum Vera îi plătise datoria cu viaţa ei.

Capitolul 14

Mă întreb dacă subiectul ştia că soţia lui era informatoare, îşi spuse Şerşnev.

Se afla cu Grebeniuc într-o berărie, mâncau ciolan de porc cu varză murată. Avea fiecare câte două halbe: berea era uşoară şi implora să fie băută. Ar fi fost o încântare să dea pe gât cinci sau şase, însă a doua zi plecau cu maşina.

Dacă ar fi fost singur, Şerşnev ar fi făcut-o. Ce i se putea întâmpla? Era un loc bun, chiar dacă era turistic; nu te încărcau la notă şi nici nu era aglomerat. Grebeniuc ar fi băut cu siguranţă atâtea. Însă erau împreună şi fiecare trebuia să scrie un raport despre comportamentul celuilalt. Şerşnev simţea că dacă ar fi sugerat acest lucru, Grebeniuc l-ar fi sprijinit. Era un tip normal şi nu i-ar fi făcut mizerii mai târziu. Dar uneori ceva nu funcţionează, ceva nu e chiar cum trebuie. Aşa că stai pur şi simplu şi te joci cu halba.

Fac pariu că nu şi-a dat seama, îşi continuă Şerşnev şirul gândurilor. Era un gând plăcut. Punea subiectul la locul său; făcea să crească orgoliul locotenent-colonelului într-o manieră meschină şi cherchelită. Plasaseră momeala cu ajutorul unei asistente de laborator drăguţe, deştepte şi desfrânate, iar el picase în plasă. Asistenta de laborator lucra pentru securitate încă din liceu.

Ceea ce-l îngrijora şi chiar îl supăra pe Şerşnev era că nu-şi putea da seama dacă rapoartele ei puteau fi de încredere. Oficial – da. Scria sincer şi nu-şi proteja soţul. Ar fi putut îndulci câteva lucruri. Cu toate acestea, câteva decenii mai târziu, într-o perioadă diferită, Şerşnev avea impresia că citea o copie curată şi editată cu zel, fără minciuni, care însă omitea anumite lucruri. Ca şi cum Vera, al cărei nume de agentă era Casnica, se hotărâse: era mai bine ca ea să deţină această poziţie decât altcineva, care i-ar fi putut face cu adevărat rău. Le trăsese clapa. Într-un fel, se sacrificase. Oare chiar îşi iubise soţul? Sau doar aşa părea?

Această impresie îl îndurera pe Şerşnev. El credea în capacitatea serviciului de a îmblânzi, a pătrunde, a vedea prin

oricine. De a obţine adevărul necondiţionat, prin forţă, dacă era nevoie. Iar aici dădea peste incompetenţa cuiva de demult, lenea sau prostia bărbatului care se ocupase de Casnică.

Părăsiră berăria. Aleea ducea către piaţă.

Standuri de cârnaţi fripţi – delicioşi! Traficanţi adunaţi într-un colţ. O maşină de poliţie care trecea. Era punctul culminant al serii, oamenii cinaseră şi se îndreptau spre baruri.

— Pe aici pe undeva a făcut-o, zise Grebeniuc, uitându-se în jur. Când au intrat tancurile noastre. Şi-a turnat benzină pe el şi şi-a dat foc. L-au numit un protest împotriva invaziei sovietice. Mă tot gândesc, de ce? Tancurilor nu le pasă. Măcar să fi aruncat o grenadă... Am citit despre asta în tren, explică el, văzând nedumerirea lui Şerşnev. Acum e erou naţional. Agăţăm nişte fete? întrebă Grebeniuc fără pauză, fără tranziţie.

— N-am chef, replică Şerşnev.

Chiar n-avea.

Grebeniuc încuviinţă, cu toate că trebuie să fi crezut că şi locotenent-colonelul ar fi ieşit să caute distracţii, însă prefera s-o facă de unul singur.

Şerşnev se strâmbă în sinea sa: bine că n-a pomenit la cină despre asta. O descoperire. Grebeniuc era tehnician, erau diferit antrenaţi. Acel incident era folosit ca exemplu la şcoala serviciului lor: un act provocator, făcut sub influenţa propagandei inamice. Avusese loc şi în Lituania un astfel de incident. În Kaunas. Uimitor, îşi amintea chiar şi exprimarea. Profesorul explicase că autoincendierea, chiar dacă pare neintenţionată, accidentală, trebuie să fie investigată cu rigurozitate, în căutarea subiectivismului.

Ciudat, Şerşnev uitase complet că asta se întâmplase aici.

Grebeniuc se asigură că pe şeful său nu-l deranja, coti după un chioşc şi dispăru imediat printre trecători. Şerşnev continuă să se plimbe. Voia să pună capăt acelei zile inutile, intermediare, cât mai repede posibil; dimineaţă vor închiria o maşină şi totul avea să se petreacă a doua zi.

A doua zi.

Intră într-un magazin deschis până târziu. Se uită în vitrine, alese o jachetă, se duse în cabina de probă, apoi dădu brusc perdeaua deoparte. Nimeni.

Era sigur că, oricum, nu fuseseră urmăriţi. Erau curaţi, însă tot simţea o tensiune slabă şi ciudată care crescuse odată cu

plecarea lui Grebeniuc, un zvon că se afla în pericol. De ce adusese idiotul ăla în discuţie sinuciderea? Era semn rău. Dracu' l-a pus s-o facă.

Ieşi din nou afară. Doi cerşetori se certau lângă un tomberon. Şerşnev trecu pe lângă ei dezgustat – şi deodată deveni prudent, se adună, fără să ştie de ce.

O femeie.

O femeie în faţă.

Lângă standul de îngheţată.

Şerşnev o văzu din spate.

Pericol.

Pericolul emana din trupul ei, străin aici, unde persoanele vârstnice erau de obicei tunse, slabe şi, dacă erau grase, aveau greutatea amabilă a îmbuibării.

Un trup greoi, însă puternic. Nu-l poţi muta sau ocoli; rămâne acolo, obligându-te să-l observi.

Dacă zece astfel de femei se adunau, se crea o forţă comună de genul celei pe care nu ar fi văzut-o la femeile din ţara sa. La femeile rusoaice recunoştea puterea umilinţei, a durerii, a rugăciunii. Dar aceste femei de la munte aveau forţa unităţii impersonale, neînfricarea născută din dispreţ, o forţă care-i tulbură pe bărbaţii înarmaţi. Nu forţa isterico-hipnotică a ţigăncilor, ci aceea a vrăjitoarelor, a ciorilor. Rochiile lor negre de fiecare zi, fustele grele şi lungi până în pământ, puloverele de bunicuţe cu nasturi care se cojesc, vestele negre sau gri, fularele de lână. O specie, pentru el străină – un chip, o voce capabilă de un sunet greu de suportat care taie ca un fierăstrău; un ţipăt plin de emoţie, fără legătură cu cuvintele; un sunet pur împotriva căruia nu există imunitate. Acel ţipăt poate forţa un cordon de bărbaţi din spatele unor scuturi de metal să se retragă, poate transforma soldaţii în băietei.

Şerşnev îşi imaginează că auzise acel ţipăt.

Ca în dimineaţa aceea, de după noaptea petrecută interogându-l pe băiatul din containerul de transport din baza lor din Cecenia, după ce mâncase şi îndepărtase în duşul cu apă îngheţată duhoarea acră a fricii altuia şi tortura. Când părăseau baza, vedeau rudele care aşteptau la poartă, adeseori femei ca aceasta, dând fuga la fiecare vehicul, pregătite să se aşeze sub un camion, doar pentru a afla adevărul, pentru a recupera un bărbat, mort sau viu.

Şerşnev ştia că exista o mare diaspora aici, mulţi refugiaţi politici. Dar, fix aici şi acum – femeia n-ar fi trebuit să se afle aici. Lui Şerşnev nu-i era teamă, nu se panica, ci simţea că era absorbit într-un vortex. Era o femeie, doar o femeie, o refugiată obişnuită, erau mii aici. Pură statistică. Atunci de ce avea sentimentul că acesta era un truc josnic, jocul cuiva, un aranjament al unui adversar necunoscut?

Femeia se întoarse şi se îndreptă direct spre el. Uşurare imediată: nu, nu-şi amintea chipul ei.

Apoi, inima i se opri o clipă.

Oamenii aflaţi aproape de taraba cu mâncare obturau partea inferioară a corpului femeii. Crezuse că ea se folosea de un cadru. Erau mânerele unui scaun cu rotile.

Ceea ce-i făcuseră Şerşnev şi Evstifeiev atunci băiatului îl lăsase pentru totdeauna adolescent. Doar pe chipul acestuia rămăsese promisiunea frumuseţii masculine mândre. Şerşnev îl recunoscu. L-ar fi recunoscut şi dacă ar fi purtat machiaj, îşi petrecuse o noapte lungă în container aşteptând, căutând urme de slăbiciune şi fisuri emoţionale pe acel chip. Fratele său geamăn? Un cadavru? Oare ea împingea o păpuşă, un manechin de ceară? Oare îşi pierduse minţile? Nu putea fi el, băiatul murise, era mort!

Şerşnev înţelese.

Ticălosul de Mişustin îl trăsese pe sfoară. Îl păcălise, şarpele. Promisese că-l omoară, în schimb îl vându-se în taină familiei. Apoi Mişustin fusese asasinat. Poate chiar de acei cumpărători.

În container, ei nu purtaseră măşti. Era umezeală, zăpuşeală şi pentru ce, dacă nu rămâneau martori? Războiul continua mult timp şi ascundea toate urmele.

Şerşnev avea impresia că toată lume se uita la chipul său. Pielea îl ardea ca şi cum ar fi fost arsă cu o flacără îngheţată. Îşi aminti de trupul gol al băiatului, acoperit de vânătăi; contrastul straniu şi tulburător între carnea udă de transpiraţie şi sânge şi cauciucul uscat al măştii de gaz vârâtă pe cap, transformându-l într-o sperietoare de ciori fără chip. Îşi dorea să fi purtat o mască de gaz sau o deghizare de carnaval, costumaţia stupidă a tipului care înmâna pliante îmbrăcat în costum de leu; bandaje, un văl negru de femeie, orice i-ar fi ascuns chipul.

Poliţia. Coborâră din maşină şi îşi aprinseră ţigările. Se uitară în jur, aparent cu nonşalanţă, însă cu atenţie. O echipă nouă sau

primiseră un comunicat urgent.

Băiatul privea puţin dincolo de Şerşnev. Dacă s-ar fi mişcat, băiatul l-ar fi observat.

Şerşnev coborî încet privirea, se scotoci prin buzunare ca şi cum şi-ar fi căutat portofelul sau pachetul de ţigări. Scaunul cu rotile se apropia, poliţiştii îl văzuseră şi îl priveau cum înaintează.

Dacă băiatul îl recunoştea şi ţipa, nu scăpa de acolo fără luptă. Sau putea încerca să se prefacă, era posibil să funcţioneze.

Asemenea coincidenţe nu se întâmplă. Nu e posibil. Prostie, eşec. De ce nu le spusese imediat cine era? De ce? Ar fi fost în viaţă acum. Dar era mort! Nu putea fi mai mort decât atât! Precum cei din satul... cum i-o zice. Bărbaţi goi stau în câmpul arat stau în zăpadă prima zăpadă cade bărbaţi păroşi îi lasă să stea seara cade piloţii trag dincolo de sat bătrânul cu o căciulă de blană bărbaţi goi şi ciudaţi stau în câmpul arat el a căzut dar căciula îi rămâne pe cap ce nebun arase un câmp ce spera e război ce va creşte acolo el vrea să-i dea jos căciula de pe cap e lipită ce o ţine elicopterul zumzăie creând vârtejuri de zăpadă un lup pe un steag portdrapelul alb goarna argintie de pionier durere a căzut saltele descuamate şi îmbibate de urină cearşafuri rupte ciocolată pe noptieră mama a adus-o au mai rămas încă două săptămâni şi-a numit fiul Maxim ca mitraliera ea n-a priceput gluma Maxim Maxim acolo pe podea cu sânge în piept cine l-a omorât percutorul face clic încărcătorul e gol...

Băiatul trecu, la un metru distantă. Privirea îi era atrasă de vitrina magazinului, de ceasurile de aur în cutiile de satin.

Scaunul cu rotile era scump, îmbrăcămintea modestă. Uită-te la el zgâindu-se la Rolexuri – Şerşnev comenta în sine-i – un adevărat locuitor al muntelui, iubeşte aurul, e în sângele lor, zorzoanele şi armele.

Autocontrolul îi revenise aproape în întregime. Îşi dădea seama că băiatul nu va privi înapoi, femeia îl ducea de acolo, poliţiştii trăgeau ultimele fumuri din ţigară, într-o secundă sau două vor dispărea cu toţii. Bine că Grebeniuc avea Neofitul. Mai puţine gânduri inutile. Băiatul va dispărea singur şi nu se va mai întoarce niciodată.

Lui Şerşnev nu-i păsa nici cât negru sub unghie că băiatul trăia. Cui îi mai păsa acum? Lui Dumnezeu? Fusese voinţa lui

Dumnezeu acest spectacol ridicol?

În spatele bravadei a cărei cortină subţire se mişca uşor, zăcea alt gând: cum supravieţuise băiatul? Mişustin le vându-se aproape un cadavru. Într-adevăr: un cadavru viu. Cine-l ascunsese, cine-l îngrijise într-un loc unde nu existau ascunzătoare, mâncare, medicamente, doctori? Cine, cum? Pe jumătate mort, cu degetele zdrobite şi coastele rupte – cum evitase toate capcanele, blocajele rutiere, câmpurile minate, raidurile? Orice soldat care l-ar fi văzut ar fi crezut că era un luptător rănit. Orice blocaj rutier l-ar fi arestat. A cui voinţă, a cui putere, al cui noroc inuman, ai cui bani scoseseră bobocul dintr-un loc unde nimeni nu e salvat? Cine îl cărase peste trecătorile montane, pe lângă patrule? Cum? Fără documente şi rănit – cum? Şi, chiar dacă ar fi avut documente, cu un asemenea nume – cum? Dacă nu Mişustin, atunci războiul l-ar fi terminat. Cum? Cum obţinuse paşaport? Sau, dacă nu obţinuse, cine-l scosese ilegal, într-un vagon de tren, un camion, dacă nu putea merge?

Experienţa lui Şerşnev, cunoştinţele sale despre raritatea norocului, preţul efortului, posibil şi imposibil, toate strigau: Cum? Şi de ce? Doar pentru ca Şerşnev să-l vadă? Ca ei să-şi încrucişeze drumurile într-o ţară străină? Era o operaţiune uriaşă, dacă te gândeai la asta, chiar şi serviciul său ar fi avut probleme cu îndeplinirea ei. Atunci cine a făcut-o? Băiatul nu-l recunoscuse şi nu-l va recunoaşte niciodată. Nu se va întoarce, nu se va răzbuna.

Şerşnev avu un gând şi imediat îl abandonă, ruşinat de naivitatea sa arogantă.

Dar acesta îi rămase.

Exista un singur sentiment pe lume care putea combina succesul, insistenţa, slăbiciunea, speranţa, teama, calculul şi disperarea, pentru a le aduce împreună şi a le transforma într-un întreg gest salvator al sorţii.

Un singur sentiment putea crea acest miracol.

Şerşnev, un militar, unul dintre truditorii iadului, aşa cum se numeau, în glumă, colegii săi unii pe alţii, era sigur de acest lucru.

Voia să protesteze, să-l înjosească, să-l declare inexistent – însă mintea sa raţională se opuse, cunoştinţele ferme şi implacabile despre război.

Dar a cui dragoste fusese? Privind spatele femeii împingând scaunul cu rotile cu băiatul născut a doua oară, încercă să îndepărteze gândul sâcâitor, să se contrazică. A acelei femei grase? Erau sute ca ea aici. Un cârd de ciori. Ar putea oricare din ele face asta? Atunci de ce nu funcţionase? Nu funcţionase!

Iată-i, goi în zăpadă. Fără să tremure, prea mândri. Focurile din ziua precedentă fuseseră trase la blocajul rutier, dinspre sat. Lasă-i să stea acolo şi să îngheţe. Comandanţii vor hotărî ce să facă cu ei. Bătrânul îşi pusese căciula de blană, lasă-l să se simtă bine, de ce să nu respecte o persoană în vârstă... Nu funcţionase! Iată-i zăcând acolo, împuşcaţi şi zăpada încă se topea pe trupurile lor. Nu funcţionase!

Şerşnev voia să ţipe, să spargă geamuri, să facă orice ar fi putut să şteargă totul, ca să trimită înapoi băiatul în locul în care se târâse la lumină spre el. Când îl chemaseră pentru instrucţiuni, unul dintre generali întrebase: nu există altcineva? Cu lista lui... dacă îl prind, îl zdrobesc... Şerşnev stătu pur şi simplu acolo, ştiind că era cel mai bun şi că îl vor trimite indiferent ce credea generalul precaut.

Iar acum se gândea cu o deşertăciune posomorâtă: de ce nu-l omorâse chiar el pe prizonier? Dacă erau prinşi, fotografia lui ar fi în toate ziarele. Băiatul l-ar recunoaşte. Cercul s-ar închide în cele din urmă.

Şerşnev avu primul său gând de posibil eşec. Acest incident îl scosese din ritmul vânătorului şi îl aruncase în vremurile obişnuite şi încete în care trăia toată lumea; îşi dădu seama cu teamă că îi luase abilitatea de a făcu un pas înaintea victimei, de a o depăşi; cineva uriaş şi puternic le sincronizase ceasurile.

Şerşnev înţelese că nu putea fi singur. Îl sună pe Grebeniuc. Acesta răspunse repede; probabil aşteptase apelul. Şerşnev voia o femeie, voia s-o posede dureros, să-şi verse slăbiciunea şi teama în ea – ca în Marina, atunci. După acea misiune militară.

Capitolul 15

Pastorul Travniček se ruga. Se ruga de atâtea zile. Cerea iluminare pentru toţi cei care erau implicaţi şi amestecaţi; îl implora pe Dumnezeu să-i îndepărteze din calea răului.

Mai demult, în fosta sa viaţă de odinioară, ar fi căutat o soluţie la Dumnezeu, îndrumare, cum să acţioneze. Ar fi întrebat: ar trebui să sun la poliţie? Să se comporte ca un cetăţean şi nu ca un preot? S-ar fi întrebat: complica lucrurile în mod inutil? Poate ceea ce se întâmpla nu era o chestiune de credinţă, biserică, religie? De Dumnezeu?

Acum că a doua sa viaţă se îndrepta către apus, ştia că nu era nevoie să ceară îndrumare. El însuşi era decizia. Acţiunea. Cheia. El nu va acţiona, însă ceva se va întâmpla prin intermediul său. Era orb şi vedea. Gol şi plin, înstrăinat şi implicat.

Travniček îl observase pe bărbatul de pe deal mult timp. *Sine ira et studio*[18]. Nu pusese întrebări. Nu încercase să-l sune ca să stea de vorbă. Însă îl ţinea pe rezidentul vechii case în câmpul vizual al neadormitei sale atenţii interioare. Trecutul îl învăţase să păstreze îndeosebi acele secrete care sunt în mod clar cunoscute, însă nu sunt în văzul lumii.

Atâţia ani încercaseră să-l transforme în informator! Să-l facă să spună ce auzea în timpul confesiunilor, să informeze despre enoriaşii şi confraţii săi! Îl presaseră, conştienţi de trăsăturile ascunse ale caracterului său: receptivitatea, abilitatea de a judeca o persoană după cele mai mici detalii şi încercaseră să argumenteze că aveau nevoie de rapoartele lui pentru că aveau încredere în judecăţile sale şi voiau să acţioneze corect şi cinstit. Şi el avusese gândul ruşinos să se joace cu ei, să-i înşele şi să consimtă – în timp ce, de fapt, raporta informaţii false ce nu puteau face rău nimănui. Respinsese acele gânduri, însă şi le amintea şi nu se iertase niciodată pentru asta. Aşa că acum nu se baza pe percepţie. Pentru Travniček era de-ajuns că el şi nu altcineva fusese cel care aflase ce se întâmpla; asta însemna că era nevoie de experienţa sa – cu toate extremele, îngustimea,

[18] Fără ură şi părtinire (lat.) (N.t.).

fundăturile, cicatricele şi cunoştinţa mântuirii. Dar în ce fel această experienţă i-ar fi fost de folos, ce s-ar fi întâmplat şi ce nu, Travniček nu se întreba. Datoria sa era să fie pur şi simplu prezent, aici şi acum.

Să se roage pentru iluminare. Şi să aştepte.

Travniček n-ar fi putut spune precis când îşi dăduse prima dată seama de ceva special în legătură cu bărbatul de pe deal. Nu avea o bănuială limpede sau puternică; acele concepte îi erau acum străine.

Oare nu existau o mulţime de oameni de ştiinţă ramoliţi, burlaci îmbătrâniţi cărora le plăcea singurătatea şi care se hrăneau din fostele lor ambiţii? Travniček putea numi alţi câţiva din zonă. Oare simţea o umbră întunecată deasupra casei din pădurea de fagi? Nu.

Simţul său diecezan impecabil era subjugat: bărbatul de pe deal părea să fie apărat de bariere supranaturale; desprins de viaţă, de curenţii şi impactul acesteia. Ascuns într-o capsulă în care un preot nu putea pătrunde. Nici măcar unul ca el.

Pastorul nu întâlnise niciodată nişte bariere care să se înverşuneze de unele singure. O astfel de insularitate extremă şi sufocantă a spiritului, de parcă un om speriat de viaţă s-ar muta într-un sicriu.

De aceea Travniček ştia că proximitatea nu era accidentală; el se afla acolo ca o santinelă, stând de strajă. În alte locuri, alţii păzesc. Însă lui îi fusese dat acest destin, această uşă.

Ar face-o cum trebuie, Doamne.

Travniček ştia că puţini oameni îl luau în serios. În parte, se bucura cu masca pe chip. Botniţa urâtă îl ajuta să-şi ascundă tragedia lăuntrică. Dar acum pastorul simţea că intraseră în joc forţele destinului; era nevoit să-şi dezvăluie adevăratul chip.

Fusese trimis – sau exilat – în aceste locuri cu decenii în urmă. De la început, cu mult înainte de întâlnirea cu bărbatul de pe deal, nu căutase înţelesul: de ce aici? Ştia că era părinteşte pedepsit de simplitatea vieţii cotidiene.

„Ştiu faptele tale; că nu eşti nici rece, nici fierbinte: O, de-ai fi rece sau fierbinte. Astfel, fiindcă eşti căldicel – nici fierbinte, nici rece – am să te vărs din gura Mea”.

Travniček repetă cuvintele ştiute şi, cu toate astea, necunoscute din Apocalipsă, de fiecare dată nepieritoare şi noi în adevărul îndreptat spre el.

Dar existase şi alt adevăr în trecutul său.

Pentru că apostolul spusese:

— „Semnele care-i vor însoţi pe cei care cred sunt următoarele: în Numele Meu vor scoate demoni, vor vorbi în limbi noi, vor lua în mâini şerpi, iar dacă vor bea ceva *aducător* de moarte nu-i va vătăma deloc”.[19]

Travniček nu doar că ştia aceste cuvinte pe dinafară, le trăise în duh şi carne; şi retrăi acest lucru, spunând cuvintele.

Cuvinte despre miracole.

Tânăr fiind, venise în biserică cu ideea despre miracol. Abia mulţi ani mai târziu îşi dăduse seama că, de fapt, îi era teamă de miracole în biserică. Îi era frică de Dumnezeu, îi era frică de adevărul Apocalipsei, preferând Dumnezeul cărţilor sacre, Dumnezeul bisericilor şi scripturii, Dumnezeul sfinţilor – adevărat, însă mijlocit, interpretat, explicat, elucidat, enunţat. Credinţa lui era credinţa culturii, artefactelor, tradiţiei.

Simţind în mod acut răul, capabil să-l recunoască, fugise în biserică din calea răului, sperând să găsească mântuire în corectitudine. Dar corectitudinea rituală, textuală devenise ceva asemănător asigurării, o garanţie că Dumnezeu îl va remarca şi îi va ierta slăbiciunea, frica şi îl va apăra de întâlnirea cu răul faţă în faţă.

Cât de departe era acum asta!

Îşi amintea de primii ani de după război. Ani scurţi de confuzie şi speranţă când încă se părea că noile autorităţi civile vor restricţiona biserica, însă n-o vor distruge. Discuţia despre convertire. Respingerea conflictului deschis. A analogiilor umaniste cu comunismul.

Ce repede se sfârşise totul!

Când începuse adevărata persecuţie, când organizaţiile de tineret erau catalogate drept ilegale şi criminale, când întâlnirile la biserică erau desfiinţate, când agitatorii erau trimişi – el sperase cu naivitate că acest lucru va duce la o reînnoire, o renaştere, o întoarcere la înălţimile credinţei din timpul persecuţiei romane. Crezuse că era timpul ca biserica să se separe de stat; să renunţe la acea semidependenţă ruşinoasă, plină de compromisuri care existase sub nazişti. Dacă autorităţile forţau acest lucru pentru a se rupe de ei, cu atât mai bine.

[19] Marcu 16:17 (N.t.).

Un visător.

Vai, nu înţelesese la timp că începea calea pentru alte compromisuri. Nu putea fugi în Occident, nu-şi putea abandona turma, cu toate că adeseori se gândea că oamenilor de azi le-ar fi fost mult mai bine cu un alt preot, mai sensibil, mai blând, cu picioarele pe pământ şi mai înţelegător.

— Suntem biserica celor slabi şi trebuie să mergem la cei slabi, la sceptici.

Se presupunea că un renumit pastor spusese acest lucru.

Se dovedi că era tare de inimă. Crescu altă sămânţă din slăbiciunea sa, sămânţa rezistenţei care îl făcu să se întrebe dacă acest lucru era prea omenesc. Oare avea vreo legătură cu credinţa? Cu adevărurile biblice?

— „Supuneţi-vă deci lui Dumnezeu! Împotriviţi-vă diavolului, şi el va fugi de la voi”[20], citi cuvintele epistolei.

Se întrebă: interpretezi acest lucru corect? Oare nu este o minciună pentru a identifica autoritatea civilă cu răul diavolului? Nu putu găsi un răspuns clar.

Continuă să simtă ceva ce nu putea defini. Sete? Năzuinţă? Nemulţumire? *Sehnsucht,* o aspiraţie înflăcărată pentru sfinţenie?

Acest lucru dură ani la rând. Era mişcat de energia nemulţumirii, un sentiment de aglomerare. Începu să distribuie literatură creştină pe sub mână, *samizdat,* aşa cum se numea aceasta în Est. Să scrie articole sub un pseudonim. Să strângă bani de la enoriaşii de încredere pentru a-i ajuta pe cei persecutaţi.

Apoi, oamenii din clădirea cenuşie îl observară. Cei care trebuie să observe. El le acceptă apropierea, filajul cu o bucurie nerăbdătoare. Părea să fie un semn că se comporta corect. Bineînţeles, năzuinţa sa nu găsi nici întrupare, nici eliberare.

Câţi ani nu trăise cu ele, în umbra lor! Ani fără întoarcere, de neînlocuit. Ani înceţi, la fel de înceţi precum ritmul în care se coceau boabele de ienupăr din curtea bisericii.

Se obişnui cu ei. Cu filajul din casele din vecinătate. Cu maşinile care îl urmăreau noaptea pe autostrăzile pustii. Cu necunoscuţi care încercau cu abilitate să-şi croiască drum către încrederea sa. Cu percheziţiile secrete ale casei şi bisericii, cu sentimentul că nişte degete mârşave îi atinseseră lucrurile. Cu

[20] Iacov 4:7 (N.t.).

trasul cu urechea la conversaţiile sale telefonice. Cu ochi care-i citeau corespondenţa şi îl urmăreau pe stradă. Cu scrisorile marcate. Cu articolele defăimătoare din ziare. Cu „solicitările” false de a-l înlocui cu un pastor care ar fi fost mai atent la nevoile enoriaşilor. Cu ticăloşia meschină şi indirectă.

Se rugă pentru cei care-l persecutau şi-l chinuiau. Dezvoltă un acut şi dobândit simţ pentru înşelăciune, filaj, microfoane, lucruri ambivalente oferite ca daruri sau apărute în mod accidental. Încercă să trăiască în cunoaştere, dar fără otrava bănuielii; cea de-a doua era raţională, însă lipsită de sens, deoarece în ea zăcea victoria răului; să nu fie orb, cu toate astea să nu privească neapărat în vârtej, în dansul în cerc al chipurilor, căci oricare ar fi putut fi fals.

Deveni incomod. Şi pentru unii din ierarhie. Fu transferat – departe de oraşele mari în parohii modeste de ţară; exista atât grijă, cât şi preocupare că devenea prea vizibil, prea agasant pentru autorităţi. O parte din colegii săi pastori ziceau că era condus de păcatul ambiţiei, căuta gloria personală mai-degrabă decât binele Bisericii.

Dar el era condus de ardoarea sa, de dorinţa sa de sfinţenie care nu găsea nicio cale de refulare.

Răul se apropia, palpa, testa. De trei ori femeile încercară să-l seducă: una, era sigur, de bunăvoie, dar celelalte două... Când îl trimiseră în provincie, îşi cumpără o maşină. Îl ajutară prietenii. Dar curând îşi pierdu carnetul de conducere; oprit pe şosea, îi făcură un test de sânge, pretinseră că se urcase băut la volan. Aţi reuşit să repetaţi miracolul lui Hristos, spusese el la proces, aţi preschimbat apa în vin. Îşi cumpără un scuter, n-avea nevoie de carnet. Scuterul dispăru curând. Ştia că, într-o bună zi, se vor ocupa serios de el. Chiar îşi dorea acest lucru – nu atacuri mărunte, farse adolescentine, ci martiriul adevărat, cununa de spini mântuitoare. Oamenii se adunau în jurul său, oameni care aşteptau ceva de la el, văzându-l un bărbat care avea dreptul să vorbească.

Dar când Dumnezeu îi apăru şi zise Cuvântul, nu era pregătit. Nu înţelese. Nu acceptă. Nu recunoscu. Îl respinse pentru că, în mândria sa, crezu că ştia cum va acţiona El. Crezuse că-l va recunoaşte dorinţa şi nu va permite vocilor laice să-l inducă în eroare.

Fusese orb.

Acum, când viaţa sa era aproape de sfârşit, nu devenise nici episcop, nici predicator. Nu-şi cultivase talentele înnăscute, iar cele împrumutate îi fuseseră luate. Dumnezeu îi strivise mândria şi îi dăduse credinţa. De aceea se putuse concentra asupra chestiunilor zilnice ale bisericii: repararea acoperişului, bilanţul contabil, înregistrarea naşterilor şi deceselor.

Excela într-o expectativă goală de conţinut.

Fusese încercat şi lăsat deoparte; acum venise vremea.

Evenimentele se puseră în mişcare, măştile erau pe cale să cadă, sigiliile protectoare aveau să dispară. Travniček înţelese că bărbatul de pe deal l-ar putea costa scump; oamenii ca el erau bunuri foarte scumpe. Ei îl ascunseseră, îi dăduseră adăpost şi bani; asta însemna că şi alţii erau dispuşi să o facă. Alţi oameni ar putea avea temeri şi tentaţii, responsabilităţi, reguli, ordine. Deci, îl va lua pe acest bărbat asupra sa. Indiferent de ce zăcea ascuns în vasul închis al sufletului celuilalt.

El era singurul care putea face asta în siguranţă pentru toată lumea.

Travniček începu să se roage – pentru iluminarea bărbatului de pe deal; pentru cei care făcuseră rău şi erau acum persecutaţi; pentru zbiri, oamenii cu inimi moarte.

Pentru darul lucrurilor neînţelese.

Capitolul 16

De obicei, dacă nu putea dormi, Kalitin făcea o listă a formulelor care picaseră testele. Acestea nu mai fuseseră resintetizate niciodată; dispăruseră de pe faţa pământului, rămânând doar notiţe de laborator; numele lor conduceau către vid, nonexistenţă.

Dar vremea porţiilor lungi de vise se sfârşise. Iscusitul zeu Hypnos părăsise casa şi fratele său insomniac stătea la uşă, refuzând darurile.

Kalitin se simţea singur înfruntând moartea şi amintirile. Îşi amintea aproape tot ce-i plăcea să-şi amintească şi mult din ceea ce spera să uite. Era gata să înceteze şi să adoarmă. Dar amintirile – nedorite, respinse – veniră să-l pedepsească pentru lunga întemniţare.

Kalitin se ridică din pat, aţâţă focul, adăugă surcele. În ziua precedentă, cerul se luminase deja dincolo de creastă, spre răsărit. Dar în ziua aceea, cerul aducea nori grei şi ploaie dincolo de munţi, ascunzând zorile.

Avea nevoie de numai câteva ore de somn. Apoi va pleca. Fusese oare invitat să se alăture anchetei? Da. Deci, va pleca. Decizia în legătură cu locul veni de la sine. Coasta Mării Arabiei. Într-o ţară condusă de armată şi de serviciile secrete; vor aprecia Neofitul şi pe creatorul acestuia la justa lor valoare.

Kalitin nu se sinchisise să caute pe internet adresa ambasadei. Trecuse o dată pe lângă ea, avea o vagă amintire despre clădire, ceva anonim şi uşor de recunoscut. Se întrebă dacă era supravegheată. Probabil. Vreun post permanent într-un apartament din apropiere. Camere cu recunoaştere facială. Ei bine, important era să înmâneze scrisoarea. Cei de la ambasadă îl vor găsi. Îşi va cumpăra un card SIM nou de la un chioşc de stradă. Va trebui să-şi lase toate lucrurile în urmă. Ca data trecută. În noua lui viaţă, totul va fi nou.

Singurele lucruri din trecut vor fi Neofitul şi el.

Neofitul. Când Kalitin va avea din nou un laborator în toată regula, va putea fi mutat din containerul de transport într-un recipient fix. Va putea vedea cum fusese afectat de trecerea

timpului. Acesta era duşmanul principal al preparatelor clasei sale, hiperactiv, însă nu foarte stabil. Aşadar, rămânea o întrebare – oare în container era Neofitul? Sau doar domnul Fizz, apă cu bule, la fel de dăunător precum şamponul pentru copii? Acest gând îi provocă durere. Nu-şi putea nici măcar închipui moartea Neofitului. Substanţă. Fiinţă. O fiinţă iubită.

Vera îşi dorise un copil. Un fiu. Trebuie să fi ştiut că el putea avea doar un singur copil: unul născut într-o eprubetă. Simţise că nu-i vor fi dăruiţi copii. O vedea ca pe un fel de binecuvântare a omului de ştiinţă. Însă Vera...

Kalitin se învinovăţise de atâtea ori pentru căsătorie, intenţionase să divorţeze. Da, ştia prea bine de ce se căsătorise. Pentru acelaşi motiv pentru care se înscrisese în Partid, mersese la mitinguri şi la activităţi *subotnik*[21] de voluntariat.

Insula te apăra, însă cerea loialitate. Dincolo de graniţele sale se afla terariul ştiinţei, unde trăiau monştri prădători din diverse ere, ca într-o grădină nebună a timpului.

Vârstnicii. Complicii afurisitei distrugeri a şcolilor ştiinţifice care culminase cu execuţia şi exilul. Colaboratori ai crimelor executate cu ajutorul articolelor critice. Cunoscători ai polemicii fatale din argoul ştiinţific otrăvit de marxism, rivali pentru atenţia lui Stalin, Gigantul Tuturor Ştiinţelor. Creatori ai doctrinelor false născute din dogme ideologice care au distrus, asemenea putregaiului, întregile ramuri ale cunoaşterii.

Kalitin îi întâlnise pe holurile institutelor şi ministerelor – strigoii cenuşii influenţi care îşi prelungiseră viaţa mulţumită fostelor privilegii, medicamentelor, spitalelor, staţiunilor balneare, masajelor şi transplanturilor. Erau încă letali şi încă te puteau devora – nu de viu, ca înainte – dacă o nouă teorie le dezaproba munca din urmă cu patruzeci de ani, pentru care primiseră bonusuri, ranguri şi titluri academice.

Tinerii. Activişti de partid vicleni care nu-şi scriseseră propriile dizertaţii, altoaie ale unor familii proeminente implementate în ştiinţă. Aceste creaturi elegante erau la fel de însetate de sânge precum bătrânii, cu toate că nu aveau colţi şi gheare: rasa degenerase. Însă ştiau cum să răspândească bârfe, să pornească o intrigă, să şterpelească un subiect, să fure o idee, să devină coautori, să taie finanţări.

[21] Subotnik şi voskresnik au fost zile de muncă voluntară neplătită în weekenduri după Revoluţia din octombrie (N.red.).

Pe Insulă, aproape de Zaharievski, Kalitin era, practic, invulnerabil. Dar pe Insulă, substanţele erau doar născute. Ele trebuiau promovate, trimise în lume, cu toate că într-una secretă, iar acolo Kalitin, şi prin urmare şi produsele lui, erau în pericol.

Kalitin ştia punctele forte şi slabe din CV-ul lui, biografia sa testată şi retestată. Când Zaharievski îi dăduse sfatul prietenesc să-şi întemeieze o familie pentru că l-ar fi ajutat să avanseze prin birocraţia Partidului, Kalitin ştiuse deja care îi era alegerea.

Vera.

Un nume uitat.

Odată, el şi Vera urmăriseră un episod din *Lumea animalelor.* Era despre puii de iguană născuţi pe plajă: se nasc mii, mor sute, zeci ajung în apă, trei sau patru supravieţuiesc, unul singur va ajunge la maturitatea sexuală.

Atunci se gândise Kalitin serios la ideea Neofitului. Era ca şi cum ar fi văzut o reflexie a propriilor gânduri: mii de neofiţi, nenumărate substanţe fără nume născute în eprubete; majoritatea nefolositoare, zeci vor manifesta ceva potenţial, însă vor avea defecte care le vor anula; doar două sau trei vor primi indexare şi nume provizorii, vor duce adevărata luptă pentru viaţă, pentru realizare, pentru un loc în registre şi planuri de producţie.

Va exista un singur Neofit, cu N mare.

Îşi simţi singurătatea în mod acut, povara nefolositoare a căsătoriei lor: Vera era oare capabilă să împărtăşească asta? Să înţeleagă că şi el era un neofit, unul dintre puţinii care năzuiseră către împlinire mai mult decât orice?

Vera, al cărei nume însemna credinţă. Putea spune cuvântul fără să se refere la ea.

Se dovedi că exista sens în căsătoria lor. Ea îl salvase. Şi îi dăduse o descoperire.

I se ceruse să efectueze testul cu prima versiune experimentală a Neofitului. Predecesorii substanţei. Nu-i plăcea asta, se gândea că se strecurase o greşeală în calcule şi că amestecul nu era suficient de puternic.

Vera se oferi voluntară. Era calificată să o facă.

O crăpătură în valvă pe care n-o observaseră. Valva explodă, o bucată de metal sparse cutia de plastic şi echipamentul de protecţie de foarte mare încredere. Ventilaţia funcţionă bine,

doar o cantitate minusculă pătrunse în îmbrăcăminte. Doar câteva molecule, s-ar putea spune. Însă era Neofitul, adevăratul Neofit. Kalitin intuise corect compoziţia de bază.

Neofitul o omorî pe Vera pe loc.

Primul lucru pe care-l făcu.

Îşi luă răsplata pentru naşterea sa.

Neofitul era exact lucrul la care visase Kalitin.

Nu doar o substanţă.

Acest lucru, şi nu moartea soţiei sale, îl ului pe Kalitin. Nu putea recunoaşte că-i era teamă.

Se temea nu în calitate de chimist a cărui substanţă se dovedise diabolic de eficientă. Ci în calitate de creator a cărui creaţie destinată a fi un slujitor credincios sau un soldat loial, prinsese viaţă dincolo de măsură, fugind de supunere, nesupusă faţă de creator.

Neofitul era prea feroce. Ar fi trebuit uitat, notat drept eşec, aşa cum câinii turbaţi ai unor rase de luptă care nu pot fi dresate sunt eutanasiaţi.

Dar Kalitin nu putea renunţa la el.

Pusese totul în el; ştia că nu va mai avea parte de o a doua iluminare.

Neofitul era atât de secret, încât trupul Verei nu putu fi trimis la morga spitalului. Neofitul o atinsese, iar ea devenise un recipient al secretului.

Autopsia arătă că nu existau urme de substanţă. Ipoteza lui Kalitin fu confirmată. Neofitul era nedetectabil.

Ei îşi exprimară condoleanţele, îi dădură concediu, propuseră să-l trimită la un sanatoriu în sud. El refuză, voia să se întoarcă la lucru. Ar fi fost mai uşor pentru el acolo. De dragul Verei.

Ei îi îngăduiră.

Îşi începu încercările de a-şi îmblânzi creaţia, de a rezolva problemele păstrării, stabilităţii – fără acest lucru, nu putea spera la omologare, la producerea acestuia.

Dar Neofitul se dovedi extrem de sensibil şi de înflăcărat. Dacă schimba compoziţia iniţială doar un pic, tot întregul se dezechilibra. Neofitul se născuse pentru a fi exact cum era; limitat în utilizare din cauza sălbăticiei sale, a patimii sale instantanee de a ucide.

Ani de-a rândul, Kalitin se zbătu pentru cea mai mică optimizare posibilă; era aproape de succesul pe care-l implorase

de la soartă. Însă ţara se destrămă, Insula se prăbuşi şi Neofitul nu se născu în mod oficial, rămânând inexistent, neînregistrat, ca şi cum numele său îl condamnase la statutul perpetuu de începător.

Neofitul.

Kalitin propusese numele cu mult timp în urmă. Ura codurile care nu însemnau nimic. Părea să fure ceva de la substanţă, ceva care apare atunci când un lucru are numele corect, un animal de companie cu diminutivul perfect, un secret al sufletului, un desen al sorţii.

Parcursese zeci de nume, verificase dicţionarele – niciunul nu se potrivea.

Într-o zi, Kalitin se plimba la marginea terenului de testare. Acolo se afla o râpă năpădită de angelică, un pârâu curgea din peretele murdar de piatră. Dincolo de râpă se găseau pietrele funerare sparte şi dărâmate ale unui cimitir părăsit; casele din lemn ale satului putreziseră cu mult timp în urmă, însă lespezile calcaroase se iveau prin iarba bătătorită a anului care trecuse. Acolo, lângă râpă, Kalitin născoci un nume inteligent, elegant, animat: Neofit, ca şi cum cineva i-l aşezase pe limbă.

Nu exista încă substanţa, formula, calea spre ea – doar ideea neruşinată.

Se alăturase laboratorului lui Zaharievski fără să ştie că avea să lucreze la arme chimice. Semnase un contract de confidenţialitate înainte să aibă ceva de dezvăluit.

Bineînţeles, institutul avea şi alte domenii de lucru. Află despre ele abia mai târziu, după ce primi prima sarcină independentă de la Zaharievski.

Kalitin nu regretă nimic. Ontologia morţii pe care o întâlnise în munca de cercetător îi aşeza înainte întrebări ştiinţifice de o amploare şi o profunzime incredibile.

Acum putea admite că nu fusese niciodată un ateu în sensul strict al termenului. Dar nu era niciun credincios. Ştia că exista o putere superioară în lume. O ştia ca un practicant care experimentase revelaţii ce nu puteau fi explicate în mod raţional. Un căutător, un miner depinzând de aceste intuiţii, ştiind cum să aleagă calea instinctiv.

El nu le atribuia lui Dumnezeu sau diavolului, naturii umane sau calităţilor cunoaşterii.

Probabil, în adâncurile fiinţei sale, se credea o creatură

arhaică, un şaman care călătorea prin alte lumi în căutare de surse, artefacte de putere. Nu era o întâmplare că era şi colecţionar; făcuseră multe săpături pe terenul de testare şi acelea erau locurile vechilor nomazi, ale vechilor opriri de-a lungul râului şi terenul mereu producea daruri – simboluri străvechi şi originale de figuri paleolitice sacre şi neîndemânatice, topoare de silex şi vârfuri de săgeţi.

Kalitin credea că era un creator împreună cu alţi creatori, din moment ce nu scotea apă din cine ştie ce fântână neagră, nu găsea inspiraţie în sânge şi suferinţă. Vulturi uriaşi dădeau adeseori roată deasupra Insulei; lui Kalitin îi plăceau păsările, îi plăceau vânturile, apusurile nestăpânite, întinderile sălbatice. Din ele îşi extrăgea viziunea, inspiraţia, semnificaţia propriei vieţi. Acest lucru era o dovadă pentru el că era la fel ca toate celelalte talente; împărţelile erau ipocrite. Oricine îl condamna, pur şi simplu nu ştia că acelaşi vânt şi aceleaşi apusuri îi curgeau prin sânge, la fel ca prin sângele oricărei alte persoane talentate; Neofitul era la fel de mult un produs al inspiraţiei, riscului şi artei, precum era Victoria înaripată din Samotraki şi tabelul elementelor lui Mendeleev.

Kalitin îşi amintea şi putea retrăi prima străfulgerare de înţelegere, meteoritul călăuzitor.

Lucra la comenzile lui Zaharievski cu substanţe vegetale, stabile, care acţionau imediat, dar care lăsau urme la fel de stabile. Încerca să le micşoreze vizibilitatea, estompându-le, dizolvându-le, transformându-le într-un văl transparent.

Însă substanţa încăpăţânată nu voia să cedeze, iar Kalitin, furios, îşi aruncă creionul pe podea şi privi în tavanul laboratorului, o cupolă a fostei biserici, cu guri de evacuare atârnate de sus. Din pictura iniţială rămăsese doar un înger într-un colţ, tăiat de la piept. Oriunde altundeva s-ar fi vopsit peste, însă comitetul de Partid nu avea voie în laborator. Lui Kalitin îi plăcea să se uite la chipul gânditor cu coroană de aur, la tubul auriu îngust lipit de buzele angelice. Îngerul era în puterea lui Kalitin, un duh din altă eră, mesager al unui proces care nu avusese loc, care supravieţuise lumii prerevoluţionare în care imaginea sa avea sens, putere directă a semnificaţiei.

Pe când se zgâia la acel înger cu încăpăţânarea specială a ultimei bucăţi care nu vrea să dispară, asistând statornic la existenţa întregului, Kalitin îşi dădu seama că moartea, prin

însăşi natura sa, era un lucru murdar, iar aceasta nu era o simplă metaforă. Moartea lăsa mereu indicii, urmele naturale complexe pe care anchetatorul înţelept avea să le înţeleagă; aşa era făcută lumea, acestea erau legile sale.

A ocoli, a păcăli aceste legi, a face ca moartea să vină nevăzută, să pătrundă orice înveliş şi să nu lase nicio urmă era cea mai mare putere, abilitatea de a guverna în mod direct existenţa.

În acel moment, Kalitin – care era încă tânăr – rămăsese în cumpănă.

Înţelesese că aparenţa morţii, soarta sa eternă de a lăsa urme, de a fi cunoscută, era un bun natural, firul roşu de semnalizare cusut şi ţesut în învelişul lumii. Legea originală de retribuţie este codificată şi realizată în materie. Asta înseamnă posibilitatea de a o executa. Posibilitatea existenţei conceptelor de crimă, vină, răzbunare, retribuţie, căinţă. Moralitatea *per se.*

Kalitin ezita, însă nu era înspăimântat. Atinsese o anumită graniţă – senzaţia era clară, reală. Voia să păşească dincolo de ea.

Când Kalitin a creat Neofitul, a remarcat că era imposibil să ocoleşti mecanismul protector. Legea era mai complicată decât credea.

Neofitul era slab din cauza forţei sale. Nu lăsa nicio urmă şi era letal, însă prea instabil ca substanţă chimică; absolutul a doua calităţi în detrimentul tuturor celorlalte. Prea letal şi, prin urmare, neviabil.

Neofitul nu putea fi direcţionat, era nedetectabil, însă dependent de recipient. Experţii au avut imediat întrebări referitoare la metodele de utilizare: cum foloseşti o substanţă care-l ucide pe ucigaş, dar şi pe victimă? Propuseseră schema penibilă de a lăsa ţinta singură cu Neofitul, apoi de a îndepărta vasul, recipientul; aşa îl omorâseră pe bancher. Schema funcţionase, însă înlătura avantajul principal al Neofitului: misterul.

Pe atunci, la începutul călătoriei, înainte ca Neofitul să fie formulat ca un concept clar, Kalitin era plin de speranţă.

Devenise un fan al morţii. Studia cum mureau oamenii, cum se întâmpla acest lucru din punct de vedere chimic şi fiziologic. Asculta prelegerile susţinute de specialiştii invitaţi, doctori care credeau că-şi încredinţau cunoştinţele unui chimist care lucra la

un medicament secret pentru Comitetul Central. La morga Oraşului învăţa de la experţi legişti. Citea istorisiri despre epidemii şi făcu cercetări referitoare la moartea tuturor lucrurilor vii: plante, ciuperci, insecte, plancton, ecosisteme.

Prima şi cea mai simplă cale a experimentelor pe care o alesese conducea la crearea unei substanţe gemene.

Crezuse mult timp că toate substanţele, cu diversele lor temperamente de luptă, durată de acţiune, vulnerabilităţi şi puncte puternice, aveau gemeni în lumea oamenilor. Printre oameni te poţi numi altceva, la întâmplare, distinct – şi astfel Kalitin a creat gemeni întunecaţi pentru substanţele pentru uz civil, obţinu urme identice pe care nimeni nu le putea interpreta ca dovadă a unei crime.

Dar aceasta era doar o soluţie parţială şi imperfectă. Urma rămânea şi, în circumstanţe nefericite, putea trezi suspiciuni.

Odată, Kalitin se duse să pescuiască noaptea împreună cu şeful securităţii, vechiul prieten al lui Zaharievski. Rechemat în rezerva activă, generalul îl respecta şi îl educa pe Kalitin în felul său aspru. Dar obiceiurile sale de ţăran trebuiau îngăduite din când în când, spre exemplu, pescuitul de crap. Şeful securităţii prezenta interes şi el pentru Kalitin. Needucat, iremediabil învechit, era o fosilă dintr-o eră apusă, din păcatele, mizeria şi sângele pe care Kalitin încerca să le evite. Domnea acolo moartea simplă şi fără sens prin împuşcare, luând fără discriminare milioane de suflete. Kalitin crea o moarte diferită – raţională, focalizată; moralitatea şi justificarea acesteia veneau din singularitatea sa. Însă tocmai de aceea îl interesa generalul pe Kalitin, duhnea a sânge sălbatic; în ciuda mediului său, principiile interioare ale lui Kalitin rămăseseră neclintite. În plus, exista o similaritate profundă şi neevidentă în activitatea lor, ceea ce prestabili şi binecuvântă alianţa lor, dintre omul de ştiinţă şi ofiţerul KGB. Şeful securităţii era un profesionist a cărui etică era promptitudinea; ştia cum să-i facă pe oameni să se deschidă şi să aleagă cea mai scurtă cale spre adevăr. La fel se comporta şi Kalitin în ştiinţă.

Pescuiau la lumina unei lămpi cu kerosen care răspândea umbre lungi pe nisip.

Nu muşca nimic. Şeful securităţii trăgea din ţigara sa puturoasă Belomor, privea lung şi fără gânduri la clopoţelul undiţei, sorbea din sticluţa sa de infuzie de alcool din ciuperci de

mesteacăn, adevărată terebentină – Kalitin încercase o dată şi aproape că-şi arsese gâtlejul. Aduseseră trei novici pe Insulă, absolvenţi recenţi ai şcolii speciale, cum fusese el odinioară. Kalitin căuta o ocazie să se intereseze neoficial despre unul dintre ei, pe care plănuia să-l ia ca asistent de laborator.

— Eu nu l-aş lua, zise bătrânul pe un ton prietenos, înţelegând pe dată de ce anume era interesat Kalitin. E un prost. Vorbeşte prea mult. Dacă mai continuă să trăncănească, îi vom lua accesul.

— Despre ce trăncăneşte? întrebă Kalitin pe un ton neutru.

— Despre fantome, răspunse bătrânul agale. Despre spectrele alea nenorocite. Le-a văzut în subsol.

— Asta-i o prostie! exclamă Kalitin cu sinceritate.

— Prostie, dar nu chiar prostie, zise el pe un ton sfătos. Suntem într-un loc special. Cu istorie. Aici au avut loc nişte evenimente în vremurile de demult. N-ar trebui să trăncănească despre asta.

Kalitin simţi că bătrânul vorbea despre ceva personal, din trecutul îndepărtat. Ştia unele detalii din biografia sa. Zaharievski îl lămurise, explicându-i cum să-l abordeze pe general.

Kalitin se întrebase de mai multe ori în timp ce se gândea la bătrân: de ce nu i-au strâns ei oare pe oameni, să-i fi împuşcat şi apoi să-i fi îngropat? De ce au făcut anchete, au scris documente, au respectat formalităţile, dacă ştiau că totul era o minciună? De ce toate acele proceduri? Înţelegea acum, uitându-se la bătrân: de dragul călăilor. Procedurile serviseră drept proptele, pentru a-i împiedica să înnebunească şi să devină nesupuşi.

Bătrânul tăcuse. Kalitin simţi că subiectul despre fantome îl necăjise, ideea că moartea era reversibilă, că martorii se puteau ivi de oriunde. Nu credea în fantome. Însă era plăcut să observe superstiţiile, temerile copilăreşti ale atotputernicului şef al securităţii.

Clopoţelul zornăi. Adânc, în apă, crapul muşcase momeala şi trăgea de ea. Bătrânul ridică undiţa, apoi înjură dezamăgit.

— A fugit, ticălosul.

Deodată, în cupola de lumină provenită de la lampă, fulgi albi se învârtiră asemenea unei ninsori. Vântul adusese efemeridele de august dinspre vastele întinderi ale râului, creaturi călătoare

ale nopţii care nu aveau să supravieţuiască până la răsărit.

Efemeridele se aruncară înspre sticla încălzită, râvnind la flacără, carbonizându-se. Lampa era ca un vas magic care le chema din întuneric.

Efemeridele acoperiră nisipul şi linia fluxului, ca nişte constelaţii căzute. Kalitin simţi o profundă încântare. Acum ştia ce ar trebui să fie Neofitul său: efemer, dispărând în umbrele lumii, capabil, înainte de a se dezintegra, să îndeplinească doar o dorinţă: moartea.

Efemeridele. Glorioasele efemeride. Lumina ruginie a flăcării de kerosen. Viscolul alb şi viu de la sfârşitul verii, dansul plecării. O avanpremieră la viscolele care urmau. Leşinul somnului alb al iernii.

Kalitin adormi, simţind tremurul umbrelor cu aripi uşoare sub pleoapele închise.

Capitolul 17

Porniră mai târziu decât plănuiseră. Când managerul de la firma de închirieri auto introduse informaţiile de pe permisul de conducere ale lui Şerşnev-Ivanov, calculatorul se blocă. Bărbatul completă informaţiile şi încercă din nou – se blocă iarăşi.

Managerul se scuză; Şerşnev se gândi, oare e o cursă? Permisul fusese emis cum trebuie şi adăugat în baza de date.

— Să-l folosim pe-al meu, ce contează? sugeră Grebeniuc. Hai să încercăm puţină magie, adăugă el, adresându-i-se lui Şerşnev.

Calculatorul funcţionă. Li se dădu o maşină. V6 turbo, dar nu bătătoare la ochi, versiunea îmbunătăţită a unui cunoscut sedan de familie. Producţie locală, mii ca ea pe şosea.

Grebeniuc se urcă la volan şi, după ce merseră puţin, întrebă:

— Te simţi bine?

— Da, răspunse Şerşnev.

— E o senzaţie stranie, zise Grebeniuc. Ca şi cum cineva ne încetineşte. Vameşii. Trenul. Acum calculatorul.

Şerşnev se uită la el cu prefăcută surprindere.

— Ce e? N-ai dormit destul?

— Ba da. Scuze. Doar ideea asta stupidă.

— Se mai întâmplă, replică Şerşnev.

Nu se aşteptase la o astfel de percepţie din partea tehnicianului. Îi convenise să nu ştie nimic despre partenerul său: la ce bun, n-aveau de gând să fie prieteni. I se spusese că era un profesionist şi asta era de-ajuns. Şerşnev regreta că nu-l evaluase, nu-i aflase antecedentele. Acum era prea târziu, ar fi fost lipsit de tact. Va trebui să aştepte momentul potrivit.

Şerşnev era bucuros să iasă din oraş şi să se îndrepte spre Germania, spre ţintă, să lase în urmă ziua precedentă. Să se convingă că băiatul din trecut era doar un accident nebunesc, o amintire nechemată din propria istorie. Şi acum Grebeniuc cu întrebarea lui!

Şi vremea se înrăutăţise. Norii umpleau cerul şi începuse să burniţeze. Grebeniuc porni ştergătoarele, apăsă butonul spălătorului – două jeturi slabe ţâşniră şi căzură. Parcară,

cumpărară apă, porniră GPS-ul. Sistemul se încărcă şi stabili traseul – părea corect în privinţa kilometrajului, puţin peste trei ore, gândi şovăielnicul Şerşnev – şi o porniră la drum. Vocea femeii transmitea comenzile în engleză; stânga, dreapta, sens giratoriu, a doua ieşire.

În cele din urmă, doamna fără trup îi băgă într-un ambuteiaj pe un drum în construcţie. Virajul pe care-l ceruse ea era blocat.

— N-au actualizat aplicaţia, presupun, zise Grebeniuc şi Şerşnev aşteptă să vadă dacă va continua, dacă va aduce în discuţie întârzierile ciudate şi stupide.

Însă maiorul nu mai zise nimic şi reveni în trafic.

Nu mai burniţa, ci turna de-a dreptul. Ştergătoarele funcţionau la turaţie maximă, cel din dreapta scârţâia. Ieşiră pe autostrada, însă şi acolo maşinile abia dacă se mişcau. Departe, pe deal, puteau vedea pulsul ritmic al luminilor albastre.

Minus nouăzeci de minute.

În cele din urmă ajunseră la locul accidentului. Poliţia dădea voie maşinilor să conducă pe contrasens. Un camion răsturnat zăcea de-a lungul şoselei. Asfaltul era acoperit cu bucăţi din lăzile de lemn şi cu cioburi de sticlă. Ochiurile de vin de culoare închisă deveneau mai deschise la culoare în ploaie şi un miros acru se strecura prin fereastra deschisă. În cealaltă parte a şoselei, cei de la salvare se adunaseră în jurul unei maşini distruse. Airbagurile dezumflate erau acoperite de sânge.

— Bine că au avut vin, glumi Grebeniuc. E destul pentru priveghi.

Odată instalat pe scaunul şoferului, schimbase vitezele – un adevărat tehnician. Conducea înţelept, eficient şi Şerşnev simţi superioritatea pe care o dobândise de la maşină, cei două sute patruzeci de cai putere care recunoşteau o mână fermă.

Minus două ore şi jumătate.

— Nu te mai tot uita la ceas. O să ajungem, zise Grebeniuc încrezător.

Schimbă în modul sport, apoi goni pe banda din stânga. Şoseaua era liberă după ambuteiaj, ploaia cădea mai tare, ştergătoarele abia dacă făceau faţă. Grebeniuc conducea cu viteză constantă, fără să încetinească la curbe. Şerşnev era pe deplin încrezător, rămase privind prelatele aplatizate de vânt ale camioanelor, copacii şi bornele kilometrice pe lângă care treceau.

O maşină roşie în faţă, un vehicul subdimensionat de oraş. Grebeniuc semnaliză cu farurile. Nu voia să-i lase să-l depăşească, probabil se pregătea pentru o ieşire în partea stângă. Grebeniuc dădu să treacă pe partea dreaptă, şoseaua făcu o curbă, în momentul în care maşina roşie se mută pe banda din dreapta fără să semnalizeze.

Trecură, evitând la mustaţă un derapaj, atingând bordura.

Un câine pe bancheta din spate. Un Schnauzer uriaş. Geamurile erau aburite pe interior şi şoferul nu putea vedea nimic.

Trei ore şi jumătate.

Ar fi trebuit să se apropie de locul de desfăşurare a operaţiunii şi să-l verifice. Curând avea să se întunece, mai ales pe o vremea ca aceasta.

— În zece kilometri viraţi la dreapta, anunţă sistemul de navigaţie.

Şerşnev se încordă.

— E prea curând.

— Vom vedea când vom ajunge acolo, replică Grebeniuc. Dar cred că nu e prea curând.

Ajunseră în vârful dealului şi prin coridorul înceţoşat de ploaie oblică văzură culmile întunecate învăluite într-o ceată albastră-cenuşie.

Maşina ieşi de pe şosea.

Se auzi ca o împuşcătură trasă cu un amortizor.

Grebeniuc ţinu de volan. Anvelopa din dreapta faţă explodase, cauciucul fâlfâia pe şosea. Se opriră chiar lângă parapet; dedesubt era o pantă abruptă şi plină de bolovani.

Când dădură jos anvelopa, găsiră un ciob.

— Incredibil, zise Grebeniuc scuturând din cap. Poate n-ar fi trebuit să ne petrecem timpul cu muierile seara trecută. Ştii, pot face orice, dacă nu te plac. Ar fi trebuit să le dăm bacşiş.

Şerşnev nu-şi dădea seama dacă partenerul său glumea. Pur şi simplu abia aştepta ca toate astea să se termine. Ţinta avea să moară, ghinionul să se sfârşească. Pur şi simplu trebuia să ajungă la el.

Bine că roata de rezervă era de dimensiune normală, deşi cricul era cam firav. Se murdăriră schimbând roata şi acum aveau nevoie să ajungă la un magazin ca să-şi cumpere nişte blugi; cealaltă pereche a lui, adică a lui Ivanov, rămăsese în

valiza pierdută la aeroport.

— Mi s-a întâmplat o chestie asemănătoare odată, continuă Grebeniuc. Zâmbeşte, eşti la camera ascunsă. Era într-o misiune. Mi-am dat seama că şmecheria era să nu-mi fac griji, să nu mă agit sau panichez. E ca o mlaştină sau ca nisipul mişcător, dacă te laşi copleşit. O să treacă.

— Am înţeles, zise Şerşnev. Hai să mergem.

Se apropiau de o bifurcaţie. GPS-ul le indica să o ia la dreapta: un viraj în trei kilometri, un kilometru, cinci sute de metri. Şerşnev folosi ecranul tactil pentru a mări harta. Asistentul electronic îi trimitea din nu ştiu ce motiv pe un drum lăturalnic prin următoarea vale.

— Deci, virăm? întrebă Grebeniuc.

— Mergi înainte, ordonă Şerşnev.

Drept în faţă, două autostrăzi se uneau. Pe rampa lată şi înclinată, Şerşnev observă că ajunseseră din urmă maşina roşie. Avea avariile pornite: probabil şoferul se rătăcise şi căuta ieşirea. Grebeniuc încetini şi se mută pe banda stângă. Însă maşinuţa roşie merse brusc în marşarier. Grebeniuc frână şi merse şi el în marşarier, şi cu toate astea maşina roşie le izbi aripa.

Amândoi săriră afară din maşină. O îndoitură, vopseaua răzuită. Nimic îngrozitor. Însă acum maşina era prea vizibilă.

Bara de protecţie şi stopurile maşinii roşii erau făcute praf.

Grebeniuc râse brusc şi dădu cu pumnul în capotă.

— Băga-mi-aş. Aşteptai să ne prinzi într-o ambuscadă, dobitocule?

Şerşnev se relaxă. Asta era o comedie. O glumă. Când o să povestesc mai târziu, nu mă va crede nimeni. În mod evident tipul ăsta a luat prânzul cât timp am schimbat noi roata. Şi a apărut exact când am trecut noi, un dobitoc kamikaze.

— Ar trebui să plecăm de aici? sugeră Grebeniuc.

— Şi dacă sună la poliţie? zice că-i vina noastră. Că l-am lovit din spate. Şi le spune o întreagă poveste, că am încercat să-l facem să derapeze şi am provocat accidentul.

Şoferul ieşi din maşină, un bărbat gras cu păr grizonant şi ochelari. Îşi calmase câinele care lătra speriat. Cu toate astea, nu părea buimăcit; se aplecă peste portbagaj, se uită dedesubt şi zise ceva în limba locală. Şerşnev îi semnală că nu înţelege şi îi răspunse în engleză – inutil, de vreme ce bărbatul continuă să

trăncănească în propria limbă. Scoase un telefon, sună pe cineva, bolborosi ceva, apoi le făcu semn cu palma să aştepte şi se urcă în maşină.

Distracţia se terminase. Şerşnev şi Grebeniuc se priviră. Ploaia încetase, ultimele picături se izbeau de parbriz.

— Trebuie să aşteptăm. Vom găsi noi o cale să ieşim din asta, zise Şerşnev.

Clocotea pe dinăuntru. Râsul fu înlocuit aproape imediat de o furie căreia nu putea să-i cedeze; însă nici nu şi-o putea înăbuşi, ci doar amâna, iar Şerşnev îşi promise că, în curând, foarte curând va putea să o simtă.

Poliţia sosi aproape douăzeci de minute mai târziu; părea că trecuse o oră. Schimbară câteva cuvinte cu şoferul maşinii roşii şi veniră la ei.

— Dădea cu spatele pe autostradă. Nu-i vina noastră, începu Şerşnev în engleză.

— Da, da, ştim, răspunse poliţistul surprins oarecum de agresivitatea lui. Şoferul a raportat asta. Ne-a sunat să întocmim un raport pentru compania de închirieri auto.

Grebeniuc clipi.

Raportul fu scris repede. Făcură câteva fotografii la bara lovită cu iPhone-urile lor. Ofiţerul, un poliţist tânăr de provincie cu o engleză bună, întrebă în timp ce le înapoia documentele cu un aer plictisit, căutând ceva care să-l distragă de la activitatea sa:

— Încotro vă îndreptaţi?

Ei exersaseră replica potrivită acoperirii. Nu existau obiective turistice obişnuite lângă rezidenţa subiectului, izvoare termale sau canioane cu platforme de observaţie. Era doar un singur loc. Cei de la ambasadă mergeau acolo în fiecare an ca să depună coroane de flori. Aşa că propuseră asta.

— La muzeu, zise Şerşnev. Ştiţi, monumentul...

— Aţi trecut de el, zise poliţistul cu însufleţire. Vă putem arăta drumul, oricum ne îndreptam în direcţia aceea.

Şerşnev nu riscă să-i spună că fuseseră deja acolo – dacă şoferul le spusese că se întâlniseră deja pe drum? Kilometrajul nu se va potrivi cu kilometrii parcurşi. Era pierdut în căutarea unui răspuns, surprins de amabilitatea excesivă, de promptitudinea stupidă de a fi de ajutor. Un cretin chemase poliţia să se ocupe de ei. Alţi cretini aveau să-i însoţească acum.

De ce nu-i lăsau pur şi simplu în pace? Şi ce-l făcuse pe el să spună asta? Ar fi putut să evite un răspuns. Totul părea în regulă, însă cuvintele sunt ca lipiciul instant, ţine atât cât nu-l poţi îndepărta.

— Mulţumesc, zise Şerşnev. V-am fi recunoscători...

— Ce-i cu tine? îi şopti Grebeniuc în maşină. De ce dracu avem nevoie de asta?

— Cum puteam refuza? răspunse Şerşnev iritat, furios pe greşeala sa. Să spun, o, ne-am răzgândit? Hai să ne întoarcem? Nu putem să atragem atenţia. Trebuie să ne comportăm în felul în care se aşteaptă. Îmi amintesc harta. Nu-i departe. Trecem în goană şi ne întoarcem. O călătorie rapidă.

— Sunt greu de înţeles, insistă Grebeniuc. Ţi-i poţi imagina pe poliţaii noştri comportându-se aşa?

— Asta-i Europa, zise Şerşnev. Obişnuieşte-te.

Capitolul 18

Kalitin se trezi mult după prânz. Avea capul limpede, cu toate că băuse mai bine de jumătate de sticlă de coniac. În duş, hotărî să plece a doua zi, nu atunci. Să facă ordine în calculator, să ardă nişte hârtii pe seară. Să se asigure că recipientul Neofitului era gata pentru călătorie şi putea face faţă salturilor de pe şosea, căderilor neaşteptate, zdruncinăturilor sau izbiturilor.

Sticla de parfum fusese ţinută timp de decenii în seif. Kalitin, văduvit de laboratorul său, nu putuse muta Neofitul într-un recipient mai sigur. Nu putuse nici măcar să verifice recipientul: valva era oare intactă? Tehnicienii de pe Insulă îi promiseseră că sticla umplută avea să rămână sigilată pentru totdeauna. Dar Kalitin îşi amintea de soarta soţiei sale şi era foarte grijuliu.

Frigiderul era gol şi nu avusese chef să mănânce în ziua precedentă în drum spre casă. Se hotărî să ia prânzul în sat. O omletă cu cârnaţi şi jumări şi un ceai revigorant cu ghimbir. Apoi, acasă un somn de vreo două ore, urmat de un duş cu apă caldă şi rece. Cafea. Asta îi va îndepărta slăbiciunea din degete, îi va ascuţi mintea şi va putea să împacheteze cu grijă Neofitul, acel copil capricios şi periculos, în cutia de transport.

Conduse pe drumul obişnuit, pe lângă biserică, şi se îndreptă spre râu. Restaurantul era gol, aici oamenii ţineau cont de ora meselor. Kalitin se duse pe terasa îndepărtată, aflată deasupra apelor morii, unde păstrăvii argintii stăteau în apa care se învârtea încet, prinzând muştele şi gândăceii de la suprafaţă. Aici îl cunoşteau şi-i făceau omleta cum îi plăcea – fără să ardă şunca, adăugau ardei gras; îi părea rău că va trebui să părăsească toate astea.

Auzi nişte paşi politicoşi şi profesionişti în spatele său: trebuie să fie proprietăreasa. Îi aducea adeseori câte ceva din partea casei, ştrudel sau clătite cu gem.

Însă era Travniček. Sutană neagră, chip inexpresiv. Kalitin se cutremură.

— Scuze, îi zise pastorul. Bună dimineaţa. Putem vorbi puţin?

Trebuie să fie din nou ceva legat de acoperiş sau vitralii, se gândi Kalitin cu regret. Când venea vorba de reparaţii, Travniček

era insuportabil.

— De ce te necăjeşti atât de tare, îi spusese odată cineva. Biserica e aici de şase sute de ani şi va fi aici alţi şase sute.

— E Casa Domnului, replicase Travniček cu semeţie, ca şi cum chiar credea că Dumnezeu locuia în acel hambar de piatră.

— Bineînţeles. Vrei nişte ceai?

Kalitin se hotărâse să se distreze puţin înainte de plecare şi poate chiar să-i dea bani, să-l lase pe preotul acela ridicol să se bucure de o victorie neaşteptată.

— Mulţumesc.

Pastorul se aşează, aranjându-şi sutana cu un gest pretenţios şi feminin.

— Ai trecut pe lângă mine ieri, ţi-am făcut cu mâna, însă n-ai oprit.

Începe, îşi spuse Kalitin. Ce s-a spart sau s-a prelins de data asta?

— Eram gata să vin la tine acasă, însă iată-te. Ăsta e un semn bun.

Ceva nou, îşi zise Kalitin. Escrocul nu venise niciodată acasă înainte.

— Vezi tu, cât timp ai fost plecat... Au venit nişte oameni acasă la tine. Agenţi. Filaj extern.

— Agenţi? Acasă la mine?

Kalitin nu prea înţelegea ce-i spusese pastorul.

Se uită la bărbatul jenat, la mâinile sale durdulii cu peri rari şi incolori, la sânii flasci – trebuie să fie ceva hormonal, îşi spuse el – de sub sutană. Un miracol al naturii!

— Da. La tine, răspunse pastorul simplu.

— Părinte, v-aţi închipuit.

Kalitin era sincer.

— Ce agenţi? Ce sunt eu, un spion? Trebuie să fi fost nişte turişti care s-au pierdut. Vă uitaţi prea mult la televizor.

Dar înăuntrul său se simţea de parcă o baghetă din sticlă pentru amestecul reactivilor tocmai pocnise.

— N-ai întrebat pe cine am văzut, zise Travniček cu un mic zâmbet. În regulă. Nu voi insista. Însă îţi voi explica pentru binele tău de ce nu greşesc. Nu-mi place să vorbesc despre asta, dar... mi-am petrecut nouăsprezece ani sub supraveghere. În ţara care nu mai există, slavă Domnului. În fiecare zi. La biserică. Pe stradă. La magazin. Le cunosc specia foarte bine.

Înfăţişarea. Comportamentul. Metodele. Deci, erau agenţi. Oameni din trecutul meu. Totuşi, de astă dată cu feţe slave.

Kalitin putea auzi apa năvălind pe pietre. Propoziţiile pastorului se dizolvau, pierdute în spatele vuietului care crescuse brusc şi devenise ameninţător.

Casa. Recipientul cu Neofit. Omleta neterminată din farfuria sa. Planurile pentru a doua zi – totul căzuse. Acum era doar trupul său, îmbătrânit, slăbit, atât de uşor de omorât cu un glonţ.

Nu, nu, nu va fi niciun glonţ, gândi Kalitin cu neputincioasă oroare. Vor trimite pe cineva cu Neofit. Aşa ar proceda ei.

Numai gândul că Neofitul ar fi pe undeva prin apropiere, pe mâinile altcuiva, îi dădea lui Kalitin ameţeli. Îşi aminti chipul albastru şi inuman al Verei. De ce nu distrusese el toate celelalte mostre, înainte să fugă? Fusese în laborator. N-o putuse face. Îi părea rău.

— Cu cât timp în urmă? întrebă Kalitin, controlându-se.

Spera că asta să se fi întâmplat cu o zi sau două în urmă, ceea ce însemna că avea timp suficient.

— Acum nouă zile, replică Travniček. Din păcate. N-am ştiut unde să te sun. Cred că au raportat că nu i-a văzut nimeni. E uimitor, însă oamenii adeseori nu-i observă pe preoţi. Pentru ei, noi suntem un anacronism. Ai un loc unde să te duci?

— De ce întrebi? întrebă Kalitin în mod automat; nouă zile îi luaseră aproape toată speranţa.

— Locuieşti aici. Eşti enoriaşul meu, chiar dacă nu mergi la biserică, replică Travniček cu demnitate.

Cuvintele pastorului dădură naştere unui sentiment straniu de încredere, ca şi cum îi fusese trimis un animal inteligent care îl va salva, o şopârlă deşteaptă care cunoştea pasaje secrete printre pietre.

Mintea sa începu să analizeze posibilităţile.

Fusese găsit după invitaţia de a se alătura anchetei. Asta însemnă că scurgerea era de acolo. Nu putea cere ajutorul, ar putea ajunge la o cârtiţă. Poate chiar acesta era planul: să intre în panică, să ceară ajutorul, evacuarea.

Câţi vor veni? Doi. Kalitin îi consultase pe cei care scriseseră manualul. Vor veni cu maşina. Era foarte posibil să fie deja aici. Lângă casă. În pădure. Pe dealuri. Cu binocluri. Aşteptându-l să se întoarcă.

N-avea unde să fugă. N-avea cui să ceară ajutorul. Trebuia să ajungă acasă. Neofitul era acolo, era biletul lui. Fără substanţa mortală şi cu un diagnostic fatal nimeni n-avea nevoie de el. Era un nimeni. Nu-i vor trata afecţiunea decât dacă le arăta marfa mai întâi.

— Hai să-ţi scoatem maşina din parcare, zise Travniček încet. Cu siguranţă ei îţi cunosc numărul de înmatriculare. Presupun că nu vrei să suni la poliţie?

Kalitin scutură din cap.

— Hai să mergem, zise Travniček. Nu uita să-ţi achiţi nota.

— Unde? întrebă Kalitin, ridicându-se şi întinzând mâna după portofel.

— La biserică. Unde altundeva? replică Travniček. Că doar nu crezi că te vor căuta la biserică?

Kalitin nu avu niciun răspuns.

— De ce mă ajuţi? întrebă el, de îndată ce trecură pragul bisericii.

Maşina era ascunsă în spatele tufişurilor din zona pentru coşuri de gunoi; dacă n-ai fi ştiut că era acolo, n-ai fi găsit-o.

— E datoria mea, zise preotul, încuind uşa.

— În regulă. O să întreb altfel. De ce mă ajuţi – pe mine?

Kalitin fu cuprins de un râs isteric, o reacţie la frică.

— E datoria mea, repetă Travniček.

— Ascultă, nu ştii nimic despre mine, chicoti Kalitin. Nu sun la poliţie. Asta nu te îngrijorează?

— Aşteaptă, aduc nişte vin, răspunse Travniček cu amabilitate. E pentru împărtăşanie, adăugă pe un ton de scuză. Dar ai nevoie de o gură sau două. Ca să te linişteşti.

Kalitin rămase în picioare nedumerit.

Era prima oară când intra în biserica pe care o văzuse de afară de mii de ori.

Tavanul sub formă de cupolă îi amintea lui Kalitin de laboratorul său. Da. Lucraseră într-o fostă biserică. Aceleaşi ferestre înguste, ziduri extrem de groase, acelaşi model.

Se uită îndeaproape la pereţi, merse încet de-a lungul şirurilor de bănci din lemn solid. Era întuneric. Nu putea vedea bine. Cu toate astea, picturile i-ar fi părut serbede şi lipsite de înţeles într-o lumină mai bună. Cine erau bărbaţii cu bărbi şi nimburi – apostoli, sfinţi? Ce făceau? Care era semnificaţia poziţiilor lor?

Ajunse la altar. Arcadele erau mai curbate şi figurile de pe ele atârnau deasupra lui Kalitin. Judecata de Apoi, asta înţelegea. Era singurul lucru pe care-l putea înţelege în biserică fără să stea pe gânduri.

Privi din nou la compoziţia arhitecturală, la forma spaţiului. Îşi aminti de îngerul cu trompetă, tăiat de la mijloc, şi cugetă, fericit că îi revenise abilitatea de a gândi profund: forma dictează subiectul.

Dedesubt, la nivelul ochiului, diavoli încornoraţi cu limbi albastre îi atacau pe păcătoşi cu furci; monştri cu mulţi ochi trăgeau trupurile în abisul purpuriu, sub nivelul podelei.

Deasupra, în aureola difuză de lumină, oastea cerească alunga creaturile care zburaseră prea sus, pe teritoriul interzis. În centru, Iisus stătea pe un nor. De-o parte şi de alta, în forma de pană a arcadelor, îngerii suflau în nişte trompete lungi.

Cel din dreapta semăna oarecum cu cel de pe Insulă, de parcă doi artişti diferiţi pictaseră aceeaşi creatură.

Asta trebuie să fi fost acolo, gândi Kalitin, văzând întreaga pictură. Asta era! Judecata de Apoi! Şi noi care lucram chiar sub ea. Printre diavoli invizibili şi monştri înlăturaţi de pe pereţi.

Kalitin se înfioră. În biserică era frig. Calcarul poros părea să fi absorbit umezeala râului, iar acum o elibera în interior.

Travniček se întoarse cu vinul. Kalitin îl dădu pe gât – dulce, aromat.

Hotărî să rămână aici până la căderea nopţii. Acum, serios vorbind: cine l-ar fi căutat la biserică?

La adăpostul întunericului, s-ar fi putut duce prin pădure până la uşa din spate. Ei nu ştiau ce ştia el despre ei; dacă asasinii erau acolo, s-ar fi aşteptat ca el să vină cu maşina pe la uşa din faţă. Atât timp cât Travniček nu se răzgândea şi nu-l turna. Ar trebui să-l roage să se ducă la el acasă? Cum să-i explice oare prezenţa recipientului?

— Te voi ajuta, îi zise Travniček pe neaşteptate. Dar trebuie să mă asculţi până la capăt, zise el pe un ton solemn şi aspru.

— În regulă, zise Kalitin cu grijă.

Să spună orice doreşte, atâta vreme cât putea rămâne acolo până la noapte. Ciudat, se simţea în siguranţă în biserică. Îşi imagină cum arăta aceasta de afară – sumbră, întunecată, neaparţinând nimănui şi inspirând o încredere asemănătoare celei pe care o simţise pe Insulă.

— Doar să nu te superi, adăugă Travniček. Nu mă pricep să fiu pastor. Îţi aminteşti de Hessman? De agentul imobiliar care ţi-a vândut casa?

— Da, zise Kalitin nedumerit. Ce-i cu el?

— Voi încerca să-ţi explic, continuă Travniček cu braţele încrucişate pe piept. Ai fost la înmormântarea lui. Hessman a fost ofiţer în securitatea statului. A lucrat în departamentul care supraveghea religia.

— El ţi-a spus de mine? întrebă Kalitin grăbit, amintindu-şi deducţia perceptivă a agentului în legătură cu el.

— Nu, bineînţeles că nu. Vorbeam rareori. Eu eram cel care ştia despre el. Hessman – vezi tu – s-a dovedit un foarte bun agent imobiliar. Tranzacţiile sale au fost impecabile. Dacă nu s-ar fi alăturat serviciului în tinereţe, ar fi putut duce o viaţă cinstită. Din vânzarea caselor. A făcut rău doar la comandă. A urmat ordinele, nimic mai mult.

— De ce-mi spui asta? întrebă Kalitin cu nervozitate.

— Poate părea că bat câmpii. Ţi-am spus că sunt un pastor prost, zise Travniček în grabă. Acest Hessman... vezi tu, am avut altercaţii cu alte persoane din departamentul lui. Ei abordau diferit serviciul.

— În ce fel?

Kalitin era amuzat; lăsă nebunul să trăncănească cât timp stăteau şi aşteptau.

— Obişnuiam să numesc asta creativitate în numele răului, replică Travniček cu modestie. Chiar aşa: problema creativităţii în numele răului.

Kalitin decise să facă o remarcă răutăcioasă la adresa pastorului, atât de liber, atât de serios şi naiv. Ştia că Travniček nu-l va da afară indiferent de ce spunea sau făcea. Kalitin se gândi la Insulă şi, bucurându-se de faptul că Travniček nu ştia cine era el, întrebă cu prefăcută însufleţire:

— Ce ştii tu despre rău? Ce ai văzut? Crezi că răul este supravegherea de care ai avut tu parte?

— Ai dreptate, recunoscu Travniček. Ştiu puţine lucruri. Mai puţine decât ar trebui. Însă, în acelaşi timp, n-ai dreptate.

Vocea i se schimbă, devenind mai profundă, mai calmă.

— Am văzut răul. Semnele sale din naştere. Biserica noastră are misiuni umanitare. Am călătorit. În Iugoslavia. În Caucaz. În Siria. Am văzut lagăre de concentrare şi nu le-am putut

deschide porţile. Am văzut râpe pline de cadavre doborâte de gloanţe. Bărbaţi omorâţi de soldaţi pe câmp, aruncaţi goi în zăpadă. Un sat după un atac chimic. Oamenii se ascundeau în pivniţe, însă gazul tot ajungea la ei. Copiii acolo au pielea măslinie. Dar când i-au scos din pivniţe, erau toţi albi. De ceară. Semnele din naştere ale răului. Le-am văzut.

— Ajunge. Te cred.

Kalitin voia ca preotul să tacă. Putea ghici de unde venise gazul. Ca să-i oprească şirul gândurilor, ca să-l zăpăcească pe pastor, întrebă:

— Spune-mi, ce ţi s-a întâmplat la faţă? Te-ai îmbolnăvit în timpul călătoriilor? În Orient sunt nişte infecţii oribile.

— Mă aşteptam la întrebarea ta, răspunse Travniček calm. Ei bine, îţi voi spune. Te va ajuta să mă înţelegi mai bine.

Capitolul 19

Şerşnev văzuse lagăre de concentrare adevărate. Bineînţeles, în Cecenia erau numite puncte de filtrare de către ruşi, construite la repezeală pe terenul unei fabrici pe jumătate distruse, câtă vreme exista un gard înalt. Uneori, pur şi simplu pe un câmp: patru turnuri şi un rând de sârmă ghimpată întinsă între stâlpi.

Însă nu văzuse niciodată un muzeu pe locul unui fost lagăr. O veche fortăreaţă, ziduri de pământ, forturi solide din cărămidă. Cazemate care serveau drept celule.

Burniţa. Se învârtiră de colo-colo, fără să ştie încotro să meargă, prefăcându-se că citesc panourile cu informaţii.

Lucrurile n-aveau cum să fie mai ridicole. Şerşnev se simţea păcălit. Cum se exprimase Grebeniuc? Aderenţa creştea în mod supranatural. Sau poate maiorul nu spusese asta, Şerşnev o gândise singur? De ce se afla aici? Erau conduşi printre copaci de un duh al pădurii. Era raţional să recunoşti asta. Imposibil să ignori faptele.

Dar Şerşnev era pierdut. În experienţa sa exista un singur indiciu al unei posibile explicaţii.

Tot ce putea extrage din memoria sa era stupefacţia deprimantă cu care urmărea filmele lui Charlie Chaplin, copil fiind. Mai ales acela cu boxerul. Şerşnev fusese într-un club de box, unul condus de Şeredega, boxer de categorie uşoară, fost campion al armatei, câştigător de premii naţionale, iar Şerşnev nu fusese chiar unul dintre cei mai slabi elevi ai săi. Şeredega îi scrisese mai târziu o recomandare pentru admiterea la şcoala militară specială.

Aşa că, atunci când Şerşnev se uita cum firavul Chaplin îşi bate joc de puternicul său adversar, care l-ar fi doborât din prima lovitură, îşi încorda neajutorat pumnii şi regreta că nu se afla în ring, pentru că i-ar fi arătat el cum se făcea asta.

Şerşnev nu-şi amintea nimic altceva decât magia bufonului de a se strecura, felul în care clovnul câştiga pentru că toate fandările erau de partea sa, pentru că arta comediei se bazează pe o continuă violare a realităţii, a lucrurilor obişnuite, a

lucrurilor corecte. Era o paralelă, dar nu o explicaţie.

Poliţiştii care le arătaseră cum să ajungă la monument îi însoţiseră, de fapt, până în parcarea muzeului. Le făcuseră cu mâna. Dar în loc să plece, se aşezară la o masă sub o umbrelă şi comandară ceva chelneriţei. Puteau vedea toată parcarea de la locurile lor. Nu aveau un loc unde să se ascundă, în fine, nimic în afară de câmpurile goale dimprejur. Grebeniuc scoase un pachet de ţigări şi îşi aprinseră câte o ţigară, sperând că poliţişti vor bea o cafea şi vor pleca. Însă chelneriţa se întoarse cu o tavă: doi hamburgeri uriaşi şi cartofi prăjiţi; porţii mari. Aşează farfuriile pe masă şi li se alătură, fumând; ea le spuse ceva şi ei râseră – îi puteau auzi, cu toate că vântul bătea în cealaltă direcţie.

— Asta o să le ia ceva timp, zise Grebeniuc ursuz.

Poliţiştii se uitară la ei. Ofiţerul superior le făcu semn cu mâna înspre porţi – acolo trebuie să meargă.

— Hai să mergem, ordonă Şerşnev cu o voce pierdută. Cu cât începem mai devreme, cu atât vom termina mai repede.

Aşa că hoinăriră între zidurile fortăreţei, ocazional întâlnindu-se cu alţi vizitatori. Voiau să rămână într-un loc, însă observară camerele video – cine ştie? Poate vor trimite pe cineva să vadă ce se întâmpla.

Bine că n-avem legătură directă cu şefii, îşi spuse Şerşnev. Ce le-ar raporta? Cum le-ar putea explica întârzierea? O vizită la muzeu? Dacă ar ieşi la iveală această prostie, ar fi daţi afară din departament. Ar avea noroc să-şi păstreze slujbele. Dar asta era o problemă pentru mai târziu. Vor putea să iasă basma curată. Să inventeze o poveste în legătură cu nişte probleme cu maşina, orice, important era să plece de aici, să se reîntoarcă pe traseul lor.

Şerşnev era îngrijorat şi în legătură cu Grebeniuc. Partenerul său era tăcut. Probabil îşi plănuia raportul, ticălosul. Trebuia să-l aibă pe maior de partea sa, să-l facă să fie de acord cu orice poveste inventa.

Şerşnev putea cere ajutorul spionilor rezidenţi în ambasadă. Putea face rost de bani, de date prin satelit, de arme. Era obişnuit să fie parte din puterea statului. Acum acea putere era irosită, se scurgea în nisip şi era inutil să ceri ajutor – ajutor împotriva cui? Împotriva lui Charlie Chaplin? A lui Mr. Bean?

Se sufoca. Se puseseră de acord să petreacă jumătate de oră

la muzeu. Suficient pentru ca poliţiştii să plece. Trecuseră nouăsprezece minute.

Grebeniuc veni de după colţ, calm, stăpân pe sine. Se opri doi paşi mai departe şi privi în tavan, la duşurile simple şi cenuşii de deasupra, imposibil de atins. Şerşnev îşi dădu seama că se afla într-o fostă cameră de gazare. Era uşa aceea grea de oţel, aşezată pe roţi. Voia să plece, însă Grebeniuc îl reţinu punându-i o mână în piept.

— Ascultă, domnule locotenent-colonel.

Şerşnev se uită instinctiv spre uşă. Slavă Domnului că acele camere nu înregistrau şi sunetul. Practic, Grebeniuc era în mâinile lui acum. Le divulgase acoperirea. Dacă ar raporta că maiorul i-a spus gradul într-un loc public, Grebeniuc ar fi arestat. Oare îşi pierdea minţile?

Dar Grebeniuc părea cât se poate de bine, de fapt.

— Ascultă, domnule locotenent-colonel, repetă el încet. Acesta pare un loc bun pentru o discuţie liniştită.

Şerşnev era mai înalt, mai puternic. Şi fusese altfel instruit. Se dădu mai aproape şi şopti un ordin.

— Gura! Hai să mergem!

— Stai puţin, zise Grebeniuc, ridicând mâinile într-o manieră conciliantă. Amândoi simţim că ceva e în neregulă. Eu sunt tehnician. Aveam reguli stricte. Dacă lucrurile nu funcţionează, trebuie să găsim motivul.

— Tocmai asta-i ideea, tu eşti tehnician, Şerşnev accentuă cuvântul. Dar vorbeşti prostii.

— Tehnologia te învaţă multe lucruri, zise Grebeniuc. Ţi s-a întâmplat vreodată ca maşina să nu vrea să-ţi pornească, chiar dacă totul pare în regulă? Apoi, să pornească pur şi simplu? De parcă ar fi aşteptat ceva?

Şerşnev încuviinţă fără prea mare tragere de inimă.

— Despre asta vorbesc.

Grebeniuc îşi uni degetele, apoi şi le masă.

— Ne place să spunem că dacă ceva care trebuie să meargă nu merge, motivul e fie la intrare, fie la ieşire. Mie mi s-a întâmplat asta odată. Am mers să ofer consiliere. Două încercări, două eşecuri. Detonatoarele nu voiau să funcţioneze. Verificaseră totul, bineînţeles, nu treaba obişnuită, făcută în pripă. Ei bine, am fost trimis să verific dacă nu era sabotaj. A fost foarte ciudat. Am verificat – nici eu n-aş fi putut face

lucrurile mai bine. La locul de testare, funcţionează. La locul de acţiune, nu funcţionează. M-am gândit şi am zis: trimiteţi altă echipă. Tehnologic este în regulă. E ceva în neregulă cu omul. Au zis: chestia asta e oficială? Am zis: oficial voi scrie că tehnologic e în ordine şi că motivul pentru eşec nu e clar. Dar mai bine aţi trimite alţi oameni. Au trimis şi ce crezi? A sărit în aer perfect. Dar tipul era încă în viaţă. Gărzile lui de corp L-au acoperit. Era în viaţă. Dumnezeul lui bărbos era puternic.

Grebeniuc îşi îndepărtă privirea şi chicoti.

— Şase luni mai târziu la împuşcat un recrut. Avea optsprezece ani. Cu caşul la gură, abia ieşit de la instrucţie. Nu putea deosebi o puşcă de curul lui. Sergenţii l-au trimis în pădure după nuci. Soldaţii mai deştepţi le cumpără de la piaţă şi zic că le-au cules ei. Nătărăul fără creier s-a dus în pădure. Ştii cum se termină de obicei aceste expediţii.

Şerşnev ştia. Văzuse filmuleţe pe care soldaţii şi le treceau unii altora pe casete. Mai târziu, acestea apăreau pe internet. Nu ştiuse că Grebeniuc fusese şi el acolo, în munţi, iar acum simţea o apropiere faţă de el, de parcă legaseră o prietenie la o băută.

— Deci tipul ăsta ar fi trebuit ucis în faţa unei camere de filmat. Sau vândut ca sclav. Cine ar plăti răscumpărarea pentru un recrut?

Grebeniuc se întrerupse.

— În schimb, a ucis trei bărbaţi dintr-o singură rafală. Nu ştiu cum s-a întâmplat, zise el. Nu ştia cine erau. A tras pur şi simplu pentru că s-a speriat.

— Deci crezi că-i din cauza noastră? întrebă Şerşnev direct.

— Sau a lui.

Grebeniuc arătă dincolo de munţi.

— Sau şi a noastră şi a lui. Spune-mi, întrebă Grebeniuc, există vreo pistă specială care să ducă la tine? Ştii la ce mă refer?

— Nu există, maior, răspunse Şerşnev cu hotărâre. Hai să plecăm de aici. O să ne ocupăm noi de el.

Trecură pe lângă clădiri şi cazemate, pe lângă zidul de execuţie şi se îndreptară către porţi. Copii cu jachete colorate intrau în curte, o excursie şcolară. Câţiva se adunară în jurul profesoarei, alţii vorbeau, chicoteau, îşi făceau selfie-uri în faţa celulelor.

Şerşnev îşi aminti ce citise în grabă. Trenuri din vest şi trenuri către est. Înfometare. Crematorii. Rămăşiţele a mii de prizonieri aruncate în râu.

Simţi dubla iraţionalitate a ceea ce se întâmpla, în acelaşi fel în care, uneori, vezi o aură dublă în jurul soarelui.

Ce se petrecuse aici fusese comis de ticăloşii cu care visase să se lupte când era puşti.

Dar acum, privind la turnurile renovate din lemn, la chipurile estompate în alb şi negru din fotografii – nu se putea abţine să nu-şi amintească ce văzuse el însuşi: aceleaşi turnuri de pază, celulele aglomerate şi înţesate de prizonieri, aceleaşi chipuri în alb şi negru, murdare, năpădite de bărbi.

Şerşnev ştia că acolo, ei făceau altceva. Ceva neplăcut, însă necesar. Acolo, oamenii din spatele sârmei ghimpate erau duşmani, nu victime.

Şi totuşi, asemănarea vizuală era atât de dureros de evidentă, încât acest lucru îl făcu pe Şerşnev să se lipească de zid.

Copiii care postau pe Instagram dublau pur şi simplu absurdul situaţiei. Se comportau ca şi cum trecutul nu-i putea atinge niciodată, nu trecutul îndepărtat al acestui loc şi nici trecutul recent al lui Şerşnev. Voia cu disperare să le arate că nepăsarea lor era în van; să-i uluiască, să-i copleşească cu o confesiune întâmplătoare şi dureroasă. Să-i păteze cu noroi adevărat. Dar deodată profesoara îşi termină explicaţia şi îi observă pe cei doi bărbaţi. Îi privi cu calm, iar Şerşnev simţi că era asemenea unei cloşti; toată lumea din câmpul ei vizual vag era un copil. Era legată de ei. Îi iubea şi ştia ceva despre ei, aşa nepăsători cum erau, amuzându-se indecent într-un loc al morţii, ceva ce Şerşnev nu va şti niciodată. Ştia şi îi va proteja. Marina era şi ea aşa.

Poliţiştii plecaseră din parcare. Grebeniuc ieşi pe şosea. Norii se subţiau şi o lumină palidă strălucea deasupra dealurilor, dezvăluind drumul.

Capitolul 20

Intraseră în a treia oră de când erau împreună.

Pastorul vorbea, Kalitin îl asculta pe jumătate atent, rostind câteva banalităţi când era nevoie. Travniček înşira nişte baliverne despre o prostie teologică. Nu răspunsese la întrebarea legată de ce i se întâmplase la faţă. Însă lui Kalitin nu-i mai păsa.

Dorinţa de a-l lua peste picior pe pastor dispăruse de mult. Teama acută, euforia posibilei mântuiri erau înlocuite cu o oroare mohorâtă, enervantă şi conştientă.

Acea oroare obişnuia să apară uneori în anii de început ai fugit sale. Kalitin nu putea adormi, făcându-şi griji că nu exista niciun loc pe pământ unde să se ascundă. Se urca în maşină, conducea pe drumurile împădurite şi şerpuitoare, imaginându-şi o haită de ogari pe urmele sale. Oroarea slăbise cu timpul, apoi dispăruse. Kalitin crezuse că fusese vindecat, că-şi păcălise blestemul. Nu putea înţelege de ce se reîntorsese acum, când era atât de vulnerabil. De unde venea acea precizie fatidică?

— Tânăr fiind, nu puteam înţelege de ce Dumnezeu permite ajutorul celor nedrepţi, spunea Travniček, iar Kalitin asculta, sperând să se piardă în şirul vorbelor acestuia.

Se întuneca. În cinci ore şi ceva s-ar fi putut întoarce acasă. Kalitin spera că ei nu-şi făcuseră apariţia încă. Dar, de îndată ce-şi imagină cărarea, îi apărură în minte: ascunzându-se în spatele tufişurilor şi copacilor, aşteptând dincolo de cotitura pe care o făcea drumul. Cenuşii, lipsiţi de chipuri.

— Tata a fost nazist, continuă Travniček, iar Kalitin încuviinţă istovit. Nu un simpatizant. Un nazist adevărat. A fost arestat după război şi eliberat repede. L-au ajutat prietenii săi. Aşa că a ţinut la convingerile sale până la moarte. Când i-am spus că aveam de gând să devin preot, a replicat: cel puţin nu o să te însori cu o evreică. Vicarul acestei biserici, Travniček gesticulă înspre cripte, – a ajutat şi el criminalii.

Kalitin aştepta ca Travniček să spună ceva despre casa de pe deal. Era gata să răspundă că nu ştia nimic despre asta.

Travniček oftă.

— M-ai întrebat despre chipul meu, zise el şi Kalitin ştiu că îl aştepta o poveste lacrimogenă despre cum Dumnezeu n-a reuşit să-şi vindece slujitorul credincios, cu toate că îi ajută pe ticăloşi.

Povestea era transparentă şi măruntă, iar Kalitin simţi un sentiment de uşurare.

— E o poveste lungă, zise Travniček. Îţi vor spune doar sfârşitul, altminteri toată noaptea n-ar fi de-ajuns. După cum ţi-am zis, ei m-au supravegheat o foarte lungă perioadă.

Kalitin simţi fiorii trecându-l din felul în care preotul spusese „ei”.

— Totul a început fiindcă le-am dat voie tinerilor să se întâlnească la biserică, să stea de vorbă. Atunci au deschis un caz împotriva mea. Nu se grăbeau, au încercat diverse metode. Practic, de-a lungul anilor m-am obişnuit cu ele. Apoi totul s-a schimbat.

Travniček făcu o pauză lungă. Kalitin se pomeni că-l ascultă atent.

— Un enoriaş a început să-mi înregistreze predicile, continuă el. Nu mi-a spus despre asta. Le-a dat voie prietenilor să copieze filmele. Ei le-au trecut de la unii la alţii. Dintr-odată, toate acele casete s-au înmulţit, s-au distribuit singure. Asemenea unei epidemii. Asemenea unui foc. Atât credincioşii, cât şi necredincioşii le-au ascultat. Acasă. La grupurile de la biserică. În cluburi. Poliţia le-a găsit la percheziţii, vameşii – în pachete şi bagaje. Înregistrările au fost trimise peste Zid. Au fost transmise la radioul din Occident. Zi de zi. Era foarte ciudat să-mi aud vocea la radio. N-am înţeles. N-am fost niciodată un bun orator. Eu doar predicam ca de obicei. Însă se pare că oamenii auzeau ceva ce eu nu puteam auzi. Adevăratul Cuvânt al Domnului.

Travniček îşi atinse buzele cu degetele.

— M-am speriat, zise el încet şi hotărât. Ziarele din Vest au început să scrie despre mine. Să mă numească martir. Chiar un „adevărat sfânt”.

Travniček zise ultimele cuvinte aproape în şoaptă.

— Blasfemie!

Kalitin descoperi că-l înţelegea pe pastor. El fusese numit „speranţa ştiinţei” la o şedinţă de partid, numit în prezidii onorabile. El îi aşteptase să termine, astfel încât să se poată întoarce în laborator. Oroarea se diminua de parcă povestea pastorului excentric izgonise umbrele rătăcitoare ale asasinilor.

— Ei, bineînţeles, s-au îngrijorat de-adevăratelea. Au considerat că eu eram cel care făcea înregistrările. M-au chemat la o discuţie. Am încercat să le explic că n-aveam nimic de-a face cu asta. Bineînţeles, nu m-au crezut. Cine ar fi crezut? Era, practic, un miracol. Un adevărat miracol.

Molâu, gândi Kalitin cu plăcere. Puţină presiune şi a cedat. Lui Kalitin îi plăcea ideea că propria frică era mult mai justificată.

— Au venit la biserică, zise Travniček. Voiau să afle unde aveam maşinăria. Care enoriaşi mă ajutau. N-au putut găsi nimic. Cu toate astea, înregistrările continuau să apară. Unele noi. Oamenii se converteau. Mergeau la biserici. Mulţi oameni. Sute. Mii.

Kalitin simţi că această poveste va avea două înţelesuri, că îl conducea spre locul unde nu voia el să ajungă – însă cuvintele îl ţineau sub puterea lor.

— Au adus experţi, zise Travniček. Oameni de ştiinţă. Oraşul avea un institut unde dezvoltau echipamente audio. Printre ele şi dispozitive de ascultare. Au studiat benzile. Sugestia lor a fost să aducă nişte agenţi în civil în biserică în timpul predicii. Ordinul erau să dea alarma la fiecare treizeci de secunde. Intenţionau să obţină caseta cu predica. Comparând timpii şi volumul alarmelor, care ar fi fost şi ele înregistrate, ar fi putut determina cine avea un casetofon şi unde. Fotograful lor a făcut poze din balconul corului. Am văzut mai târziu fotografiile. În ele, biserica era împărţită cu linii trasate cu carioca, asemenea unei table de şah. Agenţii erau numerotaţi. O reţea invizibilă.

Travniček examină bolta bisericii. Kalitin se gândi: la asta trebuie să se fi referit pastorul când vorbise despre creativitate în numele răului. Kalitin era încă o dată amuzat: cuvinte atât de mari pentru un caz banal de supraveghere acustică şi nu una de cea mai înaltă calitate, apropo! Luă în mod automat povestea drept încă o enigmă şi începu să se gândească dacă ar putea exista o soluţie chimică la această problemă: markerii radioactivi, spre exemplu, sau un spray de marcare. Procesul obişnuit de gândire îl revigoră într-o oarecare măsură; simţea şi mai clar că Travniček se juca cu el.

— Oamenii de ştiinţă erau siguri că vor reuşi, zise pastorul. Totuşi, se dovedi că alarmele nu erau înregistrate pe casetă. Predica era uşor de auzit. „Efectul acusticii bisericii”. Asta a fost concluzia raportului.

Probabil crede că l-a ajutat Dumnezeu, gândi Kalitin. Îi plăcea propriul scepticism; însă simţea că se proteja pe sine, apărându-se împotriva credinţei prin intermediul cuvintelor. Pentru o clipă crezu că pastorul şi asasinii erau parte dintr-un vis absurd, o serie de vise damnate care curgeau unele într-altele.

— Aşa că au schimbat tactica, continuă Travniček cu tristeţe. Stăteam în casa parohială. Într-o dimineaţă cineva a venit la uşă. Am crezut că sunt ei. Însă era un livrator de la brutărie. Adusese douăzeci de prăjituri. Am crezut că era o glumă. Aveam mai mulţi prieteni în stare de aşa ceva. Era adresa mea, numele meu şi achiziţia era plătită. Am dat prăjiturile familiilor sărace. Fericit că se vor bucura de asta. Însă...

Travniček se opri din vorbit.

Kalitin aşteptă.

— A doua zi dimineaţă au livrat greble. Zece pachete. Am devenit bănuitor. Voiam să le trimit înapoi, însă curierul dispăruse.

Travniček băgă mâna în sutană şi scoase un carnet vechi şi uzat.

— Îl am mereu cu mine. Ca un memento.

Răsfoi paginile, arătând:

— Cuşti de câini. Mâncare pentru peşti. Biciclete. Pompe. Trei încărcături de cărbuni. Pantofi sport. Vopsea de păr. Saltele. Topoare. Bretele. Cremă de pantofi. Casetofoane. Televizoare. Maşini de spălat. Lavoare. Pălării. Rame foto. Ace. Cuie. Mese. Umbrele. Ghivece pentru răsaduri. Canapele. Maşini de tuns iarba. Utilaje de muls. Machete de vapoare în sticle. Fân. Oale şi tigăi.

Kalitin simţi greutatea apăsătoare a obiectelor listate. Travniček continuă.

— Nimeni nu voia lucrurile înapoi. Casa s-a transformat într-un depozit. Nu puteam dărui totul – dacă cineva cerea să fie returnate? Se zvonea că mi-am pierdut minţile. Că devenisem un colecţionar. Însă am continuat să-mi ţin predicile. Şi-au croit un drum luminos prin toată nebunia.

— Tortură prin abundenţă, zise Kalitin.

Nu auzise niciodată de asta, însă era convins fără echivoc.

— Da, zise Travniček. Apoi au început să răspundă la anunţuri în numele meu. Dacă era ceva foarte mare de vânzare, spre exemplu, o barcă cu motor sau un pian mare. Oamenii livrau

bunurile. Ne certam. Unul m-a bătut. Ştiam că ei făceau toate aceste lucruri. Însă totul părea inexplicabil, supranatural; cine eram eu pentru ca ei să depună atât efort, să cheltuie atâţia bani?

Kalitin şi-l imaginã pe preotul gras şi neîndemânatic încercând să-i explice cum stăteau lucrurile vânzătorului bărcii. Nu era amuzant.

— Îţi mulţumesc că ai ascultat cu atâta amabilitate, zise Travniček. Cred că ei calculaseră totul cu foarte mare atenţie. Oricine ar fi cedat, ar fi crezut că era voinţa Domnului. Pedeapsa Domnului. Voiam să fug. Să las totul şi să fug.

Kalitin se cutremură.

— Dar ei ştiau asta, zise Travniček. Apoi, au livrat găini. Cuşti cu găini. Au fost lăsate în pragul uşii şi nu le puteam abandona să moară. Aveam grăunţe pentru găini printre livrările mai timpurii. Apoi au trimis peşti tropicali în acvarii. Papagali. Şoareci albi de laborator.

Kalitin se reîntoarse în trecut. Şoareci albi – muriseră atât de mulţi pe Insulă, zeci, sute de mii, nimeni nu le ştia numărul, incinerau trupurile şi asta era tot.

Povestea simplă a lui Travniček îi induse o stare de stupoare. Vederea îi deveni multidimensională, putea vedea umbrele cenuşii ale asasinilor în depărtare, pe sine înconjurat de zidurile bisericii şi problemele din trecut ale Insulei.

— Găinile continuau să moară. Nu puteam să am grijă de toate, zise Travniček cu amărăciune. Mureau. Nu puteam găsi stăpâni pentru peşti, găini şi papagali. Dar pentru sute de şoareci? Deci când mi-au trimis manechine în loc de animale, am fost mulţumit. Acestea n-aveau nevoie să fie hrănite.

— Manechine? repetă Kalitin.

— Da, manechine, confirmă Travniček. Din plastic. De genul acelora din vitrinele magazinelor. Goale. Femei.

Kalitin se gândi la ce nu se gândise niciodată, la ce lăsase pe Insulă. Manechine.

Dacă ar fi putut, ar fi fugit afară din biserică. Însă umbrele asasinilor îl aşteptau. Iar aici preotul iscusit îşi bătea joc de el. Manechine. Zaharievski zisese odată: oficial ele nu sunt aici şi n-au fost niciodată. Nu sunt şi n-au fost niciodată, repetă Kalitin. Nu sunt şi n-au fost niciodată.

— Erau stivuite unele peste altele, continuă Travniček. Roz.

Dimineaţa începuse să ningă. Aveau ochi. Ochi albaştri de plastic, cu gene.

Kalitin nu-şi amintea ochii. Trupurile nu fuseseră roz. Albe, cenuşii, albastre. Uneori culoarea revenea după aceea. Pe masa de la morgă.

— Ar fi trebuit să ghicesc că era un avertisment. Eu le-am dus pur şi simplu înăuntru. Zece femei goale de plastic în casa unui preot. Îmi era teamă că voi fi fotografiat cu ele, că ei închiriaseră apartamentul de vizavi. Ar fi fost o fotografie pe cinste.

Femei. Lor nu li s-au dat femei. Kalitin solicitase: diferenţe de gen din organism, explicase el, biochimie diferită. Avea nevoie să facă teste. Însă cei de sus nu voiau să audă de asta. Nehotărârea lor îl înnebunea pe Kalitin.

— Apoi totul a încetat. Asta a fost şi mai rău. Tortură prin absenţă. Mă obişnuisem cu nebunia, începusem să găsesc ceva putere în ea. Am rezistat unsprezece zile. În cea de-a douăsprezecea, am cerut moartea dacă Dumnezeu nu voia să mă apere. Am cedat. Am încetat să mai ţin predici. Căci săgeţile Celui Atotputernic m-au străpuns, iar sufletul meu le bea otrava: groaza lui Dumnezeu vine ca o oaste asupra mea, incantă el. Iov 6:4.

Kalitin se uită la preot. Simţea o plăcere feroce privindu-i chipul.

— Uite cum arătam pe atunci.

Travniček îi înmână o fotografie din buzunarul de piele al carnetului.

Kalitin era uluit. Nu şi-ar fi putut închipui aspectul elegant şi spiritual al fostului Travniček; suplu, aristocratic, cu o frunte înaltă. Blând, rezervat şi în acelaşi timp hotărât. Chipeş. Foarte chipeş. Axat pe un scop înalt şi nepământesc.

Femeile trebuie să se fi îndrăgostit nebuneşte de el, îşi spuse Kalitin, încercând să estompeze imaginea pe care o văzuse.

— Atunci am început să beau, zise Travniček. Acasă, evident. În dulap aveam mereu o sticlă deschisă. Sursa Cuvântului secase şi am căutat alta. Ştiam ce se întâmpla, înregistrările, casetele, dispăruseră; oamenii încetaseră să le mai asculte, ca şi cum vântul se domolise. Furtuna încetase. Aşa că am băut şi mai mult. „Vinul lor este venin de şerpi, este otravă cumplită de aspidă”.

Vorbea maiestuos.

Kalitin ridică din nou privirea. Se uită la masca solzoasă. Acum putea vedea chipul din spatele acesteia.

— Vinul lor este venin de şerpi, zise Travniček gânditor. Am luat doar o înghiţitură din pahar. Gustul obişnuit, obişnuitul pinot gris. Grauburgunder. Ştii la care mă refer. Apoi a fost durere. Deodată, în întreg trupul. Nu e de mirare că oamenii care îi consideră pe alţii sabotori, cărora le pasă de puritatea rasei, au venit cu ideea pesticidelor modificate.

Travniček numi substanţa.

Kalitin văzu negru în faţa ochilor. O ştia. Nu era Neofitul, însă tot o otravă extremă. Bărbatul era un cadavru viu. Nimic nu te putea salva de acea substanţă, nici spălăturile stomacale, nici transfuziile de sânge. Nu existau antidoturi. Kalitin ştia acest lucru la fel de bine cum ştia că doi ori doi fac patru.

Mintea sa, lumea sa raţională solidă cedă. Prin ea era necunoscutul.

Aparent fără să-şi dea seama ce i se întâmpla lui Kalitin, preotul continuă:

— Mi-au spus că eram un caz anormal. Că ar fi trebuit să mor. Şi, de fapt, am făcut-o. Fostul meu eu era mort. Am ţinut predici mai târziu. Cuvinte obişnuite. Niciun fel de miracol în ele. În ceea ce priveşte chipul, doctorii au zis că era o reacţie hormonală. E posibil să fie aşa. Din punct de vedere fizic. Însă este un semn. Semnul Domnului.

Lui Kalitin îi vâjâia capul.

Chipul lui Travniček plutea în faţa ochilor lui. Se schimba rapid: om, animal, piatră, pădure, şarpe, o mască multistratificată şi mixtă. Toate creaturile moarte otrăvite de Kalitin erau reînviate în ea. Cai. Capre. Câini. Maimuţe. Şobolani. Şoareci. Oameni.

Ultimul chip care se ridică din acel vârtej, din adâncuri, pentru a scânteia şi a pieri, fu chipul Verei.

Kalitin îşi închipui că sufletele reînviate căutau să se aşeze în el: nu exista refugiu pentru ele decât în trupul ucigaşului lor. Simţi cum propriul chip i se transformă în piatră, în timp ce ai lui Travniček redeveni omenesc.

Pastorul îl îmbrăţişă. Îl mângâie pe cap.

Kalitin îşi putea da seama că pastorul nu minţea. Travniček era miracolul care traversase destinul lui Kalitin, făcuse Neofitul

lipsit de înţeles, insignifiant. Ţintise puterea absolută asupra materiei şi absolutul era distrus. Kalitin încerca să se convingă că Neofitul l-ar fi omorât pe preot şi văzu că iraţionalitatea unui miracol era mai înaltă decât gândirea, planurile şi calculele sale.

Fu cucerit; era plin de o ură mortală. Kalitin voia să-l omoare pe preot; avea o singură armă la îndemână, începu să vorbească în şoaptă, spunându-i pastorului cele mai negre şi mai rele lucruri care i se întâmplaseră – propria viaţă; revărsând-o în Travniček asemenea otravei. Kalitin nu se putea opri, dezvăluind toate secretele trecutului de parcă acestea fuseseră sigilate în eprubete şi fiole, strigând fără să audă ce striga, astfel încât minunatul pastor să înghită revelaţia otrăvitoare şi să moară asemenea şoarecilor şi câinilor, maimuţelor şi oamenilor, precum Kazarnovski şi Vera – moartea creaturilor. Moartea fără miracole.

Capitolul 21

Abia acum, pe drumul de munte, Şerşnev aprecia că Grebeniuc era un adevărat maestru. Minut cu minut, maiorul recâştiga cu încăpăţânare timpul furat de poliţie.

În stânga, stâncă. În dreapta, benzi de avertizare, apoi o prăpastie. Lămpile galbene şi plate din tunel – maşina zbura fără să opună rezistenţă, ştergătoarele mişcându-se din când în când pentru a îndepărta gâzele de pe parbriz, farurile tăind asfinţitul şi muzica disco de aur a adolescenţei sale interpretând încet o melodie din anii optzeci a trupei Modern Talking.

Şerşnev nu simţise niciodată atât de acut schimbul spaţiului cu timpul, un schimb în favoarea lor, ca şi cum Grebeniuc plătea cu generozitate din buzunarul succeselor sale viitoare.

Săgeţile albe ale benzilor arătau înainte. Înainte! Şoseaua se înălţa mai sus către trecătoare, fosta graniţă.

Tunelul. Se îngusta pe două benzi. Grebeniuc nu încetini, viraj, viraj. În faţă, roşul-aprins al semnalelor de stop. Maşina se opri. Puteau auzi ventilatoarele montate pe tavanele de beton. Erau prinşi în capcană în interiorul muntelui.

Alte maşini ajunseră în spatele lor şi şoferii opriră cu obedienţă motoarele. Grebeniuc încercă radioul: nimic în afară de purici la fiecare post.

Se uitară unul la altul – ambele chipuri trădau preocuparea. Şerşnev coborî şi ciocăni în geamul maşinii din faţă. Trei tipi, probabil studenţi, fumau – şi nu tutun. Putea simţi miros de iarbă.

— Ştiţi ce s-a întâmplat? întrebă el. Avem mult de aşteptat?

Şoferul râse şi zise cu o voce neclară şi veselă:

— Suntem în munţi, omule. Mereu se întâmplă ceva aici. Vrei un fum? şi îi oferi ţigara.

Merse de-a lungul şirului de maşini. Nimeni nu ştia nimic. Telefoanele mobile nu funcţionau, sistemele GPS se închiseseră. Şerşnev observă un telefon pe un perete, o cutie roşie cu semnul de urgenţă. Ridică receptorul şi apăsă pe buton: bip, bip. Bipuri lungi. Niciun răspuns.

Oamenii stăteau în maşinile lor, calmi, supuşi. Oi, gândi

Şerşnev. Îşi aminti cum convoiul lor dăduse odată peste o turmă cu mii de oi într-o râpă. Ciobanul jubila în timp ce se uita la vehiculele militare blocate în râul de oi, care mergeau în jos, fără să dea atenţie claxoanelor care trâmbiţau, lăsând bucăţi de lână pe camioane. Creaturi stupide şi supuse. Ca oamenii ăştia. Ei nu-l vor lăsa să treacă, nu se vor da într-o parte. Ei vor aştepta pur şi simplu.

Se întoarse.

— Foarte rău că n-am adus sirena, zise Grebeniuc.

Gluma se stinse ca un chibrit prost. Capota trosnea în timp ce se răcea. Le lipsea puterea de a gândi, de a compara, de a construi supoziţii.

Şerşnev n-avea nicio problemă în spaţiile închise. Claustrofobie inversată, o numeau doctorii lor. Cobora în ascunzători forestiere înguste, canale subterane de irigaţie transformate în căi de acces secrete, colinda cu zilele prin tunelele umede ale unei foste baze de rachete pe care duşmanul o transformase în ascunzătoare. Piatra nu-l speria, locul strâmt şi întunericul nu-l speriau, şi nici aerul închis, cu oxigen puţin.

Dar aici, în tunelul uscat şi bine luminat, cu trape de evacuare, se simţea inconfortabil pentru prima oară în subteran. Mirosul de benzină şi gaze de eşapament îi intra în nas şi stânca părea să-l apese de sus, asemenea unei prese.

Piatră duplicitară, cu soliditatea ei nesigură! De atâtea ori văzuse bolovani uriaşi căzuţi pe şosea strivind maşinile îngropate sub ei, urme rotunde de funingine de la roţi, arse şi aruncate într-o parte de explozie, capete omeneşti... sau tunelul acela din 2008. Munţii acolo erau mult mai înalţi. Un tunel îngust fără lumină, plin cu gaze de motorină, farurile slabe ale tancurilor, se simţea de parcă tavanul se va prăbuşi din cauza vuietului motoarelor; frica trupurilor înarmate pe care şoferii le mânau în pâlnia îngustă, prea îngustă pentru două vehicule, în munte.

Aerul era atât de minunat de cealaltă parte – nici focurile şi nici mirosul morţii nu-i strica puritatea, puritatea divină! Ei trecură, reuşiseră, îşi spuse Şerşnev.

Câteva lumini roşii scânteiară în faţă. Partea din faţă a ambuteiajului începu încet să se pună în mişcare.

Afară era întuneric. Maşinile se opriră iar. Şerşnev ieşi, înghiţi

aerul îngheţat şi aspru ce evoca sălbăticia muntelui. De-a lungul culmilor îndepărtate, stele roşii scânteiau pe turbinele electrice de vânt şi aglomerări de ceaţă deasă se strecurau de-a lungul şoselei. Farurile se dizolvau în vapori, creând o reflexie nefirească, supranaturală.

Şerşnev scutură din cap. Oare inspirase nişte iarbă?

Maşinile se mişcară. Dincolo de curbă se afla fosta graniţă dintre teritoriul ceh şi cel german. Posturi de control abandonate. Magazine duty-free goale. Un elicopter de poliţie bloca şoseaua. Ofiţerii de trafic dirijau maşinile către fosta parcare de graniţă.

Asta e din cauza noastră, gândi Şerşnev la început.

Însă se răzgândi repede: ei ar fi făcut-o altfel. Ar fi oprit doar maşina lor, ar fi adus forţele speciale. Aceştia erau poliţişti obişnuiţi, nici măcar nu erau echipaţi cu veste antiglonţ.

Grebeniuc opri lângă un poliţist şi deschise geamul.

— Avalanşă, strigă copleşit poliţistul de trafic. Din cauza ploii. Vor redeschide şoseaua până dimineaţă. Acum lucrează la ea. Aşteptaţi în parcare. Dacă aveţi nevoie de combustibil, este o benzinărie la douăzeci de kilometri mai jos, aveţi timp.

Îşi flutură bastonul luminat.

Şoferii de camion se instalară în cabinele lor. Şoferii automobilelor îşi coborâră scaunele. Grebeniuc parcă chiar la ieşire. Bine, gândi Şerşnev. Toată turma se va îndrepta spre ieşire dimineaţă şi noi trebuie să fim primii.

Brusc îşi dădu seama cât de obosit şi de flămând era.

— Hai să mergem să aruncăm o privire, zise el.

— N-ar fi rău să luăm ceva de mâncare, îi răspunse Grebeniuc. Ni s-a cam făcut foame.

Trecură pe lângă nişte chioşcuri cu postere decolorate înăuntru. Buze cărnoase şi roşii şi ruj auriu. Palmieri tropicali, o frumuseţe în bikini, o sticlă de whisky pe un bar. Cercei cu perle pe catifea neagră. O sticlă albastru-deschis, semănând cu o velă, de colonie bărbătească, a cărei producţie încetase cu mult timp în urmă.

Şerşnev se uită la Grebeniuc, care îşi atinse încetişor buzunarul interior: recipientul este aici, l-am luat conform ordinelor, nu-ţi face griji.

Portdrapele goale zornăind în vânt. Zumzetul unui transformator. Şi un stand pentru hotdog, nişte storuri metalice

prăfuite, un meniu stropit de ploaie într-o monedă care nu mai exista. O băcănie. Un şir de congelatoare de îngheţată. O umbrelă cu spiţele ieşite în afară. Un câine fugi în întuneric, o potaie slabă şi jigărită cu privire rugătoare; dădu din coada sa cioturoasă, invitându-i să-l urmeze. O lumină scânteie în capătul îndepărtat al parcării.

Niciunul dintre şoferi nu se îndrepta în acea direcţie, de parcă ar fi ştiut că exista un motiv foarte bun ca să n-o facă. Sau pur şi simplu erau obişnuiţi să treacă în viteză şi nu-şi aminteau deloc de zona respectivă.

O pancartă uriaşă a unui hotel; odinioară semnul respectiv avusese aprinse sute de becuri, acum rămăsese numai unul în colţul de jos. Ridicară din umeri şi merseră în întuneric. Se simţea un miros slab de zonă locuită, de mâncare.

Dincolo de copaci şi de gardul viu, tuns odinioară, sălbatic acum, se afla o clădire. Un hotel la graniţă – cu atât de multe bănci în grădină, suficiente pentru o sută de oameni. Acum locul era în paragină, băncile erau acoperite de frunze. Însă la ferestrele de la primul etaj era lumină.

Şerşnev deschise uşa.

Aparatul de jocuri electronice sună şi se zdruncină, inimi roşii şi mere verzi ţopăiau pe ecran. O barmaniţă grasă fuma la bar, fumul se ridica în tavanul pătat, la fel de galben precum hârtia cerată. Avea nişte sâni enormi, ca şi cum ar fi alăptat copiii uriaşilor munţilor. În faţa ei se afla un bătrân rocker care bea bere, cu păr sur şi răvăşit, slab, uscat, învăluit în piele neagră; picioarele şi braţele îi erau nefiresc de drepte, de parcă era o marionetă şi creatorul uitase să-i facă articulaţiile. Cineva în colţ era ascuns după un ziar, numai creştetul îi era vizibil.

Un televizor vechi şi cu imagine neclară era deschis deasupra tejghelei. Mici siluete alergau fără vlagă pe un teren; chiar şi de la distanţă îţi puteai da seama că erau echipe de mâna a doua, de divizia a doua, ultima şansă, nişte rataţi crăcănaţi care nu mai aşteptau nimic de la joc sau de la ei înşişi.

Şerşnev se strâmbă în mod exagerat şi se întoarse să plece. Însă simţi că locul se potrivea cu ziua; aici, în hotelul uitat, nimic altceva nu li se putea întâmpla. Totul aici se întâmplase odată şi pentru totdeauna în urmă cu douăzeci de ani.

Chelneriţa veni de la tejghea. Avea nişte picioare subţiri care nu păreau suficient de puternice pentru a-i susţine trupul greoi.

Nu ştie de alunecările de teren, de şoseaua închisă, de parcarea supraaglomerată, de sutele de oameni din apropiere care i-ar putea aduce salariul pe un an întreg, se gândi Şerşnev.

— Două beri, zise Grebeniuc.

Femeia se duse în spatele barului. Mânerul dozatorului se cutremură în chinurile morţii. O spumă groasă şi lipicioasă ieşi din duză, stropind paharele şi tejgheaua. Ea răsuci mânerul la repezeală, însă robinetul sâsâi, scuipă, apoi se închise cu un geamăt slab.

Un ziar căzu, dezvăluind un rebus cât toată pagina, completat tot. Bărbatul, din câte se pare fiul barmaniţei şi al bătrânului rocker, un hibrid straniu de neamuri ce locuiau lângă graniţă, cu burtă mare, braţe şi picioare rahitice, trecu încet pe lângă ei, deschise trapa, îşi îndesă trupul în pivniţă, făcu ceva zgomot acolo şi scoase un butoi rece.

— Ciudat spectacol, zise Grebeniuc încetişor. Ar trebui să riscăm să mâncăm aici?

Şerşnev se uită la meniu şi alese nişte cârnaţi care păreau cât de cât siguri şi cartofi prăjiţi.

Ea le aduse berea. Şerşnev arătă înspre poza cu cârnaţi, dar ea scutură din cap şi arătă spre ceea ce aveau. Friptură.

Şerşnev încuviinţă.

Berea era rece ca gheaţa, potrivit de amară, surprinzător de proaspătă, de parcă aveau un izvor sub podea. Dădură pe gât jumătate de halbă fiecare, încinşi.

Berea pe stomacul gol îi înmuie gândurile lui Şerşnev şi totul părea neclar şi obişnuit: benzile lungi de hârtie de muşte, cu insecte lipite de ani în şir, jocul lent al celor două echipe ratate, trilurile gâlgâite ale maşinii de jocuri electronice. Subiectul era foarte aproape, în cealaltă parte a munţilor, iar Şerşnev încetă să se mai gândească la el; îl lăsă să doarmă. Întâlnirea va avea loc destul de curând.

Chelneriţa se duse după draperia decolorată şi găurită şi începu să zdrăngăne nişte tigăi. Bătrânul le adresă o privire întrebătoare, se aplecă peste bar şi turnă încă două pahare.

— Îmi amintesc o ciudăţenie similară, zise Grebeniuc, luând o înghiţitură. Era într-o veche dugheană unde se servea kebab. Ca alea din copilăria noastră. Mâncam şaşlâc. Aruncaserăm o oaie în portbagaj pe drum. Chiar şi barul cu paharele şi tăvile era intact. Cu furculiţe de aluminiu care se îndoiau când încercai să

străpungi carnea.

Şerşnev luă o gură de bere. Mâncase cu astfel de furculiţe în sala de mese a garnizoanei, când îl dusese taică-său acolo.

— Cel mai important lucru era să nu te uiţi pe geam. Eram în oraş după al doilea asalt. Ruine. Nu se ştie de ce numai acel locşor supravieţuise. Până şi firma îi era intactă.

Şerşnev încuviinţă. Îşi amintea şi el de acel oraş, plin de funingine pârjolit, bombardat – însă cu aceleaşi firme, magazine, felinare, staţii de autobuz, autobuze ca acasă. Asta era ciudăţenia: să încerci să găseşti lucrurile familiare printre ruine. Îşi amintea şi acea cafenea – trecuseră pe lângă ea de câteva ori. Înseamnă că drumurile lor se întretăiaseră, gândi el. Aveau o legătură.

Ciocniră.

Îi bolborosea stomacul. Şerşnev se uită în jurul său, găsi uşa potrivită. Pe hol, un automat de ţigări şi prezervative, de mult gol, agăţat de perete. Se simţea un miros de toaletă tratată cu clor, mirosul singurătăţii. La şcoala militară, unicul loc în care puteai fi singur era pe budă. Şi doar după ore. Îşi dădu pantalonii jos, se aşeză şi îşi goli voios conţinutul maţelor care-i fierbeau. Până şi rezervorul era vechi, ataşat de perete cu un mâner de porţelan atârnat de un lanţ.

Şerşnev trase de el. Nu era apă.

— Căcat, zise el, uitându-se în toaletă.

Îşi dădu seama că era beat, ameţit de un pahar şi jumătate, ca un copil. Trânti în jos capacul şi se întoarse – să se ocupe proprietarii de asta. Îşi clăti mâinile şi le şterse de pantaloni. Nu existau şerveţele.

Grebeniuc începuse să mănânce. Friptură în sânge. Viţel clasa întâi. Şerşnev se pricepea la carne. Maiorul mâncase jumătate dintr-un cotlet mare, sucul sângeriu scurgându-i-se prin colţul gurii. Şerşnev tăie o bucată din margine şi începu să mestece – carne proaspătă, de unde fac rost de ea aici? Tăie altă bucată, o băgă în gură şi îşi imagină că acea carne mugea, mugea teribil şi trist. Şerşnev lăsă furculiţa jos şi Grebeniuc zise râzând:

— Aproape că m-am înecat. E un afurisit de grajd de vite de cealaltă parte a zidului. Acolo ţin animalele.

Şerşnev se uită la sângele care se scurgea din carne. La acele mici de rozmarin. Era ameţit.

— Nu-ţi place în sânge? întrebă Grebeniuc bonom. Nu tuturor

le place. Mie-mi place. Roag-o pe femeie, o să ţi-o gătească mai mult. Cu toate că e rău pentru carne, o să fie tare.

— Da, o prefer bine făcută, îl întrerupse Şerşnev. Hai să mai bem o bere.

Ciocniră din nou.

Când veni nota, Şerşnev îşi dădu seama că uitase codul pin al cardului de credit al lui Ivanov.

Îşi amintea totul: vechile parole de e-mail, cuvintele de cod pentru a comunica cu ambasada, numerele de telefon, însă acele patru cifre îi tot fugeau din minte, apărând când încerca să le vizualizeze, şasele se transforma în opt, şaptele într-un doi, treiul într-un opt şi tot aşa.

Femeia în vârstă adusese un dispozitiv vechi de procesare a plăţilor şi aştepta în tăcere. Grebeniuc îşi scoase cardul şi introduse uşor codul; Şerşnev îşi dădu seama cât de grea fusese ziua pentru el, dacă uitase numărul pe care el însuşi îl alesese şi îl legase de o anumită dată sau de un anumit eveniment.

Femeia îi conduse sus, descuie o cameră neaşteptat de curată şi de plăcută. Două paturi lângă perete, lampadare, un şifonier, o tapiserie brodată pe perete: vânători cu trompete, un cerb muribund la picioarele lor.

Şerşnev se dezbrăcă şi îşi programă alarma ceasului la ora şase. Adormi auzindu-l pe Grebeniuc întorcându-se în patul său, în scârţâitul arcurilor vechi tasate de sute de trupuri.

Ştiu că a doua zi totul avea să fie bine.

Capitolul 22

Neofitul.

Kalitin plecase acasă să ia substanţa; pastorul nu-l putuse opri. Cuvântul rămase în interiorul întunecos al bisericii.

Atât de familiar. Atât de îndepărtat.

Neofitul.

Lui Travniček îi amintea de anii săi de început de preoţie. De primele confesiuni pe care le auzise. Fuseseră atât de multe mai târziu, scurte şi interminabile, elocvente şi forţate, sincere – şi false de la primul până la ultimul cuvânt... În satele de pădure, în aşezările miniere, în oraşele muncitoreşti, el citise, practic, cărţi despre păcatele altor oameni, văzuse aceleaşi semne din naştere ale răului, chipurile sale monotone. Învăţase să vadă regulile simple, temele nesofisticate, trăsăturile particulare la fel de clare ca semnele unei profesii, bătăturile diferite la mineri şi la tăietorii de lemne, la tâmplari şi la pescari. Îşi dăduse seama de aşa-zisa logică a calendarului: păcatele toamnei şi ale primăverii, ale iernii şi ale verii; păcatele sărăciei şi ale bogăţiei, ale viciului şi ale virtuţii pângărite, ale trecutului şi ale viitorului; păcatele forţei şi ale slăbiciunii, ale puterii şi ale sclaviei, ale speranţei şi ale disperării, ale dragostei şi ale urii.

Erau puţine confesiuni pe care şi le putea aminti; poate era mai bine, gândi Travniček. Memoria îi era bună, iar serviciul pastoral nu devenise niciodată o rutină; însă de îndată ce-i elibera pe oameni de păcatele lor, nu le păstra înăuntrul său. Ele dispăreau, lăsând în urmă coji de cuvinte goale, identice.

Exista o singură confesiune pe care o ştia aproape pe dinafară; aceasta răsuna negrăită înăuntrul său.

Franz. Un bătrân, un fost soldat. Avusese o berărie şi era preşedintele unui club de vânătoare; în fiecare toamnă, vânătorii se strângeau în barul său şi mergeau departe cu maşinile, spre lacurile cu păpuriş – apoi se întorceau pentru a expune şiruri de gâşte şi raţe în curtea din spate. Ziua următoare, Franz venea la biserică; mirosea a bere şi a pene pârlite. Pe atunci, Travniček era tânăr, iar Franz încerca mereu să-l ia peste picior, să dea vina pe el pentru lipsa sa de

experienţă. Fostul preot, părintele Haschke, îl înţelesese mai bine şi ţinuse slujbele cu demnitatea potrivită. Păcatele sale erau simple şi strict împărţite, asemenea paharelor de şnaps ale unui bătrân.

Înainte să moară, Franz îl chemase. Bătrânul trăise într-o zonă a berăriei, în camerele din spate. Când Travniček sosi, barul era plin de clienţii obişnuiţi gălăgioşi, bilele de biliard se loveau unele de altele şi casa de marcat suna; pastorul era jignit de acest dispreţ evident faţă de misterul morţii. Franz zăcea în pat, neaşteptat de mare pentru trupul său inert.

— Plaja. A fost la plajă, zise bătrânul, iar Travniček, încă novice, neofit pe atunci, se aştepta să audă o poveste despre o aventură lascivă de demult de la mare, de vreo femeie sau o fată seduse.

— A fost la plajă, repetă Franz. Veneau întruna spre mine. Ce altceva puteam face? Locotenentul Hiber ne-a ordonat să deschidem focul. Aşa că am tras. Purtătorul mi-a adus centura de muniţie şi am tras.

Franz vorbi despre ţeava supra-încălzită care trebuia răcită; de grosimea betonului fortificaţiei buncărului lor; cum comunicaţiile le fuseseră întrerupte; îi spuse despre ziua foarte lungă. Travniček ascultă şi văzu doar sute de soldaţi americani, sărind din barjele de debarcare, fugind de-a lungul nisipului şi murind, murind, murind; îşi imagină tautologia îngrozitoare şi goală a răului, rezistând şi nerezistând, redusă la o singură mişcare a trăgaciului mitralierei.

— Buncărul nostru se numea „Franz”, zise bătrânul. Credeam că era semn bun.

Bătrânul artilerist muri.

Acum, aşteptându-l pe Kalitin să se întoarcă, Travniček se gândea la acea poveste. Simţea doar epuizare, o epuizare infinită. Confesiunea lui Kalitin, povestea vieţii sale îl uimise pe pastor – dar deloc în felul în care dorise chimistul.

Travniček vedea aceeaşi tautologie, reacţia în lanţ a răului; o grămadă de fructe putrede, infectate de un vierme negru. Îşi amintea toate lucrurile care-i fuseseră trimise – lucruri bune, de care oamenii aveau nevoie, separate de o dorinţă malefică de scopul lor, transformate – contrar esenţei lor – în arme de tortură; îngrămădite într-un munte al lipsei de sens.

Travniček ştia, Kalitin se va întoarce. Cu gazul său.

Ei bine. Va aştepta aici, în biserică.

Neofitul.

Ce straniu... Păcat, Kalitin nu ştia.

Neofitul.

Aşa îl numeau în dosarul operativ pe care-l aveau despre el. Neofitul. Porecla pe care oamenii din casa cenuşie i-o dăduseră. Alţii aveau nume mai impresionante, mai colorate: Inspiratorul, Misionarul, Fanaticul, Căpitanul, Pelerinul, Apostolul, Prelatul, Trezorierul, Avarul. Au fost dezvăluite de îndată ce arhivele s-au deschis.

Când au început un dosar despre el, l-au considerat un neofit. Un băiat necopt. Un începător. Nefolositor. Pentru informatori, agenţi – pentru ei, el era Neofitul. Un substantiv comun. Asta au scris în fiecare raport, în fiecare cont de urmărire, ca şi cum încercau să facă să se potrivească porecla.

La început, n-a vrut să-şi ceară dosarul. Simţise cât de dureros şi amar avea să fie. Era departe de gândurile pastorilor care intraseră în politică; răzbunarea nu părea să fie treaba directă a mâinilor omeneşti. Apoi îşi aminti lucrul cel mai evident: „Nu există nimic ascuns care nu va fi făcut cunoscut”. Se duse la arhive; voia să ştie, era greşit să respingi adevărul. Nu conta că erau nu doar adevăruri, ci şi minciuni şi înşelăciune în hârtiile din casa cenuşie; doar latura vizibilă şi benefică pentru spioni. Şi ce? Va şti pentru cine să se roage.

Îşi văzu viaţa prin ochii lor. O serie superficială de banalităţi. Din cauza manierei seci a naraţiunii, zilele smulse şi adăugate dosarului erau extrem de asemănătoare între ele. Dar putea simţi, chiar prin monotonia distilată a rapoartelor, faptul că chinul său, nesupunerea, rezistenţa sa pătrundeau într-un mod pe care înainte nu-l văzuse. Pricepu acolo, în arhive, cât timp nu renunţase. Era un miracol omenesc şi el îl manifestase. Renunţase, însă înainte de asta stătuse în foc. Nu exista mândrie în acea înţelegere şi nici justificare.

Travniček nu se uita la ceas. Timpul nu hotăra nimic. Trebuia doar să fie pregătit.

Cu mult timp în urmă auzise la radio că Părintele Jerzy Popiełuszko fusese recunoscut ca martir. Pastorul se gândi atunci la el şi la mulţi alţii omorâţi – nu erau ei vrednici să trăiască până la libertate? Până când închisoarea era distrusă. Ei erau interlocutorii săi invizibili, duhovnicii îndepărtaţi ai

gândurilor lui. De ce se manifestase în el miracolul mântuirii? El, care era mai rău. Nevrednic.

— Alţii au suferit batjocură, bătăi, lanţuri şi închisoare. Au fost lapidaţi, tăiaţi, torturaţi, au murit de sabie, îşi spusese atunci. Şi toţi lăudaţi pentru credinţa lor, n-au primit ce le-a fost promis. Pentru că Dumnezeu a văzut în noi ceva mai bun, pentru că, fără noi, ei nu puteau atinge perfecţiunea.

Atunci înţelese că n-avea sens să caute mâna diavolului în moartea lor, să vorbească despre voia Domnului; sunt momente şi ţări ca nişte câmpuri minate, iar cel care merge ştie pe unde păşeşte.

Iar acum în ei, în sacrificiul lor neprevăzut, văzuse locaşul lui de lumină, sprijinul.

Regreta cu încrâncenare că-i spusese lui Kalitin că ar trebui să facă o mărturisire publică. Depăşise vocea conştiinţei. Fusese nechibzuit. Fusese sever şi insistent, încercase prea tare să-l convingă. Apoi, îşi dădu seama că regretul său era în zadar; nu ştia, nu putea şti ce imagine va apărea totuşi spre a-i trezi conştiinţa; cum se vor rezolva lucrurile acolo, în singurătatea nopţii, între fugar şi Creator.

Putea doar să aştepte.

Capitolul 23

Kalitin opri maşina chiar la capătul aleii umbrite de meri care ducea către casă. Aici erau tufişuri de mure, care din când în când ofereau intimitate maşinilor cuplurilor de adolescenţi.

Aceştia erau din nou munţii săi. Fără umbre. Ştia că Travniček nu minţise, agenţii veniseră şi asasinii ar fi putut sta la pândă prin apropiere. Însă nu-i mai era frică de ei, nu vedea noaptea la fel de plină de stafii imateriale.

Singurul de care se temea era pastorul.

Kalitin simţise că nu-l rănise şi că nici măcar nu-l insultase pe preot. Îşi spusese întreaga viaţă într-o singură suflare, o singură confesiune – şi aceasta se disipase pur şi simplu, de parcă el nici nu existase. Nu se întâmplase nimic. Forţa, forţa interioară, tot ce acumulase, împietrise, împinsese, arsese, ţintise – dispăruse pentru totdeauna. Acum era doar inerţia. Mergea în gol într-o direcţie fără sens.

Şi îi veni în minte o veche numărătoare în versuri, ceva ce toţi şoptiseră cu încântare acasă la unchiul Igor înainte de a se juca de-a v-aţi ascunselea.

Hopa hopa, un doi trei
De mine nu scapi de vrei!
Un urs fuge ici, un urs fuge colo,
Iată ursi şi mai încolo!
Hopa hopa, trei doi unu
Urşi ies unu câte unu.
Un urs mormăie, altul râde
Un urs se ascunde – ghici cine mă vede!

Nici măcar moartea Verei nu-l îngrozise sau dezgustase pe pastor. Răspunsul său îl arsese pe Kalitin.

— Ai auzit de Clara Immerwahr? întrebă Travniček, de parcă avea numele pe limbă.

— Nu, răspunse Kalitin cu indiferenţă.

— De Fritz Haber? întrebă Travniček calm.

— Da, răspunse Kalitin cu grijă.

Cunoştea numele dintr-un manual special cu aţă cusută de-a

lungul cotorului, astfel încât nicio pagină să nu poată fi îndepărtată fără să se observe acest lucru. Când îl terminau de studiat, îl returnau în seiful din biblioteca specială. Haber. Părintele îngrăşământului cu azot – şi părintele armelor cu gaz, strămoşul lui Zyklon B, inventat în laboratorul său.

— Clara era soţia lui. Şi, de asemenea, chimistă, zise Travniček. A încercat să-l convingă să renunţe. Când a aflat că se duce pe front să supervizeze un atac cu gaz, s-a împuşcat în inimă. Cu arma lui. Nicio biserică nu aprobă suicidul. Dar eu nu sunt un preot bun. Există momente când nu trebuie să fii complice.

Travniček făcu o pauză, apoi continuă.

— Mă gândesc la omul de ştiinţă care a inventat otrava folosită împotriva mea. Şi la ce mi-ai spus. Nu este numai etică: să nu omori. Crezi că violând interdicţia asupra testării pe oameni, avansezi pe drumul către cunoaştere. Luând-o pe scurtătură. Dar tocmai asta este ideea: mijloacele încep să determine scopul. Ceea ce produci devine o creaţie lipsită de graţie. Dimensiunea bunătăţii. E un act al diavolului, aş spune.

— Un urs mormăie, alt urs râde, şopti Kalitin. Un urs se ascunde – ghici cine mă vede!

Porni motorul. Conduse până la casă fără frică. Nu era nimeni în spatele copacilor, în întuneric, era sigur de asta. Poate o oră mai devreme, o oră mai târziu, însă nu acum.

Luna făcea o cărare în iarba înrourată.

Kalitin coborî în pivniţă, deschise seiful, scoase cutia de oţel în care dormea Neofitul. O deschise pentru prima oară după mulţi ani. O sticlă de culoare albastru-deschis, arătând ca o velă în vânt.

Kalitin închise cu grijă cutia şi o aşeză într-o servietă specială care avea un compartiment cu închizătoare, apăsă încuietorile, îşi plimbă degetul peste rotiţele de cifru.

Încet, ridică servieta de mâner şi o aşeză pe fund, simţind Neofitul plutind în sticlă, întorcându-se în somnul său.

Deşurubă unitatea computerului şi scoase hard discul. Asta era tot.

Kalitin puse servieta pe bancheta din spate, prinzând-o cu centura de siguranţă.

Casa. Se uită în urmă. Lumina era aprinsă în birou. Să fie. Cei care vor veni vor crede că el e acolo.

Kalitin îşi aminti că lăsase lumina aprinsă în camera sa de hotel când fugise noaptea. Lumina era la fel, galbenă cu tentă portocalie. Demult, dată uitării. Lampa de pe biroul tatălui său avea aceeaşi strălucire. Îşi dădu seama că era doar o coincidenţă a spectrelor vizibile, însă nu simţise niciodată o asemenea putere, sensul interior într-o similaritate naturală a tonurilor şi nuanţelor.

O dorinţă de nesuportat îl cuprinse: să rupă acest lanţ de evadări care nu duceau nicăieri. Să se întoarcă în locul unde era încă băiatul oprit la uşa celei de-a Treia intrări.

Odorizantul de pin se legăna în parbriz: hopa hopa, un doi trei.

Crezuse că nu ştia unde să se ducă; uitase virajele necesare, semnele de circulaţie, schiţa întregii zone. Însă apăsă pe acceleraţie; nu putea sta inert, nu putea aştepta, nu putea crede în posibilitatea mântuirii.

Un urs se ascunde – ghici cine mă vede!

Viteza a doua. Şoseaua era denivelată. Nicio problemă, va conduce încet. Nu era mult până la asfalt.

Kalitin şi-l închipui pe Travniček, mort, greoi în sutana sa, prăbuşit în faţa altarului şi deschise fereastra ca să respire aerul amar al nopţii. Va fugi de aici. Se va duce într-o ţară îndepărtată. Însă mai întâi trebuia să scape de martor.

Credea că simte mirosul succesului, succesul absurd şi viclean al fugarilor care urmaseră aceste drumuri.

Roata din faţă lovi o piatră. Maşina ricoşă, şasiul se rupse.

Kalitin adormi fără să ştie că murise, la fel ca rândunelele, gândacii, viermii, păduchii de lemn şi cârtiţele. Maşina se rostogolise pe versant căzând într-o râpă şi motorul se opri în lumina nopţii. Neofitul dispăru prin cea mai mică crăpătură din pompa de pulverizare a sticlei, îşi luă zborul în planul astral, pierdut printre atomi şi molecule.

Când sosi maşina de poliţie, chemată de sătenii vigilenţi care văzuseră farurile aprinse şi nemişcate pe câmp, dispăruse până şi cel mai slab iz.

Ofiţerul de poliţie sună la uşa lui Travniček; unul dintre săteni raportase că-l văzuse pe nou-venitul singuratic cu o zi înainte. Cu preotul.

Era încă întuneric, fără urmă de zori.

Travniček era absolut epuizat. Aştepta întoarcerea

vizitatorului.

Dar când înţelese ce se întâmplase, se gândi la bărbaţii care-l urmăreau pe Kalitin. Bărbaţi cu inimi de oţel. Era în mod straniu sigur că aceştia nu sosiseră încă. Dar poliţia nici măcar nu ştia că ei erau pe drum. Depindea de Travniček să le pecetluiască soarta.

El ezită puţin. Îşi aminti teama lui Kalitin de umbrele care-l urmăreau. Îi spuse ofiţerului doar: Se pare că povestea nu e încă încheiată...

•

Şerşnev se trezi înaintea alarmei. Grebeniuc, aplecat în faţă, vomita în toaletă. Chipul său era alb ca varul.

— Carne de căcat, zise maiorul cu vocea răguşită. Ai avut noroc. Îmi vărs maţele. Nu pot să conduc.

Şerşnev se îmbrăcă. Puse recipientul în buzunarul interior.

— Aşteaptă aici, zise el. Te iau la întoarcere.

Grebeniuc vomită.

— Doar să nu suni după ambulanţă, zise Şerşnev.

Situaţia nu i se părea ciudată. Credea că era cum trebuia să fie. Îi va fi mai uşor singur. Gândul că Grebeniuc se otrăvise sau că se prefăcea bine îi trecu prin minte şi dispăru. Nu, maiorul era doar ghinionist. Ceva rău trebuia să se întâmple şi se întâmplase.

În parcare, oamenii încă dormeau. Elicopterul plecase. Buldozerele se târâiau în jurul avalanşei, deplasând bolovani. O bandă, marcată cu steaguri, era deschisă deja. Un muncitor îi făcu semn cu mâna şi Şerşnev apăsă acceleraţia, bucurându-se de răspunsul maşinii.

Coborî serpentinele şi viră pe un drum secundar. Văile erau încă învăluite în ceaţă, cu toate că soarele se ridica deasupra crestelor. Era ora când animalele se trezeau înaintea ţăranilor şi Şerşnev simţi un nou surplus de timp, conducând mai repede decât o făcuse Grebeniuc cu o zi înainte.

Iată oraşul. Primul troleibuz era la terminal. Şoferul fuma şi bea cafea dintr-un termos. Copacii de ieri. Casele de ieri. Gunoiul de ieri în pubelă, până şi semaforul era de ieri; nimeni nu-l văzuse încă astăzi, nimeni nu era treaz, doar Şerşnev şi acel şofer. Aparatul de validat bilete din troleibuz bâzâia, setând data curentă, însă nimeni n-avea încă un card de călătorie marcat cu noua ştampilă.

Viraj la dreapta. Biserica de pe deal. Va reuşi, de parcă lunga zi precedentă continua încă.

O siluetă neagră. Trebuie să fie preotul care pleacă după slujbă. Cine ştie care e religia lor, la ce oră încep.

Un preot pe drum. Semn rău.

Un viraj, aleea cu meri, o gaură proaspătă în tufişuri – probabil un camion a dat cu spatele. O vale îngustă. Totul era exact cum descriseseră agenţii. Subiectul doarme, probabil. Toată lumea dormea.

Însă cineva nu se va mai trezi.

Când elicopterul se ridică deasupra pădurii şi vocile metalice i se adresară, avu timp să se uite în spate – o dubă germană blindată bloca drumul.

Întoarse maşina peste şanţ şi o porni în sus pe deal. Un uşor sentiment de succes îl purta peste pietre şi movilite. Maşina lovi terasamentul şi motorul se opri.

Şerşnev fugi înspre copaci. Elicopterul zumzăia deasupra, vocile metalice îi ordonară să se oprească. O rafală de gloanţe străpunseră iarba, însă el reuşi să ajungă în pădure. Câinii lătrară, el auzi ordine, împuşcături. Pădurea îl ameţi, îi puse rădăcini şi gropi sub picioare, îl biciui cu crengi.

Sub o moviliţă se afla o nişă nisipoasă, un bârlog şi se târî înăuntru, înnebunit de fugă.

O fumigenă căzu de sus, sâsâind, împrăştiind un fum alb şi acid. Putea încă activa recipientul, putea elibera Neofitul; încercă să-l găsească, măcar să-l atingă, să simtă că avea o armă.

Buzunarul era gol. Sticla îi căzuse pe drum.

Plângând din cauza gazului lacrimogen, se târî afară, acoperit de frunze ca un demon al pădurii.

Un semicerc de soldaţi cu măşti de gaz negre ţintiră armele înspre el.

Şerşnev ridică încet braţele.

Din ce în ce mai mulţi soldaţi ai trupelor de intervenţie ieşiră în fugă din pădure.

Ţevile puştilor îl priveau în faţă. Singura faţă vizibilă printre zeci de măşti negre.

În seara aceea figura lui avea să fie în toate ziarele. La televizor. Pe internet.

Pe smartphone-ul băiatului din container.

Pe smartphone-ul lui Maxim.

Şerşnev simţi cum lacrimile îi curgeau pe obraji, nu lacrimi de uşurare, ci lacrimile provocate de gazul înţepător.

virtual-project.eu

violin
EQUINOX